

MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ 9

Instrumenty finansowe

ROZDZIAŁ 1 Cel

- 1.1. Celem niniejszego standardu jest ustanowienie zasad sprawozdawczości finansowej dotyczącej *aktywów finansowych* i *zobowiązań finansowych*, która będzie prezentować przydatne i użyteczne informacje potrzebne użytkownikom sprawozdań finansowych do oceny kwot, rozkładu w czasie i niepewności przyszłych przepływów pieniężnych danej jednostki.

ROZDZIAŁ 2 Zakres

- 2.1. Niniejszy standard stosują wszystkie jednostki w odniesieniu do wszystkich rodzajów instrumentów finansowych, z wyjątkiem:

- a) tych udziałów w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, które są ujmowane zgodnie z MSSF 10 *Skonsolidowane sprawozdania finansowe*, MSR 27 *Jednostkowe sprawozdania finansowe* lub MSR 28 *Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach*. Jednakże w niektórych przypadkach w MSSF 10, MSR 27 lub MSR 28 wymaga się lub zezwala się, aby jednostka ujmowała udziały w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach w oparciu o niektóre lub wszystkie wymogi określone w niniejszym standardzie. Jednostki stosują niniejszy standard również w odniesieniu do instrumentów pochodnych powiązanych z udziałami w jednostkach zależnych, jednostkach stowarzyszonych lub we wspólnych przedsięwzięciach, chyba że dane instrumenty pochodne są zgodne z definicją instrumentu kapitałowego jednostki zawartą w MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*;
- b) praw i obowiązków wynikających z umów leasingowych, do których stosuje się MSSF 16 *Leasing*. Zastrzega się jednak, że:
 - (i) należności z tytułu leasingu finansowego (tj. inwestycje w odniesieniu do leasingów finansowych netto) oraz należności z tytułu leasingu operacyjnego ujęte przez leasingodawcę objęte są wymogami dotyczącymi usunięcia z bilansu i utraty wartości, o których mowa w niniejszym standardzie;
 - (ii) zobowiązania z tytułu leasingu ujęte przez leasingobiorcę objęte są wymogami dotyczącymi usunięcia z bilansu, określonymi w paragrafie 3.3.1 niniejszego standardu; oraz
 - (iii) instrumenty pochodne wbudowane w leasing objęte są wymogami dotyczącymi wbudowanych instrumentów pochodnych określonych w niniejszym standardzie;
- c) praw i obowiązków pracodawców związanych z programami świadczeń pracowniczych, do których stosuje się MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;
- d) instrumentów finansowych wyemitowanych przez jednostkę, które spełniają definicję instrumentu kapitałowego zawartą w MSR 32 (w tym opcji i warrantów), lub które należy klasyfikować jako instrumenty kapitałowe zgodnie z paragrafami 16 A i 16B lub 16C i 16D w MSR 32. Jednakże posiadacz takich instrumentów kapitałowych stosuje niniejszy standard w odniesieniu do tych instrumentów, o ile nie stanowią wyjątku, o którym mowa w pkt a);

e) praw i obowiązków wynikających z umowy ubezpieczenia zdefiniowanej w MSSF 17 *Umowy ubezpieczenia* lub umowy inwestycyjnej zawierającej uznaniowe udziały w zyskach, objętej zakresem MSSF 17. Niniejszy standard ma jednak zastosowanie do:

(i) instrumentów pochodnych wbudowanych w umowy objęte zakresem MSSF 17, o ile instrumenty te same w sobie nie stanowią umów objętych zakresem MSSF 17;

(ii) komponentów inwestycyjnych, które są wyodrębnione z umów objętych zakresem MSSF 17, jeżeli MSSF 17 wymaga takiego wyodrębnienia, chyba że wyodrębniony komponent inwestycyjny jest umową inwestycyjną zawierającą uznaniowe udziały w zyskach, objętą zakresem MSSF 17;

(iii) praw i obowiązków wystawcy wynikających z umów ubezpieczenia, które spełniają definicję umowy gwarancji finansowej. Jednakże jeśli wystawca umów gwarancji finansowych uprzednio wyraźnie podkreślił, że uważa takie umowy za umowy ubezpieczenia, i zastosował zasady rachunkowości, jakie mają zastosowanie do umów ubezpieczenia, może on podjąć decyzję o stosowaniu do tego rodzaju umów gwarancji finansowych niniejszego standardu albo MSSF 17 (zob. paragrafy B2.5–B2.6). Wystawca może podjąć taką decyzję oddzielnie dla każdej umowy, z tym że wybór dokonany dla danej umowy jest nieodwołalny.

(iv) praw i obowiązków jednostki, które są instrumentami finansowymi wynikającymi z wystawianych przez jednostkę umów o kartę kredytową lub podobnych umów zawierających uzgodnienia dotyczące kredytu lub płatności, odpowiadających definicji umowy ubezpieczenia, lecz wyłączonych z zakresu MSSF 17 na mocy paragrafu 7 pkt h) MSSF 17. Jednakże wtedy i tylko wtedy, gdy ochrona ubezpieczeniowa stanowi warunek umowny takiego instrumentu finansowego, jednostka wyodrębnia ten komponent i stosuje w odniesieniu do niego MSSF 17 (zob. paragraf 7 pkt h) MSSF 17);

(v) praw i obowiązków jednostki, które są instrumentami finansowymi wynikającymi z wystawianych przez jednostkę umów ubezpieczenia ograniczających wysokość odszkodowania za zdarzenia objęte ubezpieczeniem do kwoty w przeciwnym razie wymaganej – do uregulowania zobowiązania ubezpieczonego wynikającego z umowy, jeżeli zgodnie z paragrafem 8 A MSSF 17 jednostka postanawia stosować MSSF 9 zamiast MSSF 17 do takich umów.

- f) wszelkich kontraktów forward kupna lub sprzedaży jednostki przejmowanej zawieranych pomiędzy jednostką przejmującą i sprzedającym udziałowcem, których rezultatem będzie połączenie jednostek na dzień przejęcia w przyszłości objęte zakresem MSSF 3 *Połączenia jednostek*. Termin kontraktu forward nie powinien być dłuższy od rozsądnego okresu, który jest zwykle niezbędny do uzyskania wszelkich koniecznych pozwoleń i zakończenia transakcji;
- g) zobowiązań do udzielenia pożyczki innych niż zobowiązania do udzielenia pożyczki opisane w paragrafie 2.3. Wystawca zobowiązań do udzielenia pożyczki stosuje jednak wymogi niniejszego standardu w zakresie utraty wartości w odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki, które w innej sytuacji nie byłyby objęte niniejszym standardem. Ponadto wszystkie zobowiązania do udzielenia pożyczki podlegają wymogom niniejszego standardu w zakresie zaprzestania ujmowania;
- h) instrumentów finansowych, umów i zobowiązań w ramach transakcji płatności w formie akcji, do których stosuje się MSSF 2 *Płatności w formie akcji*, z wyjątkiem umów objętych zakresem określonym w paragrafach 2.4–2.7 niniejszego standardu, do których niniejszy standard ma zastosowanie;
- i) praw do płatności pokrywających wydatki poniesione przez jednostkę w celu uregulowania jej zobowiązania, które jednostka ujmuje jako rezerwę zgodnie z MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*, albo w związku z którym, w okresie wcześniejszym, jednostka ujęła rezerwę zgodnie z MSR 37;
- j) praw i obowiązków objętych zakresem MSSF 15 *Dochody z umów z klientami*, które są instrumentami finansowymi, z wyjątkiem tych, które w MSSF 15 określono jako ujmowane zgodnie z niniejszym standardem.

2.2. Wymogi niniejszego standardu w zakresie utraty wartości mają zastosowanie do tych praw, które w MSSF 15 określono jako ujmowane zgodnie z niniejszym standardem do celów ujęcia zysków lub strat z tytułu utraty wartości.

2.3. W zakres niniejszego standardu wchodzi następujące zobowiązania do udzielenia pożyczki:

- a) zobowiązania do udzielenia pożyczki, które jednostka wyznaczyła jako zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zob. paragraf 4.2.2). Jednostka, która w przeszłości dokonywała sprzedaży aktywów powstałych na skutek jej zobowiązań do udzielenia pożyczki w krótkim terminie po ich powstaniu, stosuje niniejszy standard do wszystkich swoich zobowiązań do udzielenia pożyczki tej samej klasy;
- b) zobowiązania do udzielenia pożyczki, które mogą być rozliczane netto w środkach pieniężnych bądź poprzez dostarczenie lub wyemitowanie innego instrumentu finansowego. Tego rodzaju zobowiązania do udzielenia pożyczki są instrumentami pochodnymi. Nie uznaje się zobowiązań do udzielenia pożyczki za rozliczane netto wyłącznie z powodu wypłaty pożyczki w transzach (np. pożyczki hipoteczne na budowę wypłacane w transzach zgodnie z postępowaniem prac budowlanych);
- c) zobowiązania do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej (zob. paragraf 4.2.1 pkt d)).

2.4. Niniejszy standard stosuje się do umów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych, które mogą być rozliczone netto (w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych w taki sposób, jakby umowa ta była instrumentem finansowym), z wyjątkiem umów, które zostały zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników. Niniejszy standard stosuje się jednak do tych umów, które jednostka wyznaczyła jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 2.5.

2.5. Umowa kupna lub sprzedaży składników niefinansowych, która może być rozliczona netto (w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych w taki sposób, jakby umowa ta była instrumentem finansowym), może zostać nieodwołalnie wyznaczona jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy, nawet jeśli została zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników. Wyznaczenie to jest możliwe jedynie w momencie zawarcia umowy i jedynie w przypadku, gdy eliminuje to albo istotnie zmniejsza niespójność ujmowania (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowe”), jaka wynikłaby w przeciwnym razie z nieuwzględnienia tej umowy, ponieważ jest ona wyłączona z zakresu niniejszego standardu (zob. paragraf 2.4).

2.6. Istnieje wiele sposobów rozliczania netto umów kupna lub sprzedaży składników niefinansowych w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych. Należą do nich sytuacje, kiedy:

- a) warunki umowy pozwalają obu stronom umowy na jej rozliczenie netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych;

- b) możliwość rozliczenia netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych nie wynika wprost z warunków umowy, jednakże jednostka stosuje praktykę rozliczania podobnych umów netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym bądź poprzez wymianę instrumentów finansowych (albo z kontrahentem, poprzez przystąpienie do umów typu offset, albo w drodze sprzedaży zawartej umowy przed jej wykonaniem lub przedawnieniem);
- c) w przypadku podobnych umów jednostka stosuje praktykę dostarczenia instrumentu bazowego i jego sprzedaży w krótkim okresie w celu osiągnięcia zysków z krótkoterminowych wahań cen albo dla zrealizowania marży pośrednika; oraz
- d) będący przedmiotem umowy składnik niefinansowy jest łatwo wymienialny na środki pieniężne.

Umowa, której dotyczy pkt b) lub c), nie została zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc jest objęta zakresem niniejszego standardu. Inne umowy, do których ma zastosowanie paragraf 2.4, poddaje się ocenie, aby ustalić, czy zostały zawarte i są utrzymywane w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników, a więc czy są one objęte zakresem niniejszego standardu.

- 2.7. Wystawiona opcja kupna lub sprzedaży składnika niefinansowego, która może być rozliczona netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym lub poprzez wymianę instrumentów finansowych, zgodnie z paragrafem 2.6 pkt a) lub d), jest objęta zakresem niniejszego standardu. Taka umowa nie może zostać zawarta w celu otrzymania lub dostarczenia składników niefinansowych zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania tych składników.

ROZDZIAŁ 3 Ujmowanie i zaprzestanie ujmowania

3.1 POCZĄTKOWE UJĘCIE

- 3.1.1. **Jednostka ujmuje składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się związana postanowieniami umowy instrumentu (zob. paragrafy B3.1.1 i B3.1.2). Jeśli jednostka ujmuje składnik aktywów finansowych po raz pierwszy, to klasyfikuje go zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.5 i wycenia go zgodnie z paragrafami 5.1.1–5.1.3. Jeśli jednostka ujmuje zobowiązanie finansowe po raz pierwszy, to klasyfikuje je zgodnie z paragrafami 4.2.1 i 4.2.2 oraz wycenia je zgodnie z paragrafem 5.1.1.**

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży aktywów finansowych

- 3.1.2. **Aktywa finansowe zakupione lub sprzedane w drodze *standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży* odpowiednio ujmuje się lub zaprzestaje ich ujmowania na dzień zawarcia transakcji albo na dzień jej rozliczenia, stosownie do przyjętych zasad rachunkowości (zob. paragrafy B3.1.3–B3.1.6).**

3.2 ZAPRZESTANIE UJMOWANIA AKTYWÓW FINANSOWYCH

3.2.1. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, na poziomie skonsolidowanym, stosuje się paragrafy 3.2.2–3.2.9, B3.1.1, B3.1.2 oraz B3.2.1–B3.2.17. W związku z tym jednostka najpierw konsoliduje wszystkie jednostki zależne zgodnie z MSSF 10, a następnie stosuje te paragrafy w odniesieniu do powstałej w ten sposób grupy.

3.2.2. Przed ustaleniem, czy i w jakim zakresie *zaprzestanie ujmowania* jest zgodne z paragrafami 3.2.3–3.2.9, jednostka ustala w podany poniżej sposób, czy paragrafy te powinny mieć zastosowanie do części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych składników aktywów finansowych), czy do całego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych).

a) Paragrafy 3.2.3–3.2.9 stosuje się do części składnika aktywów finansowych (lub do części grupy podobnych składników aktywów finansowych) wtedy i tylko wtedy, gdy część, której zaprzestanie ujmowania jest rozpatrywane, spełnia jeden z następujących trzech warunków:

(i) część obejmuje wyłącznie specyficznie określone przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera transakcję przeniesienia stóp procentowych, zgodnie z którą kontrahent otrzymuje prawo do przepływów pieniężnych z tytułu odsetek bez prawa do przepływów pieniężnych z tytułu spłaty kwoty głównej instrumentu dłużnego, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do przepływów pieniężnych z tytułu odsetek;

(ii) część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w przepływach pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę, na mocy której kontrahent otrzymuje prawo do 90 procent wszystkich przepływów pieniężnych z instrumentu dłużnego, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do 90 procent tych przepływów pieniężnych. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach pieniężnych, o ile spełniony jest warunek, że jednostka przekazująca posiada w pełni proporcjonalny udział;

(iii) część obejmuje wyłącznie w pełni proporcjonalny udział w dokładnie określonych przepływach środków pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, kiedy jednostka zawiera umowę, na mocy której kontrahent otrzymuje prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z tytułu odsetek ze składnika aktywów finansowych, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do 90 procent tych przepływów pieniężnych z tytułu odsetek. W przypadku występowania więcej niż jednego kontrahenta, nie ma wymogu, aby posiadali oni proporcjonalne udziały w przepływach środków pieniężnych, o ile spełniony jest warunek, że jednostka przekazująca posiada w pełni proporcjonalny udział.

b) We wszystkich innych przypadkach paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych w całości (lub do całości grupy podobnych składników aktywów finansowych). Dla przykładu, jeśli jednostka przenosi (i) prawo do pierwszych lub ostatnich 90 procent uzyskanych przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych (lub grupy

składników aktywów finansowych) albo (ii) prawo do 90 procent przepływów pieniężnych z grupy należności, ale jednocześnie udziela gwarancji pokrycia strat kredytowych kupującego do wysokości 8 procent kwoty głównej należności, paragrafy 3.2.3–3.2.9 mają zastosowanie do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych) w całości.

W paragrafach 3.2.3–3.2.12 pojęcie „składnik aktywów finansowych” odnosi się do części składnika aktywów finansowych (lub części grupy podobnych składników aktywów finansowych) zgodnie z pkt a) powyżej, a w innych przypadkach do składnika aktywów finansowych (lub grupy podobnych składników aktywów finansowych) w całości.

3.2.3. Jednostka zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- a) wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych; lub
- b) przenosi składnik aktywów finansowych zgodnie z paragrafami 3.2.4 i 3.2.5, a przeniesienie spełnia warunki zaprzestania ujmowania zgodnie z paragrafem 3.2.6.

(Zob. paragraf 3.1.2 w odniesieniu do standaryzowanej transakcji sprzedaży składników aktywów finansowych).

3.2.4. Jednostka przenosi składnik aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy:

- a) przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych; lub
- b) zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale zgodnie z porozumieniem spełniającym warunki określone w paragrafie 3.2.5. przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych na rzecz jednego lub większej liczby odbiorców.

3.2.5. Jeśli jednostka zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych („pierwotny składnik aktywów”), ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania tych przepływów pieniężnych na rzecz jednej lub większej liczby jednostek („ostateczni odbiorcy”), jednostka traktuje tę transakcję jako przeniesienie składnika aktywów finansowych wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie trzy następujące warunki:

- a) jednostka nie ma obowiązku wypłaty kwot ostatecznym odbiorcom dopóki nie otrzyma odpowiadających im kwot, które wynikają z pierwotnego składnika aktywów. Krótkoterminowe zaliczki dokonywane przez jednostkę z prawem do odzyskania pełnej pożyczonej kwoty powiększonej o naliczone odsetki ustalone na podstawie stóp rynkowych nie stanowią naruszenia tego warunku;
- b) na mocy umowy przeniesienia jednostka nie może sprzedać lub zastawić pierwotnego składnika aktywów w inny sposób niż jako ustanowione na rzecz ostatecznych odbiorców zabezpieczenie zobowiązania do przekazywania na ich rzecz przepływów pieniężnych;
- c) jednostka jest zobowiązana do przekazania wszystkich przepływów pieniężnych otrzymanych przez nią w imieniu ostatecznych odbiorców bez istotnej zwłoki. Dodatkowo jednostka nie jest upoważniona do reinwestowania tych przepływów pieniężnych, z wyjątkiem inwestycji w środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych (zgodnie z definicją w MSR 7 *Sprawozdanie z przepływów pieniężnych*) w krótkim okresie rozliczeniowym pomiędzy dniem otrzymania i wymaganym dniem przekazania do ostatecznych odbiorców, przy czym uzyskane odsetki z takich inwestycji są przekazywane ostatecznym odbiorcom.

3.2.6. Przenosząc składnik aktywów finansowych (zob. paragraf 3.2.4), jednostka ocenia, w jakim stopniu zachowuje ona ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W takim przypadku:

- a) jeśli jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych i ujmuje oddzielnie jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia;
- b) jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych;
- c) jeśli jednostka nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to ustala, czy zachowała kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych. W takim przypadku:
 - (i) jeśli jednostka nie zachowała kontroli, zaprzestaje ujmowania składnika aktywów finansowych i ujmuje oddzielnie jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia;
 - (ii) jeśli jednostka zachowała kontrolę, w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w stopniu, w jakim utrzymuje zaangażowanie w tym składniku (zob. paragraf 3.2.16).

3.2.7. Przeniesienie ryzyka i korzyści (zob. paragraf 3.2.6) jest oceniane poprzez porównanie narażenia jednostki, przed i po dokonaniu przeniesienia, na ryzyko zmienności kwot i rozkładu w czasie przepływów pieniężnych netto związanych z przeniesionym składnikiem aktywów. Jednostka zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na ryzyko zmienności wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto ze składnika aktywów finansowych nie zmienia się istotnie w wyniku przeniesienia (np. ponieważ jednostka sprzedała składnik aktywów finansowych podlegający umowie odkupu za ustaloną cenę lub cenę sprzedaży powiększoną o marżę pożyczkodawcy). Jednostka przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, jeśli jej narażenie na ryzyko takiej zmienności przestało być istotne w porównaniu z całkowitą zmiennością wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto związanych ze składnikiem aktywów finansowych (np. dlatego, że jednostka sprzedała składnik aktywów finansowych tylko z opcją jego odkupu po *wartości godziwej* w momencie odkupu, albo dokonała przeniesienia w pełni proporcjonalnego udziału w przepływach pieniężnych wynikających z większego składnika aktywów finansowych na mocy porozumienia, takiego jak np. umowa współudziału w pożyczce, spełniającego warunki określone w paragrafie 3.2.5).

3.2.8. W wielu przypadkach oczywiste będzie, czy jednostka przeniosła lub zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, a więc nie będzie konieczne przeprowadzenie żadnych obliczeń. W pozostałych przypadkach niezbędne będzie obliczenie i porównanie narażenia jednostki, przed i po dokonaniu przeniesienia, na ryzyko zmienności wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych netto. Obliczenia i porównania są dokonywane z zastosowaniem jako stopy dyskontowej odpowiedniej bieżącej rynkowej stopy procentowej. Uwzględnia się przy tym każdą racjonalnie prawdopodobną zmienność przepływów pieniężnych netto, przy czym większą wagę przypisuje się wynikom, których prawdopodobieństwo wystąpienia jest większe.

- 3.2.9. Zachowanie przez jednostkę kontroli (zob. paragraf 3.2.6 pkt c)) nad przeniesionym składnikiem aktywów zależy od tego, czy jednostka przejmująca ma zdolność sprzedania go. Jeśli jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedania składnika aktywów w całości na rzecz niepowiązanej strony trzeciej i może skorzystać z tej zdolności samodzielnie, bez konieczności nakładania dodatkowych ograniczeń na przeniesienie, to jednostka nie zachowała kontroli. W pozostałych przypadkach jednostka zachowuje kontrolę.

Przeniesienie kwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- 3.2.10. Jeśli jednostka dokonuje przeniesienia składnika aktywów finansowych, które kwalifikuje do zaprzestania ujmowania w całości, i zachowuje prawo do odpłatnej obsługi tego składnika aktywów finansowych, to ujmuje aktywa lub zobowiązania wynikające z umowy obsługi. Jeśli oczekuje się, że należne wynagrodzenie nie będzie wystarczającą kompensatą świadczonej przez jednostkę obsługi, to ujmuje się zobowiązanie wynikające z umownego obowiązku obsługi w wysokości jego wartości godziwej. Jeśli oczekuje się, że należne wynagrodzenie będzie większe niż wystarczająca kompensata świadczonej przez jednostkę obsługi, to ujmuje się składnik aktywów wynikający z prawa do obsługi w kwocie określonej na podstawie przypisania wartości bilansowej większego składnika aktywów finansowych, zgodnie z paragrafem 3.2.13.

- 3.2.11. Jeśli w wyniku przeniesienia zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych w całości, lecz przeniesienie powoduje powstanie dla jednostki nowego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, albo zobowiązania z tytułu obsługi, jednostka ujmuje nowy składnik aktywów finansowych, zobowiązanie finansowe lub zobowiązanie z tytułu obsługi w wysokości jego wartości godziwej.

- 3.2.12. W momencie zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych w całości, różnicę pomiędzy:

- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) oraz
- b) otrzymaną zapłatą (z uwzględnieniem nowo powstałego składnika aktywów pomniejszonego o wszelkie nowo powstałe zobowiązania)

ujmuje się w wyniku finansowym.

- 3.2.13. Jeśli przenoszony składnik aktywów jest częścią większego składnika aktywów finansowych (np. kiedy jednostka przenosi przepływy pieniężne z tytułu odsetek będące częścią instrumentu dłużnego, zob. paragraf 3.2.2 pkt a)), a część przenoszona kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania w całości, to poprzednią wartość bilansową większego składnika aktywów finansowych przypisuje się między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, w proporcji do odpowiadających tym częściom wartości godziwych na dzień przeniesienia. Do tego celu zatrzymane aktywa z tytułu obsługi traktuje się jako część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Różnicę pomiędzy:

- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) przypisaną części, którą przestaje się ujmować oraz
- b) zapłatą otrzymaną z tytułu części, którą przestaje się ujmować (z uwzględnieniem nowo powstałego składnika aktywów pomniejszonego o wszelkie nowo powstałe zobowiązania),

ujmuje się w wyniku finansowym.

- 3.2.14. W przypadku gdy jednostka przypisuje poprzednią wartość bilansową większego składnika aktywów finansowych między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, konieczna jest wycena w wartości godziwej części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. W przypadku gdy jednostka dokonywała w przeszłości sprzedaży części podobnych do części, która w dalszym ciągu będzie ujmowana, albo zawierane są inne transakcje rynkowe dla takich części, to ceny obowiązujące w ostatnich faktycznych transakcjach stanowią najlepsze oszacowanie wartości godziwej części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana. Jeśli nie istnieją notowania cenowe lub ostatnio przeprowadzone transakcje rynkowe, na których można oprzeć wartość godziwą części, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, to najlepszym oszacowaniem wartości godziwej jest różnica pomiędzy wartością godziwą całego większego składnika aktywów finansowych oraz zapłatą otrzymaną od jednostki przejmującej z tytułu części, którą przestaje się ujmować.

Przeniesienie niekwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- 3.2.15. Jeśli przeniesienie nie powoduje zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka zachowała zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem przeniesionego składnika aktywów, jednostka w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości, a także ujmuje zobowiązanie finansowe z tytułu otrzymanej zapłaty. W następnych okresach jednostka ujmuje wszelkie przychody z tytułu przeniesionego składnika aktywów oraz wszelkie koszty poniesione w związku ze zobowiązaniem finansowym.

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

- 3.2.16. Jeśli jednostka ani nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem przeniesionego składnika aktywów oraz zachowuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, to w dalszym ciągu ujmuje przeniesiony składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie w przeniesionym składniku aktywów, jest zakresem, w jakim jest ona narażona na ryzyko zmiany wartości przeniesionego składnika aktywów. Na przykład:

- a) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę gwarancji udzielonej na przeniesiony składnik aktywów, to zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest mniejszą z następujących wartości: (i) kwoty składnika aktywów; (ii) maksymalnej kwoty otrzymanej zapłaty, jaką jednostka może być zobowiązana wypłacić („kwota gwarancyjna”);
- b) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę wystawionej lub zakupionej opcji (lub obu opcji) na przeniesiony składnik aktywów, zakresem, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest kwota przeniesionego składnika aktywów, jaką jednostka może odkupić. Jednakże w przypadku wystawionej opcji sprzedaży składnika aktywów wycenianego w wartości godziwej, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest ograniczony do mniejszej z następujących wartości: wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów i ceny wykonania opcji (zob. paragraf B3.2.13);
- c) jeśli utrzymanie zaangażowania jednostki przybiera formę opcji rozliczanej w środkach pieniężnych lub podobnych warunków dotyczących przeniesionego składnika aktywów, zakres, w jakim jednostka utrzymuje zaangażowanie, jest mierzony w taki sam sposób jak w przypadku opcji, która nie jest rozliczana w środkach pieniężnych, zgodnie z ustaleniem w pkt b) powyżej.

3.2.17. Jeśli jednostka w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje zaangażowanie, to ujmuje również związane z nim zobowiązanie. Niezależnie od innych wymagań dotyczących wyceny wynikających z niniejszego standardu, przeniesiony składnik aktywów i związane z nim zobowiązanie wycenia się w sposób uwzględniający prawa i obowiązki zachowane przez jednostkę. Powiązane zobowiązanie jest wyceniane w taki sposób, że wartość bilansowa netto przeniesionego składnika aktywów oraz związanego z nim zobowiązania jest:

- a) amortyzowanym kosztem praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w amortyzowanym koszcie, lub
- b) równa wartości godziwej praw i obowiązków zachowanych przez jednostkę, gdyby były one wyceniane odrębnie, jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w wartości godziwej.

3.2.18. Jednostka w dalszym ciągu ujmuje wszelkie przychody powstałe w związku z przeniesionym składnikiem aktywów w zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie, jak też ujmuje wszelkie koszty poniesione w związku z powiązaniem zobowiązaniem.

3.2.19. Do celów wyceny po początkowym ujęciu zmiany wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów oraz powiązanego zobowiązania ujmuje się w sposób wzajemnie spójny zgodnie z paragrafem 5.7.1 i nie poddaje się ich kompensacie.

3.2.20. Jeśli jednostka utrzymuje zaangażowanie jedynie w części składnika aktywów finansowych (np. kiedy jednostka zachowuje opcję odkupu części przeniesionego składnika aktywów albo zachowuje rezydualny udział niepowodujący zachowania zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem, ale przy tym zachowuje kontrolę), poprzednią wartość bilansową składnika aktywów finansowych jednostka przypisuje między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana ze względu na utrzymanie zaangażowania, oraz część, która nie będzie już ujmowana, w proporcji do odpowiednich wartości godziwych tych części na dzień przeniesienia. W tym celu mają zastosowanie wymagania określone w paragrafie 3.2.14. Różnicę pomiędzy:

- a) wartością bilansową (wycenioną na dzień zaprzestania ujmowania) przypisaną do części, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana, a
- b) zapłatą otrzymaną za część, która nie będzie w dalszym ciągu ujmowana;

ujmuje się w wyniku finansowym.

3.2.21. Jeśli przeniesiony składnik aktywów jest wyceniany w amortyzowanym koszcie, to w odniesieniu do powiązanego z nim zobowiązania nie ma zastosowania wprowadzona w niniejszym standardzie możliwość wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wszystkie przeniesienia

3.2.22. Jeśli przeniesiony składnik aktywów jest w dalszym ciągu ujmowany, to tego składnika i powiązanego z nim zobowiązania nie poddaje się kompensacie. Podobnie jednostka nie kompensuje żadnych przychodów uzyskiwanych z przeniesionego składnika aktywów z żadnymi kosztami poniesionymi w związku z powiązanym zobowiązaniem (zob. paragraf 42 w MSR 32).

3.2.23. Jeśli jednostka przekazująca ustanawia na rzecz jednostki przejmującej zabezpieczenie inne niż środki pieniężne (takie jak instrument dłużny lub kapitałowy), zasady rachunkowości dotyczące tego zabezpieczenia stosowane przez jednostkę przekazującą i jednostkę przejmującą zależą od tego, czy jednostka przejmująca ma prawo sprzedać zabezpieczenie lub ustanowić na nim zastaw, a także od tego, czy jednostka przekazująca nie wykonuje zobowiązań. Jednostka przekazująca oraz jednostka przejmująca ujmują zabezpieczenie w następujący sposób:

- a) jeśli jednostka przejmująca ma wynikające z umowy lub zwyczaju prawo sprzedać zabezpieczenie lub ustanowić na nim zastaw, wtedy jednostka przekazująca przeklasyfikowuje składnik aktywów w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej (np. do pożyczonych składników aktywów, zastawionych instrumentów kapitałowych lub należności do odkupienia) do pozycji oddzielnej od pozostałych aktywów;
- b) jeśli jednostka przejmująca sprzedaje ustanowione na jej rzecz zabezpieczenie, to ujmuje przychody ze sprzedaży oraz wyceńnione w wartości godziwej zobowiązanie do zwrotu zabezpieczenia;
- c) jeśli w świetle warunków umowy jednostka przekazująca nie wykonuje zobowiązań i nie jest już uprawniona do odzyskania zabezpieczenia, zaprzestaje ujmowania zabezpieczenia, a jednostka przejmująca ujmuje zabezpieczenie jako swój składnik aktywów wyceniany w momencie początkowego ujęcia w wartości godziwej lub, jeśli sprzedała już zabezpieczenie, to zaprzestaje ujmowania zobowiązań do jego zwrotu;
- d) z wyjątkiem sytuacji opisanej w pkt c) jednostka przekazująca w dalszym ciągu wykazuje zabezpieczenie jako własny składnik aktywów, natomiast jednostka przejmująca nie ujmuje zabezpieczenia jako składnika aktywów.

3.3 ZAPRZESTANIE UJMOWANIA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

3.3.1. Jednostka usuwa zobowiązanie finansowe (lub część zobowiązania finansowego) ze sprawozdania z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy zobowiązanie przestało istnieć – to znaczy wtedy, gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

3.3.2. Wymianę instrumentów dłużnych o zasadniczo różnych warunkach, dokonywaną pomiędzy dłużnikiem i wierzycielem, ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Podobnie znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego lub jego części (niezależnie od tego, czy wynikają one z trudności finansowych dłużnika, czy też nie) ujmuje się jako wygaśnięcie pierwotnego zobowiązania finansowego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego.

3.3.3. Różnicę pomiędzy wartością bilansową zobowiązania finansowego (lub części zobowiązania finansowego), które wygasło lub zostało przeniesione na inną stronę, a kwotą zapłaty, z uwzględnieniem wszystkich przeniesionych aktywów niebędących środkami pieniężnymi lub przyjętych zobowiązań, ujmuje się w wyniku finansowym.

3.3.4. Jeśli jednostka odkupuje część zobowiązania finansowego, to przypisuje poprzednią wartość bilansową zobowiązania finansowego między część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, oraz część, którą przestaje się ujmować, w proporcji do wartości godziwych odpowiadających tym częściom na dzień odkupu. Różnicę pomiędzy a) wartością bilansową przypisaną do części którą przestaje się ujmować, oraz b) zapłatą otrzymaną w zamian za część, którą przestaje się ujmować, z uwzględnieniem wszystkich przeniesionych aktywów niebędących środkami pieniężnymi lub przyjętych zobowiązań, ujmuje się w wyniku finansowym.

- 3.3.5. Niektóre jednostki obsługują – wewnętrznie albo zewnętrznie – fundusz inwestycyjny, który zapewnia inwestorom zyski osiągnięte przez jednostki funduszu, i ujmują zobowiązania finansowe z tytułu kwot, które należy wypłacić tym inwestorom. Podobnie niektóre jednostki wystawiają grupy umów ubezpieczenia zawierających bezpośrednie udziały w zyskach i jednostki te posiadają pozycje bazowe. Niektóre takie fundusze lub pozycje bazowe zawierają zobowiązania finansowe jednostki (na przykład wyemitowane obligacje korporacyjne). Pomimo pozostałych wymogów zawartych w niniejszym standardzie dotyczących zaprzestania ujmowania zobowiązań finansowych jednostka może zdecydować o tym, by nie zaprzestawać ujmowania swoich zobowiązań finansowych, które są uwzględnione w takim funduszu lub stanowią pozycję bazową, wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka odkupiła swoje zobowiązanie finansowe w takich celach. Zamiast tego jednostka może zdecydować się na kontynuowanie rozliczania tego instrumentu jako zobowiązania finansowego i rozliczania odkupionego instrumentu w taki sposób, jak gdyby był on składnikiem aktywów finansowych, i może wycenić go według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z niniejszym standardem. Wybór ten jest nieodwołalny i dokonuje się go dla poszczególnych instrumentów. Do celów dokonania tego wyboru umowy ubezpieczenia obejmują umowy inwestycyjne zawierające uznaniowe udziały w zyskach (zob. MSSF 17, aby zapoznać się z terminami użytymi w niniejszym paragrafie, które zdefiniowano w tym standardzie).

ROZDZIAŁ 4 Klasyfikacja

4.1 KLASYFIKACJA AKTYWÓW FINANSOWYCH

- 4.1.1. **O ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5, jednostka klasyfikuje składnik aktywów finansowych jako wyceniany po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie albo w wartości godziwej przez inne całkowite dochody bądź w wartości godziwej przez wynik finansowy na podstawie:**

- a) modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz
- b) charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych.

- 4.1.2. **Składnik aktywów finansowych wycenia się w zamortyzowanym koszcie, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:**

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Paragrafy B4.1.1–B4.1.26 zawierają wytyczne dotyczące stosowania tych warunków.

4.1.2 A Składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- a) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych; oraz
- b) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostalej do spłaty.

Paragrafy B4.1.1–B4.1.26 zawierają wytyczne dotyczące stosowania tych warunków.

4.1.3. Na potrzeby stosowania paragrafu 4.1.2 pkt b) i paragrafu 4.1.2 A pkt b):

- a) kwota główna jest wartością godziwą składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia. Paragraf B4.1.7B zawiera dodatkowe wskazówki dotyczące pojęcia kwoty głównej;
- b) odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku. Paragrafy B4.1.7 A oraz B4.1.9 A–B4.1.9E zawierają dodatkowe wskazówki dotyczące pojęcia odsetek, w tym pojęcie wartości pieniądza w czasie.

4.1.4. Składnik aktywów finansowych wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy, chyba że jest wyceniany w zamortyzowanym koszcie zgodnie z paragrafem 4.1.2 lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A. Jednostka może jednak w momencie początkowego ujęcia dokonać nieodwołalnego wyboru odnośnie do określonych inwestycji w *instrumenty kapitałowe*, które w przeciwnym razie byłyby wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, aby ujmować późniejsze zmiany wartości godziwej przez inne całkowite dochody (zob. paragrafy 5.7.5–5.7.6).

Możliwość wyznaczenia składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy

4.1.5. Niezależnie od postanowień zawartych w paragrafach 4.1.1–4.1.4 jednostka może w momencie początkowego ujęcia nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli w ten sposób eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowe”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (zob. paragrafy B4.1.29–B 4.1.32).

4.2 KLASYFIKACJA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

4.2.1. Jednostka klasyfikuje wszystkie zobowiązania finansowe jako wyceniane po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie, z wyjątkiem:

a) *zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy*. Takie zobowiązania, w tym *instrumenty pochodne* będące zobowiązaniami, wycenia się po początkowym ujęciu w wartości godziwej;

b) zobowiązań finansowych powstałych w wyniku przeniesienia składnika aktywów finansowych, który nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, lub wtedy, gdy ma zastosowanie podejście wynikające z utrzymania zaangażowania. Tego rodzaju zobowiązania finansowe podlegają wycenie zgodnie z zasadami określonymi w paragrafach 3.2.15 i 3.2.17;

c) *umów gwarancji finansowych*. Po początkowym ujęciu wystawca takiej umowy (o ile nie ma zastosowania paragraf 4.2.1 pkt a) lub b)) w późniejszych okresach wycenia ją według wyższej z następujących wartości:

(i) kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe określonej zgodnie z sekcją 5.5 oraz

(ii) początkowo ujętej kwoty (zob. paragraf 5.1.1), w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15;

d) zobowiązań do udzielenia pożyczki oprocentowanej poniżej rynkowej stopy procentowej. Wystawca takiego zobowiązania (o ile nie ma zastosowania paragraf 4.2.1 pkt a)) w późniejszych okresach wycenia ją według wyższej z następujących wartości:

(i) kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe określonej zgodnie z sekcją 5.5 oraz

(ii) początkowo ujętej kwoty (zob. paragraf 5.1.1), w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15;

e) warunkowej zapłaty ujętej przez jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek, do którego ma zastosowanie MSSF 3. Taka zapłata warunkowa jest wyceniana w późniejszych okresach w wartości godziwej, a zmiany są ujmowane w wyniku finansowym.

Możliwość wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy

4.2.2. W momencie początkowego ujęcia jednostka może nieodwołalnie wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli zezwala na to paragraf 4.3.5 lub gdy prowadzi to do uzyskania bardziej przydatnych informacji, ponieważ:

a) eliminuje to lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (określaną czasami jako „niedopasowanie księgowe”), jaka w przeciwnym razie powstałaby na skutek wyceny aktywów lub zobowiązań bądź ujęcia związanych z nimi zysków lub strat według różnych zasad (zob. paragrafy B 4.1.29–B 4.1.32); lub

b) grupa zobowiązań finansowych bądź aktywów finansowych i zobowiązań finansowych jest zarządzana, a jej wyniki są oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną, a informacje o tej grupie przygotowane na tej podstawie są przekazywane wewnątrz jednostki kluczowemu personelowi kierowniczemu (zgodnie z definicją zawartą w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*), na przykład zarządowi lub dyrektorowi wykonawczemu jednostki (zob. paragrafy B4.1.33–B4.1.36).

4.3 WBUDOWANE INSTRUMENTY POCHODNE

4.3.1. Wbudowany instrument pochodny jest komponentem kontraktu hybrydowego, który zawiera również niebędącą instrumentem pochodnym umowę zasadniczą, powodującą, że niektóre z przepływów pieniężnych wynikających z instrumentu łącznego zmieniają się w sposób podobny do przepływów, które wynikałyby z samodzielnie występującego instrumentu pochodnego. Wbudowany instrument pochodny sprawia, że część lub całość przepływów pieniężnych, które w innym przypadku byłyby wymagane zgodnie z umową, jest modyfikowana w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs walutowy, indeks cen lub stóp, rating kredytowy lub indeks kredytowy, bądź inną zmienną, pod warunkiem że zmienna niebędąca zmienną finansową nie jest specyficzna dla którejkolwiek ze stron umowy. Instrument pochodny dołączony do *instrumentu finansowego*, który zgodnie z umową może zostać przeniesiony niezależnie od tego instrumentu finansowego, albo którego kontrahentem jest inna strona, nie jest wbudowanym instrumentem pochodnym, lecz oddzielnym instrumentem finansowym.

Kontrakty hybrydowe zawierające umowy zasadnicze będące aktywami finansowymi

4.3.2. Jeśli kontrakt hybrydowy zawiera umowę zasadniczą będącą składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 4.1.1–4.1.5 do całego kontraktu hybrydowego.

Inne kontrakty hybrydowe

4.3.3. Jeśli kontrakt hybrydowy zawiera umowę zasadniczą, która nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, wówczas wbudowany instrument pochodny oddziela się od umowy zasadniczej i ujmuje jako instrument pochodny zgodnie z zasadami niniejszego standardu wtedy i tylko wtedy, gdy:

a) cechy ekonomiczne wbudowanego instrumentu pochodnego oraz ryzyko z nim związane nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi i ryzykiem właściwymi dla umowy zasadniczej (zob. paragrafy B4.3.5 i B4.3.8);

- b) samodzielny instrument o takich samych warunkach umownych jak wbudowany instrument pochodny spełniałby definicję instrumentu pochodnego; oraz
 - c) kontrakt hybrydowy nie jest wyceniany w wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej nie są ujmowane w wyniku finansowym (tj. instrument pochodny, który jest wbudowany w zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, nie jest oddzielany).
- 4.3.4. Jeśli dokonuje się oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego, umowę zasadniczą ujmuje się zgodnie z odpowiednimi standardami. Niniejszy standard nie odnosi się do kwestii, czy wbudowany instrument pochodny wykazuje się oddzielnie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.
- 4.3.5. Niezależnie od postanowień paragrafów 4.3.3 i 4.3.4, jeśli umowa zawiera jeden lub większą liczbę wbudowanych instrumentów pochodnych, a umowa zasadnicza nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, jednostka może wyznaczyć cały kontrakt hybrydowy jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, o ile:
- a) wbudowany instrument pochodny (wbudowane instrumenty pochodne) nie zmienia(ją) znacząco przepływów pieniężnych, które w przeciwnym razie byłyby wymagane zgodnie z warunkami umowy; lub
 - b) jest rzeczą oczywistą bez przeprowadzania analizy lub po pobieżnej analizie przeprowadzonej podczas rozpatrywania po raz pierwszy podobnego hybrydowego instrumentu, że oddzielenie wbudowanego instrumentu pochodnego (wbudowanych instrumentów pochodnych) jest zabronione, jak na przykład w przypadku opcji wcześniejszej spłaty wbudowanej w pożyczkę i pozwalającej jej posiadaczowi na wcześniejszą spłatę pożyczki za kwotę zbliżoną do jej zamortyzowanego kosztu.
- 4.3.6. Jeśli zgodnie z niniejszym standardem jednostka jest zobowiązana do oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego od umowy zasadniczej, ale nie jest w stanie oddzielnie wycenić takiego wbudowanego instrumentu pochodnego w momencie nabycia bądź na koniec kolejnego okresu sprawozdawczego, to wyznacza ona cały kontrakt hybrydowy jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- 4.3.7. Jeśli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie wycenić w wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego na podstawie postanowień i warunków umowy tego instrumentu, to wartość godziwą wbudowanego instrumentu pochodnego stanowi różnica pomiędzy wartością godziwą kontraktu hybrydowego i wartością godziwą umowy zasadniczej. Jeśli jednostka nie jest w stanie wiarygodnie wycenić w wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego z wykorzystaniem powyższej metody, stosuje się paragraf 4.3.6 i kontrakt hybrydowy wyznacza się jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.

4.4 PRZEKLASYFIKOWANIE

- 4.4.1. Wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, dokonuje ona przeklasyfikowania wszystkich aktywów finansowych, na które zmiana ta miała wpływ, zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.4. Odnosnie do dalszych wytycznych w zakresie przeklasyfikowania aktywów finansowych zob. paragrafy 5.6.1–5.6.7, B4.4.1–B 4.4.3 i B5.6.1–B5.6.2.
- 4.4.2. Jednostka nie dokonuje przeklasyfikowania żadnych zobowiązań finansowych.
- 4.4.3. Na potrzeby paragrafów 4.4.1–4.4.2 następujące zmiany okoliczności nie stanowią przeklasyfikowania:
- a) gdy pozycja, która uprzednio była wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne lub inwestycję netto, przestała spełniać wymogi kwalifikacyjne;

- b) gdy pozycja staje się wyznaczonym i efektywnym instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne lub inwestycję netto; oraz
- c) zmiany wyceny zgodnie z sekcją 6.7.

ROZDZIAŁ 5 Wycena

5.1 POCZĄTKOWA WYCENA

5.1.1. Z wyjątkiem należności z tytułu dostaw i usług objętych zakresem paragrafu 5.1.3, w momencie początkowego ujęcia jednostka wycenia składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe w jego wartości godziwej, którą w przypadku aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych niewycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy powiększa się lub pomniejsza o koszty transakcyjne, które można bezpośrednio przypisać do nabycia lub emisji tych aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych.

5.1.1 A Jeśli jednak wartość godziwa składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego w momencie początkowego ujęcia różni się od ceny transakcyjnej, jednostka stosuje paragraf B5.1.2 A.

5.1.2. Jeśli jednostka przyjęła zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień rozliczenia w odniesieniu do składnika aktywów, który jest wyceniany po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie, to składnik ten jest początkowo ujmowany w wartości godziwej ustalonej na dzień zawarcia transakcji (zob. paragrafy B3.1.3–B3.1.6).

5.1.3. Niezależnie od wymogu określonego w paragrafie 5.1.1 w momencie początkowego ujęcia jednostka wycenia należności z tytułu dostaw i usług, które nie mają istotnego komponentu finansowania (ustalonego zgodnie z MSSF 15), w ich cenie transakcyjnej (zgodnie z definicją w MSSF 15).

5.2 WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH PO POCZĄTKOWYM UJĘCIU

5.2.1. Po początkowym ujęciu jednostka wycenia składnik aktywów finansowych zgodnie z paragrafami 4.1.1–4.1.5:

- a) w zamortyzowanym koszcie;
- b) w wartości godziwej przez inne całkowite dochody; lub
- c) w wartości godziwej przez wynik finansowy.

5.2.2. Jednostka stosuje określone w sekcji 5.5 wymogi w zakresie utraty wartości w odniesieniu do aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie zgodnie z paragrafem 4.1.2, a do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody – zgodnie z paragrafem 4.1.2 A.

5.2.3. Jednostka stosuje wymogi rachunkowości zabezpieczeń zawarte w paragrafach 6.5.8–6.5.14 (oraz, w stosownych przypadkach, w paragrafach 89–94 MSR 39 zawierających zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej) w odniesieniu do składnika aktywów finansowych wyznaczonego jako pozycja zabezpieczana ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Zgodnie z paragrafem 7.2.21 jednostka może wybrać jako zasady rachunkowości kontynuowanie stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 zamiast wymogów określonych w rozdziale 6 niniejszego standardu. Jeżeli jednostka dokonała takiego wyboru, zawarte w niniejszym standardzie odniesienia do szczegółowych wymogów rachunkowości zabezpieczeń określonych w rozdziale 6 nie mają zastosowania. Zamiast tego jednostka odwołuje się do odpowiednich wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39.

5.3 WYCENA ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH PO POCZĄTKOWYM UJĘCIU

- 5.3.1. Po początkowym ujęciu jednostka wycenia zobowiązanie finansowe zgodnie z paragrafami 4.2.1-4.2.2.
- 5.3.2. Jednostka stosuje wymogi rachunkowości zabezpieczeń zawarte w paragrafach 6.5.8–6.5.14 (oraz, w stosownych przypadkach, w paragrafach 89–94 MSR 39 zawierających zasady rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej) w odniesieniu do zobowiązania finansowego wyznaczonego jako pozycja zabezpieczana.

5.4 WYCENA W ZAMORTYZOWANYM KOSZCIE

Aktywa finansowe

Metoda efektywnej stopy procentowej

- 5.4.1. Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu *metody efektywnej stopy procentowej* (zob. załącznik A i paragrafy B5.4.1–B5.4.7). Odpowiednią wartość oblicza się przez zastosowanie *efektywnej stopy procentowej* do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, z wyjątkiem:

- a) zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. W odniesieniu do tych składników aktywów finansowych jednostka stosuje *efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe* do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych od momentu początkowego ujęcia;
- b) składników aktywów finansowych niebędących zakupionymi lub utworzonymi składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, które następnie stały się *składnikami aktywów finansowych dotkniętymi utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe*. W przypadku tych składników aktywów finansowych jednostka stosuje *efektywną stopę procentową* do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych w późniejszych okresach sprawozdawczych.

- 5.4.2. Jednostka, która w danym okresie sprawozdawczym oblicza przychody z tytułu odsetek przez zastosowanie metody efektywnej stopy procentowej do zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 5.4.1 pkt b), w kolejnych okresach sprawozdawczych oblicza przychody z tytułu odsetek przez zastosowanie efektywnej stopy procentowej do wartości bilansowej brutto, jeżeli ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym spada tak, że składnik aktywów finansowych nie jest już dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, a spadek ten można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem mającym miejsce po zastosowaniu wymogów zawartych w paragrafie 5.4.1 pkt b) (np. poprawa ratingu kredytowego pożyczkobiorcy).

Modyfikacja przepływów pieniężnych wynikających z umowy

- 5.4.3. Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych zgodnie z niniejszym standardem, jednostka dokonuje ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje *zysk lub stratę z tytułu modyfikacji* w wyniku finansowym. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów

finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach, według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

Odpisanie

- 5.4.4. Jednostka bezpośrednio obniża wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych, jeżeli nie ma ona uzasadnionych perspektyw na odzyskanie danego składnika aktywów finansowych w całości lub części. Odpisanie stanowi zdarzenie prowadzące do zaprzestania ujmowania (zob. paragraf B3.2.16 pkt r)).**

Zmiany w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej

- 5.4.5. Jednostka stosuje paragrafy 5.4.6–5.4.9 w odniesieniu do składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wtedy i tylko wtedy, gdy podstawa określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla tego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. Do tego celu termin „reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej” odnosi się do obejmującej cały rynek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej zgodnie z opisem w paragrafie 6.8.2.
- 5.4.6. Podstawa określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego może ulec zmianie:
- a) w wyniku zmiany warunków umownych określonych w momencie początkowego ujęcia instrumentu finansowego (na przykład warunki umowne zostają zmienione w celu zastąpienia stanowiącego odniesienie wskaźnika referencyjnego stopy procentowej alternatywną stopą referencyjną);
 - b) w sposób, który nie był brany pod uwagę lub rozważany w warunkach umownych w momencie początkowego ujęcia instrumentu finansowego, bez zmiany warunków umownych (na przykład metoda obliczania wskaźnika referencyjnego stopy procentowej zostaje zmieniona bez zmiany warunków umownych); lub
 - c) ze względu na uruchomienie istniejącego warunku umownego (na przykład uruchomiono istniejącą klauzulę awaryjną).
- 5.4.7. Jako praktyczne rozwiązanie jednostka stosuje paragraf B5.4.5 w celu ujęcia zmiany w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, która jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. To praktyczne rozwiązanie stosuje się wyłącznie do tego rodzaju zmian i tylko w zakresie, w jakim taka zmiana jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej (zob. również paragraf 5.4.9). Do tego celu zmiana w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są oba następujące warunki:
- a) zmiana jest konieczna jako bezpośredni skutek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej; oraz
 - b) nowa podstawa określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest równoważna pod względem gospodarczym dotychczasowej podstawie (tj. podstawie obowiązującej bezpośrednio przed dokonaniem zmiany).

5.4.8. Przykładami zmian, które skutkują nową podstawą określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy, która jest równoważna pod względem gospodarczym dotychczasowej podstawie (tj. podstawie obowiązującej bezpośrednio przed dokonaniem zmiany), są:

- a) zastąpienie istniejącego wskaźnika referencyjnego stopy procentowej stosowanego do określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych dla składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego alternatywną stopą referencyjną – lub wdrożenie takiej reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej poprzez zmianę metody stosowanej do obliczania wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – oraz dodanie stałego spreadu niezbędnego do skompensowania różnicy w podstawie między istniejącym wskaźnikiem referencyjnym stopy procentowej a alternatywną stopą referencyjną;
- b) zmiany okresu aktualizacji, dat aktualizacji lub liczby dni między datami płatności kuponu w celu wdrożenia reformy wskaźnika referencyjnego stóp procentowych; oraz
- c) dodanie klauzuli awaryjnej do warunków umownych składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego w celu umożliwienia wdrożenia dowolnej zmiany opisanej w pkt a) i b) powyżej.

5.4.9. Jeżeli oprócz zmian w podstawie określenia przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, dokonywane są zmiany w składniku aktywów finansowych lub zobowiązaniu finansowym, jednostka w pierwszej kolejności stosuje praktyczne rozwiązanie określone w paragrafie 5.4.7 w odniesieniu do zmian wymaganych w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej. Następnie jednostka stosuje mające zastosowanie wymogi niniejszego standardu do wszelkich dodatkowych zmian, do których praktyczne rozwiązanie nie ma zastosowania. Jeżeli dodatkowa zmiana nie skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, jednostka stosuje paragraf 5.4.3 lub paragraf B5.4.6, stosownie do przypadku, w celu ujęcia tej dodatkowej zmiany. Jeżeli dodatkowa zmiana skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego, jednostka stosuje wymogi dotyczące zaprzestania ujmowania.

5.5 UTRATA WARTOŚCI

Ujmowanie oczekiwanych strat kredytowych

Podejście ogólne

5.5.1. Jednostka ujmuje *odpis na oczekiwane straty kredytowe* z tytułu *składnika aktywów finansowych*, który jest wyceniany zgodnie z paragrafami 4.1.2 lub 4.1.2 A, do należności leasingowych, składnika aktywów z tytułu umów lub zobowiązania do udzielenia pożyczki oraz umowy gwarancji finansowych, do których mają zastosowanie wymogi dotyczące utraty wartości zgodnie z paragrafami 2.1 pkt g), 4.2.1 pkt c) lub 4.2.1 pkt d).

5.5.2. Jednostka stosuje wymogi w zakresie utraty wartości w celu ujęcia i wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A. Jednakże odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się w innych całkowitych dochodach i nie obniża on wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

- 5.5.3. **Z zastrzeżeniem paragrafów 5.5.13–5.5.16, na każdy dzień sprawozdawczy jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej *oczekiwanym stratom kredytowym w całym okresie życia*, jeżeli ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.**
- 5.5.4. Celem wymogów w zakresie utraty wartości jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia wszystkich instrumentów finansowych, w odniesieniu do których odnotowano znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia – niezależnie od tego, czy oceniane one były indywidualnie czy zbiorowo – biorąc pod uwagę wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, włączając w to dane dotyczące przyszłości.
- 5.5.5. **Z zastrzeżeniem paragrafów 5.5.13–5.5.16, jeżeli na dzień sprawozdawczy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie wzrosło znacząco od momentu początkowego ujęcia, jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu tego instrumentu finansowego w kwocie równej *12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym*.**
- 5.5.6. W odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych dzień, w którym jednostka staje się stroną nieodwołalnego zobowiązania, uznaje się za datę początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.
- 5.5.7. Jeśli w poprzednim okresie sprawozdawczym jednostka wyceniła odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia, ale na bieżący dzień sprawozdawczy ustala, że nie są już spełniane wymogi paragrafu 5.5.3, jednostka wycenia odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym na bieżący dzień sprawozdawczy.
- 5.5.8. Jednostka ujmuje w wyniku finansowym, jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości, kwotę oczekiwanych strat kredytowych (lub kwotę rozwiązanej rezerwy), jaka jest wymagana, aby dostosować odpis na oczekiwane straty kredytowe na dzień sprawozdawczy do kwoty, którą należy ująć zgodnie z niniejszym standardem.

Ustalenie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego

- 5.5.9. Na każdy dzień sprawozdawczy jednostka dokonuje oceny, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło od dnia jego początkowego ujęcia. Dokonując takiej oceny, jednostka posługuje się zmianą ryzyka niewykonania zobowiązania w oczekiwany okresie życia instrumentu finansowego, a nie zmianą kwoty oczekiwanych strat kredytowych. W celu dokonania takiej oceny jednostka porównuje ryzyko niewykonania zobowiązania dla danego instrumentu finansowego na dzień sprawozdawczy z ryzykiem niewykonania zobowiązania dla tego instrumentu finansowego na dzień początkowego ujęcia, biorąc pod uwagę racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które wskazują na znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

- 5.5.10. Jednostka może zakładać, że ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie zwiększyło się znacznie od momentu początkowego ujęcia, jeżeli instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy (zob. paragrafy B5.5.22–B 5.5.24).
- 5.5.11. Jeżeli racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje dotyczące przyszłości są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka nie może się opierać wyłącznie na informacjach dotyczących przeterminowanych płatności przy określaniu, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli jednak informacje, które w większym stopniu dotyczą przyszłości niż informacje dotyczące przeterminowanych płatności (na zasadzie indywidualnej lub zbiorowej), nie są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka może stosować informacje dotyczące przeterminowanych płatności, aby stwierdzić, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Niezależnie od sposobu, w jaki jednostka ocenia znaczny wzrost ryzyka kredytowego, przyjmuje się możliwe do odrzucenia założenie, że ryzyko kredytowe związane ze składnikiem aktywów finansowych znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, gdy płatności z tytułu umowy są przeterminowane o ponad 30 dni. Jednostka może odrzucić to założenie, jeśli posiada racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które wskazują, że ryzyko kredytowe nie zwiększyło się znacznie od momentu początkowego ujęcia, mimo że płatności z tytułu umowy są przeterminowane o ponad 30 dni. Jeżeli jednostka stwierdzi, że nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego, zanim płatności z tytułu umowy stały się przeterminowane o ponad 30 dni, możliwe do odrzucenia założenie nie ma zastosowania.

Zmodyfikowane aktywa finansowe

- 5.5.12. Jeśli związane ze składnikiem aktywów finansowych przepływy pieniężne wynikające z umowy były renegocjowane lub modyfikowane i nie zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, jednostka dokonuje oceny, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z danym instrumentem finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.3 poprzez porównanie:
- a) ryzyka niewykonania zobowiązania na dzień sprawozdawczy (na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy); oraz
 - b) ryzyka niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia (na podstawie pierwotnych, niezmodyfikowanych warunków umowy).

Zakupione lub utworzone składniki aktywów finansowych dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

- 5.5.13. Niezależnie od postanowień paragrafów 5.5.3 i 5.5.5, na dzień sprawozdawczy jednostka ujmuje wyłącznie skumulowane zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia od momentu początkowego ujęcia jako odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.
- 5.5.14. Na każdy dzień sprawozdawczy jednostka ujmuje w wyniku finansowym kwotę zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości. Jednostka ujmuje korzystne zmiany oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jako zysk z tytułu utraty wartości, nawet jeśli oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są niższe niż kwota oczekiwanych strat kredytowych, które zostały uwzględnione w kalkulacji oczekiwanych przepływów pieniężnych w momencie początkowego ujęcia.

Uproszczone podejście w przypadku należności z tytułu dostaw i usług, aktywów z tytułu umów oraz należności leasingowych

5.5.15. Niezależnie od postanowień zawartych w paragrafach 5.5.3 oraz 5.5.5 jednostka zawsze wycenia rezerwę na straty na kwotę równą przewidywanym długotrwałym stratom kredytowym w odniesieniu do:

a) należności z tytułu dostaw i usług lub aktywa z tytułu umów wynikających z transakcji, które są objęte zakresem MSSF 15 i które:

(i) nie zawierają istotnego komponentu finansowania (lub gdy jednostka stosuje praktyczne rozwiązanie w stosunku do umów, które obowiązują najwyżej od roku) zgodnie z MSSF 15; lub

(ii) zawierają istotny komponent finansowania zgodnie z MSSF 15, jeżeli jednostka wybiera jako zasadę rachunkowości wycenianie odpisu na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia. Ta zasada rachunkowości ma zastosowanie do wszystkich takich należności z tytułu dostaw i usług lub aktywów z tytułu umów, ale może być stosowana oddzielnie do należności z tytułu dostaw i usług i do aktywów z tytułu umów;

b) należności leasingowe, które wynikają z transakcji przeprowadzanych w ramach MSSF 16, jeżeli jednostka zdecyduje się w ramach realizowanej przez siebie polityki rachunkowej wycenić rezerwę na straty na kwotę równą przewidywanym długotrwałym stratom rynkowym. Tę politykę rachunkową stosuje się do wszystkich należności leasingowych, lecz może być ona stosowana osobno w odniesieniu do należności z tytułu leasingu finansowego i należności z tytułu leasingu operacyjnego.

5.5.16. Jednostka może wybrać zasadę rachunkowości odnośnie do należności z tytułu dostaw i usług, należności leasingowych i aktywów z tytułu umów w sposób wzajemnie niezależny.

Wycena oczekiwanych strat kredytowych

5.5.17. Jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe z tytułu instrumentów finansowych w sposób uwzględniający:

a) nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników;

b) wartość pieniądza w czasie; oraz

c) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań na dzień sprawozdawczy, dotyczące przeszłych zdarzeń, obecnych warunków i prognoz dotyczących przyszłych warunków gospodarczych.

5.5.18. Dokonując wyceny oczekiwanych strat kredytowych, jednostka nie musi określać wszelkich możliwych scenariuszy. Jednostka ocenia jednak ryzyko lub prawdopodobieństwo wystąpienia straty kredytowej, uwzględniając możliwość wystąpienia straty kredytowej oraz możliwość niewystąpienia straty kredytowej, nawet jeżeli prawdopodobieństwo wystąpienia strat kredytowych jest bardzo niskie.

5.5.19. Maksymalny okres, który należy brać pod uwagę przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych, to maksymalny okres trwania umowy (wliczając możliwość jej przedłużenia), podczas którego jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe, a nie dłuższy okres, nawet jeżeli taki dłuższy okres jest zgodny z praktyką biznesową.

5.5.20. Niektóre instrumenty finansowe obejmują zarówno pożyczkę, jak i komponent niewykorzystanego przyrzeczenia do udzielenia pożyczki, a wynikająca z umowy zdolność jednostki do żądania zwrotu i anulowania niewykorzystanego przyrzeczenia do udzielenia pożyczki nie ogranicza narażenia jednostki na straty kredytowe do okresu wypowiedzenia umowy. W przypadku takich i tylko takich instrumentów finansowych jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe w okresie, w którym jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe, a oczekiwane straty kredytowe nie mogą zostać zmniejszone poprzez działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, nawet jeśli ten okres wykracza poza okres trwania umowy.

5.6 PRZEKLASYFIKOWANIE SKŁADNIKÓW AKTYWÓW FINANSOWYCH

5.6.1. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 4.4.1, czyni to prospektywnie, poczynawszy od *dnia przeklasyfikowania*. Jednostka nie przekształca żadnych uprzednio ujętych zysków, strat (w tym zysków lub strat z tytułu utraty wartości) ani odsetek. W paragrafach 5.6.2–5.6.7 określono wymogi dotyczące przeklasyfikowania.

5.6.2. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wartość godziwą tego składnika wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych a wartością godziwą ujmuje się w wyniku finansowym.

5.6.3. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie, wartość godziwą tego składnika na dzień przeklasyfikowania staje się jego nową wartością bilansową brutto. (Odnosnie do wytycznych w sprawie ustalania efektywnej stopy procentowej i odpisu na oczekiwane straty kredytowe na dzień przeklasyfikowania zob. paragraf B5.6.2).

5.6.4. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, wartość godziwą tego składnika wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych a wartością godziwą ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Efektywnej stopy procentowej i wyceny oczekiwanych strat kredytowych nie koryguje się w wyniku przeklasyfikowania. (Zob. paragraf B5.6.1).

5.6.5. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie, składnik ten zostaje przeklasyfikowany w jego wartości godziwej na dzień przeklasyfikowania. Skumulowane zyski lub straty ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach zostają jednak usunięte z pozycji kapitału własnego i skorygowane w oparciu o wartość godziwą składnika aktywów finansowych na dzień przeklasyfikowania. W związku z tym składnik aktywów finansowych wycenia się na dzień przeklasyfikowania tak, jak gdyby zawsze był wyceniany w zamortyzowanym koszcie. Korekta ta dotyczy innych całkowitych dochodów, lecz nie wpływa na wynik finansowy i w związku z tym nie stanowi korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1 *Prezentacja sprawozdań finansowych*). Efektywnej stopy procentowej i wyceny oczekiwanych strat kredytowych nie koryguje się w wyniku przeklasyfikowania. (Zob. paragraf B5.6.1).

5.6.6. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, składnik ten nadal wycenia się w wartości godziwej. (Odnosnie do wytycznych w sprawie ustalania efektywnej stopy procentowej i odpisu na oczekiwane straty kredytowe na dzień przeklasyfikowania zob. paragraf B5.6.2).

5.6.7. Jeśli jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, składnik ten nadal wycenia się w wartości godziwej. Skumulowane zyski lub straty ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitału własnego do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) na dzień przeklasyfikowania.

5.7. ZYSKI I STRATY

5.7.1. Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych lub zobowiązaniu finansowym, wycenianym w wartości godziwej, ujmuje się w wyniku finansowym, chyba że składnik lub zobowiązanie jest:

- a) częścią powiązania zabezpieczającego (odnośnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 w MSR 39);
- b) inwestycją w instrument kapitałowy i jednostka postanowiła wykazywać zyski i straty z tej inwestycji w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5;
- c) zobowiązaniem finansowym wyznaczonym jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, a jednostka jest zobowiązana do wykazania w innych całkowitych dochodach skutków zmiany ryzyka kredytowego dla tego zobowiązania zgodnie z paragrafem 5.7.7; lub
- d) składnikiem aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, a jednostka jest zobowiązana do ujęcia określonych zmian wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.10.

5.7.1 A *Dywidendy* ujmuje się w wyniku finansowym tylko wtedy, gdy:

- a) powstaje uprawnienie jednostki do otrzymania dywidendy;
- b) istnieje prawdopodobieństwo, że jednostka uzyska korzyści ekonomiczne związane z dywidendą; oraz
- c) wysokość dywidendy można wycenić w wiarygodny sposób.

5.7.2. Zysk lub stratę na wycenianym w zamortyzowanym koszcie składniku aktywów finansowych, który nie jest częścią powiązania zabezpieczającego (odnośnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 MSR 39), ujmuje się w wyniku finansowym, gdy zaprzestano ujmowania tego składnika, przeklasyfikowany zgodnie z paragrafem 5.6.2, poprzez amortyzację lub w celu ujęcia zysków lub strat z tytułu utraty wartości. Jednostka stosuje paragrafy 5.6.2 i 5.6.4 w przypadku przeklasyfikowania składników aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Zysk lub stratę na wycenianym w zamortyzowanym koszcie zobowiązaniu finansowym, które nie jest częścią powiązania zabezpieczającego (odnośnie do zasad rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej zob. paragrafy 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, paragrafy 89–94 MSR 39), ujmuje się w wyniku finansowym, gdy zaprzestano ujmowania danego zobowiązania finansowego, oraz poprzez amortyzację. (Odnosnie do wytycznych dotyczących zysków lub strat z tytułu różnic kursowych zob. paragraf B5.7.2)

5.7.3. Zysk lub stratę na aktywach finansowych lub zobowiązaniach finansowych, które są pozycjami zabezpieczanymi w powiązaniu zabezpieczającym, ujmuje się zgodnie z paragrafami 6.5.8–6.5.14 oraz, w stosownych przypadkach, z paragrafami 89–94 MSR 39 odnośnie do rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w przypadku zabezpieczania portfela przed ryzykiem stopy procentowej.

5.7.4. Jeśli jednostka ujmuje aktywa finansowe z zastosowaniem zasad rachunkowości dotyczących ujmowania na dzień rozliczenia (zob. paragrafy 3.1.2, B3.1.3 i B3.1.6), to w przypadku aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie nie ujmuje żadnych zmian wartości godziwej składnika aktywów, który ma zostać otrzymany w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji a dniem jej rozliczenia. Jednakże w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej, zmianę wartości godziwej ujmuje się w wyniku finansowym lub w innych całkowitych dochodach, w zależności od przypadku, zgodnie z paragrafem 5.7.1. Za dzień zawarcia transakcji uznaje się dzień początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe

5.7.5. W momencie początkowego ujęcia jednostka może dokonać nieodwołalnego wyboru dotyczącego przedstawiania w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy objęty zakresem niniejszego standardu, który nie jest *przeznaczony do obrotu* ani nie jest warunkową zapłatą ujętą przez jednostkę przejmującą w ramach połączenia jednostek, do którego ma zastosowanie MSSF 3. (Odnosnie do wytycznych dotyczących zysków lub strat z tytułu różnic kursowych zob. paragraf B5.7.3)

5.7.6. Jeśli jednostka dokonała wyboru, o którym mowa w paragrafie 5.7.5, dywidendy wynikające z tej inwestycji ujmuje w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.7.1 A.

Zobowiązania wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

5.7.7. Jednostka prezentuje zysk lub stratę na zobowiązaniu finansowym, które jest wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, zgodnie z paragrafem 4.2.2 lub 4.3.5 w następujący sposób:

a) kwota zmiany wartości godziwej zobowiązania finansowego przypisywana do zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem jest prezentowana w innych całkowitych dochodach (zob. paragrafy B5.7.13–B5.7.20) oraz

b) pozostała kwota zmiany wartości godziwej zobowiązania jest prezentowana w wyniku finansowym,

chyba że opisane w pkt a) traktowanie skutków zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem doprowadziłoby do powstania lub powiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym jednostki (w takim przypadku zastosowanie ma paragraf 5.7.8). Paragrafy B5.7.5–B5.7.7 i B5.7.10–B5.7.12 zawierają wytyczne pomocne w ustaleniu, czy niedopasowanie księgowe mogłoby powstać lub powiększyć się.

5.7.8. Jeśli wymogi określone w paragrafie 5.7.7 doprowadziłyby do powstania lub powiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym jednostki, to prezentuje ona wszystkie zyski lub straty wynikające z tego zobowiązania (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego związanego z tym zobowiązaniem) w wyniku finansowym.

5.7.9. Niezależnie od wymogów określonych w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8 jednostka prezentuje w wyniku finansowym wszystkie zyski i straty wynikające ze zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowych, które są wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody

5.7.10. Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A ujmuje się w innych całkowitych dochodach, z wyjątkiem zysku lub straty z tytułu utraty wartości (zob. sekcja 5.5) oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych (zob. paragrafy B5.7.2–B5.7.2 A), do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania. Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitał własny do wyniku finansowego w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje przeklasyfikowany z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jednostka ujmuje takie skumulowane zyski lub straty, które były uprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach, zgodnie z paragrafami 5.6.5 i 5.6.7. Odsetki obliczone w oparciu o metodę efektywnej stopy procentowej ujmuje się w wyniku finansowym.

5.7.11. Jak opisano w paragrafie 5.7.10, jeżeli składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, to kwoty, które są ujmowane w wyniku finansowym są takie same jak kwoty, które zostałyby ujęte w wyniku finansowym w przypadku, gdyby składnik ten był wyceniany w zamortyzowanym koszcie.

ROZDZIAŁ 6 Rachunkowość zabezpieczeń

6.1 CEL I ZAKRES RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ

- 6.1.1. Celem rachunkowości zabezpieczeń jest przedstawienie w sprawozdaniu finansowym konsekwencji prowadzonych przez jednostkę – z wykorzystaniem instrumentów finansowych do zarządzania ekspozycjami wynikającymi z określonych rodzajów ryzyka – działań w zakresie zarządzania ryzykiem, które mogłyby wpływać na wynik finansowy (lub na inne całkowite dochody w przypadku inwestycji w instrumenty kapitałowe, w odniesieniu do których jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5). Takie podejście służy oddaniu kontekstu instrumentów zabezpieczających, do których ma zastosowanie rachunkowość zabezpieczeń, aby umożliwić wgląd w ich cele i skutki.
- 6.1.2. Jednostka może postanowić o wyznaczeniu powiązania zabezpieczającego między instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną zgodnie z paragrafami 6.2.1–6.3.7 i B6.2.1–B6.3.25. W odniesieniu do powiązań zabezpieczających, które spełniają kryteria kwalifikacyjne, jednostka ujmuje zysk lub stratę na instrumencie zabezpieczającym i pozycji zabezpieczanej zgodnie z paragrafami 6.5.1–6.5.14 i B6.5.1–B6.5.28. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest grupą pozycji, jednostka musi spełnić dodatkowe wymogi określone w paragrafach 6.6.1–6.6.6 i B6.6.1–B6.6.16.
- 6.1.3. W odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej ekspozycji na ryzyko stopy procentowej związane z portfelem aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych (i tylko w odniesieniu do takiego zabezpieczenia) jednostka może stosować wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSR 39 w miejsce wymogów określonych w niniejszym standardzie. W takim przypadku jednostka musi również stosować szczegółowe wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej w odniesieniu do zabezpieczenia portfela przed ryzykiem stopy procentowej oraz wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną tę część, która jest kwotą gotówkową (zob. paragrafy 81 A, 89 A i OS114–OS132 w MSR 39).

6.2 INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE

Kwalifikujące się instrumenty

- 6.2.1. Instrument pochodny wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, z wyjątkiem niektórych opcji wystawionych (zob. paragraf B6.2.4).
- 6.2.2. Składnik aktywów finansowych niebędący instrumentem pochodnym lub zobowiązanie finansowe niebędące instrumentem pochodnym, wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, o ile nie są one zobowiązaniem finansowym wyznaczonym jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, dla którego wielkość zmiany jego wartości godziwej, którą można przypisać zmianom ryzyka kredytowego tego zobowiązania, jest przedstawiana w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7. W odniesieniu do zabezpieczenia ryzyka walutowego komponent ryzyka walutowego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego niebędących instrumentem pochodnym można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający, pod warunkiem że nie są one inwestycją w instrument kapitałowy, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5.
- 6.2.3. Do celów rachunkowości zabezpieczeń jako instrumenty zabezpieczające mogą być wyznaczone wyłącznie umowy zawarte ze stroną zewnętrzną w stosunku do jednostki sprawozdawczej (tj. stroną zewnętrzną w stosunku do grupy lub pojedynczej jednostki, której dotyczy sprawozdawczość).

Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających

6.2.4. Kwalifikujący się instrument musi być wyznaczony w całości jako instrument zabezpieczający. Dopuszcza się jedynie następujące wyjątki:

- a) oddzielenie wartości wewnętrznej oraz wartości w czasie umowy opcji i wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego wyłącznie zmiany wartości wewnętrznej opcji przy wyłączeniu zmiany jej wartości w czasie (zob. paragrafy 6.5.15 i B6.5.29–B6.5.33);
- b) oddzielenie elementu terminowego (forward) oraz elementu bieżącego (spot) kontraktu forward i wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego wyłącznie zmiany wartości elementu bieżącego (spot) kontraktu forward przy wyłączeniu elementu terminowego (forward); w podobny sposób walutowy spread bazowy można oddzielić i wyłączyć z wyznaczania instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragrafy 6.5.16 i B6.5.34–B6.5.39); oraz
- c) część całego instrumentu zabezpieczającego, jak np. 50 procent kwoty nominalnej, można wyznaczyć jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym. Instrument zabezpieczający nie może jednak być wyznaczony dla części zmiany jego wartości godziwej, która wynika jedynie z części okresu pozostającego do wygaśnięcia instrumentu zabezpieczającego.

6.2.5. Jednostka może rozpatrywać łącznie – i wspólnie wyznaczać jako instrument zabezpieczający – dowolne połączenie następujących elementów (z uwzględnieniem takich okoliczności, w których ryzyko lub rodzaje ryzyka wynikające z niektórych instrumentów zabezpieczających kompensują ryzyko lub rodzaje ryzyka wynikające z innych instrumentów):

- a) instrumenty pochodne lub ich część; oraz
- b) instrumenty niebędące instrumentem pochodnym lub ich część.

6.2.6. Instrument pochodny stanowiący połączenie opcji wystawionej i opcji zakupionej (na przykład instrument na górne i dolne pułapy stopy procentowej) nie kwalifikuje się jednak jako instrument zabezpieczający, jeżeli na dzień wyznaczenia jest w istocie opcją wystawioną netto (chyba że kwalifikuje się zgodnie z paragrafem B6.2.4). W podobny sposób dwa lub więcej instrumentów (lub ich części) można wspólnie wyznaczyć jako instrument zabezpieczający jedynie wtedy, gdy – w połączeniu – na dzień wyznaczenia nie są one w istocie opcją wystawioną netto (chyba że kwalifikuje się zgodnie z paragrafem B6.2.4).

6.3 POZYCJE ZABEZPIECZANE

Kwalifikujące się pozycje

6.3.1. Pozycją zabezpieczaną może być ujęty składnik aktywów lub zobowiązanie, nieujęte *uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie*, *planowana transakcja* lub inwestycja netto w jednostce zagranicznej. Pozycją zabezpieczaną może być:

- a) pojedyncza pozycja; lub
- b) grupa pozycji (z zastrzeżeniem paragrafów 6.6.1–6.6.6 i B6.6.1–B6.6.16).

Pozycją zabezpieczaną może również być komponent takiej pozycji lub grupy pozycji (zob. paragrafy 6.3.7 i B6.3.7–B6.3.25).

- 6.3.2. Musi być możliwa wiarygodna wycena pozycji zabezpieczanej.
- 6.3.3. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest planowaną transakcją (lub jej komponentem), transakcja ta musi być wysoce prawdopodobna.
- 6.3.4. Zagregowaną ekspozycję będącą połączeniem ekspozycji, która mogłaby się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana zgodnie z paragrafem 6.3.1, i instrumentu pochodnego można wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną (zob. paragrafy B6.3.3–B6.3.4). Dotyczy to również planowanej transakcji o zagregowanej ekspozycji (tj. niegwarantowanych, lecz przewidywanych przyszłych transakcji mogących być źródłem ekspozycji, oraz instrumentu pochodnego), jeżeli ta zagregowana ekspozycja jest wysoce prawdopodobna, a gdy wystąpi i tym samym nie jest już planowana, kwalifikuje się jako pozycja zabezpieczana.
- 6.3.5. Do celów rachunkowości zabezpieczeń jako pozycje zabezpieczane mogą być wyznaczone wyłącznie aktywa, zobowiązania, uprawdopodobnione przyszłe zobowiązania lub wysoce prawdopodobne planowane transakcje ze stroną zewnętrzną w stosunku do jednostki sprawozdawczej. Rachunkowość zabezpieczeń może być stosowana do transakcji pomiędzy jednostkami w tej samej grupie kapitałowej jedynie w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych jednostek, natomiast nie może być stosowana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym grupy kapitałowej, z wyjątkiem skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki inwestycyjnej, określonej w MSSF 10, w przypadku którego transakcje między jednostką inwestycyjną a jej jednostkami zależnymi wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy nie zostaną wyłączone w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.
- 6.3.6. Na zasadzie wyjątku od paragrafu 6.3.5 ryzyko walutowe związane z wewnątrzgrupową pozycją pieniężną (np. zobowiązania/należności pomiędzy dwiema jednostkami zależnymi) może jednak kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, jeżeli powoduje ekspozycję na zyski bądź straty z tytułu zmian kursów walut, które nie zostają w całości wyłączone w procesie konsolidacji zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*. Zgodnie z MSR 21 zyski i straty z tytułu zmian kursów walut w związku z wewnątrzgrupowymi pozycjami pieniężnymi nie zostają w całości wyłączone w procesie konsolidacji, jeżeli wewnątrzgrupowa pozycja pieniężna wynika z transakcji pomiędzy dwiema jednostkami grupy, które posługują się różnymi walutami funkcjonalnymi. Ponadto ryzyko walutowe związane z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją wewnątrzgrupową może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, pod warunkiem że transakcja ta jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki zawierającej tę transakcję, a związane z nią ryzyko walutowe będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy.

Wyznaczanie pozycji zabezpieczanych

- 6.3.7. Jednostka może wyznaczyć całą pozycję lub komponent pozycji jako pozycję zabezpieczaną w powiązaniu zabezpieczającym. Cała pozycja obejmuje wszystkie zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej danej pozycji. Komponent nie obejmuje całkowitej zmiany wartości godziwej ani całkowitej zmienności przepływów pieniężnych danej pozycji. W takim przypadku jednostka może wyznaczyć jako pozycje zabezpieczane wyłącznie następujące rodzaje komponentów (w tym połączenia):
- a) wyłącznie te zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej danej pozycji, które można przypisać określonemu ryzyku lub rodzajom ryzyka (komponent ryzyka), pod warunkiem że w oparciu o ocenę w kontekście określonej struktury rynkowej komponent ryzyka można wyodrębnić i wiarygodnie wycenić (zob. paragrafy B6.3.8–B6.3.15). Komponenty ryzyka obejmują wyznaczenie tylko tych zmian w przepływach pieniężnych lub zmian wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, które następują powyżej lub poniżej określonej ceny lub innej zmiennej (ryzyko jednostronne);

- b) jeden lub więcej wybranych przepływów pieniężnych wynikających z umowy;
- c) komponenty kwoty nominalnej, tj. określoną część kwoty danej pozycji (zob. paragrafy B6.3.16–B6.3.20).

6.4 KRYTERIA KWALIFIKUJĄCE DO RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEN

6.4.1. Powiązanie zabezpieczające kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie następujące kryteria:

- a) powiązanie zabezpieczające obejmuje wyłącznie kwalifikujące się instrumenty zabezpieczające i kwalifikujące się pozycje zabezpieczane;
- b) w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię dokonywania zabezpieczenia. Dokumentacja ta zawiera określenie instrumentu zabezpieczającego, pozycji zabezpieczanej, charakteru zabezpieczanego ryzyka oraz sposobu, w jaki jednostka będzie oceniać, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi efektywności zabezpieczenia (w tym przeprowadzoną przez jednostkę analizę źródeł nieefektywności zabezpieczenia oraz opis sposobu, w jaki ustala ona *wskaźnik zabezpieczenia*);
- c) powiązanie zabezpieczające spełnia wszystkie następujące wymogi efektywności zabezpieczenia:
 - (i) między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym istnieje powiązanie ekonomiczne (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6);
 - (ii) ryzyko kredytowe nie ma przeważającego wpływu na zmiany wartości wynikające ze wspomnianego powiązania ekonomicznego (zob. paragrafy B6.4.7–B6.4.8); oraz
 - (iii) wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego jest taki sam jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej, którą jednostka faktycznie zabezpiecza, oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tejże wielkości pozycji zabezpieczanej. Takie wyznaczenie nie może odzwierciedlać jednak braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy zostałaby ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń (zob. paragrafy B6.4.9–B6.4.11).

6.5 RACHUNKOWOŚĆ KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ POWIĄZAŃ ZABEZPIECZAJĄCYCH

6.5.1. Jednostka stosuje rachunkowość zabezpieczeń do powiązań zabezpieczających, które spełniają kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1 (obejmujące decyzję jednostki o wyznaczeniu powiązania zabezpieczającego).

6.5.2. Istnieją trzy rodzaje powiązań zabezpieczających:

- a) zabezpieczenie wartości godziwej: zabezpieczenie ekspozycji na zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub nieujętego uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, bądź komponentu którejkolwiek z tych pozycji, którą to ekspozycję przypisać można określonemu rodzajowi ryzyka i która mogłaby wpływać na wynik finansowy;

b) zabezpieczenie przepływów pieniężnych: zabezpieczenie ekspozycji na zmienność przepływów pieniężnych, którą przypisać można określonej rodzajowi ryzyka związanemu z całym ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem bądź jego komponentem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu), lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją, i która mogłaby wpływać na wynik finansowy;

c) zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej zgodnie z definicją zawartą w MSR 21.

6.5.3. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5, zabezpieczana ekspozycja, o której mowa w paragrafie 6.5.2 pkt a), musi być ekspozycją, która mogłaby wpływać na inne całkowite dochody. W takim przypadku – i tylko w takim – ujęta nieefektywność zabezpieczenia jest przedstawiana w innych całkowitych dochodach.

6.5.4. Zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem można ujmować jako zabezpieczenie wartości godziwej lub jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

6.5.5. Jeżeli powiązanie zabezpieczające przestaje spełniać wymóg efektywności zabezpieczenia dotyczący wskaźnika zabezpieczenia (zob. paragraf 6.4.1 pkt c) ppkt (iii)), lecz cel zarządzania ryzykiem odnoszący się do tego wyznaczonego powiązania zabezpieczającego pozostaje taki sam, jednostka koryguje wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego w taki sposób, aby spełniało ono ponownie kryteria kwalifikacyjne (sytuacja taka nazywana jest w niniejszym standardzie „przywracaniem równowagi” – zob. paragrafy B6.5.7–B6.5.21).

6.5.6. Jednostka przestaje stosować prospektywnie rachunkowość zabezpieczeń jedynie wtedy, gdy powiązanie zabezpieczające (lub część powiązania zabezpieczającego) przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne (po uwzględnieniu, o ile ma to zastosowanie, przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego). Obejmuje to przypadki, w których instrument zabezpieczający wygasa lub zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany. W tym celu zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu ważności stanowi część udokumentowanego przez jednostkę celu zarządzania ryzykiem i jest z nim spójne. Ponadto w tym celu nie dochodzi do wygaśnięcia lub rozwiązania instrumentu zabezpieczającego, jeśli:

a) w konsekwencji obowiązujących przepisów ustawowych lub wykonawczych lub wprowadzenia przepisów ustawowych lub wykonawczych strony instrumentu zabezpieczającego zgadzają się, by jeden kontrahent rozliczeniowy – lub większa ich liczba – zastąpił ich pierwotnego kontrahenta, by stać się nowym kontrahentem każdej ze stron. W tym celu kontrahentem rozliczeniowym jest kontrahent centralny (nazywany czasem „systemem rozliczeniowym” lub „agencją rozliczeniową”) bądź jednostka lub jednostki, takie jak na przykład uczestnik rozliczający systemu rozliczeniowego lub klient uczestnika rozliczającego systemu rozliczeniowego, która(-e) działa(ją) w charakterze kontrahenta w celu przeprowadzenia rozliczania przez kontrahenta centralnego. Jeżeli jednak strony instrumentu zabezpieczającego zastępują swoich pierwotnych kontrahentów różnymi kontrahentami, wymóg zawarty w niniejszym punkcie jest spełniony jedynie wówczas, gdy każda z tych stron przeprowadza rozliczenie z tym samym kontrahentem centralnym;

- b) inne ewentualne zmiany instrumentu zabezpieczającego są ograniczone do tych zmian, które są konieczne do przeprowadzenia takiego zastąpienia kontrahenta. Takie zmiany są ograniczone do tych zmian, które są spójne z warunkami, których można byłoby się spodziewać, jeśli instrument zabezpieczający zostałby pierwotnie rozliczony z kontrahentem rozliczeniowym. Do takich zmian zalicza się zmiany w zakresie wymogów dotyczących zabezpieczenia, praw do kompensowania sald należności i zobowiązań oraz w zakresie pobieranych opłat.

Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń może wpływać na całość powiązania zabezpieczającego albo jedynie na jego część (w którym to przypadku rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla pozostałej części powiązania zabezpieczającego).

6.5.7. Jednostka stosuje:

- a) paragraf 6.5.10, jeżeli zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej, w przypadku którego pozycja zabezpieczana jest instrumentem finansowym (lub jego komponentem) wycenianym w zamortyzowanym koszcie; oraz
- b) paragraf 6.5.12, jeżeli zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych.

Zabezpieczenia wartości godziwej

6.5.8. Dopóki zabezpieczenie wartości godziwej spełnia kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1, powiązanie zabezpieczające ujmuje się w następujący sposób:

- a) zysk lub stratę na instrumencie zabezpieczającym ujmuje się w wyniku finansowym (lub innych całkowitych dochodach, jeżeli instrument zabezpieczający zabezpiecza instrument kapitałowy, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5);
- b) zysk lub strata z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej korygują wartość bilansową pozycji zabezpieczanej (o ile ma to zastosowanie) i są ujmowane w wyniku finansowym. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest składnikiem aktywów finansowych (lub jego komponentem), który jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej ujmuje się w wyniku finansowym. Jeżeli jednak pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5, kwoty te pozostają w innych całkowitych dochodach. W przypadku gdy pozycja zabezpieczana jest nieujętym uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem (lub jego komponentem), skumulowana zmiana wartości godziwej pozycji zabezpieczanej po jej wyznaczeniu ujmowana jest jako składnik aktywów lub zobowiązanie, z odpowiadającymi im zyskiem lub stratą ujmowanymi w wyniku finansowym.

6.5.9. W przypadku gdy pozycja zabezpieczana w ramach zabezpieczenia wartości godziwej jest uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem (lub jego komponentem) do nabycia składnika aktywów lub przyjęcia zobowiązania, początkowa wartość bilansowa składnika aktywów lub zobowiązania powstałego w wyniku wykonania przez jednostkę uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania jest korygowana o skumulowaną zmianę wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, która została ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

- 6.5.10. Wszelkie korekty wynikające z paragrafu 6.5.8 pkt b) podlegają amortyzacji w wyniku finansowym, jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem finansowym (lub jego komponentem) wycenianym w zamortyzowanym koszcie. Amortyzacja może rozpocząć się od momentu dokonania korekty, jednakże nie później niż w momencie zaprzestania korygowania pozycji zabezpieczanej o zyski i straty z tytułu zabezpieczenia. Podstawę amortyzacji stanowi efektywna stopa procentowa przeliczona na dzień rozpoczęcia amortyzacji. W przypadku składnika aktywów finansowych (lub jego komponentu), który jest pozycją zabezpieczaną i jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, amortyzację stosuje się w ten sam sposób, lecz w odniesieniu do kwoty, która reprezentuje skumulowany zysk lub stratę ujęte uprzednio zgodnie z paragrafem 6.5.8 pkt b), a nie poprzez korygowanie wartości bilansowej.

Zabezpieczenia przepływów pieniężnych

- 6.5.11. Dopóki zabezpieczenie przepływów pieniężnych spełnia kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.4.1, powiązanie zabezpieczające ujmuje się w następujący sposób:

- a) oddzielny składnik kapitału własnego związany z pozycją zabezpieczaną (rezerwę z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych) koryguje się o niższą spośród następujących kwot (w wartościach bezwzględnych):

- (i) skumulowane od momentu ustanowienia zabezpieczenia zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym; oraz

- (ii) skumulowaną od momentu ustanowienia zabezpieczenia zmianę wartości godziwej (obecnej wartości) pozycji zabezpieczanej (tj. obecną wartość skumulowanej zmiany zabezpieczanych oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych);

- b) część zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, którą określono jako skuteczne zabezpieczenie (tj. część, którą kompensuje się ze zmianą rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych obliczoną zgodnie z pkt a)), ujmuje się w innych całkowitych dochodach;

- c) wszelkie pozostałe zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym (lub wszelkie zyski lub straty wymagane do zrównoważenia zmiany rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych obliczonej zgodnie z pkt a)) stanowią nieefektywność zabezpieczenia, którą ujmuje się w wyniku finansowym;

- d) kwotę skumulowaną w ramach rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z pkt a) ujmuje się w następujący sposób:

- (i) jeżeli w wyniku zabezpieczanej planowanej transakcji następuje później ujęcie składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, lub gdy zabezpieczana planowana transakcja dotycząca składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego przekształca się w uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, w stosunku do którego stosuje się rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka usuwa tę kwotę z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych i uwzględnia ją bezpośrednio w koszcie początkowym lub innej wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania. Nie stanowi to korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1), a zatem nie wpływa na inne całkowite dochody;

(ii) w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych innych niż zabezpieczenia objęte podpunktem (i) przeprowadza się przeklasyfikowanie tej kwoty z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczane oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wpływają na wynik finansowy (na przykład w okresach, w których ujmowane są dochody z tytułu odsetek lub wydatki z tytułu odsetek bądź gdy następuje planowana sprzedaż);

(iii) jeżeli jednak kwota ta stanowi stratę, a jednostka spodziewa się, że cała ta strata lub jej część nie zostanie odzyskana w co najmniej jednym z przyszłych okresów, przeprowadza ona natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty, której odzyskanie nie jest spodziewane, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

6.5.12. Jeżeli jednostka zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do zabezpieczenia przepływów pieniężnych (zob. paragraf 6.5.6 i paragraf 6.5.7 pkt b)), ujmuje kwotę skumulowaną w ramach rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z paragrafem 6.5.11 pkt a) w następujący sposób:

- a) jeżeli wciąż oczekuje się, że nastąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, kwota ta pozostaje w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych, dopóki przyszłe przepływy pieniężne nie nastąpią lub dopóki nie znajdzie zastosowania paragraf 6.5.11 pkt d) ppkt (iii). Gdy nastąpią przyszłe przepływy pieniężne, zastosowanie ma paragraf 6.5.11 pkt d);
- b) jeżeli nie oczekuje się już, że nastąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie tej kwoty z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). W odniesieniu do zabezpieczanego przyszłego przepływu pieniężnego, którego prawdopodobieństwo nastąpienia nie jest już wysokie, można wciąż oczekiwać jego nastąpienia.

Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej

6.5.13. Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej, w tym zabezpieczenie pozycji pieniężnej ujmowanej jako część inwestycji netto (zob. MSR 21), ujmuje się podobnie do zabezpieczeń przepływów pieniężnych:

- a) część zysku lub straty na instrumencie zabezpieczającym, którą określono jako skuteczne zabezpieczenie, ujmuje się w innych całkowitych dochodach (zob. paragraf 6.5.11); oraz
- b) część, która nie stanowi skutecznego zabezpieczenia, ujmuje się w wyniku finansowym.

6.5.14. Skumulowane zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym związane ze skuteczną częścią zabezpieczenia, które zostały skumulowane w ramach rezerwy z tytułu przewalutowania, przeklasyfikuje się z kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) zgodnie z paragrafami 48-49 MSR 21 dotyczącymi zbycia lub częściowego zbycia jednostki zagranicznej.

Ujęcie wartości opcji w czasie

6.5.15. Jeżeli jednostka oddziela wartość wewnętrzną oraz wartość w czasie umowy opcji i wyznacza jako instrument zabezpieczający wyłącznie zmianę wartości wewnętrznej opcji (zob. paragraf 6.2.4 pkt a)), ujmuje ona wartość opcji w czasie w następujący sposób (zob. paragrafy B6.5.29–B6.5.33):

a) jednostka rozróżnia wartość opcji w czasie według rodzaju pozycji zabezpieczanej, którą opcja zabezpiecza (zob. paragraf B6.5.29):

(i) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją; lub

(ii) pozycji zabezpieczanej związanej z okresem;

b) zmianę wartości godziwej wartości w czasie opcji, która zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z transakcją, ujmuje się w innych całkowitych dochodach w takim zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, i kumuluje się ją w oddzielnym składniku kapitału własnego. Skumulowaną zmianę wartości godziwej wynikającą z wartości opcji w czasie, która została skumulowana w oddzielnym składniku kapitału własnego („kwota”), ujmuje się w następujący sposób:

(i) jeżeli pozycja zabezpieczana prowadzi następnie do ujęcia składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, bądź uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania dotyczącego składnika aktywów niefinansowych lub zobowiązania niefinansowego, w stosunku do którego stosuje się rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka usuwa kwotę z oddzielnego składnika kapitału własnego i uwzględnia ją bezpośrednio w koszcie początkowym lub innej wartości bilansowej składnika aktywów lub zobowiązania. Nie stanowi to korekty wynikającej z przeklasyfikowania (zob. MSR 1), a zatem nie wpływa na inne całkowite dochody;

(ii) w odniesieniu do powiązań zabezpieczających innych niż powiązania objęte podpunktem (i) przeprowadza się przeklasyfikowanie kwoty z oddzielnego składnika kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1) w tym samym okresie lub okresach, w których zabezpieczane oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wpływają na wynik finansowy (na przykład gdy następuje planowana sprzedaż);

(iii) jeżeli jednak nie oczekuje się, że cała ta kwota lub jej część zostanie odzyskana w co najmniej jednym z przyszłych okresów, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty, której odzyskanie nie jest spodziewane, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1);

c) zmianę wartości godziwej wartości w czasie opcji, która zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, ujmuje się w innych całkowitych dochodach w takim zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, i kumuluje się ją w oddzielnym składniku kapitału własnego. Wartość w czasie w dniu wyznaczenia opcji jako instrumentu zabezpieczającego, w zakresie, w jakim jest ona związana z pozycją zabezpieczaną, podlega amortyzacji w systematyczny i racjonalny sposób w okresie, w którym korekta zabezpieczenia ze względu na wartość wewnętrzną opcji mogłaby wpływać na wynik finansowy (lub na inne całkowite dochody, jeżeli pozycja zabezpieczana jest instrumentem kapitałowym, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5). W każdym okresie sprawozdawczym przeprowadza się zatem przeklasyfikowanie kwoty amortyzacji z oddzielnego składnika kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1). Jeżeli jednak zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązania zabezpieczającego, które obejmuje zmianę wartości wewnętrznej opcji jako instrument zabezpieczający, przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie kwoty netto (tj. obejmującej skumulowaną amortyzację), która została skumulowana w oddzielnym składniku kapitału własnego, do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward oraz walutowych bazowych spreadów instrumentów finansowych

- 6.5.16. Jeżeli jednostka oddziela element terminowy (forward) oraz element bieżący (spot) kontraktu forward i jako instrument zabezpieczający wyznacza wyłącznie zmianę wartości elementu bieżącego (spot) kontraktu forward, lub gdy jednostka oddziela walutowy spread bazowy od instrumentu finansowego i wyłącza go z wyznaczenia tego instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf 6.2.4 pkt b)), jednostka może stosować paragraf 6.5.15 do elementu terminowego (forward) kontraktu forward lub do walutowego spreadu bazowego w taki sam sposób, w jaki stosuje się go do wartości opcji w czasie. W takim przypadku jednostka stosuje objaśnienia stosowania podane w paragrafach B6.5.34–B6.5.39.

6.6 ZABEZPIECZENIA GRUPY POZYCJI

Możliwość kwalifikowania grupy pozycji jako pozycji zabezpieczanej

- 6.6.1. Grupa pozycji (w tym grupa pozycji stanowiących pozycję netto; zob. paragrafy B6.6.1–B6.6.8) jest kwalifikującą się pozycją zabezpieczaną wyłącznie w przypadku gdy:

- a) składa się z pozycji (łącznie z komponentami pozycji), które indywidualnie same są kwalifikującymi się pozycjami zabezpieczanymi;
- b) pozycje w grupie są zarządzane wspólnie na zasadzie grupowej do celów zarządzania ryzykiem; oraz
- c) w przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach grupy pozycji, dla których nie oczekuje się, by ich zmienności w przepływach pieniężnych były w przybliżeniu proporcjonalne do ogólnej zmienności w przepływach pieniężnych w ramach grupy, co pociąga za sobą powstawanie wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka:
 - (i) jest to zabezpieczenie ryzyka walutowego; oraz
 - (ii) przy wyznaczeniu tej pozycji netto określa się okres sprawozdawczy, w którym oczekuje się, że planowane transakcje będą wpływać na wynik finansowy, jak również rodzaj i wielkość tychże transakcji (zob. paragrafy B6.6.7–B6.6.8).

Wyznaczenie komponentu kwoty nominalnej

- 6.6.2. Komponent, który jest częścią kwalifikującej się grupy pozycji, jest kwalifikującą się pozycją zabezpieczaną, pod warunkiem że wyznaczenie jest zgodne z celem zarządzania ryzykiem przez jednostkę.
- 6.6.3. Element warstwowy ogólnej grupy pozycji (na przykład dolna warstwa) kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń wyłącznie w przypadku gdy:
- a) można go wyodrębnić i wiarygodnie wycenić;
 - b) celem zarządzania ryzykiem jest zabezpieczenie elementu warstwowego;
 - c) pozycje w ogólnej grupie, z której wyodrębniono warstwę, są narażone na to samo zabezpieczane ryzyko (co powoduje, że na wycenę zabezpieczanej warstwy nie wpływa istotnie to, które konkretnie pozycje z ogólnej grupy tworzą część zabezpieczanej warstwy);

- d) w celu zabezpieczenia istniejących pozycji (na przykład nieujętego uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania lub ujętego składnika aktywów) jednostka może określić i śledzić ogólną grupę pozycji, w ramach której określono zabezpieczaną warstwę (dzięki czemu jednostka jest w stanie spełnić wymogi dotyczące rachunkowości kwalifikujących się powiązań zabezpieczających); oraz
- e) wszystkie pozycje w grupie, które zawierają opcje wcześniejszej spłaty, spełniają wymogi dotyczące komponentów kwoty nominalnej (zob. paragraf B6.3.20).

Prezentacja

- 6.6.4. W przypadku zabezpieczenia grupy pozycji ze wzajemnie kompensującymi się pozycjami ryzyka (tj. przy zabezpieczeniu pozycji netto), których zabezpieczane ryzyko wpływa na różne pozycje w sprawozdaniu z zysków i strat i innych całkowitych dochodów, wszystkie zyski lub straty z tytułu zabezpieczenia przedstawia się w tym rachunku w pozycji osobnej w stosunku do tych, na które mają wpływ zabezpieczane pozycje. Tak więc w rachunku tym nie ma to wpływu na kwotę w pozycji odnoszącej się do samej pozycji zabezpieczanej (na przykład przychód lub koszt sprzedaży).
- 6.6.5. W przypadku aktywów i zobowiązań, które są zabezpieczane łącznie jako grupa w ramach zabezpieczenia wartości godziwej, zysk lub stratę z tytułu poszczególnych aktywów i zobowiązań ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako korektę wartości bilansowej odpowiednich pojedynczych pozycji składających się na grupę, zgodnie z paragrafem 6.5.8 pkt b).

Zerowe pozycje netto

- 6.6.6. Jeżeli pozycja zabezpieczana jest grupą będącą zerową pozycją netto (tj. pozycje zabezpieczane między sobą w pełni kompensują ryzyko, które jest zarządzane na zasadzie grupowej), jednostka może ją wyznaczyć w powiązaniu zabezpieczającym, które nie zawiera instrumentu zabezpieczającego, pod warunkiem że:
 - a) zabezpieczenie jest częścią strategii ciągłego zabezpieczania ryzyka netto, w ramach której jednostka w miarę upływu czasu rutynowo zabezpiecza nowe pozycje tego samego rodzaju (na przykład gdy następuje przejście transakcji w horyzont czasowy, dla którego jednostka dokonuje zabezpieczenia);
 - b) w okresie obowiązywania strategii ciągłego zabezpieczania ryzyka netto ma miejsce zmiana wielkości zabezpieczanej pozycji netto, a jednostka stosuje kwalifikujące się instrumenty zabezpieczające do zabezpieczania ryzyka netto (tj. gdy pozycja netto nie jest pozycją zerową);
 - c) rachunkowość zabezpieczeń jest zwykle stosowana w odniesieniu do takich pozycji netto, gdy pozycja netto nie jest pozycją zerową i jest zabezpieczana przy pomocy kwalifikujących się instrumentów zabezpieczających; oraz
 - d) niestosowanie rachunkowości zabezpieczeń do zerowej pozycji netto powodowałoby powstanie niespójnych wyników księgowych, ponieważ rachunkowości nie ujmowałaby wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka, które w przeciwnym przypadku byłyby ujęte w zabezpieczeniu pozycji netto.

6.7 MOŻLIWOŚĆ WYZNACZENIA EKSPOZYCJI KREDYTOWEJ JAKO WYCENIANEJ W WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ WYNIK FINANSOWY

Możliwość kwalifikowania ekspozycji kredytowych do wyznaczenia ich jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

6.7.1. Jeżeli jednostka stosuje kredytowy instrument pochodny, który jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, do zarządzania ryzykiem kredytowym całego instrumentu finansowego lub jego części (ekspozycja kredytowa), może ona wyznaczyć ten instrument finansowy w zakresie, w jakim jest on w ten sposób zarządzany (tj. cały instrument lub jego część), jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli:

- a) nazwa ekspozycji kredytowej (na przykład pożyczkobiorca lub podmiot, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki) odpowiada jednostce referencyjnej kredytowego instrumentu pochodnego („zgodność nazw”); oraz
- b) uprzywilejowanie instrumentu finansowego odpowiada uprzywilejowaniu instrumentów, które mogą być dostarczone zgodnie z kredytowym instrumentem pochodnym.

Jednostka może dokonać takiego wyznaczenia niezależnie od tego, czy instrument finansowy, który jest zarządzany pod kątem ryzyka kredytowego, jest objęty zakresem niniejszego standardu (na przykład jednostka może wyznaczyć zobowiązania do udzielenia pożyczki, które nie wchodzą w zakres niniejszego standardu). Jednostka może wyznaczyć ten instrument finansowy przy początkowym ujęciu lub później, bądź też gdy nie jest on ujęty. Jednostka jednocześnie dokumentuje to wyznaczenie.

Ujęcie ekspozycji kredytowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

6.7.2. Jeżeli instrument finansowy jest wyznaczony zgodnie z paragrafem 6.7.1 jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy po jego początkowym ujęciu, lub gdy nie był wcześniej ujęty, różnicę istniejącą w momencie wyznaczenia między ewentualną wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się natychmiast w wyniku finansowym. W przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A przeprowadza się natychmiastowe przeklasyfikowanie skumulowanych zysków lub strat, ujętych uprzednio w innych całkowitych dochodach, z kapitału własnego do wyniku finansowego jako korektę wynikającą z przeklasyfikowania (zob. MSR 1).

6.7.3. Jednostka zaprzestaje wyceniać instrument finansowy, który spowodował powstanie ryzyka kredytowego – lub część tego instrumentu finansowego – w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli:

- a) kryteria kwalifikacyjne określone w paragrafie 6.7.1 nie są już spełnione, na przykład:
 - (i) kredytowy instrument pochodny lub powiązany instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego, wygasa lub zostaje sprzedany, rozwiązany lub rozliczony; lub
 - (ii) ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym nie jest już zarządzane przy użyciu kredytowych instrumentów pochodnych. Mogłoby to na przykład mieć miejsce w związku z poprawą jakości kredytowej pożyczkobiorcy lub podmiotu, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki, bądź w związku ze zmianami w wymogach kapitałowych nałożonych na jednostkę; oraz

- b) nie jest wymagane z innych powodów, aby instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego, był wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy (tj. model biznesowy jednostki nie uległ tymczasem zmianie w taki sposób, że wymagane było przeklasyfikowanie zgodnie z paragrafem 4.4.1).
- 6.7.4. Jeżeli jednostka zaprzestaje wyceniać instrument finansowy, który powoduje powstanie ryzyka kredytowego – lub część tego instrumentu finansowego – w wartości godziwej przez wynik finansowy, wartość godziwa tego instrumentu finansowego w dniu zaprzestania staje się jego nową wartością bilansową. Następnie stosuje się tę samą wycenę, którą stosowano przed wyznaczeniem instrumentu finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy (włącznie z amortyzacją wynikającą z nowej wartości bilansowej). Na przykład składnik aktywów finansowych, który został pierwotnie sklasyfikowany jako wyceniany w zamortyzowanym koszcie, byłby ponownie wyceniany w ten sposób, a jego efektywna stopa procentowa zostałaby ponownie obliczona w oparciu o jego nową wartość bilansową brutto istniejącą w dniu zaprzestania wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- 6.8 Tymczasowe odstępstwa od stosowania szczególnych wymogów rachunkowości zabezpieczeń
- 6.8.1. Jednostka stosuje paragrafy 6.8.4–6.8.12 oraz paragrafy 7.1.8 i 7.2.26 pkt d) w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ. Paragrafy te mają zastosowanie wyłącznie do takich powiązań zabezpieczających. Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ na powiązanie zabezpieczające tylko wówczas, gdy reforma ta prowadzi do powstania niepewności co do:
- a) wskaźnika referencyjnego stopy procentowej (określonego w umowie lub określonego inaczej niż w umowie) wyznaczonego jako zabezpieczane ryzyko; lub
 - b) harmonogramu lub kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej lub z instrumentu zabezpieczającego.
- 6.8.2. Do celów stosowania paragrafów 6.8.4–6.8.12 termin „reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej” odnosi się do obejmującej cały rynek reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, w tym zastąpienia wskaźnika referencyjnego stopy procentowej alternatywnym wskaźnikiem referencyjnym, takim jak wskaźnik wynikający z zaleceń przedstawionych w sprawozdaniu Rady Stabilności Finansowej z lipca 2014 r. pt. „Reforming Major Interest Rate Benchmarks” ⁽¹⁾.
- 6.8.3. W paragrafach 6.8.4–6.8.12 zawarto odstępstwa wyłącznie od wymogów określonych w tych paragrafach. Jednostka nadal stosuje wszystkie inne wymogi rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ.
- Wysoco prawdopodobny wymóg w zakresie zabezpieczeń przepływów pieniężnych**
- 6.8.4. Do celów ustalenia, czy planowana transakcja (lub jej komponent) jest wysoco prawdopodobna zgodnie z wymogami paragrafu 6.3.3, jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), nie ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

⁽¹⁾ Sprawozdanie „Reforming Major Interest Rate Benchmarks” (Reforma głównych wskaźników referencyjnych stopy procentowej) jest dostępne na stronie internetowej http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_140722.pdf.

Przekwalifikowanie kwoty skumulowanej w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych

- 6.8.5. Do celów stosowania wymogu określonego w paragrafie 6.5.12, aby ustalić, czy oczekuje się, że wystąpią zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), nie ulega zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

Ocena powiązania ekonomicznego między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym

- 6.8.6. Do celów stosowania wymogów określonych w paragrafie 6.4.1 pkt c) ppkt (i) oraz w paragrafach B6.4.4–B6.4.6 jednostka zakłada, że wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się zabezpieczane przepływy pieniężne lub zabezpieczone ryzyko (określone w umowie lub określone inaczej niż w umowie), lub wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym opierają się przepływy pieniężne wynikające z instrumentu zabezpieczającego, nie ulegają zmianie w wyniku reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej.

Wyznaczenie komponentu pozycji jako pozycji zabezpieczanej

- 6.8.7. O ile paragraf 6.8.8 nie ma zastosowania, w odniesieniu do zabezpieczenia komponentu wskaźnika referencyjnego dla ryzyka stopy procentowej, który to komponent określono inaczej niż w umowie, jednostka stosuje wymóg określony w paragrafie 6.3.7 pkt a) i paragrafie B6.3.8 – stanowiący, że musi istnieć możliwość wyodrębnienia komponentu ryzyka – wyłącznie w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego.
- 6.8.8. Jeżeli jednostka, zgodnie z dokumentacją zabezpieczenia, często dokonuje aktualizacji (tj. rozwiązania i ponownego ustanowienia) powiązania zabezpieczającego, ponieważ zarówno instrument zabezpieczający, jak i pozycja zabezpieczana często ulegają zmianie (tj. jednostka wykorzystuje dynamiczny proces, w którym zarówno pozycje zabezpieczane, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania tą ekspozycją nie pozostają takie same przez dłuższy okres), jednostka stosuje wymóg określony w paragrafie 6.3.7 pkt a) i paragrafie B6.3.8 – stanowiący, że musi istnieć możliwość wyodrębnienia komponentu ryzyka – tylko wtedy, gdy początkowo wyznacza pozycję zabezpieczaną w ramach tego powiązania zabezpieczającego. Pozycja zabezpieczana, którą oceniono w momencie jej początkowego wyznaczenia w ramach powiązania zabezpieczającego, bez względu na to, czy miało to miejsce w momencie powstania zabezpieczenia, czy w późniejszym okresie, nie zostaje poddana ponownej ocenie przy żadnym późniejszym ponownym wyznaczeniu w ramach tego samego powiązania zabezpieczającego.

Zaprzestanie stosowania

- 6.8.9. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.4 do pozycji zabezpieczanej z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:
- a) w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej;
 - b) w przypadku gdy powiązanie zabezpieczające, którego częścią jest pozycja zabezpieczana, ulega rozwiązaniu.

6.8.10. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.5 z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:

- a) w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przyszłych przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej;
- b) w przypadku gdy całą kwotę skumulowaną w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych w odniesieniu do tego rozwiązane powiązania zabezpieczającego przeklasyfikowano do wyniku finansowego.

6.8.11. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.6:

- a) do pozycji zabezpieczanej, w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do zabezpieczonego ryzyka lub w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z pozycji zabezpieczanej; oraz
- b) do instrumentu zabezpieczającego, w przypadku gdy niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z instrumentu zabezpieczającego.

Jeżeli powiązanie zabezpieczające, którego częścią są pozycja zabezpieczana i instrument zabezpieczający, ulega rozwiązaniu wcześniej niż w dniu określonym w paragrafie 6.8.11 pkt a) lub dniu określonym w paragrafie 6.8.11 pkt b), jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafu 6.8.6 do tego powiązania zabezpieczającego z dniem rozwiązania powiązania zabezpieczającego.

6.8.12. Wyznaczając grupę pozycji jako pozycję zabezpieczaną lub kombinację instrumentów finansowych jako instrument zabezpieczający, jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafów 6.8.4–6.8.6 do danej pozycji lub danego instrumentu finansowego zgodnie z, stosownie do przypadku, paragrafami 6.8.9, 6.8.10 lub 6.8.11, jeżeli niepewność wynikająca z reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej już nie występuje w odniesieniu do zabezpieczonego ryzyka lub w odniesieniu do harmonogramu i kwoty przepływów pieniężnych opartych na wskaźniku referencyjnym stopy procentowej wynikających z tej pozycji lub tego instrumentu finansowego.

6.8.13. Jednostka prospektywnie zaprzestaje stosowania paragrafów 6.8.7 i 6.8.8 z chwilą zaistnienia jednej z następujących okoliczności, przy czym decyduje ta okoliczność, która zaistniała wcześniej:

- a) gdy zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej są dokonywane w odniesieniu do komponentu ryzyka określonego inaczej niż w umowie w zastosowaniu paragrafu 6.9.1; lub
- b) w przypadku rozwiązania powiązania zabezpieczającego, w którym wyznaczony jest komponent ryzyka określonego inaczej niż w umowie.

6.9 DODATKOWE TYMCZASOWE ODSTĘPSTWA WYNIKAJĄCE Z REFORMY WSKAŹNIKA REFERENCYJNEGO STOPY PROCENTOWEJ

6.9.1. W przypadku gdy wymogi określone w paragrafach 6.8.4–6.8.8 przestają mieć zastosowanie do powiązania zabezpieczającego (zob. paragrafy 6.8.9–6.8.13), jednostka zmienia uprzednio udokumentowane formalne wyznaczenie tego powiązania zabezpieczającego, aby odzwierciedlić zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, tj. zmiany zgodne z wymogami określonymi w paragrafach 5.4.6–5.4.8. W tym kontekście wyznaczenie zabezpieczenia zmienia się wyłącznie w celu dokonania co najmniej jednej z następujących zmian:

- a) wyznaczenia alternatywnej stopy referencyjnej (określonej w umowie lub określonej inaczej niż w umowie) jako zabezpieczane ryzyko;

- b) zmiany opisu pozycji zabezpieczanej, w tym opisu wyznaczonej części zabezpieczanych przepływów pieniężnych lub zabezpieczanej wartości godziwej; lub
 - c) zmiany opisu instrumentu zabezpieczającego.
- 6.9.2. Jednostka stosuje również wymóg określony w paragrafie 6.9.1 pkt c), jeżeli spełnione są następujące trzy warunki:
- a) jednostka dokonuje zmiany wymaganej w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, stosując podejście inne niż zmiana w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu zabezpieczającego (jak opisano w paragrafie 5.4.6);
 - b) nie zaprzestano ujmowania pierwotnego instrumentu zabezpieczającego; oraz
 - c) wybrane podejście jest pod względem gospodarczym równoważne zmianie w podstawie określenia wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu pierwotnego instrumentu zabezpieczającego (jak opisano w paragrafach 5.4.7 i 5.4.8).
- 6.9.3. Wymogi określone w paragrafach 6.8.4–6.8.8 mogą przestać obowiązywać w różnych momentach. W związku z tym przy stosowaniu paragrafu 6.9.1 jednostka może być zobowiązana zmienić formalne wyznaczenie swoich powiązań zabezpieczających w różnych momentach lub może być zobowiązana zmienić formalne wyznaczenie powiązania zabezpieczającego więcej niż jeden raz. Wtedy i tylko wtedy, gdy taka zmiana jest dokonywana w stosunku do powiązania zabezpieczającego, jednostka stosuje paragrafy 6.9.7–6.9.12, stosownie do przypadku. Jednostka stosuje również paragraf 6.5.8 (w odniesieniu do zabezpieczenia wartości godziwej) lub paragraf 6.5.11 (w odniesieniu do zabezpieczenia przepływów pieniężnych), tak aby ująć wszelkie zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego.
- 6.9.4. Jednostka dokonuje zmiany powiązania zabezpieczającego zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1 najpóźniej na koniec okresu sprawozdawczego, w trakcie którego zmiana wymagana w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej jest dokonywana w odniesieniu do zabezpieczanego ryzyka, pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego. W celu uniknięcia wątpliwości taka zmiana formalnego wyznaczenia powiązania zabezpieczającego nie stanowi ani rozwiązania powiązania zabezpieczającego, ani wyznaczenia nowego powiązania zabezpieczającego.
- 6.9.5. Jeżeli oprócz zmian, które w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej są wymagane w odniesieniu do składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego wyznaczonych w powiązaniu zabezpieczającym (jak opisano w paragrafach 5.4.6–5.4.8) lub w odniesieniu do wyznaczenia powiązania zabezpieczającego (zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1), dokonywane są inne zmiany, jednostka w pierwszej kolejności stosuje mające zastosowanie wymogi niniejszego standardu w celu określenia, czy te dodatkowe zmiany skutkują zaprzestaniem stosowania rachunkowości zabezpieczeń. Jeżeli dodatkowe zmiany nie skutkują zaprzestaniem stosowania rachunkowości zabezpieczeń, jednostka zmienia formalne wyznaczenie powiązania zabezpieczającego zgodnie z paragrafem 6.9.1.
- 6.9.6. W paragrafach 6.9.7–6.9.13 zawarto odstępstwa wyłącznie od wymogów określonych w tych paragrafach. Jednostka stosuje wszystkie inne wymogi rachunkowości zabezpieczeń określone w niniejszym standardzie, w tym kryteria kwalifikujące określone w paragrafie 6.4.1, w odniesieniu do powiązań zabezpieczających, na które reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej wywiera bezpośredni wpływ.

Rachunkowość kwalifikujących się powiązań zabezpieczających

Zabezpieczenia przepływów pieniężnych

- 6.9.7. Do celów stosowania paragrafu 6.5.11, w momencie, w którym jednostka zmienia opis pozycji zabezpieczanej zgodnie z wymogiem określonym w paragrafie 6.9.1 pkt b), uznaje się, że kwota skumulowana w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych opiera się na alternatywnej stopie referencyjnej, według której określa się zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne.
- 6.9.8. W odniesieniu do rozwiązanego powiązania zabezpieczającego, jeżeli wskaźnik referencyjny stopy procentowej, na którym oparto zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne, zostaje zmieniony zgodnie z wymogami reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, do celów stosowania paragrafu 6.5.12 w celu ustalenia, czy oczekuje się wystąpienia zabezpieczanych przyszłych przepływów pieniężnych, uznaje się, że kwota skumulowana w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych opiera się na alternatywnej stopie referencyjnej, według której określa się zabezpieczane przyszłe przepływy pieniężne.

Grupa pozycji

- 6.9.9. W przypadku gdy jednostka stosuje paragraf 6.9.1 w odniesieniu do grupy pozycji wyznaczonych jako pozycje zabezpieczane w ramach zabezpieczenia wartości godziwej lub przepływów pieniężnych, jednostka przypisuje pozycje zabezpieczane do podgrup na podstawie zabezpieczanej stopy referencyjnej i wyznacza stopę referencyjną jako zabezpieczane ryzyko dla każdej podgrupy. Na przykład w powiązaniu zabezpieczającym, w ramach którego grupa pozycji jest zabezpieczana przed zmianami wskaźnika referencyjnego stopy procentowej objętego reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, zabezpieczane przepływy pieniężne lub wartość godziwa niektórych pozycji należących do tej grupy mogłyby zostać zmienione w celu odniesienia ich do alternatywnej stopy referencyjnej zanim zmienione zostaną inne pozycje należące do grupy. W tym przykładzie stosując paragraf 6.9.1, jednostka wyznaczyłaby alternatywną stopę referencyjną jako zabezpieczane ryzyko dla tej odpowiedniej podgrupy pozycji zabezpieczanych. Jednostka kontynuowałaby wyznaczanie istniejącego wskaźnika referencyjnego stopy procentowej jako zabezpieczanego ryzyka dla innej podgrupy pozycji zabezpieczanych do czasu zmiany zabezpieczanych przepływów pieniężnych lub wartości godziwej tych pozycji w celu odniesienia ich do alternatywnej stopy referencyjnej lub do czasu wygaśnięcia tych pozycji i zastąpienia ich pozycjami zabezpieczanymi, które odnoszą się do alternatywnej stopy referencyjnej.
- 6.9.10. Jednostka ocenia odrębnie dla każdej podgrupy, czy dana podgrupa spełnia wymogi określone w paragrafie 6.6.1, tak by mogła zostać uznana za kwalifikującą się pozycję zabezpieczaną. Jeżeli jakkolwiek podgrupa nie spełnia wymogów określonych w paragrafie 6.6.1, jednostka zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń prospektywnie w odniesieniu do całego powiązania zabezpieczającego. Jednostka stosuje również wymogi określone w paragrafach 6.5.8 i 6.5.11 w celu ujęcia nieefektywności związanej z całym powiązaniem zabezpieczającym.

Wyznaczenie komponentów ryzyka

- 6.9.11. Uznaje się, że alternatywna stopa referencyjna wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie, który jest niemożliwy do wyodrębnienia (zob. paragrafy 6.3.7 pkt a) i B6.3.8) na dzień jego wyznaczenia, spełnia ten wymóg na ten dzień wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka w uzasadniony sposób stwierdzi, że alternatywna stopa referencyjna będzie możliwa do wyodrębnienia w okresie najbliższych 24 miesięcy. Okres 24 miesięcy ma zastosowanie odrębnie do każdej alternatywnej stopy referencyjnej i jego bieg rozpoczyna się od dnia, w którym jednostka po raz pierwszy wyznacza alternatywną stopę referencyjną jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie (tj. okres 24 miesięcy ma zastosowanie odrębnie do każdej alternatywnej stopy referencyjnej).

- 6.9.12. Jeżeli następnie jednostka w uzasadniony sposób stwierdzi, że alternatywna stopa referencyjna nie będzie możliwa do wyodrębnienia w okresie 24 miesięcy od dnia wyznaczenia jej po raz pierwszy jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie, jednostka przestaje stosować wymóg określony w paragrafie 6.9.11 do tej alternatywnej stopy referencyjnej i zaprzestaje stosowania rachunkowości zabezpieczeń prospektywnie od dnia tej ponownej oceny w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, w ramach których alternatywna stopa referencyjna była wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie.
- 6.9.13. Oprócz powiązań zabezpieczających określonych w paragrafie 6.9.1 jednostka stosuje wymogi określone w paragrafach 6.9.11 i 6.9.12 do nowych powiązań zabezpieczających, w ramach których alternatywna stopa referencyjna jest wyznaczona jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie (zob. paragrafy 6.3.7 pkt a) i B6.3.8), jeżeli ze względu na reformę wskaźnika referencyjnego stopy procentowej ten komponent ryzyka jest niemożliwy do wyodrębnienia na dzień jego wyznaczenia.

ROZDZIAŁ 7 Data wejścia w życie i przepisy przejściowe

7.1 DATA WEJŚCIA W ŻYCIE

- 7.1.1. Jednostka stosuje niniejszy standard w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. i później. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka postanawia stosować niniejszy standard we wcześniejszym terminie, musi ujawnić ten fakt i jednocześnie stosować wszystkie wymogi niniejszego standardu (lecz zob. również paragrafy 7.1.2, 7.2.21 i 7.3.2). Jednostka stosuje jednocześnie zmiany podane w załączniku C.
- 7.1.2. Niezależnie od wymogów zawartych w paragrafie 7.1.1, w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2018 r. jednostka może postanowić o wcześniejszym stosowaniu jedynie wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, zawartych w paragrafie 5.7.1 pkt c) oraz paragrafach 5.7.7–5.7.9, 7.2.14 i B5.7.5–B5.7.20, bez stosowania pozostałych wymogów niniejszego standardu. Jeżeli jednostka postanawia stosować jedynie wspomniane paragrafy, ujawnia ten fakt i dokonuje na bieżąco powiązanych ujawnień określonych w paragrafach 10–11 MSSF 7 (zmienionym przez MSSF 9 (2010 r.)) (zob. również paragrafy 7.2.2 i 7.2.15).
- 7.1.3. Na podstawie dokumentu *Annual Improvements to IFRSs 2010–2012 Cycle*, wydanego w grudniu 2013 r., zmieniono paragrafy 4.2.1 i 5.7.5 w wyniku zmiany MSSF 3. Jednostka stosuje tę zmianę prospektywnie do połączeń jednostek gospodarczych, do których ma zastosowanie zmiana MSSF 3.
- 7.1.4. Na podstawie MSSF 15, wydanego w maju 2014 r., zmieniono paragrafy 3.1.1, 4.2.1, 5.1.1, 5.2.1, 5.7.6, B3.2.13, B5.7.1, C5 i C42 oraz skreślono paragraf C16 i powiązany z nim nagłówek. Dodano paragrafy 5.1.3 i 5.7.1 A oraz definicję w załączniku A. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 15.

- 7.1.5. Na podstawie MSSF 16 Leasing, wydanych w styczniu 2016 r., zmieniono paragrafy 2.1, 5.5.15, B4.3.8, B5.5.34 i B5.5.46. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 16.
- 7.1.6. Na podstawie MSSF 17, wydanego w maju 2017 r., zmieniono paragrafy 2.1, B2.1, B2.4, B2.5 i B4.1.30, a także dodano paragraf 3.3.5. Na podstawie *Zmian MSSF 17* wydanych w czerwcu 2020 r. ponownie zmieniono paragraf 2.1 i dodano paragrafy 7.2.36–7.2.42. Jednostka stosuje te zmiany, stosując MSSF 17.
- 7.1.7. Na podstawie dokumentu *Wcześniejsze spłaty z ujemną rekompensatą* (Zmiany MSSF 9), opublikowanego w październiku 2017 r., dodano paragrafy 7.2.29–7.2.34 i B4.1.12 A oraz zmieniono paragrafy B4.1.11 pkt b) i B4.1.12 pkt b). Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie. Wcześniejsze stosowanie jest dozwolone. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.
- 7.1.8. Na podstawie wydanego we wrześniu 2019 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej*, którym zmieniono MSSF 9, MSR 39 i MSSF 7, dodano sekcję 6.8 i zmieniono paragraf 7.2.26. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.
- 7.1.9. Dokumentem „Roczne zmiany MSSF – Okres 2018-2020”, wydanym w maju 2020 r., dodano paragrafy 7.2.35 i B3.3.6 A oraz zmieniono paragraf B3.3.6. Jednostka stosuje tę zmianę w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się w dniu 1 stycznia 2022 r. lub po tej dacie. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka zastosuje tę zmianę w odniesieniu do wcześniejszego okresu, fakt ten ujawnia.
- 7.1.10. Na podstawie opublikowanego w sierpniu 2020 r. dokumentu *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2*, który zmienia MSSF 9, MSR 39, MSSF 7, MSSF 4 i MSSF 16, dodano paragrafy 5.4.5–5.4.9 i 6.8.13, sekcję 6.9 i paragrafy 7.2.43–7.2.46. Jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 r. lub później. Dopuszcza się wcześniejsze stosowanie. Jeżeli jednostka stosuje te zmiany w odniesieniu do wcześniejszego okresu, ujawnia ten fakt.

7.2 PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

- 7.2.1. Jednostka stosuje niniejszy standard retrospektywnie, zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*, z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafach 7.2.4–7.2.26 i 7.2.28. Niniejszego standardu nie stosuje się w odniesieniu do pozycji, których ujmowania już zaprzestano na dzień jego pierwszego zastosowania.
- 7.2.2. Na potrzeby przepisów przejściowych zawartych w paragrafach 7.2.1, 7.2.3–7.2.28 i 7.3.2 dniem pierwszego zastosowania jest dzień, w którym jednostka stosuje te wymogi niniejszego standardu po raz pierwszy, oraz musi nim być początek okresu sprawozdawczego po wydaniu niniejszego standardu. Zależnie od wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9, okres przejściowy może obejmować jeden lub więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania w odniesieniu do różnych wymogów.

Przepisy przejściowe dotyczące klasyfikacji i wyceny (rozdziały 4 i 5)

- 7.2.3. Na dzień pierwszego zastosowania, na podstawie faktów i okoliczności występujących na ten dzień, jednostka ocenia, czy składnik aktywów finansowych spełnia warunek zawarty w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub paragrafie 4.1.2 A pkt a). Wynikającą stąd klasyfikację stosuje się retrospektywnie niezależnie od tego, jaki był model biznesowy jednostki w poprzednich okresach sprawozdawczych.
- 7.2.4. Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła zmienioną wartość pieniądza w czasie zgodnie z paragrafami B4.1.9B–B4.1.9D na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wymogów związanych ze zmianą wartości pieniądza w czasie zawartych w paragrafach B4.1.9B–B4.1.9D (zob. również paragraf 42R MSSF 7).
- 7.2.5. Jeżeli na dzień pierwszego zastosowania jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka oceniła, czy wartość godziwa wcześniejszej spłaty nie ma znaczenia zgodnie z paragrafem B4.1.12 pkt c) na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, jednostka ocenia wynikające z umowy przepływy pieniężne charakterystyczne dla tego składnika aktywów finansowych na podstawie faktów i okoliczności występujących w momencie początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych bez uwzględniania wyjątku dotyczącego wcześniejszych spłat określonego w paragrafie B4.1.12 (zob. również paragraf 42S w MSSF 7).
- 7.2.6. Jeżeli jednostka wycenia kontrakt hybrydowy w wartości godziwej zgodnie z paragrafami 4.1.2 A, 4.1.4 lub 4.1.5, lecz wartość godziwa tego kontraktu hybrydowego nie była wyceniana w porównawczych okresach sprawozdawczych, wartość godziwa kontraktu hybrydowego w porównawczych okresach sprawozdawczych jest sumą wartości godziwych komponentów (tj. umowy zasadniczej niebędącej instrumentem pochodnym i wbudowanego instrumentu pochodnego) na koniec każdego porównawczego okresu sprawozdawczego, jeżeli jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów (zob. paragraf 7.2.15).
- 7.2.7. Jeżeli jednostka zastosowała paragraf 7.2.6, to na dzień pierwszego zastosowania jednostka ujmuje wszelkie różnice między wartością godziwą całego kontraktu hybrydowego na dzień pierwszego zastosowania a sumą wartości godziwych komponentów kontraktu hybrydowego na dzień pierwszego zastosowania w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.

7.2.8. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka może wyznaczyć:

- a) składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.1.5; lub
- b) inwestycję w instrument kapitałowy jako wycenianą w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 5.7.5.

Wyznaczenia takiego dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.9. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka:

- a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli ten składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku zawartego w paragrafie 4.1.5;
- b) może odwołać swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli ten składnik aktywów finansowych spełnia warunek zawarty w paragrafie 4.1.5.

Odwołania takiego dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.10. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka:

- a) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 pkt a);
- b) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało miejsce przy początkowym ujęciu zgodnie z warunkiem obecnie zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz nie spełnia tego warunku na dzień pierwszego zastosowania;
- c) może odwołać swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało miejsce przy początkowym ujęciu zgodnie z warunkiem obecnie zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a) oraz spełnia ten warunek na dzień pierwszego zastosowania.

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.11. Jeżeli jest niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8), aby jednostka stosowała retrospektywnie metodę efektywnej stopy procentowej, jednostka traktuje:

a) wartość godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego na koniec każdego przedstawianego okresu porównawczego jako wartość bilansową brutto tego składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt tego zobowiązania finansowego, jeżeli jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów; oraz

b) wartość godziwą składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego na dzień pierwszego zastosowania jako nową wartość bilansową brutto tego składnika aktywów finansowych lub nowy zamortyzowany koszt tego zobowiązania finansowego na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu.

7.2.12. Jeżeli jednostka poprzednio ujmowała według kosztu (zgodnie z MSR 39) inwestycję w instrument kapitałowy, dla którego nie ma notowanej na aktywnym rynku ceny za identyczny instrument (tj. danych wejściowych poziomu 1) (lub instrument pochodny będący składnikiem aktywów, który jest powiązany z takim instrumentem kapitałowym i musi być rozliczony przez jego dostarczenie), wycenia ona ten instrument w wartości godziwej na dzień pierwszego zastosowania. Wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.

7.2.13. Jeżeli zgodnie z MSR 39 jednostka poprzednio ujmowała według kosztu instrument pochodny będący zobowiązaniem, który jest powiązany z instrumentem kapitałowym, dla którego nie ma notowanej na aktywnym rynku ceny za identyczny instrument (tj. danych wejściowych poziomu 1), i który musi być rozliczony przez dostarczenie tego instrumentu kapitałowego, wycenia ona taki instrument pochodny będący zobowiązaniem w wartości godziwej na dzień pierwszego zastosowania. Wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością godziwą ujmuje się w saldzie początkowym zysków zatrzymanych w okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania.

7.2.14. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka ustala, czy podejście opisane w paragrafie 5.7.7 doprowadziłoby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania. Niniejszy standard stosuje się retrospektywnie na podstawie takiego ustalenia.

7.2.15. Niezależnie od wymogu zawartego w paragrafie 7.2.1 jednostka, która przyjmuje wymogi niniejszego standardu dotyczące klasyfikacji i wyceny (obejmujące wymogi związane z wyceną aktywów finansowych w zamortyzowanym koszcie oraz z utratą wartości zawarte w sekcjach 5.4 i 5.5), dokonuje ujawnień określonych w paragrafach 42L–42O MSSF 7, lecz nie musi przekształcać danych dotyczących wcześniejszych okresów. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej *post factum*. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania. Jeżeli jednak jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów, przekształcone sprawozdania finansowe muszą odzwierciedlać wszystkie wymogi niniejszego standardu. Jeżeli wynikiem wybranego przez jednostkę podejścia do stosowania MSSF 9 jest więcej niż jeden dzień pierwszego zastosowania w odniesieniu do różnych wymogów, niniejszy paragraf stosuje się dla każdego dnia pierwszego zastosowania (zob. paragraf 7.2.2). Przykładowo, byłoby tak, gdyby jednostka postanowiła o wcześniejszym stosowaniu jedynie wymogów dotyczących prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 7.1.2 przed zastosowaniem pozostałych wymogów niniejszego standardu.

7.2.16. Jeżeli jednostka sporządza śródroczne raporty finansowe zgodnie z MSR 34 *Śródroczna sprawozdawczość finansowa*, to nie musi stosować wymogów niniejszego standardu w odniesieniu do okresów śródrocznych poprzedzających dzień pierwszego zastosowania, jeżeli jest to niewykonalne w praktyce (zgodnie z definicją w MSR 8).

Utrata wartości (sekcja 5.5)

7.2.17. Jednostka stosuje retrospektywnie, zgodnie z MSR 8, wymogi dotyczące utraty wartości zawarte w sekcji 5.5, z zastrzeżeniem paragrafów 7.2.15 i 7.2.18–7.2.20.

7.2.18. Na dzień pierwszego zastosowania jednostka korzysta z racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, w celu określenia ryzyka kredytowego istniejącego w dniu, w którym instrument finansowy został początkowo ujęty (lub w odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej – w dniu, w którym jednostka została stroną nieodwołalnej promesy zobowiązania zgodnie z paragrafem 5.5.6), i porównuje je z ryzykiem kredytowym na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu.

7.2.19. Przy ustalaniu, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, jednostka może stosować:

a) wymogi zawarte w paragrafach 5.5.10 i B5.5.22–B5.5.24; oraz

b) możliwe do odrzucenia założenie zawarte w paragrafie 5.5.11 w odniesieniu do płatności z tytułu umowy, które są przeterminowane o ponad 30 dni, jeżeli jednostka będzie stosować wymogi dotyczące utraty wartości, określając znaczne wzrosty ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia dla tych instrumentów finansowych na podstawie informacji dotyczących przeterminowanych płatności.

- 7.2.20. Jeżeli ustalenie – na dzień pierwszego zastosowania – czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, wymagałoby nadmiernych kosztów lub starań, jednostka ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia na każdy dzień sprawozdawczy aż do chwili zaprzestania ujmowania tego instrumentu finansowego (chyba że w danym dniu sprawozdawczym ryzyko kredytowe związane z tym instrumentem finansowym jest niskie, w którym to przypadku stosuje się paragraf 7.2.19 pkt a)).

Przepisy przejściowe dotyczące rachunkowości zabezpieczeń (rozdział 6)

- 7.2.21. Gdy jednostka stosuje niniejszy standard po raz pierwszy, może wybrać jako swoją zasadę rachunkowości dalsze stosowanie wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39 zamiast wymogów zawartych w rozdziale 6 niniejszego standardu. Jednostka stosuje tę zasadę w odniesieniu do wszystkich swoich powiązań zabezpieczających. Jednostka, która wybiera taką zasadę, stosuje również KIMSF 16 *Zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce działającej za granicą* bez zmian, które dostosowują tę interpretację do wymogów zawartych w rozdziale 6 niniejszego standardu.
- 7.2.22. Z wyjątkiem sytuacji przewidzianej w paragrafie 7.2.26 jednostka stosuje prospektywnie wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w niniejszym standardzie.
- 7.2.23. Aby móc stosować rachunkowość zabezpieczeń od dnia pierwszego zastosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie, wszystkie kryteria kwalifikacyjne muszą być na ten dzień spełnione.
- 7.2.24. Powiązania zabezpieczające, które kwalifikowały się do rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39 i które kwalifikują się również do rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z kryteriami określonymi w niniejszym standardzie (zob. paragraf 6.4.1), po uwzględnieniu wszelkich przywróceń równowagi powiązania zabezpieczającego w okresie przejściowym (zob. paragraf 7.2.25 pkt b)), uznaje się za nieprzerwane powiązania zabezpieczające.
- 7.2.25. Przy pierwszym zastosowaniu wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie jednostka:
- a) może rozpocząć stosowanie tych wymogów od tego samego momentu, w którym zaprzestaje stosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSR 39; oraz
 - b) w stosownych przypadkach uznaje wskaźnik zabezpieczenia zgodnie z MSR 39 jako punkt wyjściowy do przywrócenia równowagi wskaźnika zabezpieczenia nieprzerwanego powiązania zabezpieczającego. Wszelkie zyski lub straty z tytułu takiego przywrócenia równowagi ujmuje się w wyniku finansowym.
- 7.2.26. Na zasadzie wyjątku od prospektywnego stosowania wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w niniejszym standardzie jednostka:
- a) stosuje retrospektywnie ujmowanie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15, jeżeli zgodnie z MSR 39 jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym wyznaczono jedynie zmianę wartości wewnętrznej opcji. Takie retrospektywne stosowanie stosuje się jedynie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później;

- b) może stosować retrospektywnie ujmowanie elementu terminowego (forward) kontraktów forward zgodnie z paragrafem 6.5.16, jeżeli zgodnie z MSR 39 jako instrument zabezpieczający w powiązaniu zabezpieczającym wyznaczono jedynie zmianę elementu bieżącego (spot) kontraktu forward. Takie retrospektywne stosowanie stosuje się jedynie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później; Ponadto jeżeli jednostka postanawia stosować retrospektywnie takie ujmowanie, stosuje się je w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, które kwalifikują się do takiego podejścia (tj. w okresie przejściowym nie ma możliwości indywidualnego wyboru powiązań zabezpieczających, do których miałyby ono być stosowane). Ujmowanie walutowych spreadów bazowych (zob. paragraf 6.5.16) można stosować retrospektywnie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku najwcześniejszego okresu porównawczego lub zostały wyznaczone później;
- c) stosuje retrospektywnie wymóg zawarty w paragrafie 6.5.6, zgodnie z którym nie dochodzi do wygaśnięcia lub rozwiązania instrumentu zabezpieczającego, jeśli:
 - (i) w konsekwencji obowiązujących przepisów ustawowych lub wykonawczych lub wprowadzenia przepisów ustawowych lub wykonawczych strony instrumentu zabezpieczającego zgadzają się, by jeden kontrahent rozliczeniowy – lub większa ich liczba – zastąpił ich pierwotnego kontrahenta, by stać się nowym kontrahentem każdej ze stron; oraz
 - (ii) inne ewentualne zmiany instrumentu zabezpieczającego są ograniczone do tych zmian, które są konieczne do przeprowadzenia takiego zastąpienia kontrahenta.
- d) stosuje wymogi określone w sekcji 6.8 retrospektywnie. To retrospektywne zastosowanie obowiązuje wyłącznie w odniesieniu do tych powiązań zabezpieczających, które istniały na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te wymogi, lub które zostały wyznaczone w późniejszym okresie, oraz do kwoty skumulowanej w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych, która istniała na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te wymogi.

Jednostki, które dokonały wcześniejszego zastosowania MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) lub MSSF 9 (2013 r.)

- 7.2.27. Jednostka stosuje wymogi dotyczące okresu przejściowego zawarte w paragrafach 7.2.1–7.2.26 w odpowiednim dniu pierwszego zastosowania. Jednostka stosuje każdy z przepisów przejściowych zawartych w paragrafach 7.2.3–7.2.14 i 7.2.17–7.2.26 tylko jeden raz (tj. jeżeli jednostka wybiera takie podejście do stosowania MSSF 9, które pociąga za sobą istnienie więcej niż jednego dnia pierwszego zastosowania, nie może stosować żadnego z tych przepisów ponownie, jeżeli zostały już zastosowane wcześniej) (zob. paragrafy 7.2.2 i 7.3.2).
- 7.2.28. Jednostka, która stosowała MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) lub MSSF 9 (2013 r.), a następnie stosuje niniejszy standard:
 - a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu;
 - b) może wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu;

- c) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu; oraz
- d) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania niniejszego standardu.

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

Przepisy przejściowe w związku z dokumentem *Wcześniejsze splaty z ujemną rekompensatą*

- 7.2.29. Jednostka stosuje zmiany wprowadzone przez dokument *Wcześniejsze splaty z ujemną rekompensatą* (Zmiany MSSF 9) retrospektywnie zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem sytuacji określonych w paragrafach 7.2.30–7.2.34.
- 7.2.30. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje te zmiany w tym samym czasie, kiedy po raz pierwszy stosuje niniejszy standard, stosuje paragrafy 7.2.1–7.2.28 zamiast paragrafów 7.2.31–7.2.34.
- 7.2.31. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje te zmiany po tym, gdy już wcześniej zastosowała po raz pierwszy niniejszy standard, stosuje paragrafy 7.2.32–7.2.34. Jednostka stosuje również inne wymogi przejściowe określone w niniejszym standardzie konieczne do stosowania tych zmian. W tym celu odniesienia do daty pierwszego zastosowania są rozumiane jako odnoszące się do początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian).
- 7.2.32. W odniesieniu do wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy jednostka:
 - a) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie składnika aktywów finansowych jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania tych zmian;
 - b) może wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.1.5, lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania tych zmian;
 - c) odwołuje swoje poprzednie wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania tych zmian; oraz
 - d) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania tych zmian.

Takiego wyznaczenia i odwołania dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności występujących na dzień pierwszego zastosowania tych zmian. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.33. Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum, a przekształcone sprawozdania finansowe odzwierciedlają wszystkie wymogi niniejszego standardu. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.

7.2.34. W okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujawnia następujące informacje według stanu na dzień pierwszego zastosowania, dla każdej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, na które wpływ miały te zmiany:

- a) poprzednią kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną bezpośrednio przed zastosowaniem tych zmian;
- b) nową kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną po zastosowaniu tych zmian;
- c) ujętą w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość bilansową aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które zostały uprzednio wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, ale nie są już w ten sposób wyznaczane; oraz
- d) powody każdego wyznaczenia lub cofnięcia wyznaczenia aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Okres przejściowy w odniesieniu do Rocznych zmian MSSF

7.2.35. Jednostka stosuje dokument „Roczne zmiany MSSF – Okres 2018-2020” do zobowiązań finansowych, które są zmieniane lub wymieniane w dniu lub po dniu rozpoczęcia rocznego okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje tę zmianę.

Przejście na MSSF 17 ze zmianami wprowadzonymi w czerwcu 2020 r.

7.2.36. Jednostka stosuje retrospektywnie zmiany MSSF 9 wprowadzone przez MSSF 17 ze zmianami wprowadzonymi w czerwcu 2020 r. zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafach 7.2.37–7.2.42.

7.2.37. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje MSSF 17 ze zmianami wprowadzonymi w czerwcu 2020 r. w tym samym czasie, kiedy po raz pierwszy stosuje niniejszy standard, stosuje paragrafy 7.2.1–7.2.28 zamiast paragrafów 7.2.38–7.2.42.

7.2.38. Jednostka, która po raz pierwszy stosuje MSSF 17 ze zmianami wprowadzonymi w czerwcu 2020 r. po pierwszym zastosowaniu niniejszego standardu, stosuje paragrafy 7.2.39–7.2.42. Jednostka stosuje również inne wymogi przejściowe określone w niniejszym standardzie konieczne do stosowania tych zmian. W tym celu odniesienia do daty pierwszego zastosowania są rozumiane jako odnoszące się do początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy zastosowała te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian).

7.2.39. W odniesieniu do wyznaczenia zobowiązania finansowego wycenianego według wartości godziwej przez wynik finansowy jednostka:

- a) unieważnia wcześniejsze wyznaczenie zobowiązania finansowego jako wycenianego według wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie miało poprzednio miejsce zgodnie z warunkiem zawartym w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten nie jest już spełniony w wyniku zastosowania tych zmian; oraz
- b) może wyznaczyć zobowiązanie finansowe jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli takie wyznaczenie nie spełniałoby poprzednio warunku zawartego w paragrafie 4.2.2 pkt a), lecz warunek ten jest obecnie spełniony w wyniku zastosowania tych zmian.

Takiego wyznaczenia i unieważnienia dokonuje się na podstawie faktów i okoliczności, które istnieją w dniu pierwszego zastosowania tych zmian. Klasyfikację tę stosuje się retrospektywnie.

7.2.40. Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów tylko wtedy, gdy takie przekształcenie jest możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej po fakcie. Jeżeli jednostka przekształca dane dotyczące wcześniejszych okresów, w przekształconych sprawozdaniach finansowych musi uwzględnić wszystkie wymogi zawarte w niniejszym standardzie w odniesieniu do dotkniętych przekształceniami instrumentów finansowych. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.

- 7.2.41. W okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka nie ma obowiązku przedstawiania informacji ilościowych wymaganych na mocy paragrafu 28 pkt f) MSR 8.
- 7.2.42. W okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujawnia następujące informacje według stanu na dzień pierwszego zastosowania, dla każdej klasy aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, na które wpływ miały te zmiany:
- a) poprzednią klasyfikację, w tym – w stosownych przypadkach – poprzednią kategorię wyceny, oraz wartość bilansową określoną bezpośrednio przed zastosowaniem tych zmian;
 - b) nową kategorię wyceny oraz wartość bilansową określoną po zastosowaniu tych zmian;
 - c) ujętą w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość bilansową zobowiązań finansowych, które zostały uprzednio wyznaczone jako wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy, ale nie są już w ten sposób wyznaczane; oraz
 - d) przyczyny wszelkich wyznaczeń zobowiązań finansowych lub wyłączeń zobowiązań finansowych z wyznaczenia jako wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy.

**Przejście do Reformy wskaźnika referencyjnego stopy procentowej –
Etap 2**

- 7.2.43. Jednostka stosuje wymogi określone w dokumencie *Reforma wskaźnika referencyjnego stopy procentowej – Etap 2* retrospektywnie zgodnie z MSR 8, z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafach 7.2.44–7.2.46.
- 7.2.44. Jednostka wyznacza nowe powiązanie zabezpieczające (na przykład jak opisano w paragrafie 6.9.13) wyłącznie prospektywnie (tj. jednostka nie może wyznaczyć nowego powiązania zabezpieczającego dla poprzednich okresów). Jednostka przywraca natomiast rozwiązane powiązanie zabezpieczające, jednakże wtedy i tylko wtedy, gdy spełnione są następujące warunki:
- a) jednostka rozwiązała dane powiązanie zabezpieczające wyłącznie ze względu na zmiany wymagane w związku z reformą wskaźnika referencyjnego stopy procentowej, a jednostka nie byłaby zobowiązana do rozwiązania tego powiązania zabezpieczającego, gdyby zmiany te były stosowane w tamtym momencie; oraz

- b) na początku okresu sprawozdawczego, w którym jednostka po raz pierwszy stosuje te zmiany (data pierwszego zastosowania tych zmian), to rozwiązanie powiązanie zabezpieczające spełnia kryteria kwalifikujące do rachunkowości zabezpieczeń (po uwzględnieniu tych zmian).

7.2.45. Jeżeli w zastosowaniu paragrafu 7.2.44 jednostka przywraca rozwiązanie powiązanie zabezpieczające, jednostka traktuje zawarte w paragrafach 6.9.11 i 6.9.12 odniesienia do dnia wyznaczenia po raz pierwszy alternatywnej stopy referencyjnej jako komponentu ryzyka określonego inaczej niż w umowie jako odnoszące się do daty pierwszego zastosowania tych zmian (tj. okres 24 miesiące dla tej alternatywnej stopy referencyjnej wyznaczonej jako komponent ryzyka określony inaczej niż w umowie rozpoczyna się z dniem pierwszego zastosowania tych zmian).

7.2.46. Jednostka nie ma obowiązku przekształcania danych dotyczących wcześniejszych okresów w celu odzwierciedlenia stosowania tych zmian. Jednostka może przekształcić dane dotyczące wcześniejszych okresów wtedy i tylko wtedy, gdy jest to możliwe bez wykorzystania wiedzy zdobytej post factum. Jeżeli jednostka nie przekształca danych dotyczących wcześniejszych okresów, to wszelkie różnice między wcześniejszą wartością bilansową a wartością bilansową na początku rocznego okresu sprawozdawczego, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian, jednostka ujmuje w saldzie początkowym zysków zatrzymanych (lub odpowiednio w innym składniku kapitału własnego) w rocznym okresie sprawozdawczym, w którym przypada dzień pierwszego zastosowania tych zmian.

7.3 WYCOFANIE KIMSF 9, MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) i MSSF 9 (2013 r.)

7.3.1. Niniejszy standard zastępuje KIMSF 9 *Ponowna ocena wbudowanych instrumentów pochodnych*. Wymogi dodane do MSSF 9 w październiku 2010 r. obejmują wymogi poprzednio określone w paragrafach 5 i 7 KIMSF 9. Na podstawie wprowadzonej w efekcie zmiany, w MSSF1 *Zastosowanie międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej po raz pierwszy* zawarto wymogi poprzednio określone w paragrafie 8 KIMSF 9.

7.3.2. Niniejszy standard zastępuje MSSF 9 (2009 r.), MSSF 9 (2010 r.) i MSSF 9 (2013 r.) Jednakże w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się przed 1 stycznia 2018 r. jednostka może zdecydować o zastosowaniu wspomnianych wcześniejszych wersji MSSF 9 w miejsce niniejszego standardu wtedy i tylko wtedy, gdy odpowiedni dzień pierwszego zastosowania przez jednostkę przypada przed 1 lutego 2015 r.

*Załącznik A***Definicje terminów**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe

Część **oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia**, która reprezentuje **oczekiwane straty kredytowe** wynikające ze zdarzeń niewykonania zobowiązania w ramach instrumentu finansowego, które są możliwe w ciągu 12 miesięcy po dniu sprawozdawczym.

zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego

Kwota, w jakiej składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe wycenia się w momencie początkowego ujęcia, pomniejszona o spłaty kwoty głównej oraz powiększona lub pomniejszona o ustaloną z zastosowaniem **metody efektywnej stopy procentowej** skumulowaną amortyzację wszelkich różnic pomiędzy tą kwotą początkową a kwotą w terminie wymagalności, oraz – w przypadku składników aktywów finansowych – skorygowana o wszelkie **odpisy na oczekiwane straty kredytowe**.

aktywa z tytułu umów

Prawa te, które zostały określone w MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*, są ujmowane zgodnie z niniejszym standardem do celów ujmowania i wyceny zysków lub strat z tytułu utraty wartości.

składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

Składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jeżeli wystąpiło zdarzenie, jedno lub więcej, mające ujemny wpływ na szacowane przyszłe przepływy pieniężne w ramach tego składnika aktywów finansowych. Do dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe zalicza się dające się zaobserwować dane na temat następujących zdarzeń:

- a) znacznych trudności finansowych emitenta lub pożyczkobiorcy;
- b) naruszenia umowy, takiego jak zdarzenie niewykonania zobowiązania lub niedokonanie płatności w wymaganym terminie;
- c) przyznania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę(-ów), ze względów ekonomicznych lub umownych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia (udogodnień), którego(-ych) w innym przypadku pożyczkodawca(-cy) by nie udzielił(-li);
- d) staje się prawdopodobne, że nastąpi upadłość lub inna reorganizacja finansowa pożyczkobiorcy;
- e) zaniku aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe; lub
- f) kupna lub powstania składnika aktywów finansowych z dużym dyskontem odzwierciedlającym poniesione **straty kredytowe**.

Wskazanie jednego wyraźnego zdarzenia może być niemożliwe, natomiast połączony skutek kilku zdarzeń może powodować utratę wartości składników aktywów finansowych ze względu na ryzyko kredytowe.

strata kredytowa

Różnica między wszystkimi wynikającymi z umowy przepływami pieniężnymi należnymi jednostce zgodnie z umową i wszystkimi przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać (tj. wszystkie niedobory środków pieniężnych), dyskontowana według pierwotnej **efektywnej stopy procentowej (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe)**. Jednostka dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy instrumentu finansowego (np. opcje wcześniejszej spłaty, prolongaty, kupna lub podobne) w ciągu całego oczekiwanego okresu życia tego instrumentu finansowego. Do uwzględnianych przepływów pieniężnych zalicza się przepływy pieniężne ze sprzedaży posiadanych zabezpieczeń lub innych elementów powodujących korzystniejsze warunki kredytowania, nierozzerwalnie związanych z warunkami umowy. Przyjmuje się założenie, że oczekiwany okres życia instrumentu finansowego można wiarygodnie oszacować. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie oczekiwanego okresu życia instrumentu finansowego, jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o pozostały umowny czas trwania instrumentu finansowego.

efektywna stopa procentowa skorygowana o ryzyko kredytowe

Stopa, za pomocą której szacowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych dyskontowane są dokładnie do **zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych**, będącego **zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe jednostka dokonuje oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy składnika aktywów finansowych (np. wcześniejsze spłaty, prolongaty, opcje kupna lub podobne) oraz **oczekiwane straty kredytowe**. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone lub otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej (zob. paragrafy B5.4.1–B5.4.3), **koszty transakcyjne** oraz wszystkie pozostałe premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany okres życia grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub pozostałego okresu życia instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).

zaprzestanie ujmowania

Usunięcie poprzednio ujętego składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego ze sprawozdania z sytuacji finansowej jednostki.

instrument pochodny	Instrument finansowy lub inny kontrakt objęty zakresem niniejszego standardu, posiadający wszystkie trzy poniższe cechy: a) jego wartość zmienia się wraz ze zmianą określonej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu ceny lub stóp, ratingu kredytowego lub indeksu kredytowego czy też innej zmiennej, przy założeniu, że w przypadku zmiennej niefinansowej zmienna ta nie jest specyficzna dla strony kontraktu (czasami zwana „instrumentem bazowym”); b) nie wymaga żadnej początkowej inwestycji netto lub wymaga początkowej inwestycji netto mniejszej niż byłaby wymagana dla innych rodzajów kontraktów, dla których oczekuje się podobnych reakcji na zmiany czynników rynkowych; c) jego rozliczenie nastąpi w przyszłości.
dywidendy	Rozdzielanie zysków pomiędzy posiadaczy instrumentów kapitałowych proporcjonalnie do ich udziałów w poszczególnych rodzajach kapitału.
metoda efektywnej stopy procentowej	Metodę tę stosuje się do obliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz do przypisywania do wyniku finansowego w odpowiednim okresie i ujmowania w tymże wyniku przychodów odsetkowych lub wydatków z tytułu odsetek.
efektywna stopa procentowa	Stopa, za pomocą której szacowane przyszłe płatności lub wpływy pieniężne w ciągu całego oczekiwanego okresu życia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego dyskontowane są dokładnie do wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych lub do zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej jednostka dokonuje oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, uwzględniając wszystkie warunki umowy instrumentu finansowego (np. wcześniejsze spłaty, prolongaty, opcje kupna lub podobne), jednakże nie uwzględnia oczekiwanych strat kredytowych. Wyliczenie obejmuje wszelkie płacone lub otrzymywane przez strony umowy prowizje i punkty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej (zob. paragrafy B5.4.1–B5.4.3), koszty transakcyjne oraz wszystkie pozostałe premie lub dyskonta. Przyjmuje się założenie, że przepływy pieniężne oraz oczekiwany okres życia grupy podobnych instrumentów finansowych mogą być wiarygodnie oszacowane. Jednakże w rzadkich przypadkach, w których nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie przepływów pieniężnych lub oczekiwanego okresu życia instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych), jednostka dokonuje wyliczeń w oparciu o przepływy pieniężne wynikające z umowy za pełny umowny czas trwania instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych).
oczekiwane straty kredytowe	Średnia ważona strat kredytowych z odpowiednimi ryzykami niewykonania zobowiązania występującymi jako wagi.

umowa gwarancji finansowej	Umowa zobowiązująca jej wystawcę do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie, zgodnie z pierwotnymi lub zmienionymi warunkami instrumentu dłużnego.
zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Zobowiązanie finansowe spełniające jeden z następujących warunków: a) spełnia definicję przeznaczonego do obrotu; b) przy początkowym ujęciu jest wyznaczone przez jednostkę jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 4.2.2 lub 4.3.5; c) jest wyznaczone przy początkowym ujęciu albo później jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z paragrafem 6.7.1.
uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie	Wiążące porozumienie dotyczące wymiany ustalonej ilości zasobów, po ustalonej cenie, w ustalonym przyszłym terminie lub przyszłych terminach.
planowana transakcja	Niewiążąca, lecz przewidywana przyszła transakcja.
wartość bilansowa brutto składnika aktywów finansowych	Zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych , przed korektą o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe.
wskaźnik zabezpieczenia	Związek między wielkością instrumentu zabezpieczającego a wielkością pozycji zabezpieczanej przedstawiony jako ich względna waga.
przeznaczone do obrotu	Składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe, które: a) nabyto lub zaciągnięto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie; b) w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków; lub c) są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi).
zysk lub strata z tytułu utraty wartości	Zyski lub straty ujęte w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.8, które wynikają z zastosowania wymogów dotyczących utraty wartości określonych w sekcji 5.5.
oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia	Oczekiwane straty kredytowe wynikające z wszystkich ewentualnych zdarzeń niewykonania zobowiązania w całym oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego.

odpis na oczekiwane straty kredytowe

Odpis na **oczekiwane straty kredytowe** z tytułu aktywów finansowych wycenianych zgodnie z paragrafem 4.1.2, należności leasingowych i **aktywów z tytułu umów** oraz skumulowanej kwoty utraty wartości aktywów finansowych wycenianych zgodnie z paragrafem 4.1.2 A i odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki i **umów gwarancji finansowej**.

zysk lub strata z tytułu modyfikacji

Kwota wynikająca z takiego skorygowania **wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych**, aby odzwierciedlała ona renegocjowane lub zmodyfikowane przepływy pieniężne wynikające z umowy. Jednostka przelicza wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych jako obecną wartość szacowanych przyszłych płatności lub wpływów pieniężnych w ciągu całego oczekiwanego okresu życia renegocjowanego lub zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, dyskontowanych według pierwotnej **efektywnej stopy procentowej** składnika aktywów finansowych (lub pierwotnej **efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe dla zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**) lub, w stosownych przypadkach, zmienionej **efektywnej stopy procentowej** obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Przy szacowaniu oczekiwanych przepływów pieniężnych w ramach składnika aktywów finansowych jednostka uwzględnia wszystkie warunki umowy składnika aktywów finansowych (np. wcześniejsze spłaty, opcje kupna lub podobne), jednakże nie uwzględnia **oczekiwanych strat kredytowych**, chyba że składnik aktywów finansowych jest **zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**, w którym to przypadku jednostka uwzględnia również początkowe oczekiwane straty kredytowe, które uwzględniono przy wyliczaniu pierwotnej **efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe**.

przeterminowany

Składnik aktywów finansowych jest przeterminowany w przypadku gdy kontrahent nie dokonał płatności w umownym terminie wymagalności tejże płatności.

zakupiony lub utworzony składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe

Zakupione lub utworzone składniki aktywów finansowych, które w momencie początkowego ujęcia są **dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe**.

dzień przeklasyfikowania

Pierwszy dzień pierwszego okresu sprawozdawczego, który następuje po zmianie modelu biznesowego, czego skutkiem jest przeklasyfikowanie aktywów finansowych przez jednostkę.

standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży

Transakcja kupna lub sprzedaży składnika aktywów finansowych zgodnie z umową, której warunki wymagają dostarczenia składnika aktywów w ramach czasowych zwykle określonych przez regulacje lub konwencje przyjęte na danym rynku.

koszty transakcyjne

Koszty transakcyjne są to koszty krańcowe, które można bezpośrednio przyporządkować czynności nabycia, emisji lub zbycia składnika aktywów finansowego lub zobowiązania finansowego (zob. paragraf B5.4.8). Koszt krańcowy to taki koszt, który nie zostałby poniesiony, gdyby jednostka nie dokonała nabycia, emisji lub zbycia instrumentu finansowego.

Następujące terminy zdefiniowane są w paragrafie 11 MSR 32, załączniku A do MSSF 7, załączniku A do MSSF 13 lub załączniku A do MSSF 15 oraz są stosowane w niniejszym standardzie w rozumieniu określonym w MSR 32, MSSF 7, MSSF 13 lub MSSF 15:

- a) ryzyko kredytowe ⁽¹⁾;
- b) instrument kapitałowy;
- c) wartość godziwa;
- d) składnik aktywów finansowych;
- e) instrument finansowy;
- f) zobowiązanie finansowe;
- g) cena transakcyjna.

*Załącznik B***Objaśnienie stosowania**

Niniejszy załącznik stanowi integralną część standardu.

ZAKRES (ROZDZIAŁ 2)

- B2.1** Niektóre umowy wymagają dokonywania płatności w zależności od czynników klimatycznych, geologicznych lub innych czynników naturalnych (umowy uzależnione od czynników klimatycznych zwane są czasami „pogodowymi instrumentami pochodnymi”). Jeżeli umowy te nie są objęte zakresem MSSF 17 *Umowy ubezpieczenia*, są one objęte niniejszym standardem.
- B2.2** Niniejszy standard nie zmienia wymogów dotyczących programów świadczeń pracowniczych, które spełniają kryteria MSR 26 *Rachunkowość i sprawozdawczość programów świadczeń emerytalnych*, ani wymogów odnośnie do umów dotyczących opłat licencyjnych ustalanych na podstawie wielkości sprzedaży lub przychodów z usług, do których stosuje się MSSF 15 *Przychody z umów z klientami*.

⁽¹⁾ Ten termin (zdefiniowany w MSSF 7) jest stosowany w wymogach dotyczących przedstawiania wpływu zmian ryzyka kredytowego na zobowiązania wyznaczone jako wyceńwane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zob. paragraf 5.7.7).

B2.3 Niekiedy jednostka podejmuje działania, które uważa za „strategiczną inwestycję” w instrumenty kapitałowe wyemitowane przez inną jednostkę, dokonaną z zamiarem ustanowienia lub utrzymania długoterminowych powiązań operacyjnych z jednostką, w którą dokonano inwestycji. Jednostka inwestująca lub wspólnik wspólnego przedsięwzięcia stosuje MSR 28, aby określić, czy w przypadku takiej inwestycji zastosowanie ma metoda praw własności.

B2.4 Niniejszy standard ma zastosowanie do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ubezpieczycieli, innych niż prawa i obowiązki, które zostały wyłączone na mocy paragrafu 2.1 pkt e), ponieważ wynikają one z umów objętych zakresem MSSF 17.

B2.5 Umowy gwarancji finansowej mogą przybierać różne formy prawne, takie jak gwarancja, niektóre rodzaje akredytywy, umowa o poręczenie spłaty wierzytelności lub umowa ubezpieczenia. Forma prawna umów gwarancji finansowej nie wpływa na zastosowanie wobec nich podejścia księgowego. Poniżej podano przykłady właściwego podejścia księgowego (zob. paragraf 2.1 pkt e)):

a) Mimo że umowa gwarancji finansowej spełnia definicję umowy ubezpieczenia w MSSF 17 (zob. paragraf 7 pkt e) MSSF 17), wystawca stosuje niniejszy standard, jeżeli przenoszone ryzyko jest znaczne. Niemniej jednak, jeśli wystawca uprzednio wyraźnie stwierdził, że uważa takie umowy za umowy ubezpieczenia, i zastosował zasady rachunkowości, jakie mają zastosowanie do umów ubezpieczenia, może on podjąć decyzję o stosowaniu do tego rodzaju umów gwarancji finansowej niniejszego standardu albo MSSF 17. Jeśli niniejszy standard ma zastosowanie, zgodnie z wymogami paragrafu 5.1.1 wystawca początkowo ujmuje umowę gwarancji finansowej w wartości godziwej. Jeśli umowa gwarancji finansowej została wystawiona na rzecz strony niepowiązanej w odrębnej transakcji zawartej na warunkach rynkowych, to jest prawdopodobne, że w momencie jej zawarcia wartość godziwa jest równa otrzymanej premii, chyba że istnieją dowody temu przeczące. Następnie, o ile umowa gwarancji finansowej nie została wyznaczona w momencie jej zawarcia jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy lub o ile nie mają zastosowania paragrafy 3.2.15–3.2.23 i B3.2.12–B3.2.17 (w przypadku gdy przeniesienie składnika aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania lub gdy zastosowanie ma podejście wynikające z utrzymania zaangażowania), wystawca tej gwarancji wycenia ją według wyższej z następujących wartości:

(i) wartości ustalonej zgodnie z sekcją 5.5; oraz

(ii) początkowo ujętej kwoty, w odpowiednich przypadkach pomniejszonej o skumulowaną kwotę dochodów ujmowanych zgodnie z zasadami MSSF 15 (zob. paragraf 4.2.1 pkt c)).

b) niektóre gwarancje powiązane z kredytami nie wymagają jako warunku wstępnego dla dokonania płatności, aby posiadacz był narażony na niedokonanie przez określonego dłużnika płatności z tytułu gwarantowanego składnika aktywów finansowych w ustalonym terminie i poniósł stratę z tego tytułu. Przykładem jest gwarancja, która wymaga dokonania płatności na skutek zmian określonych ratingów kredytowych bądź indeksów kredytowych. Tego rodzaju gwarancje nie stanowią umów gwarancji finansowej zgodnie z definicją zawartą w niniejszym standardzie ani nie stanowią umów ubezpieczenia zgodnie z definicją określoną w MSSF 17. Takie gwarancje są instrumentami pochodnymi i wystawca stosuje do nich niniejszy standard.

- c) Jeśli umowa gwarancji finansowej została wystawiona w związku ze sprzedażą dóbr, przy ustalaniu, kiedy ująć przychody z tytułu gwarancji i ze sprzedaży dóbr, wystawca stosuje MSSF 15.

B2.6 Stwierdzenie, że wystawca traktuje umowy jako umowy ubezpieczeniowe, znajduje się zazwyczaj we wszelkiej korespondencji z klientami i organami regulacyjnymi, w umowach, dokumentacji handlowej i sprawozdaniach finansowych. Ponadto umowy ubezpieczeniowe często podlegają wymogom rachunkowości różnym od wymogów dotyczących innych rodzajów transakcji, takich jak umowy wystawiane przez banki bądź przedsiębiorstwa handlowe. W takich przypadkach sprawozdanie finansowe wystawcy zazwyczaj zawiera oświadczenie stwierdzające zastosowanie przez wystawcę tych wymogów rachunkowości.

Ujmowanie i zaprzestanie ujmowania (rozdział 3)

POCZĄTKOWA WYCENA (SEKCJA 3.1)

B3.1.1 Z zasady określonej w paragrafie 3.1.1 wynika, że jednostka ujmuje wszystkie prawa i obowiązki wynikające z umów o instrumenty pochodne w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odpowiednio jako aktywa lub zobowiązania, z wyjątkiem instrumentów pochodnych powodujących, że przeniesienie aktywów finansowych nie jest ujmowane jako sprzedaż (zob. paragraf B3.2.14). Jeśli przeniesienie aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, jednostka przejmująca nie ujmuje przeniesionych składników aktywów jako swoich aktywów (zob. paragraf B3.2.15).

B3.1.2 Poniżej podano przykłady zastosowania zasady określonej w paragrafie 3.1.1:

- a) bezwarunkowe należności i zobowiązania ujmuje się jako aktywa lub zobowiązania, gdy jednostka staje się stroną umowy, w wyniku czego zyskuje prawo do otrzymania środków pieniężnych lub bierze na siebie obowiązek ich wypłaty;
- b) aktywa, które mają zostać nabyte, i zobowiązania, które mają zostać zaciągnięte w wyniku uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do zakupu lub sprzedaży dóbr lub usług, zazwyczaj nie są ujmowane aż do chwili, gdy przynajmniej jedna ze stron nie wykona postanowień umowy. Dla przykładu, jednostka, która otrzymuje wiążące zamówienie, zazwyczaj nie ujmuje składnika aktywów (a jednostka, która składa zamówienie, nie ujmuje zobowiązania) w chwili podjęcia zobowiązania, lecz odracza ujęcie do czasu wysyłki lub dostawy dóbr bądź realizacji usług. Jeśli uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jednostki do kupna lub sprzedaży składników niefinansowych jest objęte zakresem niniejszego standardu zgodnie z paragrafami 2.4–2.7, to wartość godziwa netto jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań na dzień podjęcia zobowiązania (zob. paragraf B4.1.30 pkt c)). Ponadto, jeśli poprzednio nieujęte uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie jest wyznaczone jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniu wartości godziwej, to każda zmiana wartości godziwej netto wynikająca z zabezpieczanego ryzyka jest ujmowana jako składnik aktywów lub zobowiązań od momentu ustanowienia zabezpieczenia (zob. paragraf 6.5.8 pkt b) i paragraf 6.5.9);
- c) kontrakt forward, który jest objęty zakresem niniejszego standardu (zob. paragraf 2.1), ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań na dzień podjęcia zobowiązania, a nie na dzień, w którym zostaje on rozliczony. Często w momencie, kiedy jednostka staje się stroną kontraktu forward, wartości godziwe praw i obowiązków z niego wynikających są równe, tak więc wartość godziwa netto kontraktu terminowego jest równa zero. Jeśli wartość godziwa netto praw i obowiązków nie jest równa zero, kontrakt ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań;

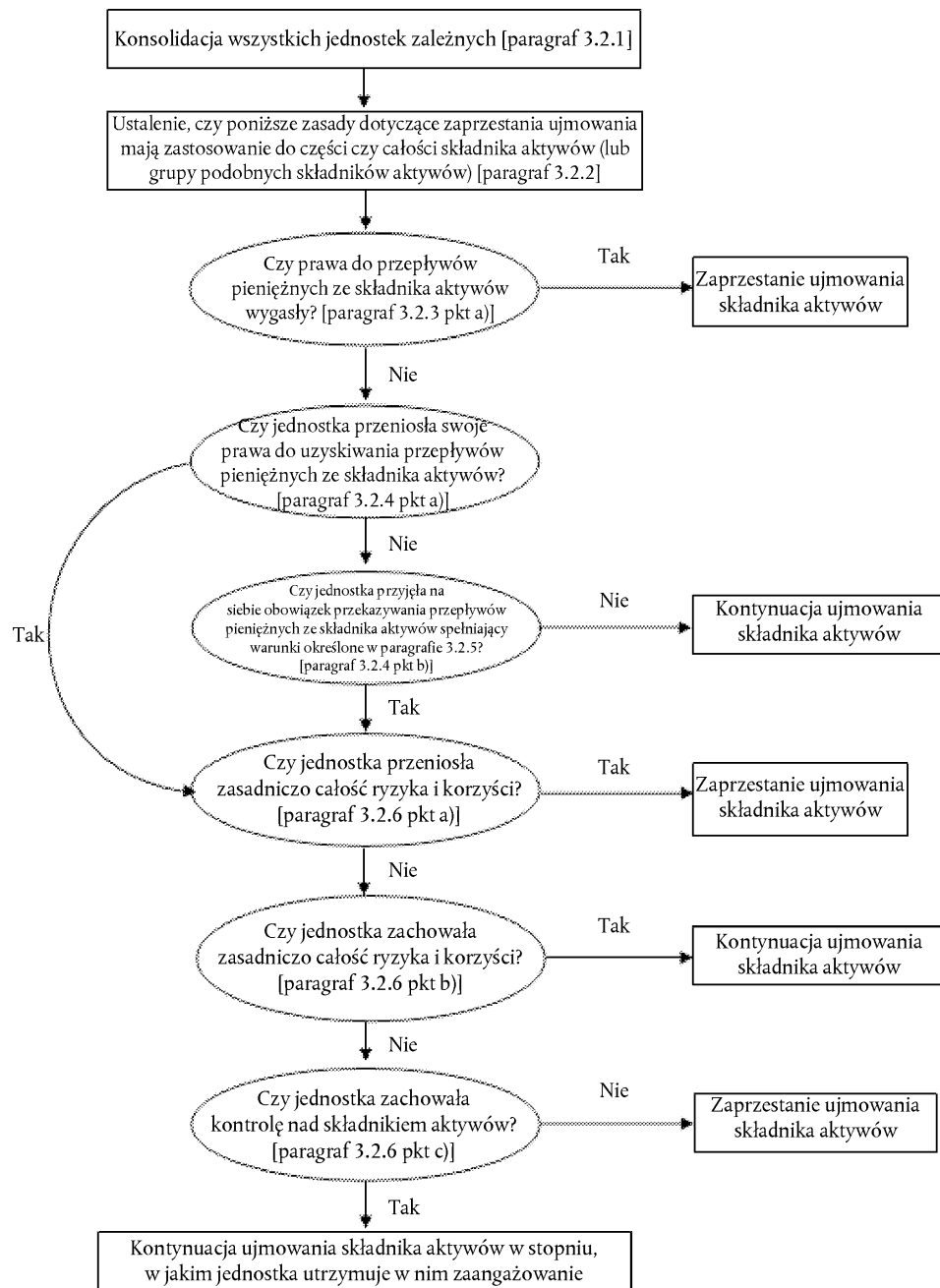
- d) opcje objęte zakresem niniejszego standardu (zob. paragraf 2.1) ujmuje się jako składnik aktywów lub zobowiązań w chwili, gdy ich posiadacz lub wystawca staje się stroną umowy;
- e) planowane przyszłe transakcje, niezależnie od stopnia prawdopodobieństwa ich realizacji, nie stanowią aktywów ani zobowiązań jednostki, ponieważ jednostka nie stała się stroną umowy.

Standaryzowana transakcja kupna lub sprzedaży aktywów finansowych

- B3.1.3 Aktywa finansowe zakupione lub sprzedane w drodze standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży ujmuje się na dzień zawarcia transakcji albo na dzień jej rozliczenia, jak opisano w paragrafach B3.1.5 i B3.1.6. Jednostka stosuje tę samą metodę konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich transakcji kupna i sprzedaży aktywów finansowych, które są klasyfikowane w ten sam sposób, zgodnie z niniejszym standardem. W tym celu aktywa, które są obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, uznaje się za odrębną kategorię od aktywów wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Ponadto inwestycje w instrumenty kapitałowe ujmowane po dokonaniu wyboru, o którym mowa w paragrafie 5.7.5, stanowią odrębną kategorię.
- B3.1.4 Kontrakt, zgodnie z którym wymagane lub dopuszczalne jest rozliczenie netto zmiany wartości kontraktu, nie stanowi standaryzowanej transakcji. Tego rodzaju kontrakt, w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji a dniem jej rozliczenia, traktuje się jako instrument pochodny.
- B3.1.5 Dniem zawarcia transakcji jest dzień, w którym jednostka zobowiązuje się do zakupu lub sprzedaży składnika aktywów. Zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień zawarcia transakcji odnoszą się do a) ujmowania składnika aktywów, który jednostka ma otrzymać, jak też do ujmowania zobowiązania do zapłaty za ten składnik na dzień zawarcia transakcji oraz b) zaprzestania ujmowania sprzedanego składnika aktywów, jak też ujmowania zysku lub straty z tytułu zbycia oraz ujmowania należności od kupującego z tytułu płatności na dzień zawarcia transakcji. Zazwyczaj naliczanie odsetek od składnika aktywów i związanego z nim zobowiązania rozpoczyna się dopiero od dnia rozliczenia, kiedy następuje przeniesienie praw.
- B3.1.6 Dniem rozliczenia jest dzień, w którym składnik aktywów jest dostarczony jednostce lub przez jednostkę. Zasady rachunkowości dotyczące ujmowania na dzień rozliczenia odnoszą się do a) ujmowania składnika aktywów w dniu, w którym jednostka ten składnik otrzymuje, oraz b) zaprzestania ujmowania składnika aktywów i ujmowania zysku lub straty na zbyciu w dniu, w którym jednostka dostarcza ten składnik. W przypadku stosowania zasad rachunkowości dotyczących ujmowania na dzień rozliczenia jednostka ujmuje każdą zmianę wartości godziwej składnika aktywów, który ma otrzymać, w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji i dniem rozliczenia w taki sam sposób jak dla nabytego składnika aktywów. Innymi słowy, zmiana wartości nie jest ujmowana w przypadku aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie; jest ujmowana w wyniku finansowym w przypadku aktywów klasyfikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy; oraz jest ujmowana w innych całkowitych dochodach w przypadku aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, a w przypadku inwestycji w instrumenty kapitałowe jest ujmowana zgodnie z paragrafem 5.7.5.

Zaprzestanie ujmowania aktywów finansowych (sekcja 3.2)

B3.2.1 Poniższy schemat przedstawia sposób oceny, czy i w jakim stopniu zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów finansowych.

Porozumienia, zgodnie z którymi jednostka zachowuje wynikające z umowy prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców (paragraf 3.2.4 pkt b)).

B3.2.2 Sytuacja przedstawiona w paragrafie 3.2.4 pkt b) (jednostka zachowuje wynikające z umowy prawa do uzyskiwania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje na siebie zobowiązanie umowne do przekazania przepływów pieniężnych jednemu lub większej liczbie odbiorców) występuje na przykład wtedy, gdy jednostka będąca instytucją powierniczą wydaje inwestorom udziały w korzyściach z bazowych aktywów finansowych będących w jej posiadaniu i zapewnia ich obsługę. W takim przypadku aktywa finansowe kwalifikują się do zaprzestania ujmowania, o ile spełnione są warunki określone w paragrafach 3.2.5 i 3.2.6.

- B3.2.3 Stosując paragraf 3.2.5, jednostka mogłaby na przykład być jednostką inicjującą składnik aktywów finansowych lub mogłaby być grupą obejmującą jednostkę zależną, która nabyła składnik aktywów finansowych i przekazuje przepływy pieniężne na rzecz niepowiązanych inwestorów.

Ocena przeniesienia ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (paragraf 3.2.6)

- B3.2.4 Poniżej przedstawione są przykłady sytuacji, w których jednostka przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania:

- a) bezwarunkowa sprzedaż składnika aktywów finansowych;
- b) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją odkupu tego składnika w jego wartości godziwej w momencie odkupu; oraz
- c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub opcją kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej (tzn. jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja nabrała wartości wewnętrznej przed terminem wygaśnięcia).

- B3.2.5 Poniżej przedstawione są przykłady sytuacji, w których jednostka zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania:

- a) transakcja sprzedaży i odkupu, gdy cena odkupu jest ustalona lub równa cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy;
- b) umowa pożyczki papierów wartościowych;
- c) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z zawarciem umowy swapowej zapewniającej pełny zwrot (ang. *total return swap*), która przenosi z powrotem na jednostkę ryzyko rynkowe;
- d) sprzedaż składnika aktywów finansowych wraz z opcją sprzedaży lub kupna o znacznej wartości wewnętrznej (tzn. gdy jest bardzo mało prawdopodobne, aby opcja utraciła swą wartość wewnętrzną przed terminem wygaśnięcia); oraz
- e) sprzedaż należności krótkoterminowych, gdy jednostka sprzedająca gwarantuje jednostce przejmującej rekompensatę strat kredytowych, które prawdopodobnie wystąpią.

- B3.2.6 Jeśli jednostka uzna, iż w wyniku przeniesienia przekazała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów finansowych, to nie ujmuje tego składnika aktywów w następnym okresie, chyba że ponownie nabędzie przeniesiony składnik aktywów w drodze nowej transakcji.

Ocena przeniesienia kontroli

- B3.2.7 Jednostka przekazująca nie zachowała kontroli nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, jeśli jednostka przejmująca nie ma praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów. Jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jest on przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, ponieważ w takim przypadku jednostka przejmująca ma możliwość odkupu na rynku przeniesionego składnika aktywów, gdyby była zobowiązana zwrócić go jednostce przekazującej. Na przykład jednostka przejmująca może mieć praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli podlega on opcji dającej jednostce przekazującej prawo odkupu, ale jednostka przejmująca może łatwo nabyć

przeniesiony składnik aktywów na rynku, gdyby opcja ta została wykonana. Jednostka przejmująca nie ma praktycznej możliwości sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, jeśli jednostka przekazująca zachowuje taką opcję odkupu przeniesionego składnika aktywów, a jednostka przejmująca nie mogłaby łatwo nabyć go na rynku, gdyby opcja ta została wykonana.

B3.2.8 Jednostka przejmująca ma praktyczną możliwość sprzedaży przeniesionego składnika aktywów tylko wtedy, gdy może sprzedać przeniesiony składnik aktywów jako całość niepowiązanej z nią osobie trzeciej i jest w stanie jednostronnie skorzystać z tej możliwości, bez nakładania dodatkowych ograniczeń na przeniesienie. Najważniejszą kwestią jest określenie, co jednostka przejmująca jest w stanie zrobić w praktyce, a nie jakie posiada wynikające z umowy prawa dotyczące dysponowania przeniesionym składnikiem aktywów lub jakie są ograniczenia wynikające z umowy. W szczególności:

- a) wynikające z umowy prawo do zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie istnieje aktywny rynek dla tego składnika aktywów, oraz
- b) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów ma niewielkie praktyczne znaczenie, jeśli nie można z niej swobodnie korzystać. Z tego powodu:
 - (i) możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów przez jednostkę przejmującą musi być niezależna od działań osób trzecich (tj. musi to być możliwość, z której można skorzystać jednostronnie) oraz
 - (ii) jednostka przejmująca musi mieć możliwość zbycia przeniesionego składnika aktywów bez konieczności nakładania na transakcję warunków ograniczających (np. warunków, na jakich pożyczony składnik aktywów będzie obsługiwany, lub opcji dającej jednostce przejmującej prawo do odkupu składnika aktywów).

B3.2.9 Fakt, że istnieje bardzo niskie prawdopodobieństwo, że jednostka przejmująca sprzeda przeniesiony składnik aktywów, nie oznacza sam z siebie, że jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad tym składnikiem aktywów. Jeśli jednak opcja sprzedaży lub gwarancja ogranicza możliwość sprzedaży przez jednostkę przejmującą przeniesionego składnika aktywów, to jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Na przykład jeśli opcja sprzedaży lub gwarancja są wystarczająco wartościowe, ograniczają one jednostkę przejmującą w sprzedaży przeniesionego składnika aktywów, ponieważ w praktyce jednostka przejmująca nie sprzedałaby przeniesionego składnika aktywów osobie trzeciej bez zastosowania podobnej opcji lub innego ograniczającego warunku. Zamiast tego jednostka przejmująca zachowałaby przeniesiony składnik aktywów, aby otrzymać płatności z tytułu gwarancji lub opcji sprzedaży. W takiej sytuacji jednostka przekazująca zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów.

Przeniesienie kwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

B3.2.10 Jednostka może zachować prawo do części płatności odsetkowych z przeniesionego składnika aktywów jako wynagrodzenia za obsługę tych aktywów. Część płatności odsetkowych, z których jednostka zrezygnowałaby w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia umowy o obsługę, jest przypisywana do obsługiwanego składnika aktywów lub zobowiązania z tytułu obsługi. Część płatności odsetkowych, z których jednostka by nie zrezygnowała, jest traktowana jako wydzielona należność odsetkowa. Przykładowo, gdyby jednostka nie zrezygnowała z żadnych odsetek w momencie wygaśnięcia lub przeniesienia umowy o obsługę, cały spread odsetkowy byłby traktowany jako wydzielona należność odsetkowa. Stosując paragraf 3.2.13, przy przypisywaniu wartości bilansowej należności pomiędzy część składnika aktywów, która przestaje być ujmowana, i część, która będzie w dalszym ciągu ujmowana, wykorzystuje się wartość godziwą aktywów z tytułu obsługi i wydzielonej należności odsetkowej. Jeśli opłata za obsługę nie została ustalona lub opłata, którą jednostka spodziewa się otrzymać, nie jest wystarczająca dla pokrycia świadczenia obsługi, to zobowiązanie z tytułu obowiązku obsługi ujmuje się w wartości godziwej.

- B3.2.11 Do wyceny w wartości godziwej części, która będzie nadal ujmowana, i części, która przestaje być ujmowana, do celów stosowania paragrafu 3.2.13, jednostka stosuje, oprócz paragrafu 3.2.14, wymogi dotyczące wyceny w wartości godziwej określone w MSSF 13.

Przeniesienie niekwalifikujące się do zaprzestania ujmowania

- B3.2.12 Poniżej przedstawiono zastosowanie zasady określonej w paragrafie 3.2.15. Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia strat z tytułu niewykonania zobowiązania związanych z przeniesionym składnikiem aktywów powoduje, że nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, przeniesiony składnik aktywów nadal jest ujmowany jako całość, a otrzymana zapłata jest ujmowana jako zobowiązanie.

Utrzymanie zaangażowania w przeniesionych aktywach

- B3.2.13 Poniższe przykłady obrazują sposób, w jaki jednostka wycenia przeniesiony składnik aktywów i związane z przeniesieniem zobowiązanie zgodnie z paragrafem 3.2.16.

Wszystkie aktywa

- a) Jeśli udzielona przez jednostkę gwarancja pokrycia strat z tytułu niewykonania zobowiązania związanych z przeniesionym składnikiem aktywów powoduje, że nie zaprzestaje się jego ujmowania w zakresie, w jakim jednostka utrzymuje w nim zaangażowanie, przeniesiony składnik aktywów wyceniany jest na dzień przeniesienia w niższej z następujących wartości: (i) wartości bilansowej składnika aktywów oraz (ii) maksymalnej kwoty zapłaty otrzymanej w wyniku przeniesienia, jaką jednostka byłaby zmuszona zwrócić („kwota gwarancyjna”). Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest początkowo wyceniane w wysokości kwoty gwarancyjnej powiększonej o wartość godziwą gwarancji (która zwykle jest zapłatą otrzymaną za udzielenie gwarancji). Następnie początkowa wartość godziwa gwarancji jest ujmowana w wyniku finansowym po wypełnieniu zobowiązania (lub w momencie jego wypełnienia) (zgodnie z zasadami określonymi w MSSF 15), a wartość bilansowa składnika aktywów zostaje pomniejszona o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Aktywa wyceniane w zamortyzowanym koszcie

- b) Jeśli obowiązek wynikający z wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży lub prawo wynikające z posiadanej przez jednostkę opcji kupna powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wycenia ten składnik aktywów w zamortyzowanym koszcie, to związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane w koszcie (tj. otrzymanej zapłacie), który koryguje się o amortyzację wszelkich różnic pomiędzy tym kosztem a wartością bilansową brutto przeniesionego składnika aktywów na dzień wygaśnięcia opcji. Dla przykładu zakłada się, że wartość bilansowa brutto składnika aktywów w momencie przeniesienia wynosi 98 j.p., a otrzymana zapłata wynosi 95 j.p. Wartość bilansowa brutto składnika w momencie wykonania opcji będzie wynosiła 100 j.p. Początkowa wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 95 j.p., a różnica pomiędzy 95 j.p. i 100 j.p. jest ujmowana w wyniku finansowym z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej. Jeśli opcja zostanie wykonana, wszelkie różnice pomiędzy wartością bilansową związanego z przeniesieniem zobowiązania a ceną wykonania opcji są ujmowane w wyniku finansowym.

Aktywa wyceniane w wartości godziwej

- c) Jeśli zachowane przez jednostkę prawo wykonania opcji kupna powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, to nadal jest on wyceniany w wartości godziwej. Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane (i) w cenie wykonania opcji pomniejszonej o wartość opcji w czasie, jeśli opcja posiada wartość wewnętrzną (lub wartość wewnętrzną wynosi zero) lub (ii) w wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów pomniejszonej o wartość opcji w czasie, jeśli opcja nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta wyceny związanego z przeniesieniem zobowiązania powoduje, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania jest wartością godziwą prawa wykonania opcji kupna. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 80 j.p., cena wykonania opcji wynosi 95 j.p., a wartość opcji w czasie wynosi 5 j.p., to wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 75 j.p. (80 j.p. – 5 j.p.), a wartość bilansowa przeniesionego składnika aktywów wynosi 80 j.p. (tj. równa jest jego wartości godziwej).
- d) Jeśli opcja sprzedaży wystawiona przez jednostkę powoduje, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wycenia ten składnik aktywów w wartości godziwej, związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane w cenie wykonania opcji powiększonej o jej wartość w czasie. Wycena składnika aktywów w wartości godziwej jest ograniczona do niższej z następujących wartości: wartości godziwej i ceny wykonania opcji, ponieważ jednostka nie ma prawa do zwiększania wartości godziwej przeniesionego składnika aktywów powyżej ceny wykonania opcji. Dzięki temu pewne jest, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania równa się wartości godziwej wynikającego z opcji obowiązku sprzedaży. Dla przykładu, jeśli wartość godziwa instrumentu bazowego wynosi 120 j.p., cena wykonania opcji wynosi 100 j.p., a wartość opcji w czasie wynosi 5 j.p., wartość bilansowa związanego z przeniesieniem zobowiązania wynosi 105 j.p. (100 j.p. + 5 j.p.), a wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 100 j.p. (w tym przypadku jest ona równa cenie wykonania opcji).
- e) Jeśli jednostka zawiera opcję typu collar, składającą się z zakupionej opcji kupna i wystawionej opcji sprzedaży, które powodują, że nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów, a jednostka wyceniała ten składnik aktywów w wartości godziwej, to nadal jest on wyceniany w wartości godziwej. Związane z przeniesieniem zobowiązanie jest wyceniane jako (i) suma ceny wykonania opcji kupna i wartości godziwej opcji sprzedaży, pomniejszona o wartość w czasie opcji kupna, jeśli opcja kupna posiada wartość wewnętrzną (lub wartość wewnętrzną wynosi zero) lub jako (ii) suma wartości godziwej składnika aktywów i wartości godziwej opcji sprzedaży, pomniejszona o wartość w czasie opcji kupna, jeśli opcja kupna nie posiada wartości wewnętrznej. Korekta związanego z przeniesieniem zobowiązania powoduje, że wartość bilansowa netto składnika aktywów i związanego z przeniesieniem zobowiązania równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę. Dla przykładu zakłada się, że jednostka przenosi składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej i jednocześnie nabywa opcję kupna z ceną wykonania wynoszącą 120 j.p. oraz wystawia opcję sprzedaży z ceną wykonania wynoszącą 80 j.p. Zakłada się także, że wartość godziwa składnika aktywów na dzień jego przeniesienia wynosi 100 j.p. Wartości w czasie opcji

sprzedaży i opcji kupna wynoszą odpowiednio 1 j.p. i 5 j.p. W takim przypadku jednostka ujmuje składnik aktywów w wysokości 100 j.p. (wartość godziwa składnika aktywów), a związane z przeniesieniem zobowiązanie w wysokości 96 j.p. $[(100 \text{ j.p.} + 1 \text{ j.p.}) - 5 \text{ j.p.}]$. Z tego wynika, że wartość bilansowa netto składnika aktywów wynosi 4 j.p., co równa się wartości godziwej opcji nabytych i wystawionych przez jednostkę.

Wszystkie przeniesienia

- B3.2.14 Umowne prawa lub obowiązki jednostki przekazującej wynikające z przeniesienia, w części, w jakiej przenoszony składnik aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, nie są ujmowane oddzielnie jako instrumenty pochodne, jeśli ujęcie zarówno instrumentu pochodnego, jak i przeniesionego składnika aktywów lub zobowiązania wynikającego z przeniesienia, skutkowałoby podwójnym ujęciem tych samych praw lub obowiązków. Na przykład opcja kupna zachowana przez jednostkę przekazującą może powodować, że przeniesienie składnika aktywów finansowych nie jest traktowane jako sprzedaż. W takim przypadku opcja kupna nie jest ujmowana oddzielnie jako instrument pochodny.
- B3.2.15 W części, w jakiej przeniesienie składnika aktywów finansowych nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, jednostka przejmująca nie ujmuje przenieszonego składnika aktywów jako własnego składnika aktywów. Jednostka przejmująca zaprzestaje ujmowania środków pieniężnych lub zapłaty przekazanej w innej postaci i ujmuje należność od jednostki przekazującej. Jeśli jednostka przekazująca posiada zarówno prawo, jak i obowiązek ponownego przejęcia kontroli nad całym przeniesionym składnikiem aktywów za ustaloną kwotę (np. na podstawie umowy odkupu), jednostka przejmująca może wycenić swoją należność w zamortyzowanym koszcie, o ile spełnia ona kryteria określone w paragrafie 4.1.2.

Przykłady

- B3.2.16 Poniższe przykłady ilustrują zastosowanie określonych w niniejszym standardzie zasad w zakresie zaprzestania ujmowania.
- Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych.* Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu po ustalonej cenie lub za kwotę równą cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy lub jeśli składnik jest pożyczony na podstawie umowy zobowiązującej do jego zwrotu jednostce przekazującej, to nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka przejmująca nabywa prawo do sprzedaży składnika aktywów lub ustanowienia na nim zastawu, jednostka przekazująca dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej, np. klasyfikując go jako pożyczone aktywa lub należności do odkupienia.
 - Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – dotyczące zasadniczo takich samych składników aktywów.* Jeśli składnik aktywów finansowych zostaje sprzedany na podstawie umowy odkupu, dotyczącej odkupu tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów po ustalonej cenie lub po cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy, lub składnik aktywów finansowych jest pożyczony na podstawie umowy mówiącej o zwrocie tego samego lub zasadniczo takiego samego składnika aktywów jednostce przekazującej, nie zaprzestaje się jego ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
 - Umowy odkupu i umowy pożyczek papierów wartościowych – prawa do zastąpienia aktywów.* Jeśli umowa odkupu po ustalonej cenie odkupu lub cenie równej cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy albo podobna transakcja pożyczania papierów wartościowych zapewnia jednostce przejmującej prawo do zastąpienia składnika aktywów składnikiem podobnym (i o równej wartości godziwej) przeniesionemu składnikowi w momencie odkupu, nie zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów sprzedanego lub pożyczonego na podstawie umowy odkupu lub transakcji pożyczki, ponieważ jednostka przekazująca zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.

- d) *Prawo odmowy odkupu w wartości godziwej.* Jeśli jednostka sprzedaje składnik aktywów finansowych i zachowuje jedynie prawo odmowy odkupu przeniesionego składnika aktywów po cenie równej wartości godziwej w sytuacji, gdy jednostka przejmująca następnie będzie go sprzedawać, to w takim przypadku jednostka przekazująca zaprzestaje ujmowania składnika aktywów, ponieważ przekazała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- e) *Transakcje typu „przepuszczenia przez rynek”.* Odkupienie składnika aktywów finansowych krótko po dokonaniu transakcji jego sprzedaży jest czasami określane jako „przepuszczenie przez rynek”. Odkupienie składnika w wyniku tego typu transakcji nie wyklucza zaprzestania ujmowania, pod warunkiem że pierwotna transakcja spełnia wymogi dotyczące zaprzestania ujmowania. Jeśli jednak umowa sprzedaży składnika aktywów finansowych jest zawierana jednocześnie z umową odkupu tego samego składnika aktywów po ustalonej cenie lub cenie sprzedaży powiększonej o marżę pożyczkodawcy, to nie zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów.
- f) *Opcje sprzedaży i opcje kupna posiadające wysoką wartość wewnętrzną.* Jeśli przeniesiony składnik aktywów finansowych może zostać odkupiony przez jednostkę przekazującą, a opcja kupna posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Podobnie jeśli składnik aktywów finansowych może zostać odsprzedany przez jednostkę przejmującą, a opcja sprzedaży posiada wysoką wartość wewnętrzną, przeniesienie nie kwalifikuje się do zaprzestania ujmowania, ponieważ jednostka przekazująca zachowała zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- g) *Opcje sprzedaży oraz opcje kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Zaprzestaje się ujmowania przeniesionego składnika aktywów finansowych, który podlega tylko posiadanej przez jednostkę przejmującą opcji sprzedaży o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej bądź posiadanej przez jednostkę przekazującą opcji kupna o znacznej ujemnej wartości wewnętrznej. Wynika to z faktu, że jednostka przekazująca przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- h) *Łatwo dostępny składnik aktywów będący przedmiotem opcji kupna, która nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Jeśli jednostka posiada opcję kupna składnika aktywów łatwo dostępnego na rynku, a opcja nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej, zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów. Wynika to z faktu, że jednostka (i) nie zachowała ani nie przeniosła zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, ani (ii) nie zachowała nad nim kontroli. Jednakże w przypadku, gdy składnik aktywów nie jest łatwo dostępny na rynku, zaprzestanie ujmowania jest ograniczone do wysokości składnika aktywów objętego opcją kupna, ponieważ jednostka zachowała kontrolę nad tym składnikiem.
- i) *Trudno dostępny składnik aktywów, będący przedmiotem wystawionej przez jednostkę opcji sprzedaży, która nie posiada wysokiej wartości wewnętrznej ani znacznej ujemnej wartości wewnętrznej.* Jeśli jednostka przenosi składnik aktywów finansowych, który nie jest łatwo dostępny na rynku, i wystawia opcję sprzedaży, która nie posiada znacznej ujemnej wartości wewnętrznej, jednostka w wyniku wystawienia opcji sprzedaży ani nie zachowuje, ani też nie przenosi zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jednostka zachowuje kontrolę nad składnikiem aktywów w przypadku, gdy opcja sprzedaży posiada wystarczającą wartość, aby zapobiec sprzedaży

składnika aktywów przez jednostkę przejmującą, w którym to przypadku składnik aktywów jest ujmowany w takim zakresie, w jakim jednostka przekazująca utrzymuje w nim zaangażowanie (zob. paragraf B3.2.9). Jednostka przenosi kontrolę nad składnikiem aktywów, jeśli opcja sprzedaży nie ma wystarczającej wartości, aby zapobiec sprzedaży składnika aktywów przez jednostkę przejmującą; w takim przypadku zaprzestaje się ujmowania składnika aktywów.

- j) *Aktywa będące przedmiotem opcji kupna lub sprzedaży w wartości godziwej bądź terminowej umowy odkupu.* Przeniesienie składnika aktywów finansowych, który jest przedmiotem wyłącznie opcji kupna lub opcji sprzedaży bądź terminowej umowy odkupu, których cena wykonania bądź cena odkupu są równe wartości godziwej składnika aktywów finansowych w momencie odkupu, skutkuje zaprzestaniem ujmowania składnika aktywów ze względu na przeniesienie zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania.
- k) *Opcje kupna lub sprzedaży rozliczane w środkach pieniężnych.* Jednostka ocenia przeniesienie składnika aktywów finansowych będącego przedmiotem opcji kupna lub opcji sprzedaży bądź terminowej umowy odkupu, które będą rozliczone netto w środkach pieniężnych, w celu określenia, czy jednostka zachowała czy przeniosła zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania. Jeśli jednostka nie zachowała zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to ustala, czy zachowała kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów. Fakt, że opcja kupna lub opcja sprzedaży bądź terminowa umowa odkupu są rozliczane netto w środkach pieniężnych, nie jest jednoznaczny z przeniesieniem przez jednostkę kontroli (zob. paragraf B3.2.9, a także pkt g), h) oraz i) powyżej).
- l) *Klauzula „zamknięcia rachunków”.* Klauzula „zamknięcia rachunków” oznacza bezwarunkową opcję odkupu (kupna), która daje jednostce prawo do zażądania zwrotu przeniesionych składników aktywów pod pewnymi warunkami. W przypadku gdy opcja taka powoduje, że jednostka nie zachowuje ani nie przenosi zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, to zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem odkupu (zakładając, że jednostka przejmująca nie może sprzedać aktywów). Przykładowo, jeśli wartość bilansowa i przychody z przeniesienia aktywów z tytułu pożyczek wynoszą 100 000 j.p. i możliwe jest żądanie zwrotu każdej pojedynczej pożyczki, lecz łączna kwota pożyczek, które mogą zostać odkupione, nie może przekroczyć 10 000 j.p., wtedy pożyczki o wartości 90 000 j.p. kwalifikują się do zaprzestania ujmowania.
- (m) *Wezwanie do „zamknięcia salda”.* Jednostka, która może być jednostką przekazującą, obsługująca przeniesione aktywa, może posiadać prawo wezwania do „zamknięcia salda”, tj. do odkupienia pozostałych przeniesionych aktywów wtedy, gdy kwota tych aktywów spadnie do określonego poziomu, przy którym koszt obsługi staje się nadmierny w stosunku do korzyści wynikających ze świadczenia usługi. W przypadku gdy wezwanie do „zamknięcia salda” powoduje, że jednostka nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całości ryzyka i korzyści wynikających z posiadania, a jednostka przejmująca nie może sprzedać tych aktywów, to zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe jedynie w zakresie kwoty będącej przedmiotem opcji kupna.
- n) *Podporządkowane zachowane udziały oraz gwarancje kredytowe.* Jednostka może zapewnić jednostce przejmującej korzystniejsze warunki kredytowania, podporządkowując całość lub część zachowanego udziału w przeniesionym składniku aktywów. Alternatywnie jednostka może zapewnić jednostce przejmującej korzystniejsze warunki kredytowania w formie gwarancji kredytowej, która może być nieograniczona albo ograniczona do

określonej kwoty. Jeśli jednostka zachowuje zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów, to składnik ten jest nadal ujmowany w całości. W przypadku gdy jednostka zachowuje część, a nie zasadniczo całość ryzyka i korzyści wynikających z posiadania składnika aktywów, i zachowała nad nim kontrolę, zaprzestanie ujmowania nie jest możliwe do wysokości kwoty środków pieniężnych lub innych aktywów, którą jednostka byłaby zmuszona wypłacić.

- o) *Umowy swapowe zapewniające pełny zwrot („total return swaps”).* Jednostka może sprzedać składnik aktywów finansowych jednostce przejmującej i zawrzeć z nią umowę swapową zapewniającą pełny zwrot, który polega na tym, że wszystkie przepływy pieniężne z tytułu płatności odsetek związane z instrumentem bazowym są przekazywane na rzecz jednostki przekazującej w zamian za płatności według stałej lub zmiennej stopy procentowej, przy czym wszystkie zwiększenia lub zmniejszenia wartości godziwej instrumentu bazowego są wchłaniane przez jednostkę przejmującą. W takim zaprzestanie ujmowania całości składnika aktywów jest zakazane.
- p) *Swapy stóp procentowych.* Jednostka może przenieść na jednostkę przejmującą składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej i zawrzeć z nią swap stóp procentowych powodujący, że jednostka przejmująca otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci kwoty według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej równej kwocie nominalnej przeniesionego składnika aktywów finansowych. Swap stóp procentowych nie wyklucza zaprzestania ujmowania przeniesionego składnika aktywów, pod warunkiem że płatności wynikające z transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami związanymi z przeniesionym składnikiem aktywów.
- q) *Swapy stóp procentowych z amortyzowaną kwotą bazową.* Jednostka może przenieść na jednostkę przejmującą składnik aktywów finansowych o stałej stopie procentowej, który jest spłacany przez cały okres, i zawrzeć z nią swap stóp procentowych z amortyzowaną kwotą bazową, powodującą, że jednostka przejmująca otrzymuje kwoty według stałej stopy procentowej i płaci kwoty według zmiennej stopy procentowej, naliczane od kwoty bazowej. W przypadku gdy kwota bazowa transakcji swap amortyzuje się w taki sposób, że w każdym momencie równa jest wartości pozostałej do spłaty kwoty nominalnej przeniesionego składnika aktywów finansowych, transakcja swap zazwyczaj powoduje zachowanie przez jednostkę znacznego ryzyka wcześniejszej spłaty, a w takim przypadku jednostka nadal ujmuje przeniesiony składnik aktywów w całości albo nadal ujmuje przeniesiony składnik w takim zakresie, w jakim utrzymuje w nim zaangażowanie. Natomiast jeśli amortyzacja kwoty bazowej transakcji swap nie jest powiązana z wartością pozostałą do spłaty kwoty głównej przeniesionego składnika aktywów, to taka transakcja swap nie będzie skutkowała zachowaniem przez jednostkę ryzyka wcześniejszej spłaty z tytułu tego składnika aktywów. W związku z tym zaprzestanie ujmowania przeniesionego składnika aktywów nie jest zakazane, pod warunkiem że płatności z tytułu transakcji swap nie są uwarunkowane płatnościami z tytułu odsetek, które wynikają z przeniesionego składnika aktywów, a transakcja swap nie skutkuje zachowaniem przez jednostkę innych znaczących rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przeniesionego składnika aktywów.
- r) *Odpisanie.* Jednostka nie ma uzasadnionych perspektyw odzyskania w całości lub części przepływów pieniężnych wynikających z umowy związanych ze składnikiem aktywów finansowych.

B3.2.17 Niniejszy paragraf ilustruje zastosowanie podejścia wynikającego z utrzymania zaangażowania w sytuacji, gdy zaangażowanie jednostki dotyczy części składnika aktywów finansowych.

Przyjmuje się, że jednostka posiada portfel pożyczek z opcją wcześniejszej spłaty, których stopa oprocentowania oraz efektywna stopa procentowa wynoszą 10 procent, a kwota główna i zamortyzowany koszt wynoszą 10 000 j.p. Jednostka zawiera transakcję, w wyniku której w zamian za płatność w wysokości 9 115 j.p. jednostka przejmująca uzyskuje prawo do otrzymania wpływów w wysokości 9 000 j.p., pochodzących ze spłaty kwoty głównej którejkolwiek z pożyczek oraz odsetek od tej kwoty obliczonych według stopy 9,5 %. Jednostka zachowuje prawo do wpływów w wysokości 1 000 j.p. pochodzących ze spłaty kwoty głównej oraz odsetek od tej kwoty obliczonej według stopy o 10 %, a także do marży nadwyżkowej w wysokości 0,5 % od pozostałej do spłaty kwoty głównej w wysokości 9 000 j.p. Wpływy z wcześniejszej spłaty są przypisywane pomiędzy jednostkę i jednostkę przejmującą w proporcji 1:9, natomiast niespłacone przez pożyczkobiorców kwoty są odejmowane od udziału jednostki w kwocie 1 000 j.p. aż do momentu całkowitego wyczerpania tego udziału. Wartość godziwa pożyczek na dzień zawarcia transakcji wynosi 10 100 j.p., a wartość godziwa marży nadwyżkowej w wysokości 0,5 procent wynosi 40 j.p.

Jednostka ustala, że przeniosła część istotnych rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (np. istotne ryzyko wcześniejszej spłaty), ale równocześnie zachowała część istotnych rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z posiadania (na skutek podporządkowania zachowanego przez jednostkę udziału w aktywach) i zachowała kontrolę. Biorąc powyższe pod uwagę, jednostka stosuje podejście wynikające z utrzymania zaangażowania.

W celu zastosowania niniejszego standardu jednostka – w wyniku przeprowadzonej analizy – uznaje transakcję za a) zachowanie w pełni proporcjonalnego zachowanego udziału w wysokości 1 000 j.p.; oraz b) podporządkowanie zachowanego udziału w celu zapewnienia jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania na wypadek strat kredytowych.

Jednostka oblicza, że 9 090 j.p. (90 % z 10 100 j.p.) z otrzymanej kwoty w wysokości 9 115 j.p. stanowi zapłatę za w pełni proporcjonalny 90-procentowy udział. Pozostała część z otrzymanej kwoty (25 j.p.) odpowiada kwocie otrzymanej z tytułu podporządkowania zachowanego przez jednostkę udziału w celu zapewnienia jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania na wypadek strat kredytowych. Ponadto marża nadwyżkowa w wysokości 0,5 % stanowi zapłatę otrzymaną za zapewnienie jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania. W związku z tym całkowita otrzymana zapłata za zapewnienie jednostce przejmującej korzystniejszych warunków kredytowania wynosi 65 j.p. (25 j.p. + 40 j.p.).

Jednostka oblicza zysk lub stratę z tytułu sprzedaży 90-procentowego udziału w przepływach pieniężnych. Zakładając, że odrębne wartości godziwe 90-procentowej części przeniesionej i 10-procentowej części zachowanej nie są znane na dzień przeniesienia, jednostka dokonuje przypisania wartości bilansowej składnika aktywów zgodnie z paragrafem 3.2.14 MSSF 9 w następujący sposób:

	<i>Wartość godziwa</i>	<i>Procent</i>	<i>Przypisana wartość bilansowa</i>
Część przeniesiona	9 090	90 %	9 000
Część zachowana	1 010	10 %	1 000
Razem	10 100		10 000

Jednostka oblicza swój zysk lub stratę z tytułu sprzedaży 90-procentowego udziału w przepływach pieniężnych, odejmując od otrzymanej zapłaty wartość bilansową przypisaną części przeniesionej, tj. 90 j.p. (9 090 j.p. – 9 000 j.p.). Wartość bilansowa części zachowanej przez jednostkę wynosi 1 000 j.p.

Ponadto jednostka ujmuje utrzymane zaangażowanie, wynikające z podporządkowania swojego zachowanego udziału pod względem strat kredytowych. Jednostka ujmuje więc składnik aktywów w kwocie 1 000 j.p. (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału) oraz związane z tym zobowiązanie w kwocie 1 065 j.p. (maksymalna kwota przepływów, których jednostka nie otrzymałaby w związku z podporządkowaniem udziału, to jest kwota 1 000 j.p. powiększona o wartość godziwą z tytułu podporządkowania, wynoszącą 65 j.p.).

Jednostka wykorzystuje wszystkie powyższe informacje w celu następującego ujęcia transakcji:

	<i>Winien</i>	<i>Ma</i>
Pierwotny składnik aktywów	—	9 000
Składnik aktywów ujęty z tytułu podporządkowania lub udział rezydualny (końcowy)	1 000	—
Składnik aktywów z tytułu otrzymanej zapłaty w formie marży nadwyżkowej	40	—
Wynik (zysk na przeniesieniu składnika aktywów)	—	90
Zobowiązanie	—	1 065
Otrzymane środki pieniężne	9 115	—
Razem	10 155	10 155

Bezpośrednio po zawarciu transakcji wartość bilansowa składnika aktywów wynosi 2 040 j.p. i składa się z kwoty 1 000 j.p., odpowiadającej kosztowi przypisanemu części zachowanej, oraz kwoty 1 040 j.p., stanowiącej dodatkowe utrzymane zaangażowanie jednostki z tytułu podporządkowania zachowanego udziału z tytułu strat kredytowych (z uwzględnieniem marży nadwyżkowej w wysokości 40 j.p.).

W następnych okresach jednostka ujmuje otrzymaną zapłatę z tytułu zapewnienia korzystniejszych warunków kredytowania (65 j.p.) proporcjonalnie do upływu czasu, nalicza odsetki od ujętego składnika aktywów z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, a także ujmuje każdą stratę z tytułu utraty wartości dotyczącą ujętego składnika aktywów. Jako przykład w tej ostatniej sytuacji – zakłada się, że w kolejnym roku nastąpiła strata z tytułu utraty wartości przedmiotowych pożyczek w wysokości 300 j.p. Jednostka zmniejsza wartość ujętego przez siebie składnika aktywów o 600 j.p. (300 j.p. odnosi się do zachowanego udziału w składniku aktywów, a 300 j.p. do dodatkowego utrzymanego zaangażowania, które wynika z podporządkowania zachowanego udziału z tytułu utraty wartości) i zmniejsza ujęte przez siebie zobowiązanie o 300 j.p. Wynik netto tej operacji obciążający wynik finansowy stratami z tytułu utraty wartości wynosi 300 j.p.

Zaprzestanie ujmowania zobowiązań finansowych (sekcja 3.3)

- B3.3.1 Zobowiązanie finansowe (lub jego część) wygasa, gdy dłużnik:
- a) wypełni zobowiązanie (lub jego część) poprzez spłatę wierzyciela, zazwyczaj w środkach pieniężnych, innych aktywach finansowych, dobrach lub usługach; albo
 - b) zostaje prawnie zwolniony z pierwotnej odpowiedzialności za zobowiązanie (lub jego część) na podstawie decyzji sądowej lub decyzji wierzyciela. (Jeśli dłużnik wystawił gwarancję, warunek ten wciąż może zostać spełniony).
- B3.3.2 W przypadku gdy emitent instrumentu dłużnego odkupuje ten instrument, zobowiązanie wygasa nawet wówczas, gdy emitent organizuje rynek dla tego instrumentu lub ma zamiar odsprzedać go w bliskim terminie.
- B3.3.3 Płatność na rzecz osoby trzeciej, w tym instytucji powierniczej, nie zwalnia sama przez się dłużnika z pierwotnego zobowiązania wobec wierzyciela w przypadku braku prawnego zwolnienia z takiego zobowiązania.
- B3.3.4 W przypadku gdy dłużnik płaci stronie trzeciej za przejęcie zobowiązania i informuje wierzyciela o fakcie, że strona trzecia przejęła jego zobowiązanie, dłużnik nie zaprzestaje ujmowania zobowiązania, chyba że spełniony jest warunek określony w paragrafie B3.3.1 pkt b). W przypadku gdy dłużnik płaci osobie trzeciej za przejęcie zobowiązania i otrzymuje prawne zwolnienie od wierzyciela, zobowiązanie dłużnika wygasa. W takim przypadku jednak, jeśli dłużnik zgadza się na dokonywanie płatności z tytułu zobowiązania na rzecz strony trzeciej albo bezpośrednio na rzecz pierwotnego wierzyciela, dłużnik ujmuje nowe zobowiązanie wobec osoby trzeciej.
- B3.3.5 Mimo tego, że prawne zwolnienie, czy to na drodze sądowej, czy na podstawie decyzji wierzyciela, powoduje zaprzestanie ujmowania zobowiązania, jednostka może ująć nowe zobowiązanie, jeśli nie zostały spełnione, w odniesieniu do przeniesionych aktywów finansowych, warunki zaprzestania ujmowania określone w paragrafach 3.2.1–3.2.23. Jeśli warunki te nie zostały spełnione, nie zaprzestaje się ujmowania przeniesionych aktywów, a jednostka ujmuje nowe zobowiązanie dotyczące przeniesionych aktywów.
- B3.3.6 Do celów zastosowania paragrafu 3.3.2 warunki uznaje się za zasadniczo różne, jeśli zdyskontowana wartość bieżąca przepływów pieniężnych wynikających z nowych warunków, w tym wszelkich opłat zapłaconych, pomniejszonych o opłaty otrzymane i zdyskontowanych przy zastosowaniu pierwotnej efektywnej stopy procentowej, różni się o nie mniej niż 10 % od zdyskontowanej wartości bieżącej pozostałych przepływów pieniężnych z tytułu pierwotnego zobowiązania finansowego. Określając opłaty zapłacone, pomniejszone o opłaty otrzymane, kredytobiorca obejmuje wyłącznie opłaty zapłacone lub otrzymane między kredytobiorcą a kredytodawcą, w tym opłaty zapłacone lub otrzymane przez kredytobiorcę lub kredytodawcę w imieniu kredytobiorcy lub kredytodawcy.
- B3.3.6 A Jeśli wymiana instrumentów dłużnych lub modyfikacja postanowień umowy jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty są ujmowane jako część zysków lub strat powstających w związku z wygaśnięciem zobowiązania. Jeśli wymiana lub modyfikacja nie jest traktowana jako wygaśnięcie zobowiązania, wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zobowiązania i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego zobowiązania.

B3.3.7 W niektórych przypadkach wierzyciel zwalnia dłużnika z istniejącego obowiązku dokonania płatności, ale dłużnik przyjmuje na siebie obowiązek gwarantowania zapłaty, jeśli strona, która przyjęła na siebie pierwotną odpowiedzialność, nie wykona zobowiązania. W takim przypadku dłużnik:

- a) ujmuje nowe zobowiązanie finansowe w oparciu o wartość godziwą przyjętego obowiązku wynikającego z udzielonej gwarancji oraz
- b) ujmuje zyski lub straty ustalone na podstawie różnicy pomiędzy (i) wszystkimi zrealizowanymi przychodami oraz (ii) wartością bilansową pierwotnego zobowiązania finansowego pomniejszoną o wartość godziwą nowego zobowiązania finansowego.

KLASYFIKACJA (ROZDZIAŁ 4)

Klasyfikacja aktywów finansowych (sekcja 4.1)

Model biznesowy jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi

B4.1.1 Paragraf 4.1.1 pkt a) zawiera wymóg, aby jednostka klasyfikowała aktywa finansowe na podstawie modelu biznesowego jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, chyba że zastosowanie ma paragraf 4.1.5. Jednostka ocenia, czy jej aktywa finansowe spełniają warunek określony w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub warunek określony w paragrafie 4.1.2 A pkt a) na podstawie modelu biznesowego ustalonego przez kluczowy personel kierowniczy jednostki (zdefiniowany w MSR 24 *Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych*).

B4.1.2 Model biznesowy jednostki ustalany jest na poziomie odzwierciedlającym sposób, w jaki zarządza się łącznie grupami aktywów finansowych, aby zrealizować określony cel biznesowy. Model biznesowy jednostki nie zależy od zamiarów kierownictwa co do pojedynczego instrumentu. W związku z tym powyższy warunek nie oznacza podejścia wymagającego klasyfikacji każdego instrumentu z osobna i powinien być przyjęty dla wyższego poziomu agregacji. Pojedyncza jednostka może mieć jednak więcej niż jeden model biznesowy w zakresie zarządzania instrumentami finansowymi. W rezultacie klasyfikacja nie musi być ustalana na poziomie jednostki sprawozdawczej. Na przykład jednostka może mieć portfel inwestycji, którym zarządza w celu uzyskania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, oraz inny portfel inwestycji, którym zarządza tak, aby poprzez obrót realizować zmiany wartości godziwej. Podobnie w pewnych okolicznościach może być właściwe podzielenie portfela aktywów finansowych na mniejsze portfele w celu odzwierciedlenia poziomu, na którym jednostka zarządza tymi aktywami finansowymi. Na przykład może tak być w przypadku, gdy jednostka ustanawia lub kupuje portfel pożyczek hipotecznych i zarządza niektórymi z tych pożyczek z zamiarem uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a pozostałymi pożyczkami z zamiarem ich sprzedaży.

B4.1.2 A Model biznesowy jednostki dotyczy sposobu, w jaki jednostka zarządza aktywami finansowymi, by wygenerować przepływy pieniężne. Oznacza to, że model biznesowy jednostki określa, czy przepływy pieniężne będą pochodzić z uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ze sprzedaży aktywów finansowych czy z obu tych źródeł. W związku z tym wspomniana ocena nie jest przeprowadzana na podstawie scenariuszy, których jednostka nie może racjonalnie oczekiwać, takich jak tzw. „najbardziej pesymistyczny scenariusz” lub „scenariusz warunków skrajnych”. Na przykład

w przypadku, gdy jednostka oczekuje, że będzie sprzedawać konkretny portfel aktywów finansowych jedynie w scenariuszu warunków skrajnych, scenariusz ten nie będzie miał wpływu na ocenę modelu biznesowego jednostki w odniesieniu do tych aktywów, jeśli jednostka racjonalnie oczekuje, że taki scenariusz nie nastąpi. Jeżeli przepływy pieniężne są realizowane w sposób, który różni się od oczekiwań jednostki w dniu, w którym jednostka dokonała oceny modelu biznesowego (na przykład jeśli jednostka sprzedaje więcej lub mniej aktywów finansowych niż zakładała w momencie klasyfikowania tych aktywów), nie powoduje to powstania błędu wcześniejszego okresu w sprawozdaniu finansowym jednostki (zob. MSR 8) ani nie zmienia klasyfikacji pozostałych aktywów finansowych utrzymywanych zgodnie z tym modelem biznesowym (tj. tych aktywów, które jednostka ujęła w poprzednich okresach i nadal je posiada), o ile jednostka rozpatrzyła wszystkie istotne informacje, które były dostępne w czasie dokonywania oceny modelu biznesowego. Jednak w przypadku, gdy jednostka dokonuje oceny modelu biznesowego dla nowo utworzonych lub nowo zakupionych aktywów finansowych, musi wziąć pod uwagę informacje o tym, w jaki sposób przepływy pieniężne były realizowane w przeszłości, a także wszelkie inne istotne informacje.

B4.1.2B Model biznesowy jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi jest kwestią faktów, a nie deklaracji. Można go zwykle zaobserwować poprzez działania, jakie jednostka podejmuje, aby zrealizować cel modelu biznesowego. Jednostka będzie musiała sama osądzić sytuację przy dokonywaniu oceny swojego modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi, a ocena ta nie jest zależna od jednego czynnika lub działania. Jednostka musi wziąć natomiast pod uwagę wszystkie stosowne dowody, które są dostępne na dzień oceny. Takie stosowne dowody obejmują następujące kwestie (ale nie ograniczają się do nich):

- a) sposób, w jaki wyniki modelu biznesowego i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego są oceniane i przekazywane kluczowemu personelowi kierowniczemu jednostki;
- b) rodzaje ryzyka, które mają wpływ na wyniki modelu biznesowego (i aktywów finansowych utrzymywanych w ramach tego modelu biznesowego), a w szczególności sposób, w jaki zarządza się tym ryzykiem; oraz
- c) sposób, w jaki wynagradzane są osoby zarządzające działalnością (na przykład, czy wynagrodzenie oparte jest na wartości godziwej zarządzanych aktywów lub na uzyskanych przepływach pieniężnych wynikających z umowy).

Model biznesowy zakładający utrzymywanie aktywów celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy

B4.1.2C Aktywa finansowe, które są utrzymywane w ramach modelu biznesowego zakładającego utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, są zarządzane z zamiarem realizowania przepływów pieniężnych poprzez otrzymywanie płatności wynikających z umowy w całym okresie życia instrumentu. Oznacza to, że jednostka zarządza aktywami utrzymywanymi w portfelu w celu uzyskiwania tych konkretnych przepływów pieniężnych wynikających z umowy (zamiast zarządzania ogólnym zwrotem z portfela zarówno poprzez utrzymywanie, jak i sprzedaż aktywów). Przy ustalaniu, czy przepływy pieniężne mają być realizowane poprzez uzyskiwanie wynikających z umowy przepływów pieniężnych z aktywów finansowych, niezbędne jest rozpatrzenie częstotliwości, wartości i rozkładu w czasie sprzedaży we wcześniejszych okresach, powodów tej sprzedaży oraz oczekiwań co do przyszłych operacji sprzedaży. Sprzedaż sama w sobie nie decyduje jednak o modelu biznesowym i w związku z tym nie może być rozpatrywana odrębnie. Natomiast informacje dotyczące wcześniejszej sprzedaży i oczekiwań co do przyszłej sprzedaży stanowią dowody świadczące o tym, w jaki sposób realizowany jest deklarowany cel jednostki w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz, w szczególności, w jaki sposób realizowane są przepływy pieniężne. Jednostka musi rozpatrzyć informacje dotyczące wcześniejszej sprzedaży w kontekście powodów tej sprzedaży oraz warunków, jakie istniały w momencie tej sprzedaży, w porównaniu z obecnymi warunkami.

B4.1.3 Mimo że celem modelu biznesowego jednostki może być utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jednostka nie musi utrzymywać wszystkich tych instrumentów do terminu wymagalności. W związku z tym model biznesowy jednostki może zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy nawet w przypadku, gdy następuje sprzedaż aktywów finansowych lub sprzedaż taka jest przewidywana w przyszłości.

B4.1.3 A Model biznesowy może zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy nawet wtedy, gdy jednostka dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w przypadku, gdy następuje wzrost ryzyka kredytowego związanego z tymi aktywami. W celu stwierdzenia, czy nastąpił wzrost ryzyka kredytowego związanego z aktywami, jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, w tym informacje dotyczące przyszłości. Bez względu na częstotliwość i wartość sprzedaży, sprzedaż spowodowana wzrostem ryzyka kredytowego związanego z aktywami nie jest sprzeczna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ponieważ jakość kredytowa aktywów finansowych jest istotna dla możliwości uzyskiwania przez jednostkę przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, które mają na celu ograniczenie potencjalnych strat kredytowych spowodowanych pogorszeniem jakości kredytowej, są integralną częścią takiego modelu biznesowego. Sprzedaż składnika aktywów finansowych spowodowana tym, że nie spełnia on już kryteriów jakości kredytowej określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki, jest przykładem sprzedaży, która nastąpiła z powodu wzrostu ryzyka kredytowego. W przypadku braku takiej polityki jednostka może jednak wykazać w inny sposób, że sprzedaż nastąpiła z powodu wzrostu ryzyka kredytowego.

B4.1.3B Sprzedaż, do której dochodzi z innych powodów, jak np. sprzedaż dokonywana w celu zarządzania ryzykiem koncentracji portfela kredytowego (bez wzrostu ryzyka kredytowego aktywów), również może być zgodna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. W szczególności sprzedaż taka może być zgodna z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest ona sporadyczna (nawet w przypadku znacznej wartości) lub gdy operacje sprzedaży przedstawiają nieznaczną wartość zarówno pojedynczo, jak i łącznie (nawet jeśli dochodzi do nich często). Jeżeli sprzedaży w ramach danego portfela dokonuje się częściej niż sporadycznie, a wartość tej sprzedaży jest większa od nieznaczonej (pojedynczo lub łącznie), jednostka musi ocenić, czy i w jaki sposób taka sprzedaż jest zgodna z założeniem uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Dla oceny tej nie ma znaczenia, czy wymóg sprzedaży aktywów finansowych nakłada osoba trzecia czy decyzja o tym należy do jednostki. Wzrost częstotliwości lub wartości sprzedaży w danym okresie niekoniecznie jest sprzeczny z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeżeli jednostka może wyjaśnić przyczyny tej sprzedaży i wykazać, dlaczego taka sprzedaż nie stanowi zmiany modelu biznesowego jednostki. Ponadto sprzedaż może być zgodna z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest dokonywana w momencie bliskim terminowi wymagalności aktywów finansowych, a przychody ze sprzedaży są w przybliżeniu równe pozostałym do uzyskania przepływom pieniężnym wynikającym z umowy.

B4.1.4 Poniżej przedstawiono przykłady sytuacji, gdy założeniem modelu biznesowego jednostki może być utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Lista przykładów nie jest wyczerpująca. Ponadto przykłady te nie mają na celu omówienia wszystkich czynników, które mogą być istotne dla oceny modelu biznesowego jednostki, ani też określenia względnego znaczenia tych czynników.

Przykład	Analiza
Przykład 1 Jednostka utrzymuje inwestycje w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Potrzeby jednostki w zakresie finansowania są przewidywalne, a terminy wymagalności jej aktywów finansowych są dostosowane do jej szacowanych potrzeb w zakresie finansowania. Jednostka prowadzi działania w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w celu zminimalizowania strat kredytowych. W przeszłości sprzedaż była zwykle dokonywana, gdy ryzyko kredytowe aktywów finansowych wzrastało do takiego stopnia, że aktywa te nie spełniały już kryteriów kredytowych określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki. Ponadto z powodu nieprzewidzianych potrzeb w zakresie finansowania dochodziło do sporadycznej sprzedaży.	Mimo że jednostka rozpatruje, oprócz innych informacji, wartości godziwe aktywów finansowych z punktu widzenia płynności (tj. kwoty środków pieniężnych, które zostałyby uzyskane, gdyby jednostka musiała sprzedać aktywa), założeniem jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Sprzedaż nie byłaby sprzeczna z tym założeniem, gdyby była dokonywana w odpowiedzi na wzrost ryzyka kredytowego aktywów, na przykład jeżeli aktywa nie spełniają już kryteriów kredytowych określonych w udokumentowanej polityce inwestycyjnej jednostki. Sporadyczna sprzedaż wynikająca z nieprzewidzianych potrzeb w zakresie finansowania (np. w scenariuszu warunków skrajnych) również nie jest sprzeczna z tym założeniem, nawet jeśli taka sprzedaż przedstawia znaczną wartość.

Przykład	Analiza
Sprawozdania dla kluczowego personelu kierowniczego koncentrowały się na jakości kredytowej aktywów finansowych i zwrocie wynikającym z umowy. Jednostka, oprócz innych informacji, monitoruje również wartości godziwe aktywów finansowych.	
Przykład 2 Model biznesowy jednostki zakłada nabywanie portfeli aktywów finansowych takich jak pożyczki. Portfele te mogą obejmować aktywa finansowe, które są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, albo nie mogą obejmować takich aktywów. Jeśli spłata pożyczek nie jest dokonywana terminowo, jednostka stara się realizować przepływy pieniężne wynikające z umowy za pomocą różnych środków – na przykład kontaktując się z dłużnikiem za pośrednictwem poczty, telefonu lub innymi sposobami. Jednostka ma na celu uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy i nie zarządza żadną z pożyczek w tym portfelu z zamiarem realizowania przepływów pieniężnych w drodze ich sprzedaży. W niektórych przypadkach jednostka zawiera transakcje swapu stóp procentowych, aby zamienić stopę procentową konkretnych aktywów finansowych w portfelu ze zmiennej stopy procentowej na stałą stopę procentową.	Założeniem modelu biznesowego jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Ta sama analiza miałaby zastosowanie również wtedy, gdyby jednostka nie spodziewała się otrzymać wszystkich przepływów pieniężnych wynikających z umowy (np. w przypadku gdy niektóre aktywa finansowe w momencie początkowego ujęcia są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe). Ponadto fakt, że jednostka zawiera kontrakty będące instrumentami pochodnymi w celu zmiany przepływów pieniężnych z portfela, sam w sobie nie stanowi zmiany modelu biznesowego jednostki.
Przykład 3 Model biznesowy jednostki zakłada udzielanie pożyczek klientom, a następnie sprzedaż tych pożyczek jednostce sekurytyzacyjnej. Jednostka sekurytyzacyjna emituje instrumenty na rzecz inwestorów. Jednostka udzielająca pożyczek kontroluje jednostkę sekurytyzacyjną, a więc konsoliduje ją. Jednostka sekurytyzacyjna uzyskuje wynikające z umowy przepływy pieniężne z pożyczek i przekazuje je inwestorom. Do celów niniejszego przykładu zakłada się, że pożyczki są nadal ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ jednostka sekurytyzacyjna nie zaprzestaje ich ujmowania.	Skonsolidowana grupa udzieliła pożyczek z zamiarem ich utrzymywania w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Jednostka udzielająca pożyczek ma jednak zamiar realizować przepływy pieniężne z portfela pożyczek poprzez sprzedaż tych pożyczek jednostce sekurytyzacyjnej, dlatego do celów swoich jednostkowych sprawozdań finansowych nie jest ona uznawana za zarządzającą tym portfelem w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.
Przykład 4 Instytucja finansowa utrzymuje aktywa finansowe w celu zapewnienia płynności w przypadku „scenariusza warunków skrajnych” (np. masowego wycofania depozytów z banku). Jednostka nie przewiduje sprzedaży tych aktywów z wyjątkiem takich scenariuszy. Jednostka monitoruje jakość kredytową aktywów finansowych, a jej celem w zakresie zarządzania aktywami finansowymi jest uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Jednostka ocenia wyniki aktywów na podstawie swych przychodów z odsetek i poniesionych strat kredytowych.	Założeniem modelu biznesowego jednostki jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Analiza nie uległaby zmianie, nawet gdyby w poprzednim scenariuszu warunków skrajnych jednostka dokonała sprzedaży o znacznej wartości, aby zapewnić płynność. Podobnie powtarzające się operacje sprzedaży o niewielkiej wartości nie są sprzeczne z założeniem utrzymywania aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.

Przykład	Analiza
Jednostka monitoruje jednak również wartość godziwą aktywów finansowych z punktu widzenia płynności w celu zapewnienia, by kwota środków pieniężnych, jaka zostałaby zrealizowana, gdyby jednostka była zmuszona sprzedać aktywa w przypadku scenariusza warunków skrajnych, była wystarczająca do zapewnienia płynności jednostki. Okresowo jednostka dokonuje sprzedaży o nieznacznej wartości, aby wykazać płynność.	Natomiast jeśli jednostka utrzymuje aktywa finansowe dla zapewnienia bieżącej płynności i, aby osiągnąć ten cel, dokonuje częstych operacji sprzedaży o znacznej wartości, założeniem modelu biznesowego jednostki nie jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Podobnie jeśli jednostka jest zobowiązana przez organ regulacyjny do regularnego sprzedawania aktywów finansowych w celu wykazania, że są one płynne, a wartość sprzedanych aktywów jest znaczna, założeniem modelu biznesowego jednostki nie jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Dla analizy tej nie ma znaczenia, czy wymóg sprzedaży aktywów finansowych nakłada osoba trzecia czy decyzja o tym należy do jednostki.

Model biznesowy, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych

B4.1.4 A Jednostka może utrzymywać aktywa finansowe w ramach modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż składników aktywów finansowych. W modelu biznesowym tego rodzaju kluczowy personel kierowniczy jednostki podjął decyzję o tym, że zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizowania celu modelu biznesowego. Istnieją różne cele, które mogą być zgodne z tego rodzaju modelem biznesowym. Na przykład celem modelu biznesowego może być zarządzanie bieżącymi potrzebami w zakresie płynności, utrzymanie określonego profilu przychodów z tytułu odsetek lub dostosowanie okresu życia aktywów finansowych do terminu wymagalności zobowiązań, które są finansowane z tych aktywów. Aby zrealizować taki cel, jednostka będzie zarówno uzyskiwać przepływy pieniężne wynikające z umowy, jak i sprzedawać aktywa finansowe.

B4.1.4B W porównaniu z modelem biznesowym zakładającym utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów finansowych wynikających z umowy, niniejszy model biznesowy zazwyczaj zakłada większą częstotliwość i wartość sprzedaży. Wynika to z faktu, że sprzedaż aktywów finansowych jest niezbędna do realizacji celu modelu biznesowego, a nie jest tylko jego działaniem sporadycznym. Nie istnieje jednak żaden określony próg częstotliwości lub wartości sprzedaży, który musi zostać osiągnięty w tym modelu biznesowym, ponieważ zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu tego modelu.

B4.1.4C Poniżej przedstawiono przykłady sytuacji, w których cel modelu biznesowego jednostki można realizować zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Lista przykładów nie jest wyczerpująca. Ponadto przykłady te nie mają na celu opisanie wszystkich czynników, które mogą być istotne dla oceny modelu biznesowego jednostki, ani też określenia względnego znaczenia tych czynników.

Przykład	Analiza
Przykład 5 Jednostka przewiduje nakłady inwestycyjne za kilka lat. Jednostka inwestuje nadwyżki środków pieniężnych w krótko- i długoterminowe aktywa finansowe, tak aby mogła sfinansować te nakłady, kiedy zaistnieje taka potrzeba. Wiele aktywów finansowych ma wynikający z umowy okres życia, który przekracza długość przewidywanego okresu inwestycji. Jednostka będzie utrzymywać aktywa finansowe w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz, jeśli nadarzy się sposobność, będzie sprzedawać aktywa finansowe w celu reinwestowania środków pieniężnych w aktywa finansowe o wyższej stopie zwrotu. Osoby zarządzające tym portfelem aktywów są wynagradzane na podstawie ogólnej stopy zwrotu z portfela.	Cel modelu biznesowego jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Jednostka podejmuje na bieżąco decyzje o tym, czy uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy czy też sprzedaż aktywów finansowych będzie maksymalizować zwrot z portfela aż do momentu, gdy zaistnieje potrzeba wykorzystania zainwestowanych środków pieniężnych. Dla porównania sytuacja jednostki, która spodziewa się za pięć lat wypływu środków pieniężnych w związku z finansowaniem nakładów inwestycyjnych i inwestuje nadwyżki środków pieniężnych w krótkoterminowe aktywa finansowe. Kiedy nadchodzi termin wymagalności inwestycji, jednostka reinwestuje środki pieniężne w nowe krótkoterminowe aktywa finansowe. Jednostka stosuje tę strategię do momentu, w którym potrzebne są środki finansowe i kiedy to jednostka wykorzystuje wpływy z aktywów finansowych osiągających termin wymagalności w celu finansowania nakładów inwestycyjnych. Przed upływem terminu wymagalności dokonywana jest jedynie sprzedaż o nieznacznej wartości (chyba że następuje wzrost ryzyka kredytowego). Celem tego ostatniego modelu biznesowego jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy.
Przykład 6 Institucja finansowa utrzymuje aktywa finansowe w celu zapewnienia bieżącej płynności. Jednostka dąży do ograniczenia do minimum kosztów zarządzania potrzebami w zakresie płynności i w związku z tym aktywnie zarządza stopą zwrotu z portfela aktywów. Zwrot ten polega na uzyskiwaniu płatności wynikających z umowy, jak również osiąganiu zysków i strat ze sprzedaży aktywów finansowych. W związku z tym jednostka utrzymuje aktywa finansowe w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy oraz dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w celu reinwestowania środków w aktywa finansowe o wyższej stopie zwrotu lub w celu lepszego ich dostosowania do terminów wymagalności zobowiązań. W przeszłości efektem tej strategii były częste operacje sprzedaży, które miały znaczną wartość. Operacje te prawdopodobnie będą kontynuowane w przyszłości.	Celem modelu biznesowego jest maksymalizacja stopy zwrotu z portfela, tak aby zapewnić bieżącą płynność, a jednostka realizuje ten cel zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych. Innymi słowy, zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego.
Przykład 7 Ubezpieczyciel utrzymuje aktywa finansowe w celu finansowania zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych. Ubezpieczyciel wykorzystuje wpływy z wynikających z umowy przepływów pieniężnych z aktywów finansowych do uregulowania zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych w terminie ich wymagalności. W celu zapewnienia, by wynikające z umowy przepływy pieniężne z aktywów finansowych były wystarczające do uregulowania tych zobowiązań, ubezpieczyciel regularnie dokonuje transakcji kupna i sprzedaży o znacznej wartości w celu zrównoważenia portfela aktywów i zaspokajania potrzeb w zakresie środków pieniężnych w miarę ich powstawania.	Celem tego modelu biznesowego jest finansowanie zobowiązań z tytułu umów ubezpieczeniowych. Aby zrealizować ten cel, jednostka uzyskuje przepływy pieniężne wynikające z umowy w terminie wymagalności przedmiotowych zobowiązań oraz dokonuje sprzedaży aktywów finansowych w celu utrzymania pożądanego profilu portfela aktywów. Tym samym zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych są niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego.

Inne modele biznesowe

B4.1.5 Aktywa finansowe są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli nie są utrzymywane w ramach modelu biznesowego, który zakłada utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, lub modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych (zob. również paragraf 5.7.5). Modelem biznesowym, który prowadzi do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy, jest model, w którym jednostka zarządza aktywami finansowymi w celu realizowania przepływów pieniężnych poprzez sprzedaż aktywów. Jednostka podejmuje decyzje w oparciu o wartości godziwe aktywów i zarządza nimi w celu realizowania tych wartości godziwych. W takim przypadku cel jednostki będzie zazwyczaj realizowany poprzez aktywne kupno i sprzedaż. Nawet jeśli jednostka będzie uzyskiwać przepływy pieniężne wynikające z umowy w trakcie utrzymywania aktywów finansowych, cel takiego modelu biznesowego nie jest realizowany poprzez zarówno uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych. Wynika to z faktu, że uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy nie jest niezbędne do realizacji celu modelu biznesowego, natomiast jest ono działaniem ubocznym tego modelu.

B4.1.6 Portfel aktywów finansowych, który jest zarządzany i którego wyniki są oceniane w oparciu o wartość godziwą (jak opisano w paragrafie 4.2.2 pkt b)), nie jest utrzymywany w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ani w celu zarówno uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaży aktywów finansowych. Jednostka koncentruje się przede wszystkim na informacjach dotyczących wartości godziwej i wykorzystuje te informacje, aby oceniać wyniki uzyskiwane na aktywach i podejmować decyzje. Ponadto portfel aktywów finansowych, który spełnia definicję przeznaczonego do obrotu, nie jest utrzymywany w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, ani w celu zarówno uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaży aktywów finansowych. W przypadku takich portfeli uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy jest jedynie działaniem ubocznym realizacji celu modelu biznesowego. W związku z tym takie portfele aktywów finansowych muszą być wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Przepływy pieniężne wynikające z umowy będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty

B4.1.7 Paragraf 4.1.1 pkt b) zawiera wymóg, aby jednostka klasyfikowała składnik aktywów finansowych na podstawie charakterystycznych dla tego składnika przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jeśli jest on utrzymywany w ramach modelu biznesowego zakładającego utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy lub modelu biznesowego, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych, o ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5. Aby tego dokonać, jednostka musi ustalić, zgodnie z warunkiem określonym w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

B4.1.7 A Przepływy pieniężne wynikające z umowy, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, są zgodne z podstawową umową pożyczkową. W podstawowej umowie pożyczkowej zapłata za wartość pieniądza w czasie (zob. paragrafy B4.1.9 A–B 4.1.9E) i ryzyko kredytowe są zazwyczaj najistotniejszymi elementami odsetek. Jednakże w przypadku takiej umowy odsetki mogą obejmować również wynagrodzenie za inne podstawowe rodzaje ryzyka związane z udzielaniem kredytów (np. ryzyko płynności) oraz koszty (np. koszty administracyjne) związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych przez określony okres czasu. Ponadto odsetki mogą obejmować marżę zysku, która jest zgodna z podstawową umową pożyczkową. W skrajnych warunkach gospodarczych odsetki mogą być ujemne, jeśli np. posiadacz składnika aktywów finansowych w sposób jawny lub dorozumiany płaci za złożenie pieniędzy w depozycie na określony termin (a opłata ta przekracza zapłatę, jaką posiadacz ten otrzymuje za wartość pieniądza w czasie, ryzyko kredytowe i inne podstawowe rodzaje ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów). Jednakże warunki umowy wprowadzające ekspozycję na ryzyko lub zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, która to ekspozycja nie jest związana z podstawową umową pożyczkową (np. ekspozycja na zmiany cen akcji lub towarów), nie powodują powstania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Utworzony lub zakupiony składnik aktywów finansowych może stanowić podstawową umowę pożyczkową niezależnie od tego, czy jest to pożyczka pod względem formy prawnej.

B4.1.7B Zgodnie z paragrafem 4.1.3 pkt a) kwota główna jest wartością godziwą składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia. Kwota główna może jednak ulec zmianie w ciągu całego okresu życia składnika aktywów finansowych (np. w przypadku spłaty kwoty głównej).

B4.1.8 Jednostka ocenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty w walucie, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych.

B4.1.9 Dźwignia finansowa to wynikające z umowy przepływy pieniężne charakteryzujące niektóre aktywa finansowe. Dźwignia finansowa zwiększa zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych, w wyniku czego nie mają one ekonomicznych cech właściwych odsetkom. Przykładami aktywów finansowych zawierających dźwignię finansową są samodzielne kontrakty opcyjne, kontrakty forward i kontrakty swap. Takie kontrakty nie spełniają więc warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b) i nie mogą być wyceniane po początkowym ujęciu w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Zapłata za wartość pieniądza w czasie

B4.1.9 A Wartość pieniądza w czasie jest elementem odsetek, który stanowi zapłatę jedynie za upływ czasu. Oznacza to, że wartość pieniądza w czasie nie stanowi zapłaty za inne rodzaje ryzyka lub koszty związane z utrzymywaniem składnika aktywów finansowych. Aby ocenić, czy dany element stanowi zapłatę jedynie za upływ czasu, jednostka kieruje się własnym osądem i rozpatruje istotne czynniki, takie jak waluta, w której denominowany jest składnik aktywów finansowych, oraz okres, na jaki ustalona jest stopa procentowa.

B4.1.9B W niektórych przypadkach wartość pieniądza w czasie może jednak zostać zmieniona (tj. może być niedoskonała). Ma to miejsce np. w przypadku, gdy stopa procentowa składnika aktywów finansowych jest okresowo aktualizowana, ale częstotliwość takiej aktualizacji nie odpowiada terminom stopy procentowej (np. gdy stopa procentowa jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o stopę roczną) lub gdy stopa procentowa składnika aktywów finansowych jest okresowo aktualizowana w oparciu o średnią z określonych krótko- i długoterminowych stóp procentowych. W takich przypadkach jednostka musi ocenić zmianę w celu ustalenia, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W niektórych okolicznościach jednostka może być w stanie dokonać takich ustaleń, przeprowadzając ocenę jakościową wartości pieniądza w czasie, podczas gdy w innych okolicznościach może być konieczne przeprowadzenie oceny ilościowej.

B4.1.9C Celem oceny zmienionej wartości pieniądza w czasie jest ustalenie, jak różniłyby się (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy od (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmieniona (poziom referencyjny przepływów pieniężnych). Przykładowo, jeśli oceniany składnik aktywów finansowych obejmuje zmienną stopę procentową, która jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o roczną stopę procentową, jednostka będzie porównywała ten składnik do instrumentu finansowego o identycznych warunkach umowy i identycznym ryzyku kredytowym z wyjątkiem tego, że zmienna stopa procentowa jest aktualizowana co miesiąc w oparciu o miesięczną stopę procentową. Jeżeli zmieniona wartość pieniądza w czasie mogłaby spowodować, że (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy różniłyby się znacznie od referencyjnego poziomu (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b). Aby dokonać tego ustalenia, jednostka musi uwzględnić skutki zmienionej wartości pieniądza w czasie w każdym okresie sprawozdawczym oraz łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego. Powody ustalania stopy procentowej w ten sposób nie są istotne dla tej analizy. Jeżeli oczywiście jest, bez przeprowadzania analizy lub po pobieżnej analizie, czy wynikające z umowy (niezdyskontowane) przepływy pieniężne z ocenianego składnika aktywów finansowych mogłyby (lub nie mogłyby) znacząco się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, jednostka nie musi przeprowadzać szczegółowej oceny.

B4.1.9D Podczas oceny zmienionej wartości pieniądza w czasie jednostka musi rozpatrzyć czynniki, które mogą wpłynąć na przyszłe przepływy pieniężne wynikające z umowy. Przykładowo, jeśli jednostka dokonuje oceny obligacji z pięcioletnim terminem wykupu, a zmienna stopa procentowa jest aktualizowana co sześć miesięcy w oparciu o pięcioletnią stopę procentową, jednostka nie może uznać, że przepływy pieniężne wynikające z umowy są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty po prostu dlatego, że krzywa stóp procentowych w momencie oceny jest taka, że różnica między pięcioletnią stopą procentową a sześciomiesięczną stopą procentową nie jest znaczna. Jednostka musi natomiast również rozważyć, czy stosunek między pięcioletnią stopą procentową a sześciomiesięczną stopą procentową może zmienić się w okresie życia instrumentu w taki sposób, że wynikające z umowy (niezdyskontowane) przepływy pieniężne w całym okresie życia instrumentu mogą znacznie się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych. Jednostka musi jednak rozważyć tylko racjonalnie prawdopodobne scenariusze, a nie każdy możliwy

scenariusz. Jeżeli jednostka stwierdzi, że (niezdyskontowane) przepływy pieniężne wynikające z umowy mogą znacznie się różnić od poziomu referencyjnego (niezdyskontowanych) przepływów pieniężnych, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b), a więc nie może być wyceniany w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

- B4.1.9E W niektórych jurysdykcjach stopy procentowe ustala rząd lub organ regulacyjny. Przykładowo, regulowanie stóp procentowych przez rząd może być częścią szeroko zakrojonej polityki makroekonomicznej lub może być wprowadzone w celu zachęcenia jednostek do inwestowania w określony sektor gospodarki. W niektórych z tych przypadków celem wartości pieniądza w czasie nie jest zapłata jedynie za upływ czasu. Niemniej jednak, niezależnie od paragrafów B4.1.9 A–B4.1.9D, regulowaną stopę procentową uznaje się za wskaźnik zastępczy dla wartości pieniądza w czasie do celów zastosowania warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt b) i paragrafie 4.1.2 A pkt b) w przypadku, gdy ta regulowana stopa procentowa stanowi zapłatę, która zasadniczo odpowiada upływowi czasu i nie stanowi ekspozycji na ryzyko i zmienność związane z przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, które są sprzeczne z podstawową umową pożyczkową.

Warunki umowy, które zmieniają rozkład w czasie lub kwotę wynikających z umowy przepływów pieniężnych

- B4.1.10 Jeżeli składnik aktywów finansowych zawiera warunek umowy, który mógłby zmienić rozkład w czasie lub kwotę wynikających z umowy przepływów pieniężnych (na przykład jeśli składnik aktywów może zostać spłacony przed terminem wymagalności lub jego okres życia może zostać przedłużony), jednostka musi ustalić, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne, które mogłyby powstać w okresie życia instrumentu w związku z tym warunkiem umowy, są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Aby dokonać tego ustalenia, jednostka musi ocenić wynikające z umowy przepływy pieniężne, które mogą powstać zarówno przed zmianą, jak i po zmianie wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Może również zaistnieć potrzeba oceny przez jednostkę charakteru zdarzenia warunkowego (tj. zdarzenia inicjującego), które spowodowałoby zmianę rozkładu w czasie lub kwoty wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Chociaż charakter zdarzenia warunkowego sam w sobie nie stanowi czynnika rozstrzygającego przy ocenie, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek, charakter ten może posłużyć jako wskaźnik. Dla przykładu można porównać instrument finansowy o stopie procentowej, która jest podwyższana, jeżeli dłużnik nie dokonuje określonej liczby płatności, z instrumentem finansowym o stopie procentowej, która jest podwyższana, jeżeli dany indeks kapitałowy osiągnie określony poziom. Jest bardziej prawdopodobne, że w pierwszym przypadku, ze względu na stosunek między niedokonanymi płatnościami a wzrostem ryzyka kredytowego, wynikające z umowy przepływy pieniężne w okresie życia instrumentu będą jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (zob. również paragraf B4.1.18).

- B4.1.11 Poniżej podano przykłady warunków umowy, które prowadzą do wynikających z umowy przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty:

- a) zmienna stopa procentowa, która obejmuje zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w danym okresie czasu (zapłata za ryzyko kredytowe może zostać ustalona wyłącznie w momencie początkowego ujęcia, a zatem może być stała) i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku;

- b) warunek umowy, który zezwala emitentowi (tj. dłużnikowi) na wcześniejszą spłatę instrumentu dłużnego lub zezwala posiadaczowi (tj. wierzycielowi) na przedstawienie instrumentu dłużnego emitentowi do wykupienia przed terminem wymagalności, a kwota wcześniejszej spłaty w znacznym stopniu odpowiada niedokonanym płatnościom kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, co może obejmować uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy; oraz
- c) warunek umowy, który zezwala emitentowi lub posiadaczowi na przedłużenie przewidzianego w umowie okresu życia instrumentu dłużnego (tj. możliwość przedłużenia), a warunki przedłużenia prowadzą do wynikających z umowy przepływów pieniężnych w okresie przedłużenia będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, co może obejmować uzasadnioną dodatkową rekompensatę z tytułu przedłużenia umowy.

B4.1.12 Niezależnie od paragrafu B4.1.10 składnik aktywów finansowych, który w przeciwnym razie spełniałby warunek określony w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b), ale nie ma to miejsca wyłącznie w związku z warunkiem umowy, który zezwala emitentowi na wcześniejszą spłatę instrumentu dłużnego (lub wymaga od niego takiej spłaty) lub zezwala posiadaczowi na przedstawienie instrumentu dłużnego emitentowi do wykupienia przed terminem wymagalności (lub wymaga od niego takiego przedstawienia), kwalifikuje się do wyceny w koszcie zamortyzowanym lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (pod warunkiem spełnienia warunku określonego w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub warunku określonego w paragrafie 4.1.2 A pkt a), jeżeli:

- a) jednostka nabywa lub ustanawia składnik aktywów finansowych z premią lub dyskontem w stosunku do umownej kwoty nominalnej;
- b) kwota wcześniejszej spłaty w znacznym stopniu odpowiada umownej kwocie nominalnej i naliczonym (lecz niezapłaconym) odsetkom wynikającym z umowy, co może obejmować uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy; oraz
- c) w przypadku gdy jednostka dokonuje początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych, wartość godziwa wcześniejszej spłaty jest nieznaczną.

B4.1.12 A Do celów stosowania paragrafów B4.1.11 pkt b) i B4.1.12 pkt b), niezależnie od zdarzenia lub okoliczności prowadzących do wcześniejszego rozwiązania umowy, strony mogą wypłacać **lub** otrzymywać uzasadnioną rekompensatę z tytułu wcześniejszego rozwiązania umowy. Na przykład strona może wypłacić lub otrzymać uzasadnioną rekompensatę, jeżeli zdecyduje się na wcześniejsze rozwiązanie umowy (lub w inny sposób doprowadzi do wcześniejszego rozwiązania umowy).

B4.1.13 Poniższe przykłady ilustrują wynikające z umowy przepływy pieniężne będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Lista przykładów nie jest wyczerpująca.

Instrument	Analiza
Instrument A Instrument A jest obligacją o ustalonym terminie wymagalności. Spłata kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jest powiązana z indeksem inflacji waluty, w której instrument został wyemitowany. Powiązanie inflacyjne nie jest wspomagane dźwignią finansową, a kwota główna jest zabezpieczona.	Wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Powiązanie spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty z niewspomagany dźwignią finansową indeksem inflacji powoduje, że wartość pieniądza w czasie zmienia się do poziomu bieżącego. Innymi słowy, stopa procentowa instrumentu odzwierciedla „realną” stopę procentową. Odsetki stanowią zatem zapłatę za wartość pieniądza w czasie od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jeżeli płatności odsetek byłyby jednak indeksowane za pomocą innej zmiennej, takiej jak wyniki działalności dłużnika (np. dochód netto dłużnika) lub indeks kapitałowy, to wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (chyba że indeksowanie do wyników działalności dłużnika prowadzi do korekty, która stanowi dla posiadacza rekompensatę jedynie za zmiany ryzyka kredytowego związanego z instrumentem, w taki sposób, że wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek). Jest tak, ponieważ wynikające z umowy przepływy pieniężne odzwierciedlają zwrot, który jest niezgodny z podstawową umową pożyczkową (zob. paragraf B 4.1.7 A).
Instrument B Instrument B jest instrumentem o zmiennej stopie procentowej i ustalonym terminie wymagalności, który przez cały czas umożliwia pożyczkobiorcy dokonanie wyboru rynkowej stopy procentowej. Na przykład na każdy dzień aktualizacji stopy procentowej pożyczkobiorca może wybrać zapłatę odsetek według trzymiesięcznej stopy LIBOR przez okres trzech miesięcy lub według jednomiesięcznej stopy LIBOR przez okres jednego miesiąca.	Wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty tak długo, jak odsetki płacone przez okres życia instrumentu odzwierciedlają zapłatę za wartość pieniądza w czasie i za ryzyko kredytowe związane z instrumentem oraz za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku (zob. paragraf B4.1.7 A). Fakt aktualizacji stopy LIBOR w okresie życia instrumentu sam w sobie nie prowadzi do tego, że instrument się nie kwalifikuje. Jeśli jednak pożyczkobiorca może wybrać zapłatę odsetek według jednomiesięcznej stopy, która aktualizowana jest co trzy miesiące, stopa ta jest aktualizowana z częstotliwością nieodpowiadającą okresowi obowiązywania stopy procentowej. W związku z tym wartość pieniądza w czasie ulega zmianie. W podobny sposób, jeśli instrument ma określoną w umowie stopę procentową ustaloną na podstawie okresu, który może wykraczać poza pozostały do terminu wymagalności okres życia instrumentu (na przykład w przypadku instrumentu o pięcioletnim terminie wymagalności i zmiennej stopie procentowej, która jest okresowo aktualizowana, ale zawsze odzwierciedla pięcioletni termin wymagalności), wartość pieniądza w czasie ulega zmianie. Wynika to z faktu, że odsetki należne w każdym okresie nie są powiązane z okresem odsetkowym. W takich przypadkach jednostka musi jakościowo lub ilościowo ocenić wynikające z umowy przepływy pieniężne względem przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu, który jest identyczny pod każdym względem z wyjątkiem okresu obowiązywania stopy procentowej odpowiadającego okresowi odsetkowemu, aby określić, czy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (ale zob. paragraf B4.1.9E w zakresie objaśnień dotyczących regulowanych stóp procentowych).

Instrument	Analiza
	Na przykład przy ocenie obligacji o pięcioletnim terminie wymagalności i zmiennej stopie procentowej, która jest aktualizowana co sześć miesięcy, ale zawsze odzwierciedla pięcioletni termin wymagalności, jednostka uwzględnia wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu, w przypadku którego stopa procentowa co sześć miesięcy jest zmieniana na sześciomiesięczną stopę procentową, ale który pod każdym innym względem jest identyczny. Taka sama analiza miałaby zastosowanie, gdyby pożyczkobiorca miał możliwość wyboru między różnymi publikowanymi stopami procentowymi pożyczkodawcy (np. pożyczkobiorca ma możliwość wyboru między publikowaną miesięczną zmienną stopą procentową pożyczkodawcy a publikowaną trzymiesięczną zmienną stopą procentową pożyczkodawcy).
Instrument C Instrument C jest obligacją o ustalonym terminie wymagalności i zmiennej rynkowej stopie procentowej. Zmienna stopa procentowa ma wyznaczony górny pułap.	Wynikające z umowy przepływy pieniężne zarówno z tytułu: a) instrumentu o stałej stopie procentowej oraz b) instrumentu o zmiennej stopie procentowej są spłatą kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty tak długo, jak odsetki odzwierciedlają zapłatę za wartość pieniądza w czasie i za ryzyko kredytowe związane z instrumentem w jego okresie życia oraz za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzielaniem kredytów, a także marżę zysku (zob. paragraf B4.1.7 A). W związku z tym instrument, który jest kombinacją a) i b) (np. obligacja z górnym pułapem stopy procentowej) może charakteryzować się przepływami pieniężnymi będącymi jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Taki warunek umowy może zmniejszyć zmienność przepływów pieniężnych poprzez ustalenie limitu zmiennej stopy procentowej (np. górny lub dolny pułap stopy procentowej) albo też zwiększyć zmienność przepływów pieniężnych, gdyż stała stopa procentowa staje się zmienną stopą procentową.
Instrument D Instrument D jest zabezpieczoną pożyczką z pełną odpowiedzialnością pożyczkobiorcy.	To, że pożyczka z pełną odpowiedzialnością pożyczkobiorcy jest zabezpieczona, nie wpływa samo w sobie na analizę tego, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.
Instrument E Instrument E jest emitowany przez bank objęty regulacją i posiada ustalony termin wymagalności. Instrument ten jest instrumentem o stałej stopie procentowej, a wszystkie wynikające z umowy przepływy pieniężne mają charakter nieuznaniowy.	Posiadacz dokonałby analizy warunków umowy danego instrumentu finansowego w celu ustalenia, czy warunki te powodują powstanie przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty i w związku z tym są zgodne z podstawową umową pożyczkową.

Instrument	Analiza
Emitent podlega jednak ustawodawstwu, które zezwala krajowemu organowi ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (lub wymaga od takiego organu), w określonych okolicznościach, na przypisanie strat posiadaczom określonych instrumentów, w tym instrumentu E. Na przykład krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji posiada uprawnienia do obniżenia kwoty nominalnej instrumentu E lub zamianę tego instrumentu na określoną liczbę akcji zwykłych emitenta, jeżeli krajowy organ ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji uzna, że emitent ma poważne trudności finansowe, potrzebuje dodatkowego kapitału regulacyjnego lub jest zagrożony upadłością.	Analiza ta nie uwzględniałaby płatności, które powstają wyłącznie w wyniku uprawnienia krajowego organu ds. restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji do przypisania strat posiadaczom instrumentu E. Wynika to z tego, że uprawnienie to oraz wynikające z niego płatności nie są warunkami umowy instrumentu finansowego. Natomiast wynikające z umowy przepływy pieniężne nie byłyby jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, jeżeli warunki umowy instrumentu finansowego zezwalają emitentowi lub innej jednostce na przypisanie strat posiadaczom (np. poprzez obniżenie kwoty nominalnej lub zamianę instrumentu na określoną liczbę akcji zwykłych emitenta), bądź wymagają od nich takiego przypisania, tak długo, jak te warunki umowy są prawdziwe, nawet jeśli prawdopodobieństwo przypisania takich strat posiadaczom jest niewielkie.

B4.1.14 Poniższe przykłady ilustrują wynikające z umowy przepływy pieniężne, które nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Lista przykładów nie jest wyczerpująca.

Instrument	Analiza
Instrument F Instrument F jest obligacją zmienną na określoną liczbę instrumentów kapitałowych emitenta.	Posiadacz dokonałby analizy obligacji zamiennej jako całości. Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, ponieważ odzwierciedlają zwrot niezgodny z podstawową umową pożyczkową (zob. paragraf B4.1.7 A), tj. zwrot jest powiązany z wartością kapitału emitenta.
Instrument G Instrument G jest pożyczką o odwrotnej zmiennej stopie procentowej (tj. stopę procentową cechuje stosunek odwrotnie proporcjonalny do rynkowych stóp procentowych).	Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki nie stanowią zapłaty za wartość pieniądza w czasie od kwoty głównej pozostałej do spłaty.
Instrument H Instrument H to instrument bez ustalonej daty zapadalności (ang. <i>perpetual</i>), ale emitent może go wykupić w dowolnym momencie i zwrócić posiadaczowi kwotę nominalną powiększoną o należne naliczone odsetki. Instrument H jest instrumentem o rynkowej stopie procentowej, ale płatność odsetek nie może zostać dokonana, jeśli emitent nie pozostaje wypłacalny niezwłocznie po dokonaniu płatności. Odroczone odsetki nie powodują naliczania dodatkowych odsetek.	Wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jest tak dlatego, gdyż emitent może być zobowiązany do odroczenia płatności odsetek, a od tych odroczonej kwoty odsetek nie są naliczane dodatkowe odsetki. Odsetki nie stanowią zatem zapłaty za wartość pieniądza w czasie od pozostałej do spłaty kwoty głównej. Jeżeli odsetki byłyby naliczane od tych odroczonej kwoty, wynikające z umowy przepływy pieniężne mogłyby być spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Instrument	Analiza
	To, że instrument H jest instrumentem bez ustalonej daty zapadalności, nie oznacza samo w sobie, że wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. W rzeczywistości instrument bez ustalonej daty zapadalności jest objęty możliwością ciągłego (wielokrotnego) przedłużenia. Taka możliwość może prowadzić do wynikających z umowy przepływów pieniężnych, które stanowią spłatę kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty w przypadku, gdy płatności odsetek są obowiązkowe i muszą zostać dokonywane ciągle. Ponadto fakt, iż instrument H jest objęty opcją kupna nie oznacza, że wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, chyba że jest on objęty opcją kupna w wysokości, która nie odpowiada w znacznym stopniu spłacie pozostałej do spłaty kwoty głównej i odsetek od pozostałej do spłaty kwoty głównej. Nawet jeśli kwota objęta opcją kupna obejmuje kwotę, która stanowi racjonalną rekompensatę dla posiadacza instrumentu z tytułu wcześniejszego rozwiązania instrumentu, wynikające z umowy przepływy pieniężne mogłyby być spłatą kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. (zob. również paragraf B4.1.12).

- B4.1.15 W niektórych przypadkach ze składnikiem aktywów finansowych mogą być związane wynikające z umowy przepływy pieniężne opisane jako kwota główna i odsetki, lecz te przepływy pieniężne nie stanowią spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jak określono w paragrafach 4.1.2 pkt b), 4.1.2 A pkt b) i 4.1.3 niniejszego standardu.
- B4.1.16 Taka sytuacja może mieć miejsce wtedy, gdy składnik aktywów finansowych jest inwestycją w określone aktywa lub w przepływy pieniężne, a zatem wynikające z umowy przepływy pieniężne nie są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jeżeli na przykład warunki umowy stanowią, że przepływy pieniężne z tytułu składnika aktywów finansowych wzrastają wraz ze wzrostem liczby samochodów korzystających z danej płatnej drogi, te wynikające z umowy przepływy pieniężne są niezgodne z podstawową umową pożyczkową. W konsekwencji instrument nie spełniałby warunku, o którym mowa w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). Taka sytuacja może zachodzić wtedy, gdy roszczenie wierzyciela jest ograniczone do określonych aktywów dłużnika lub przepływów pieniężnych z tytułu określonych aktywów (na przykład składnika aktywów finansowych „z niepełną odpowiedzialnością dłużnika”).
- B4.1.17 Jednak sam fakt, że składnik aktywów finansowych jest „z niepełną odpowiedzialnością dłużnika”, niekoniecznie wyklucza możliwość spełnienia przez składnik aktywów finansowych warunku określonego w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). W takich przypadkach wierzyciel ma obowiązek oceny („dokonania wglądu”) określonych bazowych aktywów lub przepływów pieniężnych, aby ustalić, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu poddanego klasyfikacji składnika aktywów finansowych są spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Jeśli warunki składnika aktywów finansowych prowadzą do powstania innych przepływów pieniężnych lub ograniczają przepływy pieniężne w sposób niezgodny ze spłatą kwot odpowiadających kwoty głównej i odsetkom, składnik aktywów finansowych nie spełnia warunku określonego w paragrafach 4.1.2 pkt b) i 4.1.2 A pkt b). To, czy bazowe aktywa są aktywami finansowymi czy też aktywami niefinansowymi, samo w sobie nie wpływa na tę ocenę.

B4.1.18 Charakterystyka wynikających z umowy przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika. W celu dokonania tego ustalenia jednostka musi uwzględnić potencjalny wpływ charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego. Ponadto jeżeli charakterystyka wynikających z umowy przepływów pieniężnych mogłaby mieć wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne, który jest większy niż *de minimis* (w jednym okresie sprawozdawczym lub łącznie), ale charakterystyka ta nie jest prawdziwa, pozostaje ona bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych. Charakterystyka przepływów pieniężnych nie jest prawdziwa, jeżeli wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego.

B4.1.19 W przypadku prawie każdej transakcji pożyczkowej instrument wierzyciela zostaje zaszeregowany przez porównanie z instrumentami innych wierzycieli dłużnika. Instrument, który jest podporządkowany innym instrumentom, może obejmować wynikające z umowy przepływy pieniężne będące spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, jeśli niedokonanie spłaty przez dłużnika stanowi naruszenie umowy, a posiadacz tego instrumentu posiada przewidziane w umowie prawo do niespłaconej kwoty minimalnej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty nawet wtedy, gdy dłużnik jest w stanie upadłości. Na przykład należność handlowa, której wierzyciel jest zaliczany do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności, byłaby kwalifikowana jako dająca prawa do kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Taka kwalifikacja ma miejsce również wtedy, gdy dłużnik zaciągnął zabezpieczone pożyczki, które w przypadku upadłości dawałyby odpowiednim wierzycielom pierwszeństwo przed wierzycielem zaliczanym do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności pod względem zaspokojenia długu z zabezpieczenia, lecz nie ma to wpływu na wynikające z umowy prawo wierzyciela zaliczanego do grupy nieotrzymujących zabezpieczenia swojej wierzytelności do niespłaconej kwoty głównej i innych należnych kwot.

Instrumenty powiązane na podstawie umowy

B4.1.20 W niektórych rodzajach transakcji emitent może nadawać priorytet płatnościom na rzecz posiadaczy aktywów finansowych, stosując w tym celu różne instrumenty powiązane na podstawie umowy, co prowadzi do koncentracji ryzyka kredytowego (transze). Dla każdej transzy jest ustalany poziom podporządkowania, który określa kolejność przypisywania do transz przepływów pieniężnych wygenerowanych przez emitenta. W takiej sytuacji posiadacze transzy mają prawo do spłaty kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty wyłącznie wtedy, gdy emitent wygeneruje przepływy pieniężne wystarczające do spłaty transz o wyższym priorytecie.

B4.1.21 W takich transakcjach transzę charakteryzują przepływy pieniężne będące spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty jedynie wtedy, gdy:

- a) warunki umowy związane z transzą ocenianą na potrzeby klasyfikacji (bez dokonywania wglądu w bazową pulę instrumentów finansowych), prowadzą do powstania przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (np. stopa procentowa transzy nie jest powiązana z indeksem towarowym);
- b) bazowa pula instrumentów finansowych posiada charakterystykę przepływów pieniężnych przedstawioną w paragrafach B4.1.23 i B4.1.24; oraz

- c) ekspozycja na ryzyko kredytowe bazowej puli instrumentów finansowych właściwa dla transzy jest równa lub niższa od ekspozycji na ryzyko kredytowe bazowej puli instrumentów finansowych (na przykład rating kredytowy transzy ocenianej na potrzeby klasyfikacji jest równy lub wyższy od ratingu kredytowego, który miałby zastosowanie w odniesieniu do pojedynczej transzy, która posłużyła do sfinansowania bazowej puli instrumentów finansowych).

B4.1.22 Jednostka musi dokonać wglądu, dopóki nie zidentyfikuje puli instrumentów, które kreują (a nie tylko „przekazują dalej”) przepływy pieniężne. Jest to bazowa pula instrumentów finansowych.

B4.1.23 Bazowa pula musi zawierać jeden lub więcej instrumentów, z którymi związane są wynikające z umowy przepływy pieniężne będące jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

B4.1.24 Bazowa pula instrumentów finansowych może także obejmować instrumenty, które:

- a) zmniejszają zmienność przepływów pieniężnych z tytułu instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23, a ich powiązanie z instrumentami, o których mowa w paragrafie B4.1.23, prowadzi do przepływów pieniężnych będących jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (np. górny lub dolny pułap stopy procentowej lub umowa, która zmniejsza ryzyko kredytowe niektórych lub wszystkich instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23); lub

- b) prowadzą do dostosowania przepływów pieniężnych z tytułu transz i przepływów pieniężnych z tytułu bazowej puli instrumentów, o których mowa w paragrafie B4.1.23, w celu uwzględnienia różnic wynikających wyłącznie z:

(i) tego, czy stopa procentowa jest stała czy zmienna;

(ii) waluty, w której przepływy pieniężne są denominowane, w tym z inflacją tej waluty; lub

(iii) rozkładu w czasie przepływów pieniężnych.

B4.1.25 Jeśli którykolwiek instrument z puli nie spełnia warunków określonych w paragrafie B4.1.23 lub paragrafie B4.1.24, warunek z paragrafu B4.1.21 pkt b) nie jest spełniony. Przy dokonywaniu tej oceny nie musi być konieczna szczegółowa analiza poszczególnych instrumentów wchodzących w skład puli. Jednostka musi jednak dokonać osądu i dokonać odpowiedniej analizy w celu ustalenia, czy instrumenty wchodzące w skład puli spełniają warunki określone w paragrafach B4.1.23–B 4.1.24 (zob. również paragraf B 4.1.18 zawierający objaśnienia dotyczące wytycznych w sprawie charakterystyki przepływów pieniężnych wynikających z umowy, których wpływ jest niewielki).

B4.1.26 Jeśli w momencie początkowego ujęcia posiadacz nie może dokonać oceny warunków określonych w paragrafie B4.1.21, transza musi zostać wyceniona w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jeśli bazowa pula instrumentów po początkowym ujęciu może zmienić się w taki sposób, że może nie spełniać warunków określonych w paragrafach B4.1.23–B4.1.24, to transza nie spełnia warunków określonych w paragrafie B4.1.21 i musi być wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy. Jeżeli jednak pula bazowa zawiera instrumenty zabezpieczone aktywami, które nie spełniają warunków określonych w paragrafach B4.1.23–B4.1.24, zdolność do wejścia w posiadanie takich aktywów nie jest uwzględniana do celów stosowania niniejszego paragrafu, chyba że jednostka nabyła transzę z zamiarem kontroli zabezpieczenia.

Możliwość wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy (sekcje 4.1 i 4.2)

- B4.1.27 Z zastrzeżeniem warunków określonych w paragrafach 4.1.5 i 4.2.2 niniejszy standard zezwala jednostce na wyznaczenie składnika aktywów finansowych, zobowiązania finansowego lub grupy instrumentów finansowych (aktywów finansowych, zobowiązań finansowych lub kombinacji obydwu) jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy pod warunkiem że prowadzi to do uzyskania bardziej przydatnych informacji.
- B4.1.28 Decyzja jednostki dotycząca wyznaczenia składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy jest podobna do wyboru zasad (polityki) rachunkowości (mimo iż w przeciwieństwie do wyboru zasad (polityki) rachunkowości nie musi być stosowana spójnie w stosunku do wszystkich podobnych transakcji). Jeśli jednostka ma możliwość wyboru, paragraf 14 pkt b) MSR 8 wymaga, aby wybrane zasady (polityka) rachunkowości prowadziły do uzyskiwania na podstawie sprawozdań finansowych bardziej przydatnych i wiarygodnych informacji o wpływie transakcji, innych zdarzeń i warunków na sytuację finansową, wynik finansowy, czy też przepływy pieniężne jednostki. Na przykład w przypadku wyznaczenia zobowiązania finansowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy, paragraf 4.2.2 określa dwie okoliczności, w których spełniony zostanie wymóg uzyskania bardziej przydatnych informacji. W związku z tym, chcąc dokonać takiego wyznaczenia zgodnie z paragrafem 4.2.2, jednostka musi udowodnić, że dotyczy jej jedna (lub obie) z tych okoliczności.

Wyznaczenie usuwa lub znacząco zmniejsza niedopasowanie księgowe

- B4.1.29 Wycena składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz klasyfikacja ujętych zmian ich wartości są uzależnione od klasyfikacji pozycji oraz od tego, czy pozycja jest częścią wyznaczonego powiązania zabezpieczającego. Wymogi te mogą stwarzać niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (określaną niekiedy jako „niedopasowanie księgowe”), na przykład gdyby składnik aktywów finansowych nie został wyznaczony jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy i byłby po początkowym ujęciu klasyfikowany jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy, a zobowiązanie, które jednostka uznaje za powiązane, byłoby po początkowym ujęciu wyceniane w koszcie zamortyzowanym (bez ujęcia zmian wartości godziwej). W takich okolicznościach jednostka może stwierdzić, że jej sprawozdanie finansowe będzie dostarczać bardziej przydatnych informacji, jeśli zarówno składnik aktywów, jak i zobowiązanie zostały wycenione w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- B4.1.30 Na poniższych przykładach pokazano przypadki, w których ten warunek mógłby zostać spełniony. We wszystkich przypadkach jednostka może wykorzystać ten warunek do wyznaczenia aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, wyłącznie jeśli spełnia zasadę określoną w paragrafie 4.1.5 lub paragrafie 4.2.2 pkt a):

- a) jednostka posiada umowy objęte zakresem MSSF 17 (przy ich wycenie uwzględnia się bieżące informacje) oraz aktywa finansowe uznane przez nią za powiązane, które w innym przypadku byłyby wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody albo w zamortyzowanym koszcie.
- b) jednostka posiada aktywa finansowe, zobowiązania finansowe lub jedno i drugie, podlegające wspólnemu ryzyku, takiemu jak ryzyko stopy procentowej, prowadzącemu do przeciwnych zmian wartości godziwej, które wzajemnie się kompensują. Tylko niektóre z tych instrumentów będą jednak wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (na przykład te, które są instrumentami pochodnymi lub zostały zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu). Może się również zdarzyć, że wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń nie są spełnione, na przykład dlatego, że wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia zawarte w paragrafie 6.4.1 nie są spełnione;
- c) jednostka posiada aktywa finansowe, zobowiązania finansowe lub jedno i drugie, które podlegają wspólnemu ryzyku, takiemu jak ryzyko stopy procentowej, które prowadzi do przeciwnych zmian wartości godziwej, które wzajemnie się kompensują i żaden ze składników aktywów finansowych ani żadne ze zobowiązań finansowych nie kwalifikuje się do wyznaczenia jako instrument zabezpieczający, ponieważ nie są one wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Ponadto przy braku rachunkowości zabezpieczeń występuje znaczna niespójność w ujmowaniu zysków i strat. Na przykład jednostka sfinansowała określoną grupę pożyczek drogą emisji obligacji będących przedmiotem obrotu, których zmiany wartości godziwej wzajemnie się kompensują. Jeśli ponadto jednostka regularnie kupuje i sprzedaje obligacje, ale rzadko, o ile kiedykolwiek, kupuje i sprzedaje pożyczki, wykazując zarówno pożyczki, jak i obligacje w ich wartości godziwej przez wynik finansowy, eliminuje w ten sposób niespójność dotyczącą momentu ujęcia zysków i strat, która powstałaby na skutek wyceny obydwu tych pozycji w zamortyzowanym koszcie i ujmowania zysku lub straty każdorazowo w związku z odkupem obligacji.

B4.1.31 W przypadkach takich jak opisane w poprzednim paragrafie wyznaczenie, w momencie początkowego ujęcia, aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, które to aktywa lub zobowiązania w innym przypadku nie byłyby wyceniane w ten sposób, może wyeliminować lub znacznie zmniejszyć niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania i doprowadzić do otrzymania bardziej przydatnych informacji. Ze względów praktycznych jednostka nie musi dokładnie w tym samym czasie zawrzeć transakcji powodujących powstanie aktywów i zobowiązań powodujących niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania. Uzasadniona zwłoka jest dopuszczona pod warunkiem że każda transakcja będzie w momencie początkowego ujęcia wyznaczona jako wyceniana w wartości godziwej przez wynik finansowy oraz w tym czasie jednostka będzie oczekiwać wystąpienia wszelkich pozostałych transakcji.

B4.1.32 Niedopuszczalne byłoby wyznaczenie jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy tylko niektórych spośród aktywów finansowych i zobowiązań finansowych prowadzących do powstania niespójności, o ile nie doprowadziłoby to do jej wyeliminowania lub znacznego zmniejszenia, a zatem nie zapewniłoby uzyskania bardziej przydatnych informacji. Dopuszczalne byłoby jednak wyznaczenie tylko pewnej liczby podobnych aktywów finansowych lub podobnych

zobowiązań finansowych, jeśli doprowadziłoby to do znacznego zmniejszenia niespójności (potencjalnie większego niż w przypadku innych dopuszczalnych wyznaczeń). Dla przykładu zakłada się, iż jednostka posiada pewną liczbę podobnych zobowiązań finansowych o łącznej wartości 100 j.p. oraz pewną liczbę podobnych aktywów finansowych o łącznej wartości 50 j.p., ale wycenianych według różnych zasad. Jednostka może znacznie zmniejszyć niespójność w wycenie poprzez wyznaczenie w momencie początkowego ujęcia wszystkich aktywów, ale tylko niektórych zobowiązań (na przykład poszczególnych zobowiązań o łącznej wartości 45 j.p.) jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy. Tym niemniej ze względu na to, że wyznaczenie w wartości godziwej przez wynik finansowy może być zastosowane tylko do całego instrumentu finansowego, w powyższym przykładzie jednostka musi wyznaczyć jedno zobowiązanie lub kilka zobowiązań w całości. Jednostka nie mogłaby wyznaczyć komponentu zobowiązania (np. zmian wartości możliwych do przypisania tylko jednemu ryzyku, na przykład ryzyku zmiany referencyjnych stóp procentowych) lub części (tj. udziału procentowego) zobowiązania.

Zarządzanie grupą zobowiązań finansowych lub grupą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz ocena jej wyników na podstawie wartości godziwej

- B4.1.33 Jednostka może zarządzać grupą zobowiązań finansowych lub grupą aktywów finansowych i zobowiązań finansowych oraz oceniać jej wyniki w taki sposób, iż wycena grupy w wartości godziwej przez wynik finansowy prowadzi do uzyskania bardziej przydatnych informacji. W tym przypadku nacisk jest położony na sposób, w jaki jednostka zarządza wynikami i ocenia wyniki, a nie na rodzaj jej instrumentów finansowych.
- B4.1.34 Na przykład jednostka może posłużyć się tym warunkiem, aby wyznaczyć zobowiązania finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeśli stosuje się do zasady określonej w paragrafie 4.2.2 pkt b) oraz posiada aktywa finansowe i zobowiązania finansowe, które wspólnie podlegają jednemu lub większej liczbie ryzyk, a ryzyka te są zarządzane i oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania aktywami i zobowiązaniami. Przykładem może być jednostka, która wyemitowała „produkty strukturyzowane” zawierające wiele wbudowanych instrumentów pochodnych oraz zarządza wynikającym z nich ryzykami w oparciu o wartość godziwą, wykorzystując w tym celu zbiór różnych pochodnych i niepochodnych instrumentów finansowych.
- B4.1.35 Jak zostało omówione powyżej, warunek ten zależy od sposobu, w jaki jednostka zarządza wynikami i ocenia wyniki grupy określonych instrumentów finansowych. Zatem (z zastrzeżeniem wymogu wyznaczenia w momencie początkowego ujęcia) jednostka, która wyznacza zobowiązania finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy w oparciu o ten warunek, wyznacza w ten sposób wszystkie kwalifikujące się zobowiązania finansowe, które są wspólnie zarządzane i oceniane.
- B4.1.36 Dokumentacja dotycząca strategii jednostki nie musi być obszerna, ale powinna wystarczać do udowodnienia, że wymóg określony w paragrafie 4.2.2 pkt b) jest spełniony. Taka dokumentacja nie jest wymagana dla każdej indywidualnej pozycji, ale może być przygotowana dla całego portfela. Przykładowo, jeśli system zarządzania wynikami działalności danego działu – zatwierdzony przez kluczowy personel kierowniczy jednostki – wyraźnie wskazuje, iż jego wyniki działalności są oceniane na tej podstawie, nie ma potrzeby przygotowywania dalszej dokumentacji potwierdzającej spełnienie wymogu określonego w paragrafie 4.2.2 pkt b).

Wbudowane instrumenty pochodne (sekcja 4.3)

- B4.3.1 Jeśli jednostka staje się stroną kontraktu hybrydowego, którego umowa zasadnicza nie jest składnikiem aktywów objętym zakresem niniejszego standardu, paragraf 4.3.3 wymaga od jednostki zidentyfikowania każdego wbudowanego instrumentu pochodnego, oceny, czy powinien być on oddzielony od umowy zasadniczej, a w przypadku tych wbudowanych instrumentów pochodnych, których dotyczy wymóg oddzielenia, wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie początkowego ujęcia i później.
- B4.3.2 Jeśli umowa zasadnicza nie ma ustalonego lub określonego z góry terminu wymagalności i stanowi rezydualny udział w aktywach netto jednostki, wówczas jej cechy ekonomiczne oraz ryzyko są takie same jak instrumentu kapitałowego, a wbudowany instrument pochodny musi posiadać cechy kapitału własnego związane z tą samą jednostką, aby mógł być uznany za ściśle powiązany. Jeśli umowa zasadnicza nie jest instrumentem kapitałowym oraz odpowiada definicji instrumentu finansowego, wówczas jej cechy ekonomiczne oraz ryzyko są takie same jak instrumentu dłużnego.
- B4.3.3 Wbudowany instrument pochodny inny niż opcja (np. wbudowany forward lub swap) jest oddzielany od umowy zasadniczej na podstawie wynikających z niej wprost lub pośrednio podstawowych warunków, w taki sposób, aby jego wartość godziwa w momencie początkowego ujęcia wynosiła zero. Wbudowane instrumenty pochodne będące opcją (np. wbudowana opcja sprzedaży, opcja kupna, opcja na górny pułap, opcja na dolny pułap, lub opcja na swap), są oddzielane od umowy zasadniczej na podstawie określonych warunków cechujących opcję. Początkową wartością bilansową instrumentu zasadniczego jest wartość rezydualna pozostająca po oddzieleniu wbudowanego instrumentu pochodnego.
- B4.3.4 Połączenie cech wielu wbudowanych instrumentów pochodnych w pojedynczym kontrakcie hybrydowym jest zasadniczo traktowane jako pojedynczy złożony wbudowany instrument pochodny. Jednakże wbudowane instrumenty pochodne klasyfikowane jako kapitał własny (zob. MSR 32) są ujmowane oddzielnie od tych klasyfikowanych jako aktywa lub zobowiązania. Ponadto, jeśli kontrakt hybrydowy zawiera więcej niż jeden wbudowany instrument pochodny i instrumenty te dotyczą różnych ekspozycji na ryzyko, a także są łatwe do oddzielenia i niezależne od siebie, wtedy są one ujmowane osobno.
- B4.3.5 Cechy ekonomiczne i ryzyko wbudowanych instrumentów pochodnych nie są ściśle powiązane z umową zasadniczą (paragraf 4.3.3 pkt a)) w poniższych przykładowych sytuacjach. W tych przypadkach przy założeniu, że warunki określone w paragrafie 4.3.3 pkt b) i c) są spełnione, wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się oddzielnie od umowy zasadniczej.
- a) Wbudowana w instrument opcja sprzedaży umożliwiającą posiadaczowi żądanie odkupu przez wystawcę instrumentu za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów, która zmienia się zależnie od zmiany ceny lub indeksu instrumentu kapitałowego lub towaru, nie jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym.

- b) Opcja lub automatyczna klauzula przedłużenia terminu wymagalności instrumentu dłużnego nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym, chyba że w momencie przedłużenia następuje jednoczesna korekta do przybliżonej bieżącej rynkowej stopy procentowej. Jeśli jednostka emituje instrument dłużny, a posiadacz tego instrumentu dłużnego wystawia opcję kupna na ten instrument dłużny dla osoby trzeciej, emitent traktuje opcję kupna jako przedłużenie terminu wymagalności tego instrumentu dłużnego pod warunkiem że można od niego wymagać uczestniczenia w sprzedaży lub umożliwienia sprzedaży instrumentu dłużnego w wyniku realizacji opcji kupna.
- c) Płatności odsetek lub kwoty głównej indeksowane do instrumentu kapitałowego wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową – w przypadku której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kwoty głównej na podstawie wartości instrumentów kapitałowych – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.
- d) Płatności odsetek lub kwoty głównej indeksowane do towaru wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową – w przypadku której dokonuje się indeksacji kwoty odsetek lub kwoty głównej na podstawie ceny towaru (np. złota) – nie są ściśle powiązane z instrumentem zasadniczym, ponieważ ryzyka typowe dla instrumentu zasadniczego i wbudowanego instrumentu pochodnego są różne.
- e) Opcja kupna, sprzedaży lub wcześniejszej spłaty wbudowana w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym lub umową ubezpieczeniową nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą, chyba że:
- (i) cena wykonania opcji jest, na każdy dzień wykonania, w przybliżeniu równa wartości zamortyzowanego kosztu umowy zasadniczej będącej instrumentem dłużnym lub wartości bilansowej zasadniczej umowy ubezpieczeniowej; lub
 - (ii) cena wykonania opcji wcześniejszej spłaty skutkuje uzyskaniem przez pożyczkodawcę zwrotu kwoty do poziomu przybliżonego do bieżącej wartości utraconych odsetek za pozostały okres obowiązywania umowy zasadniczej. Utracone odsetki stanowią iloczyn wcześniej spłaconej kwoty głównej i różnicy stóp procentowych. Różnicę stóp procentowych stanowi nadwyżka efektywnej stopy procentowej właściwej dla umowy zasadniczej nad efektywną stopą procentową, którą jednostka uzyskalaby w dniu wcześniejszej spłaty, gdyby dokonała reinwestycji wcześniej spłaconej kwoty głównej, zawierając podobną umowę na pozostały okres obowiązywania umowy zasadniczej.
- Ocena tego, czy opcja kupna lub sprzedaży jest ściśle powiązana z zasadniczym instrumentem dłużnym, dokonywana jest przed wydzieleniem składnika kapitałowego z zamiennego instrumentu dłużnego zgodnie z MSR 32.
- f) Kredytowe instrumenty pochodne, które są wbudowane w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym oraz pozwalają jednej ze stron (beneficjentowi) przenieść ryzyko kredytowe wynikające z określonego składnika aktywów, który może nie znajdować się w posiadaniu tej strony, na inną osobę (gwaranta), nie są ściśle powiązane z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym. Takie kredytowe instrumenty pochodne pozwalają gwarantowi na przejście ryzyka związanego z określonym składnikiem aktywów bez bezpośredniego posiadania tego składnika.

- B4.3.6 Przykładem kontraktu hybrydowego jest instrument finansowy, który może zostać przez posiadacza przedstawiony emitentowi do odkupienia w zamian za kwotę środków pieniężnych lub innych aktywów finansowych, która zmienia się na podstawie zmiany indeksu kapitałowego lub towarowego, którego wartość może wzrastać lub zmniejszać się („instrument z opcją przedstawienia do odkupienia”). Jeśli emitent w momencie początkowego ujęcia nie wyznacza instrumentu z opcją przedstawienia do odkupienia jako zobowiązanie finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, wymaga się, aby wbudowany instrument pochodny (tj. indeksowana płatność kwoty głównej) został oddzielony zgodnie z paragrafem 4.3.3, ponieważ umowa zasadnicza jest instrumentem dłużnym w myśl paragrafu B4.3.2, a indeksowana płatność kwoty głównej nie jest ściśle powiązana z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym zgodnie z paragrafem B4.3.5 pkt a). Ponieważ płatności kwoty głównej mogą się zwiększać lub też maleć, wbudowanym instrumentem pochodnym jest instrument pochodny niebędący opcją, którego wartość jest indeksowana do zmiennej bazowej.
- B4.3.7 W przypadku instrumentu z opcją przedstawienia do wykupienia, który może być w każdym momencie przedstawiony do odkupienia za kwotę środków pieniężnych odpowiadającą proporcjonalnemu udziałowi w wartości aktywów netto jednostki (takiego jak na przykład jednostki otwartego funduszu inwestycyjnego lub niektóre produkty inwestycyjne powiązane z takimi jednostkami), skutkiem oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego i ujmowania każdego z komponentów jest wycena kontraktu hybrydowego w wartości wykupu płatnej na koniec okresu sprawozdawczego, gdyby posiadacz instrumentu wykonał swoje prawo przedstawienia go emitentowi do wykupu.
- B4.3.8 Cechy ekonomiczne oraz ryzyka związane z wbudowanym instrumentem pochodnym są ściśle związane z cechami ekonomicznymi i ryzykami umów zasadniczych w poniższych przypadkach. W takich sytuacjach jednostka nie ujmuje instrumentów wbudowanych oddzielnie od umów zasadniczych.
- a) Wbudowany instrument pochodny, w którym zmienną bazową jest stopa procentowa lub indeks stóp procentowych, które mogą zmieniać kwotę odsetek, jakie w innym przypadku byłyby płacone lub otrzymywane z oprocentowanego zasadniczego instrumentu dłużnego lub zasadniczej umowy ubezpieczeniowej, jest ściśle powiązany z umową zasadniczą, chyba że kontrakt hybrydowy może być rozliczony w taki sposób, że posiadacz nie odzyskałby zasadniczo całej ujętej inwestycji lub wbudowany instrument pochodny mógłby co najmniej podwoić początkową wewnętrzną stopę zwrotu posiadacza wynikającą z umowy zasadniczej oraz spowodować, że stopa zwrotu byłaby co najmniej dwukrotnie większa od stopy rynkowej dla umów o takich samych warunkach jak umowa zasadnicza.
- b) Instrument na dolny lub górny pułap stóp procentowych, wbudowany w instrument dłużny lub umowę ubezpieczeniową, jest ściśle powiązany z instrumentem zasadniczym, o ile w momencie zawarcia instrumentu lub umowy górny pułap jest na poziomie lub powyżej rynkowej stopy procentowej, a dolny pułap stopy procentowej jest na poziomie lub poniżej rynkowej stopy procentowej, przy czym dolny lub górny pułap nie jest objęty dźwignią finansową w odniesieniu do umowy zasadniczej. Podobnie klauzule zawarte w umowach dotyczących kupna lub sprzedaży aktywów (np. towarów), które określają dolny lub górny pułap cen do zapłacenia lub do otrzymania za te aktywa, są ściśle związane z umowami zasadniczymi, jeśli obydwa instrumenty na dolny lub górny pułap cen nie posiadały wartości wewnętrznej w momencie zawarcia umowy i nie są objęte dźwignią finansową.

- c) Wbudowany walutowy instrument pochodny powodujący, że strumienie płatności kwoty głównej lub odsetek są wyrażone w walucie obcej, i wbudowany w umowę zasadniczą będącą instrumentem dłużnym (np. obligacje dwuwalutowe), jest ściśle związany z umową zasadniczą będącą instrumentem dłużnym. Taki instrument pochodny nie jest oddzielany od instrumentu zasadniczego, ponieważ zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych* wymagane jest ujmowanie w wyniku finansowym zysków i strat z tytułu różnic kursowych.
- d) Walutowy instrument pochodny wbudowany w umowę zasadniczą będącą umową ubezpieczeniową lub niebędącą instrumentem finansowym (np. umowa kupna lub sprzedaży składnika niefinansowego, w przypadku której cena jest wyrażona w walucie obcej) jest ściśle związany z umową zasadniczą, pod warunkiem że nie jest objęty dźwignią finansową, nie ma cech opcji i wymaga płatności wyrażonych w jednej z poniższych walut:
- (i) w walucie funkcjonalnej którejkolwiek z istotnych stron umowy;
 - (ii) w walucie, w której zazwyczaj w obrocie międzynarodowym ustalana jest cena nabywanego lub dostarczanego dobra lub usługi (np. dla transakcji dotyczących ropy naftowej taką walutą jest dolar amerykański); lub
 - (iii) w walucie powszechnie stosowanej w umowach kupna lub sprzedaży składników niefinansowych w środowisku gospodarczym, w którym dokonano transakcji (tj. stosunkowo stabilna i płynna waluta, która jest powszechnie stosowana w lokalnym obrocie gospodarczym lub w handlu zagranicznym).
- e) Opcja wcześniejszej spłaty wbudowana w strip odsetkowy lub w strip kapitałowy jest ściśle związana z umową zasadniczą, jeśli umowa zasadnicza: (i) powstała na skutek oddzielenia prawa do uzyskiwania wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu instrumentu finansowego, który sam w sobie nie zawierał wbudowanego instrumentu pochodnego, oraz (ii) nie zawiera żadnych warunków, które nie występowałyby również w pierwotnym zasadniczym instrumencie dłużnym.
- f) Instrument pochodny wbudowany w zasadniczą umowę leasingową jest ściśle związany z umową zasadniczą, jeśli wbudowany instrument pochodny jest: (i) indeksacją inflacyjną, taką jak indeksowanie opłat leasingowych na podstawie wskaźnika wzrostu cen artykułów konsumpcyjnych (pod warunkiem że nie on jest zmodyfikowany i indeks ten dotyczy inflacji środowiska gospodarczego, w którym działa jednostka); (ii) zmienną opłatą leasingową zależną od powiązanej sprzedaży; oraz (iii) zmienną opłatą leasingową zależną od zmiennych stóp procentowych.
- g) Instrument pochodny powiązany z jednostkami uczestnictwa, wbudowany w zasadniczy instrument finansowy lub zasadniczą umowę ubezpieczeniową, jest ściśle związany z instrumentem zasadniczym lub umową zasadniczą, jeśli płatności wyrażone w jednostkach uczestnictwa są wyceniane w bieżącej wartości jednostek, która odzwierciedla wartość godziwą aktywów funduszu. Cecha powiązania z jednostkami uczestnictwa to taki warunek umowy, który wymaga płatności wyrażonych w jednostkach uczestnictwa wewnętrznego lub zewnętrznego funduszu inwestycyjnego.

- h) Instrument pochodny wbudowany w umowę ubezpieczeniową jest ściśle związany z zasadniczą umową ubezpieczeniową, jeśli wbudowany instrument pochodny oraz zasadnicza umowa ubezpieczeniowa są współzależne do tego stopnia, że jednostka nie jest w stanie odrębnie wycenić wbudowanego instrumentu pochodnego (tj. bez uwzględnienia umowy zasadniczej).

Instrumenty zawierające wbudowane instrumenty pochodne

- B4.3.9 Jak określono w paragrafie B4.3.1, jeśli jednostka staje się stroną kontraktu hybrydowego, którego umowa zasadnicza nie stanowi składnika aktywów objętego zakresem niniejszego standardu i obejmuje jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, paragraf 4.3.3 wymaga od jednostki zidentyfikowania każdego takiego wbudowanego instrumentu pochodnego, oceny, czy powinien być oddzielony od umowy zasadniczej, a w przypadku tych instrumentów pochodnych, których dotyczy wymóg oddzielenia, wyceny instrumentów pochodnych w wartości godziwej w momencie początkowego ujęcia i później. Te wymogi mogą być bardziej złożone lub prowadzić do mniej wiarygodnych wycen aniżeli wycenianie całego instrumentu w wartości godziwej przez wynik finansowy. Z tego względu niniejszy standard zezwala, aby cały kontrakt hybrydowy wyznaczyć jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy.
- B4.3.10 Takie wyznaczenie może być dokonane niezależnie od tego, czy paragraf 4.3.3 wymaga oddzielenia wbudowanego instrumentu pochodnego od umowy zasadniczej, czy tego zabrania. Paragraf 4.3.5 nie uzasadniałby jednak wyznaczenia kontraktu hybrydowego jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy w przypadkach omówionych w paragrafie 4.3.5 pkt a) i b), ponieważ nie prowadziłoby to do zmniejszenia złożoności ani do wzrostu wiarygodności.

Ponowna ocena wbudowanych instrumentów pochodnych

- B4.3.11 Zgodnie z paragrafem 4.3.3 jednostka ocenia, czy wbudowany instrument pochodny należy oddzielić od umowy zasadniczej i ujmować jako instrument pochodny w momencie, gdy jednostka ta staje się po raz pierwszy stroną umowy. Niedozwolone jest dokonywanie późniejszych ponownych ocen, chyba że do warunków umowy wprowadzana jest zmiana w znaczny sposób modyfikująca przepływy pieniężne, które w przeciwnym razie byłyby wymagane zgodnie z umową, w którym to przypadku istnieje obowiązek dokonania ponownej oceny. Jednostka ustala, czy modyfikacja przepływów pieniężnych jest znaczna, biorąc pod uwagę stopień, w jakim zmieniły się oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne powiązane z wbudowanym instrumentem pochodnym, umową zasadniczą bądź obydwoma tymi elementami, a także czy zmiana ta jest znaczna w porównaniu z oczekiwanymi uprzednio przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy.
- B4.3.12 Paragraf B4.3.11 nie ma zastosowania do wbudowanych w umowy instrumentów pochodnych nabytych w wyniku:
- a) połączenia przedsięwzięć (zgodnie z definicją w MSSF 3 *Połączenia jednostek*);
 - b) połączenia jednostek lub przedsięwzięć znajdujących się pod wspólną kontrolą zgodnie z opisem w paragrafach B1–B4 MSSF 3; lub
 - c) utworzenia wspólnego przedsięwzięcia zgodnie z definicją w MSSF 11 *Wspólne ustalenia umowne*

ani też przy ponownej ich ocenie na dzień nabycia ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ MSSF 3 odnosi się do nabycia kontraktów z wbudowanymi instrumentami pochodnymi w ramach połączenia przedsięwzięć.

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych (sekcja 4.4)

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych

B4.4.1 Paragraf 4.4.1 wymaga przeklasyfikowania przez jednostkę aktywów finansowych, jeżeli jednostka zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania tymi aktywami finansowymi. Oczekuje się, że tego typu zmiany będą występować rzadko. Zmiany te są ustalane przez kierownictwo wyższego szczebla jednostki i wynikają ze zmian zachodzących na zewnątrz lub wewnątrz jednostki oraz muszą być istotne dla działalności jednostki i możliwe do przedstawienia stronom zewnętrznym. W podobny sposób zmiana modelu biznesowego jednostki ma miejsce jedynie jeśli jednostka rozpoczyna lub kończy wykonywać działanie, które jest istotne dla jej działalności; na przykład w przypadku gdy jednostka nabyła lub sprzedała rodzaj działalności bądź zakończyła jego prowadzenie. Przykładowe zmiany modelu biznesowego obejmują następujące przypadki:

- a) jednostka posiada portfel pożyczek komercyjnych, które są przeznaczone do sprzedaży w krótkim okresie. Jednostka przejmuje spółkę zarządzającą pożyczkami komercyjnymi, która stosuje model biznesowy utrzymywania pożyczek w celu uzyskania wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Portfel pożyczek komercyjnych przestaje być przeznaczony do sprzedaży i jest zarządzany razem z nabytymi pożyczkami komercyjnymi, a całość jest utrzymywana w celu uzyskania wynikających z umowy przepływów pieniężnych;
- b) podmiot świadczący usługi finansowe postanawia zakończyć działalność związaną z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi. W ramach tej działalności nie są już zawierane nowe transakcje, wobec czego podmiot świadczący usługi finansowe aktywnie oferuje do sprzedaży swój portfel pożyczek hipotecznych.

B4.4.2 Zmiana celu modelu biznesowego jednostki musi być dokonana przed dniem przeklasyfikowania. Dla przykładu, jeśli 15 lutego podmiot świadczący usługi finansowe postanawia zakończyć działalność związaną z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi i w związku z tym 1 kwietnia (tj. pierwszego dnia kolejnego okresu sprawozdawczego) musi przeklasyfikować wszystkie właściwe aktywa finansowe, to po 15 lutego jednostce nie wolno zawierać nowych transakcji związanych z detalicznymi pożyczkami hipotecznymi ani w inny sposób angażować się w działalność związaną z poprzednim modelem biznesowym.

B4.4.3 Za zmiany modelu biznesowego nie uważa się:

- a) zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- b) tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- c) przeniesienia aktywów finansowych między segmentami jednostki stosującymi różne modele biznesowe.

WYCENA (ROZDZIAŁ 5)

Początkowa wycena (sekcja 5.1)

B5.1.1 Wartość godziwą instrumentu finansowego w momencie początkowego ujęcia stanowi zwykle cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty, zob. również paragraf B5.1.2 A i MSSF 13). Jeśli jednak część uiszczonej lub otrzymanej zapłaty dotyczy płatności za coś innego niż instrument

finansowy, jednostka ustala wartość godziwą instrumentu finansowego. Na przykład wartość godziwą nieoprocentowanej długoterminowej pożyczki lub należności może zostać wyceniona jako wartość bieżąca wszystkich przyszłych przychodów gotówkowych zdyskontowanych przy użyciu przeważającej na rynku stopy procentowej lub przeważających na rynku stóp procentowych stosowanych w odniesieniu do podobnego instrumentu (podobnego pod względem waluty, okresu życia, rodzaju stopy procentowej i innych czynników) z podobnym ratingiem kredytowym. Każda dodatkowo pożyczona kwota stanowi koszt lub pomniejsza przychód, chyba że kwalifikuje się do ujęcia jako innego rodzaju składnik aktywów.

B5.1.2 Jeśli jednostka udziela pożyczki oprocentowanej według stopy odbiegającej od stóp rynkowych (np. 5 %, podczas gdy stopa rynkowa dla podobnych pożyczek wynosi 8 %) i z góry otrzymuje pewną opłatę jako rekompensatę, to ujmuje pożyczkę w wartości godziwej, tj. bez tej otrzymanej początkowej opłaty.

B5.1.2 A Najlepszym dowodem wartości godziwej instrumentu finansowego w momencie początkowego ujęcia jest zazwyczaj cena transakcyjna (tj. wartość godziwa uiszczonej lub otrzymanej zapłaty, zob. również MSSF 13). Jeżeli jednostka ustali, że wartość godziwa w momencie początkowego ujęcia różni się od ceny transakcyjnej, o której mowa w paragrafie 5.1.1 A, to ujmuje ten instrument na ten dzień w następujący sposób:

- a) zgodnie z wyceną wymaganą w paragrafie 5.1.1, jeżeli wartość godziwą znajduje potwierdzenie w cenie notowanej na aktywnym rynku za identyczny składnik aktywów lub identyczne zobowiązanie (tj. w danych wejściowych poziomu 1) lub opiera się na technice wyceny, w której wykorzystuje się tylko dane z obserwowalnych rynków. Jednostka ujmuje różnicę między wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia a ceną transakcyjną jako zysk lub stratę;
- b) we wszystkich innych przypadkach – zgodnie z wyceną wymaganą w paragrafie 5.1.1 – skorygowaną w celu odroczenia różnicy między wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia a ceną transakcyjną. Po początkowym ujęciu jednostka ujmuje odroczoną różnicę jako zysk lub stratę tylko do wysokości, jaka wynika ze zmiany czynnika (w tym czasu), którą uczestnicy rynku uwzględniliby przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania.

Wycena po początkowym ujęciu (sekcje 5.2 i 5.3)

B5.2.1 Jeśli instrument finansowy, który został poprzednio ujęty jako składnik aktywów finansowych, jest wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy i jego wartość godziwa spada poniżej zera, to staje się on, zgodnie z paragrafem 4.2.1, zobowiązaniem finansowym. Kontrakty hybrydowe zawierające umowy zasadnicze, które są aktywami objętymi zakresem niniejszego standardu, są jednak zawsze wyceniane zgodnie z paragrafem 4.3.2.

B5.2.2 Poniższy przykład ilustruje ujęcie kosztów transakcyjnych przy początkowej wycenie oraz wycenie po początkowym ujęciu składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany w wartości godziwej ze zmianami uwzględnianymi w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5 lub 4.1.2 A. Jednostka nabywa składnik aktywów finansowych za kwotę 100 j.p. powiększoną o prowizję od zakupu wynoszącą 2 j.p. Początkowo jednostka ujmuje ten składnik aktywów w wartości 102 j.p. Okres sprawozdawczy kończy się następnego dnia, kiedy rynkowa cena tego składnika aktywów wynosi 100 j.p. Gdyby składnik aktywów został sprzedany, zapłacona zostałaby prowizja w wysokości 3 j.p. Na ten dzień jednostka wycenia składnik aktywów w kwocie 100 j.p. (bez uwzględniania ewentualnej prowizji od sprzedaży) i ujmuje stratę w wysokości 2 j.p. w innych całkowitych dochodach. Jeżeli składnik aktywów finansowych jest wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A, koszty transakcyjne podlegają amortyzacji przez wynik finansowy przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej.

- B5.2.2 A Wycena po początkowym ujęciu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz późniejsze ujęcie zysków i strat opisane w paragrafie B5.1.2 A muszą być zgodne z wymogami niniejszego standardu.

Inwestycje w instrumenty kapitałowe i umowy o te inwestycje

- B5.2.3 Wszystkie inwestycje w instrumenty kapitałowe i umowy o te instrumenty muszą być wyceniane w wartości godziwej. Jednakże w ściśle określonych okolicznościach koszt może być właściwym szacunkiem wartości godziwej. Może tak być w przypadku, gdy niedostępne są wystarczające aktualne informacje w celu ustalenia wartości godziwej lub gdy istnieje szeroki przedział możliwych wycen w wartości godziwej, a koszt stanowi najlepszy szacunek wartości godziwej w tym przedziale.

- B5.2.4 Wskaźniki świadczące o tym, że koszt może nie odpowiadać wartości godziwej, obejmują:

- a) znaczną zmianę wyników działalności jednostki, w której dokonano inwestycji, w porównaniu z budżetami, planami lub celami pośrednimi;
- b) zmiany co do oczekiwanego osiągnięcia przez jednostkę, w której dokonano inwestycji, technicznych celów pośrednich w zakresie produktu;
- c) znaczną zmianę na rynku kapitału własnego, rynku produktów lub potencjalnych produktów jednostki, w której dokonano inwestycji;
- d) znaczną zmianę w światowej gospodarce lub środowisku gospodarczym, w którym działa jednostka, w której dokonano inwestycji;
- e) znaczną zmianę wyników działalności porównywanych jednostek lub wycen wynikających z ogólnych warunków rynkowych;
- f) wewnętrzne sprawy jednostki, w której dokonano inwestycji, takie jak nadużycia finansowe, spory handlowe, postępowania sądowe, zmiany w zarządzaniu bądź strategii;
- g) dowody wynikające z zewnętrznych transakcji obejmujących kapitał własny jednostki, w której dokonano inwestycji, dokonane przez samą jednostkę (np. nowa emisja instrumentów kapitałowych) lub w drodze przeniesienia instrumentów kapitałowych między osobami trzecimi.

- B5.2.5 Lista zawarta w paragrafie B5.2.4 nie jest wyczerpująca. Jednostka wykorzystuje wszystkie informacje dotyczące wyników i działalności jednostki, w której dokonano inwestycji, które zostaną udostępnione po dacie początkowego ujęcia. W zakresie, w jakim występuje jakikolwiek z tych czynników, mogą one oznaczać, że koszt nie odpowiada wartości godziwej. W takich przypadkach jednostka musi ustalić wartość godziwą.

- B5.2.6 Koszt nigdy nie stanowi najlepszego szacunku wartości godziwej inwestycji w notowane instrumenty kapitałowe (lub umów o te notowane instrumenty kapitałowe).

Wycena w zamortyzowanym koszcie (sekcja 5.4)

Metoda efektywnej stopy procentowej

B5.4.1 Przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej jednostka określa opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego. Opis opłat za usługi finansowe nie może wskazywać charakteru i przedmiotu świadczonych usług. Opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego są traktowane jako korekta efektywnej stopy procentowej, chyba że instrument finansowy jest wyceniany w wartości godziwej, a zmiana wartości godziwej jest ujmowana w wyniku finansowym. W takich przypadkach opłaty są ujmowane jako przychód lub koszt w momencie początkowego ujęcia danego instrumentu.

B5.4.2 Opłaty, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego, obejmują:

a) opłaty początkowe otrzymane przez jednostkę z tytułu powstania lub nabycia składnika aktywów finansowych. Opłaty te mogą obejmować wynagrodzenie za takie działania jak ocena sytuacji finansowej pożyczkobiorcy, ocena i zarejestrowanie gwarancji, zabezpieczenia i innych mechanizmów zabezpieczających, negocjowanie warunków instrumentu, opracowanie i przetwarzanie dokumentów oraz zamknięcie transakcji. Opłaty te stanowią integralną część ustanowienia zaangażowania w powstający instrument finansowy;

b) opłaty za zaangażowanie otrzymane przez jednostkę za udzielenie pożyczki, kiedy zobowiązanie do udzielenia pożyczki nie jest wyceniane zgodnie z paragrafem 4.2.1 pkt a) i jest prawdopodobne, że jednostka zawrze szczególną umowę pożyczkową. Opłaty te są uważane za wynagrodzenie za utrzymanie zaangażowania w nabycie instrumentu finansowego. Jeśli zobowiązanie wygasa, a jednostka nie udziela pożyczki, opłata jest ujmowana jako przychód z chwilą wygaśnięcia;

c) opłaty początkowe wnoszone z tytułu emisji zobowiązań finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Opłaty te stanowią integralną część ustanowienia zaangażowania w zobowiązanie finansowe. Jednostka rozróżnia opłaty i koszty, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej stosowanej względem zobowiązania finansowego, od opłat początkowych i kosztów transakcyjnych związanych z prawem do świadczenia usług, takich jak usługi w zakresie zarządzania inwestycjami.

B5.4.3 Opłaty, które nie stanowią integralnej części efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i są ujmowane zgodnie z MSSF 15, obejmują:

a) opłaty naliczane za obsługę pożyczki;

b) opłaty za zaangażowanie do udzielenia pożyczki, kiedy zobowiązanie do udzielenia pożyczki nie jest wyceniane zgodnie z paragrafem 4.2.1 pkt a) i jest mało prawdopodobne, że zawarte zostanie szczególna umowa pożyczkowa; oraz

c) opłaty za konsorcjum kredytowe otrzymane przez jednostkę, która organizuje pożyczkę i nie zachowuje żadnej części pakietu pożyczek dla siebie (lub zachowuje część o tej samej efektywnej stopie procentowej za porównywalne ryzyko jaka obowiązuje w przypadku pozostałych uczestników).

- B5.4.4 Przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej jednostka zasadniczo dokonuje amortyzacji wszelkich opłat, punktów zapłaconych lub otrzymanych, kosztów transakcyjnych oraz pozostałych premii lub dyskonta, uwzględnionych w kalkulacji efektywnej stopy procentowej, w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego. Może to być jednak okres krótszy, jeśli jest to okres, którego dotyczą opłaty, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcyjne oraz premie lub dyskonto. Sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku, gdy zmienna, od której zależą opłaty, punkty zapłacone lub otrzymane, koszty transakcyjne, premie lub dyskonto, jest przeszacowywana do stóp rynkowych przed upływem oczekiwanego terminu wymagalności instrumentu finansowego. W takim przypadku właściwym okresem amortyzacji jest okres do dnia następnego takiego przeszacowania. Na przykład jeśli premia lub dyskonto od instrumentu finansowego o zmiennej stopie odzwierciedla odsetki naliczone od tego instrumentu finansowego od dnia ostatniej płatności odsetek lub zmian stóp rynkowych w okresie od ostatniej aktualizacji zmiennej stopy procentowej do stóp rynkowych, będą one zamortyzowane w okresie do następnego dnia aktualizacji zmiennej stopy procentowej do stóp rynkowych. Jest tak dlatego, że premia lub dyskonto dotyczą okresu do dnia następnej aktualizacji, ponieważ w tym dniu zmienna, od której zależy premia lub dyskonto (tj. stopy procentowe) zostaje zaktualizowana do stóp rynkowych. Jeśli jednak premia lub dyskonto wynikają ze zmiany spreadu kredytowego ponad zmienną stopę procentową określoną dla instrumentu finansowego, lub innych zmiennych, które nie są aktualizowane do stóp rynkowych, są one amortyzowane przez oczekiwany okres życia instrumentu finansowego.
- B5.4.5 W przypadku aktywów finansowych o zmiennej stopie i zobowiązań finansowych o zmiennej stopie okresowe przeszacowanie przepływów pieniężnych mające odzwierciedlać zmiany rynkowych stóp procentowych powoduje zmianę efektywnej stopy procentowej. Jeśli składnik aktywów finansowych o zmiennej stopie lub zobowiązanie finansowe o zmiennej stopie zostały początkowo ujęte w kwoty głównej należnej lub przypadającej do zapłaty w terminie wymagalności, przeszacowanie przyszłych płatności odsetek zazwyczaj nie ma znacznego wpływu na wartość bilansową tego składnika aktywów lub zobowiązania.
- B5.4.6 W przypadku gdy jednostka zmienia oszacowania płatności lub wpływów (z wyłączeniem zmian zgodnie z paragrafem 5.4.3 i zmian oszacowań oczekiwanych strat kredytowych), koryguje wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego (lub grupy instrumentów finansowych) tak, aby wartość ta odzwierciedlała rzeczywiste i zmienne oszacowane przepływy pieniężne wynikające z umowy. Jednostka przelicza wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych lub zamortyzowany koszt zobowiązania finansowego jako wartość bieżącą szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, które są dyskontowane według pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe) bądź, w stosownych przypadkach, według zmienionej efektywnej stopy procentowej obliczonej zgodnie z paragrafem 6.5.10. Korekta jest ujmowana jako przychody lub koszty w wyniku finansowym.
- B5.4.7 W niektórych przypadkach uznaje się, że w momencie początkowego ujęcia składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, ponieważ jest ono bardzo wysokie, a w przypadku zakupu składnik ten został nabyty z dużym dyskontem. Jednostka jest zobowiązana do uwzględnienia początkowych oczekiwanych strat kredytowych w szacowanych przepływach pieniężnych, obliczając efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe w przypadku aktywów finansowych, które w momencie początkowego ujęcia są uznawane za zakupione jako dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe lub utworzone w takiej wartości. Nie oznacza to jednak, że efektywna stopa procentowa skorygowana o ryzyko kredytowe powinna być stosowana wyłącznie z uwagi na wysokie ryzyko kredytowe składnika aktywów finansowych w momencie początkowego ujęcia.

Koszty transakcyjne

- B5.4.8 Do kosztów transakcyjnych zalicza się opłaty i prowizje wypłacane agentom (w tym pracownikom działającym w roli sprzedawców), doradcom, pośrednikom i maklerom, opłaty nakładane przez agencje regulacyjne i giełdy oraz podatki i cła. Koszty transakcyjne nie obejmują premii lub dyskonta od instrumentów dłużnych, kosztów finansowania, ani też wewnętrznych kosztów administracyjnych czy kosztów związanych z utrzymywaniem instrumentów.

Odpisanie

- B5.4.9 Odpisy mogą odnosić się do składnika aktywów finansowych w całości lub do jego części. Przykładowo, jednostka zamierza wyegzekwować zabezpieczenie składnika aktywów finansowych i oczekuje odzyskania z zabezpieczenia nie więcej niż 30 procent wartości składnika aktywów finansowych. Jeżeli jednostka nie ma uzasadnionych perspektyw odzyskania dalszych przepływów pieniężnych z tytułu składnika aktywów finansowych, powinna ona odpisać pozostałych 70 procent wartości składnika aktywów finansowych.

Utrata wartości (sekcja 5.5)***Podstawa oceny indywidualnej i zbiorowej***

- B5.5.1 Aby osiągnąć cel, jakim jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia w przypadku znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, konieczne może być przeprowadzenie oceny znacznego wzrostu ryzyka kredytowego na zasadzie zbiorowej poprzez uwzględnienie informacji, które wskazują na znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego, na przykład, z grupą lub podgrupą instrumentów finansowych. Ma to zagwarantować, że jednostka spełnia cel, jakim jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia w przypadku znacznego wzrostu ryzyka kredytowego, nawet jeśli dowody na taki znaczny wzrost ryzyka kredytowego na poziomie indywidualnego instrumentu nie są jeszcze dostępne.
- B5.5.2 Oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny być zasadniczo ujmowane zanim instrument finansowy staje się przeterminowany. Zazwyczaj ryzyko kredytowe znacznie wzrasta zanim instrument finansowy staje się przeterminowany lub zanim można zaobserwować inne czynniki związane z opóźniającym się ze spłatami pożyczkobiorcą (na przykład modyfikację lub restrukturyzację). W związku z tym jeżeli bez nadmiernych kosztów lub starań dostępne są racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które w większym stopniu dotyczą przyszłości niż informacje dotyczące przeterminowanych płatności, należy zastosować te informacje do oceny zmian ryzyka kredytowego.
- B5.5.3 W zależności od charakteru instrumentów finansowych i informacji dotyczących ryzyka kredytowego dostępnych w odniesieniu do danych grup instrumentów finansowych jednostka może nie być jednak w stanie stwierdzić znacznych zmian ryzyka kredytowego związanego z poszczególnymi instrumentami finansowymi, zanim dany instrument finansowy stanie się przeterminowany. Może tak być w przypadku instrumentów finansowych, takich jak pożyczki detaliczne, w przypadku których do momentu naruszenia przez klienta warunków umowy jest bardzo niewiele regularnie otrzymywanych i monitorowanych aktualizowanych informacji dotyczących ryzyka kredytowego w odniesieniu do poszczególnych instrumentów (lub w ogóle brak jest takich informacji). Jeżeli zmiany ryzyka kredytowego związanego z poszczególnymi instrumentami finansowymi nie zostaną zauważone, zanim instrumenty te staną się przeterminowane, odpis na oczekiwane straty kredytowe wyłącznie na podstawie informacji dotyczących kredytu na poziomie poszczególnych instrumentów finansowych nie odzwierciedlałby rzetelnie zmian ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia.

B5.5.4 W pewnych okolicznościach jednostka nie posiada racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacji, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, na potrzeby wyceny oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia na poziomie poszczególnych instrumentów. W takim przypadku oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia są ujmowane na zasadzie zbiorowej, która uwzględnia kompleksowe informacje dotyczące ryzyka kredytowego. Te kompleksowe informacje dotyczące ryzyka kredytowego muszą zawierać nie tylko informacje dotyczące przeterminowanych płatności, ale również wszystkie istotne informacje dotyczące kredytów, w tym informacje dotyczące prognoz makroekonomicznych, w celu uzyskania przybliżonego wyniku ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia, jeżeli nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia na poziomie poszczególnych instrumentów.

B5.5.5 W celu ustalenia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i ujęcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe na zasadzie zbiorowej jednostka może grupować instrumenty finansowe w oparciu o wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego w celu ułatwienia analizy, która ma umożliwić szybkie identyfikowanie znacznego wzrostu ryzyka kredytowego. Jednostka nie powinna utrudniać zrozumienia tych informacji poprzez grupowanie instrumentów finansowych o różnej charakterystyce ryzyka. Przykłady wspólnej charakterystyki ryzyka kredytowego mogą obejmować między innymi:

- a) rodzaj instrumentu;
- b) ratingi ryzyka kredytowego;
- c) rodzaj zabezpieczenia;
- d) datę początkowego ujęcia;
- e) okres pozostały do terminu wymagalności;
- f) branżę;
- g) położenie geograficzne pożyczkobiorcy; oraz
- h) wartość zabezpieczenia w stosunku do składnika aktywów finansowych, jeżeli ma ono wpływ na prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (na przykład w niektórych jurysdykcjach pożyczki z niepełną odpowiedzialnością dłużnika lub współczynnik pokrycia należności zabezpieczeniem).

B5.5.6 Paragraf 5.5.4 wymaga, aby oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia były ujmowane w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Aby osiągnąć ten cel, jeżeli jednostka nie jest w stanie zgrupować instrumentów finansowych, w przypadku których uważa się w oparciu o wspólną charakterystykę ryzyka kredytowego, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, jednostka powinna ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia w odniesieniu do części aktywów finansowych, w przypadku których uznaje się, że ryzyko kredytowe znacznie wzrosło. Grupowanie instrumentów finansowych w celu oceny na zasadzie zbiorowej, czy nastąpiły zmiany ryzyka kredytowego, może ulegać zmianom w czasie wraz z udostępnieniem nowych informacji dotyczących grup instrumentów finansowych lub poszczególnych instrumentów finansowych.

Termin ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia

- B5.5.7 Podstawą oceny tego, czy oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny być ujmowane, jest znaczny wzrost prawdopodobieństwa lub ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie od momentu początkowego ujęcia (bez względu na to, czy dany instrument finansowy został przeszacowany, aby odzwierciedlić wzrost ryzyka kredytowego), a nie dowody świadczące o obniżeniu wartości składnika aktywów finansowych na dzień sprawozdawczy lub rzeczywiste niewykonania zobowiązania. Znaczny wzrost ryzyka kredytowego ma zazwyczaj miejsce przed obniżeniem wartości składnika aktywów finansowych lub rzeczywistym niewykonaniem zobowiązania.
- B5.5.8 W przypadku zobowiązań do udzielenia pożyczki jednostka uwzględnia zmiany w zakresie ryzyka niewykonania zobowiązania w odniesieniu do pożyczki, do której odnosi się zobowiązanie do udzielenia pożyczki. W przypadku umów gwarancji finansowej jednostka uwzględnia zmiany w zakresie ryzyka niewykonania przez danego dłużnika zobowiązania określonego w umowie.
- B5.5.9 Znaczenie zmiany ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia zależy od ryzyka niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia. W związku z tym dana zmiana, w wartościach bezwzględnych, w zakresie ryzyka niewykonania zobowiązania będzie miała większe znaczenie w przypadku instrumentu finansowego o niższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania w porównaniu z instrumentem finansowym o wyższym początkowym ryzyku niewykonania zobowiązania.
- B5.5.10 Ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku instrumentów finansowych o porównywalnym ryzyku kredytowym jest tym wyższe, im dłuższy jest oczekiwany okres życia danego instrumentu; przykładowo, ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku obligacji o ratingu AAA o oczekiwanym okresie życia wynoszącym 10 lat jest wyższe niż ryzyko niewykonania zobowiązania obligacji o ratingu AAA o oczekiwanym okresie życia wynoszącym pięć lat.
- B5.5.11 Ze względu na zależność pomiędzy oczekiwanym okresem życia a ryzykiem niewykonania zobowiązania zmiany ryzyka kredytowego nie można oceniać wyłącznie na podstawie porównania zmiany bezwzględnego ryzyka niewykonania zobowiązania w czasie. Dla przykładu, jeżeli ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku instrumentu finansowego o oczekiwanym okresie życia wynoszącym 10 lat w momencie początkowego ujęcia jest takie samo jak ryzyko niewykonania zobowiązania w przypadku tego instrumentu finansowego, gdy jego oczekiwany okres życia w następnym okresie wynosi tylko pięć lat, może to świadczyć o wzroście ryzyka kredytowego. Wynika to z faktu, że ryzyko niewykonania zobowiązania w oczekiwanym okresie życia zwykle zmniejsza się z upływem czasu, jeżeli ryzyko kredytowe pozostaje bez zmian, a instrument finansowy zbliża się do terminu wymagalności. Jednak w przypadku instrumentów finansowych, w przypadku których znaczne zobowiązania płatnicze występują jedynie w okresie bliskim terminu wymagalności instrumentu finansowego, ryzyko niewykonania zobowiązania niekoniecznie będzie się zmniejszać w miarę upływu czasu. W takim przypadku jednostka powinna rozważyć również inne czynniki jakościowe, które mogłyby wykazać, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.
- B5.5.12 Jednostka może stosować różne podejścia przy ocenie, czy ryzyko kredytowe instrumentu finansowego znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia lub przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych. Jednostka może stosować różne podejścia w odniesieniu do różnych instrumentów finansowych. Podejście, które nie uwzględnia wyraźnego prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania jako danych wejściowych, takie jak podejście dotyczące wskaźnika strat kredytowych, może być zgodne z wymogami niniejszego standardu, pod warunkiem że jednostka jest w stanie oddzielić zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania od zmiany innych czynników wiążących się oczekiwanymi stratami kredytowymi, takich jak zabezpieczenie, i podczas oceny uwzględnić, co następuje:

- a) zmianę ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie od momentu początkowego ujęcia;
- b) oczekiwany okres życia instrumentu finansowego; oraz
- c) racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, które mogą wpłynąć na ryzyko kredytowe.

B5.5.13 Metody stosowane do określenia, czy ryzyko kredytowe instrumentu finansowego znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, powinny uwzględniać charakterystykę instrumentu finansowego (lub grupy instrumentów finansowych) i znane z przeszłości sytuacje niewykonania zobowiązania w przeszłości w przypadku podobnych instrumentów finansowych. Pomimo wymogu określonego w paragrafie 5.5.9, w przypadku instrumentów finansowych, w odniesieniu do których znane z przeszłości sytuacje niewykonania zobowiązania nie są skoncentrowane w konkretnym momencie w oczekiwanym okresie życia instrumentu finansowego, zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy mogą stanowić racjonalne przybliżenie zmian ryzyka niewykonania zobowiązania w całym okresie życia instrumentu. W takich przypadkach jednostka może wykorzystać zmiany ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy w celu ustalenia, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia, chyba że okoliczności wskazują, że konieczna jest ocena dla całego okresu życia.

B5.5.14 Jednakże w przypadku niektórych instrumentów finansowych lub w pewnych okolicznościach wykorzystanie zmian ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy w celu ustalenia, czy oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia powinny zostać ujęte, może nie być właściwe. Na przykład zmiana ryzyka niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy może nie stanowić odpowiedniej podstawy do określenia, czy ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym o terminie wymagalności przekraczającym 12 miesięcy wzrosło, jeżeli:

- a) w przypadku instrumentu finansowego znaczące zobowiązania płatnicze występują w okresie następującym po następnych 12 miesiącach;
- b) mają miejsce zmiany w zakresie odpowiednich czynników makroekonomicznych lub innych czynników związanych z kredytami, które nie są odpowiednio uwzględnione w ryzyku niewykonania zobowiązania w okresie następnych 12 miesięcy;
- c) zmiany czynników związanych z kredytami mają wpływ na ryzyko kredytowe instrumentu finansowego (lub większe skutki dla tego ryzyka) dopiero w okresie następującym po następnych 12 miesiącach.

Ustalenie, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia

B5.5.15 Przy ustalaniu, czy ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jest konieczne, jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które mogą wpłynąć na ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym zgodnie z paragrafem 5.5.17 pkt c). Jednostka nie musi przeprowadzać gruntownych poszukiwań informacji przy określaniu, czy ryzyko kredytowe znacznie wzrosło od momentu początkowego ujęcia.

B5.5.16 Analiza ryzyka kredytowego stanowi wieloczynnikową i całościową analizę; to, czy dany czynnik jest istotny i jego waga w porównaniu z innymi czynnikami będą uzależnione od rodzaju produktu, charakterystyki instrumentów finansowych i pożyczkobiorcy oraz obszaru geograficznego. Jednostka uwzględnia racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, istotne dla danego instrumentu finansowego poddawanego ocenie. Niewykluczone jest, że niektórych czynników lub wskaźników nie można zidentyfikować na poziomie poszczególnych instrumentów finansowych. W takim przypadku należy ocenić czynniki lub wskaźniki dla odpowiednich portfeli, grup portfeli lub części portfela instrumentów finansowych w celu ustalenia, czy wymóg określony w paragrafie 5.5.3 w odniesieniu do ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia został spełniony.

B5.5.17 Poniższa niewyczerpująca lista informacji może mieć znaczenie przy ocenie zmian ryzyka kredytowego:

- a) znaczne zmiany wewnętrznych wskaźników cenowych ryzyka kredytowego w wyniku zmiany ryzyka kredytowego od momentu powstania, obejmujące między innymi spread kredytowy, który miałby zastosowanie, gdyby dany instrument finansowy lub podobny instrument finansowy mający te same warunki i tego samego kontrahenta został na nowo utworzony lub wyemitowany na dzień sprawozdawczy;
- b) inne zmiany stawek lub warunków istniejącego instrumentu finansowego, które znacznie by się różniły, gdyby instrument został na nowo utworzony lub wyemitowany w dniu sprawozdawczym (np. bardziej rygorystyczne zobowiązania umowne, zwiększenie kwot zabezpieczenia lub gwarancji, wyższe dochody), z powodu zmiany ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym od momentu początkowego ujęcia;
- c) znaczne zmiany zewnętrznych wskaźników rynkowych ryzyka kredytowego związanego z danym instrumentem finansowym lub podobnymi instrumentami finansowymi o tym samym oczekiwanym okresie życia. Zmiany wskaźników rynkowych ryzyka kredytowego obejmują między innymi:
 - (i) spread kredytowy;
 - (ii) ceny swapa ryzyka kredytowego (CDS) dla pożyczkobiorcy;
 - (iii) długość okresu lub zakres, w jakim wartość godziwa składnika aktywów finansowych jest niższa od jego zamortyzowanego kosztu; oraz
 - (iv) inne informacje rynkowe dotyczące pożyczkobiorcy, takie jak zmiany cen instrumentów dłużnych i kapitałowych pożyczkobiorcy;
- d) faktyczne lub spodziewane znaczne zmiany zewnętrznego ratingu kredytowego instrumentu finansowego;
- e) faktyczne lub przewidywane obniżenie wewnętrznego ratingu kredytowego pożyczkobiorcy lub zmniejszenie wyniku punktowego wykorzystywanego do wewnętrznej oceny ryzyka kredytowego. Wewnętrzne ratingi kredytowe i wewnętrzny wynik punktowy są bardziej wiarygodne, gdy są dopasowane do zewnętrznych ratingów lub gdy towarzyszą im badania dotyczące niewykonania zobowiązania;

- f) istniejące lub prognozowane niekorzystne zmiany warunków biznesowych, finansowych lub gospodarczych, które prawdopodobnie spowodują znaczną zmianę zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych, takie jak faktyczny lub przewidywany wzrost stóp procentowych lub faktyczny lub przewidywany znaczny wzrost stóp bezrobocia;
- g) faktyczne lub przewidywane znaczne zmiany wyników działalności pożyczkobiorcy. Przykłady takich zmian obejmują faktyczny lub przewidywany spadek przychodów lub marż, wzrost ryzyka operacyjnego, niedobory kapitału obrotowego, obniżenie jakości aktywów, zwiększenie dźwigni finansowej w bilansie, problemy z płynnością lub z zarządzaniem lub zmiany zakresu działalności lub struktury organizacyjnej (takie jak zaprzestanie prowadzenia segmentu działalności), co prowadzi do znacznej zmiany zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych;
- h) znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z innymi instrumentami finansowymi tego samego pożyczkobiorcy;
- i) faktyczne lub przewidywane znaczne niekorzystne zmiany w środowisku prawnym, gospodarczym lub technologicznym pożyczkobiorcy, takie jak spadek popytu na produkty pożyczkobiorcy ze względu na zmiany w zakresie technologii, co powoduje znaczną zmianę zdolności pożyczkobiorcy do wypełniania jego zobowiązań dłużnych;
- j) znaczne zmiany wartości zabezpieczenia zobowiązania lub jakości gwarancji lub korzystniejszych warunków kredytowania udzielanych przez osoby trzecie, które, jak się oczekuje, zmniejszą zachętę ekonomiczną pożyczkobiorcy do dokonywania planowanych płatności z tytułu umowy lub w inny sposób wpłyną na prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania. Przykładowo, jeśli z powodu spadku cen nieruchomości wartość zabezpieczenia spada, pożyczkobiorcy w niektórych jurysdykcjach są w mniejszym stopniu zmotywowani do spłacania swoich pożyczek hipotecznych;
- k) znaczna zmiana jakości gwarancji udzielonej przez udziałowca (lub rodziców osoby fizycznej), jeżeli udziałowiec (lub rodzice) mają motywację i możliwości finansowe do zapobiegnięcia niewykonaniu zobowiązania w drodze zastrzyku kapitału lub środków pieniężnych;
- l) znaczne zmiany, takie jak obniżenie wsparcia finansowego ze strony jednostki dominującej lub innej jednostki stowarzyszonej bądź faktyczne lub przewidywane znaczne zmiany korzystniejszych warunków kredytowania, które, jak się oczekuje, zmniejszą zachętę ekonomiczną pożyczkobiorcy do dokonywania planowanych płatności z tytułu umowy. Ocena wsparcia jakości kredytowej obejmuje rozważenie sytuacji finansowej gwaranta lub, w przypadku udziałów wyemitowanych w ramach sekurytyzacji, tego, czy oczekuje się, że udziały podporządkowane będą w stanie pokryć oczekiwane straty kredytowe (na przykład z tytułu pożyczek stanowiących podstawę zabezpieczenia);
- m) przewidywane zmiany w dokumentacji kredytowej, w tym przewidywane naruszenie umowy, które może prowadzić do uchylenia niektórych warunków umowy lub ich zmiany, przerw w płatnościach odsetek lub wzrostów stóp procentowych, wymagających dodatkowego zabezpieczenia lub gwarancji; bądź inne zmiany ram umownych instrumentu;

- n) znaczne zmiany oczekiwanych wyników działalności i zachowania pożyczkobiorcy, w tym zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (na przykład wzrost oczekiwanej liczby lub skali opóźnionych płatności z tytułu umowy lub znaczny wzrost oczekiwanej liczby posiadaczy kart kredytowych, którzy zbliżają się do limitu kredytowego lub przekraczają go lub w przypadku których oczekuje się, że będą spłacać minimalną kwotę miesięczną);
- o) zmiany w podejściu jednostki do zarządzania kredytami w odniesieniu do instrumentu finansowego, tj. w oparciu o pojawiające się wskaźniki świadczące o zmianach ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym oczekuje się, że praktyka zarządzania ryzykiem kredytowym przez jednostkę stanie się bardziej aktywna lub ukierunkowana na zarządzanie instrumentem, co obejmuje sytuację, w której instrument staje się objęty ściślejszym monitorowaniem lub kontrolą, bądź sytuację, w której jednostka interweniuje w związku z pożyczkobiorcą;
- p) informacje dotyczące przeterminowanych płatności, w tym możliwe do odrzucenia założenie określone w paragrafie 5.5.11.

B5.5.18 W niektórych przypadkach dostępne informacje jakościowe i niestatystyczne informacje ilościowe mogą być wystarczające do stwierdzenia, że instrument finansowy spełnia kryterium dotyczące ujęcia odpisu na oczekiwane straty kredytowe w kwocie odpowiadającej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia. Oznacza to, że informacje nie muszą być przetwarzane w ramach modelu statystycznego lub procesu ratingu kredytowego w celu stwierdzenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym. W innych przypadkach jednostka może będzie musiała uwzględnić inne informacje, w tym informacje wynikające z modeli statystycznych lub procesów ratingów kredytowych. Alternatywnie jednostka może oprzeć ocenę na obu rodzajach informacji, tj. czynnikach jakościowych nieuwzględnionych w procesie wewnętrznych ratingów oraz odrębnej kategorii wewnętrznych ratingów na dzień sprawozdawczy, uwzględniając charakterystykę ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia, jeżeli obydwa rodzaje informacji są istotne.

Możliwe do odrzucenia założenie dotyczące płatności, które są przeterminowane o ponad 30 dni

B5.5.19 Możliwe do odrzucenia założenie zawarte w paragrafie 5.5.11 nie stanowi absolutnego wskazania, że należy ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia, lecz zakłada się, że jest to ostatni moment, w którym powinno się ująć oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia, nawet przy wykorzystaniu informacji dotyczących przyszłości (w tym czynników makroekonomicznych na poziomie portfela).

B5.5.20 Jednostka może odrzucić to założenie. Może jednak tak postąpić jedynie wtedy, gdy dysponuje racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami, z których wynika, że nawet jeżeli płatności z tytułu umowy stają się przeterminowane o ponad 30 dni, nie stanowi to znacznego wzrostu ryzyka kredytowego związanego z instrumentem finansowym – na przykład jeżeli brak płatności wynikał z przeoczenia administracyjnego, a nie z trudności finansowych pożyczkobiorcy, lub gdy jednostka ma dostęp do danych historycznych wykazujących, że brak jest związku między znacznym wzrostem ryzyka niewykonania zobowiązania a aktywami finansowymi, w przypadku których płatności są przeterminowane o ponad 30 dni, lecz te same dane wskazują na taki związek, gdy płatności są przeterminowane o ponad 60 dni.

- B5.5.21 Jednostka nie może dopasowywać momentu wystąpienia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego i ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia do chwili uznania, że składnik aktywów finansowych jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, ani do stosowanej przez jednostkę wewnętrznej definicji niewykonania zobowiązania.

Instrumenty finansowe charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym na dzień sprawozdawczy

- B5.5.22 Ryzyko kredytowe związane z instrumentem finansowym uznaje się za niskie do celów paragrafu 5.5.10, jeżeli instrument finansowy wiąże się z niskim ryzykiem niewykonania zobowiązania, pożyczkobiorca ma wysoką krótkoterminową zdolność spełniania swych obowiązków w zakresie wynikających z umowy przepływów pieniężnych, a niekorzystne zmiany warunków gospodarczych i biznesowych w dłuższej perspektywie mogą – lecz niekoniecznie muszą – ograniczyć zdolność pożyczkobiorcy do wypełniania jego obowiązków w zakresie wynikających z umowy przepływów pieniężnych. Nie uznaje się, że instrumenty finansowe charakteryzują się niskim ryzykiem kredytowym, jeżeli uważa się, że wiążą się one z niskim ryzykiem straty jedynie ze względu na wartość zabezpieczenia, a sam instrument finansowy bez tego zabezpieczenia nie byłby uznawany za charakteryzujący się niskim ryzykiem kredytowym. Nie uznaje się również, że instrumenty finansowe charakteryzują się niskim ryzykiem kredytowym jedynie dlatego, że wiąże się z nimi niższe ryzyko niewykonania zobowiązania niż w przypadku innych instrumentów finansowych jednostki lub w porównaniu z ryzykiem kredytowym występującym w jurysdykcji, w ramach której jednostka działa.

- B5.5.23 Aby ustalić, czy instrument finansowy charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym, jednostka może korzystać ze swych wewnętrznych ratingów ryzyka kredytowego lub innych metod zgodnych z powszechnym rozumieniem definicji niskiego ryzyka kredytowego oraz uwzględniających rodzaje ryzyka i instrumentów finansowych podlegających ocenie. Zewnętrzny rating „jakości inwestycyjnej” stanowi przykład instrumentu finansowego, który można uznać za charakteryzujący się niskim ryzykiem kredytowym. Aby móc uznać instrumenty finansowe za charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym, nie wymaga się jednak, aby były one przedmiotem ratingu zewnętrznego. Powinny one jednak być uznane za charakteryzujące się niskim ryzykiem kredytowym z perspektywy uczestnika rynku, z uwzględnieniem wszystkich postanowień i warunków dotyczących danego instrumentu finansowego.

- B5.5.24 Nie ujmuje się oczekiwanych strat kredytowych na instrumencie finansowym w całym okresie życia jedynie dlatego, że w poprzednim okresie sprawozdawczym uznawano, iż instrument ten charakteryzuje się niskim ryzykiem kredytowym, a na dzień sprawozdawczy nie uznaje się, że charakteryzuje się on niskim ryzykiem kredytowym. W takim przypadku jednostka ustala, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia i czy w związku z tym wymagane jest ujęcie oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia zgodnie z paragrafem 5.5.3.

Modyfikacje

- B5.5.25 W pewnych okolicznościach renegotiacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych zgodnie z niniejszym standardem. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za „nowy” składnik aktywów finansowych do celów niniejszego standardu.

B5.5.26 Datę modyfikacji traktuje się odpowiednio jako datę początkowego ujęcia tego składnika aktywów finansowych przy stosowaniu wymogów dotyczących utraty wartości w odniesieniu do zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych. Oznacza to zwykle, że odpis na oczekiwane straty kredytowe wycenia się w kwocie równej 12-miesięcznym oczekiwany stratom kredytowym, dopóki nie zostaną spełnione wymogi dotyczące ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia zawarte w paragrafie 5.5.3. Jednakże w pewnych nietypowych okolicznościach, w związku z modyfikacją skutkującą zaprzestaniem ujmowania pierwotnego składnika aktywów finansowych, mogą istnieć dowody na to, że zmodyfikowany składnik aktywów finansowych jest przy początkowym ujęciu dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, a zatem składnik aktywów finansowych należy ująć jako utworzony składnik aktywów finansowych dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Mogłoby to mieć miejsce, przykładowo, w sytuacji, w której nastąpiła znaczna modyfikacja zagrożonego składnika aktywów skutkująca zaprzestaniem ujmowania pierwotnego składnika aktywów finansowych. W takim przypadku możliwe jest, że modyfikacja powoduje powstanie nowego składnika aktywów finansowych, który przy początkowym ujęciu jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe.

B5.5.27 Jeżeli związane ze składnikiem aktywów finansowych przepływy pieniężne wynikające z umowy były renegotjowane lub w inny sposób zmodyfikowane, lecz nie zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, nie uznaje się automatycznie, że tenże składnik aktywów finansowych wiąże się z niższym ryzykiem kredytowym. Jednostka ocenia, czy nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, opierając się na racjonalnych i możliwych do udokumentowania informacjach, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań. Obejmuje to informacje historyczne i informacje dotyczące przyszłości oraz ocenę ryzyka kredytowego w całym oczekiwany okresie życia składnika aktywów finansowych, co z kolei obejmuje informacje o okolicznościach, które doprowadziły do modyfikacji. Dowody na to, że kryteria dotyczące ujęcia oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia nie są już spełnione, mogą obejmować historię aktualnych i terminowych płatności dokonywanych na podstawie zmodyfikowanych warunków umowy. Klient zazwyczaj musi wykazać się systematycznym prawidłowym regulowaniem płatności przez określony czas, zanim ryzyko kredytowe zostanie uznane za zmniejszone. Przykładowo, historia brakujących lub niepełnych płatności zwykle nie zostaje anulowana jedynie dlatego, że dokonano jednej terminowej płatności po modyfikacji warunków umowy.

Wycena oczekiwanych strat kredytowych

Oczekiwane straty kredytowe

B5.5.28 Oczekiwane straty kredytowe to ważony prawdopodobieństwem szacunek strat kredytowych (tj. obecnej wartości wszystkich niedoborów środków pieniężnych) w całym oczekiwany okresie życia instrumentu finansowego. Niedobór środków pieniężnych jest to różnica między przepływami pieniężnymi należnymi jednostce zgodnie z umową a przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać. Ponieważ oczekiwane straty kredytowe uwzględniają kwotę i terminy płatności, strata kredytowa powstaje nawet wtedy, gdy jednostka spodziewa się otrzymać całą płatność, lecz po początkowym ujęciu niż przewidziany w umowie.

B5.5.29 W odniesieniu do aktywów finansowych strata kredytowa jest obecną wartością różnicy między:

- a) przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, należnymi jednostce na mocy umowy; oraz
- b) przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać.

- B5.5.30 W odniesieniu do niewykorzystanych zobowiązań do udzielenia pożyczki strata kredytowa jest obecną wartością różnicy między:
- a) przepływami pieniężnymi wynikającymi z umowy, należnymi jednostce w przypadku gdy podmiot, wobec którego zaciągnięto zobowiązanie do udzielenia pożyczki, zaciąga pożyczkę; oraz
 - b) przepływami pieniężnymi, które jednostka spodziewa się otrzymać w przypadku gdy pożyczka zostaje zaciągnięta.
- B5.5.31 Dokonywany przez jednostkę szacunek oczekiwanych strat kredytowych z tytułu zobowiązań do udzielenia pożyczki musi być zgodny z jej oczekiwaniami dotyczącymi zaciągnięcia pożyczek na podstawie tych zobowiązań, tj. jednostka musi uwzględnić spodziewaną część pożyczki, która zostanie zaciągnięta na podstawie zobowiązania do jej udzielenia w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego, przy szacowaniu 12-miesięcznych oczekiwanych strat kredytowych, a spodziewaną część pożyczki, która zostanie zaciągnięta na podstawie zobowiązania do jej udzielenia w całym oczekiwanym okresie trwania tego zobowiązania – przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia.
- B5.5.32 W przypadku umowy gwarancji finansowej jednostka jest zobowiązana do dokonywania płatności jedynie w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika zgodnie z warunkami instrumentu będącego przedmiotem gwarancji. Niedobory środków pieniężnych są to zatem oczekiwane płatności mające na celu zrekompensowanie posiadaczowi gwarancji poniesionej straty kredytowej, pomniejszone o wszelkie kwoty, które jednostka spodziewa się otrzymać od posiadacza gwarancji, dłużnika lub jakiegokolwiek innej strony. Jeżeli składnik aktywów objęty jest pełną gwarancją, oszacowanie niedoborów środków pieniężnych w odniesieniu do umowy gwarancji finansowej jest zgodne z oszacowaniami niedoborów środków pieniężnych w odniesieniu do składnika aktywów podlegającego gwarancji.
- B5.5.33 W odniesieniu do składnika aktywów finansowych, który na dzień sprawozdawczy jest dotknięty utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, lecz który nie jest zakupionym lub utworzonym składnikiem aktywów finansowych dotkniętym utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe, jednostka wycenia oczekiwane straty kredytowe jako różnicę między wartością bilansową brutto składnika aktywów a obecną wartością szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych. Wszelkie korekty ujmuje się w wyniku finansowym jako zysk lub stratę z tytułu utraty wartości.
- B5.5.34 Podczas wyceny rezerwy na straty z tytułu należności leasingowych przepływy pieniężne stosowane do określania przewidywanych strat kredytowych są zgodne z przepływami pieniężnymi stosowanymi w celu wyceny należności z tytułu leasingu, zgodnie z MSSF 16 *Leasing*.
- B5.5.35 Jednostka może stosować praktyczne rozwiązania przy wycenie oczekiwanych strat kredytowych, jeżeli rozwiązania te są zgodne z zasadami zawartymi w paragrafie 5.5.17. Przykładem praktycznego rozwiązania jest obliczanie oczekiwanych strat kredytowych związanych z należnościami z tytułu dostaw i usług przy użyciu macierzy rezerw. Jednostka stosuje swoje dane historyczne dotyczące strat kredytowych (skorygowane w stosownych przypadkach zgodnie z paragrafami B5.5.51–B5.5.52) w odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, aby oszacować – odpowiednio – 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe lub oczekiwane straty kredytowe w całym okresie życia z tytułu aktywów finansowych. W macierzy rezerw można przykładowo określić stałe stawki rezerw w zależności od liczby dni, o jaką dana należność z tytułu dostaw i usług jest przeterminowana (na przykład 1 procent, jeżeli należność nie jest przeterminowana, 2 procent, jeżeli jest przeterminowana o mniej niż 30 dni, 3 procent, jeżeli jest przeterminowana o więcej niż 30 dni, lecz mniej niż 90 dni, 20 procent, jeżeli jest przeterminowana o 90–180 dni itd.). W zależności od zróżnicowania swojej bazy klientów jednostka

stosuje odpowiednie grupowanie, jeżeli jej dane historyczne dotyczące strat kredytowych wskazują na znaczne różnice w układzie strat dla różnych segmentów klientów. Do przykładowych kryteriów, które można stosować do grupowania aktywów, zaliczają się region geograficzny, typ produktu, rating klientów, zabezpieczenie lub ubezpieczenie kredytu handlowego oraz rodzaj klienta (np. hurtowy lub detaliczny).

Definicja niewykonania zobowiązania

- B5.5.36 Paragraf 5.5.9 zawiera wymóg, aby przy ustalaniu, czy ryzyko kredytowe związane z danym instrumentem finansowym znacznie wzrosło, jednostka uwzględniała zmianę ryzyka niewykonania zobowiązania, jaka nastąpiła od momentu początkowego ujęcia.
- B5.5.37 Przy definiowaniu niewykonania zobowiązania do celów określenia ryzyka wystąpienia niewykonania zobowiązania jednostka stosuje definicję niewykonania zobowiązania zgodną z definicją stosowaną do celów wewnętrznego zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do odpowiedniego instrumentu finansowego oraz w stosownych przypadkach bierze pod uwagę wskaźniki jakościowe (na przykład finansowe warunki umowy). Istnieje jednak możliwe do odrzucenia założenie, że do niewykonania zobowiązania dochodzi nie później niż wtedy, gdy składnik aktywów finansowych jest przeterminowany o 90 dni, chyba że jednostka dysponuje racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami pozwalającymi wykazać, że właściwsze jest kryterium, zgodnie z którym do niewykonania zobowiązania dochodzi po upływie dłuższego czasu. Definicję niewykonania zobowiązania wykorzystywaną do tych celów stosuje się konsekwentnie w odniesieniu do wszystkich instrumentów finansowych, chyba że dostępne stają się informacje, zgodnie z którymi inna definicja niewykonania zobowiązania jest właściwsza w odniesieniu do określonego instrumentu finansowego.

Okres, za który należy szacować oczekiwane straty kredytowe

- B5.5.38 Zgodnie z paragrafem 5.5.19 maksymalnym okresem, za który wycenia się oczekiwane straty kredytowe, jest maksymalny okres trwania umowy, podczas którego jednostka jest narażona na ryzyko kredytowe. W przypadku zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowej jest to maksymalny okres trwania umowy, podczas którego jednostka ma aktualne zobowiązanie umowne do udzielenia kredytu.
- B5.5.39 Jednakże zgodnie z paragrafem 5.5.20 niektóre instrumenty finansowe obejmują zarówno pożyczkę, jak i komponent niewykorzystanego zobowiązania do udzielenia pożyczki, a wynikająca z umowy zdolność jednostki do żądania spłaty oraz do anulowania niewykorzystanego zobowiązania do udzielenia pożyczki nie ogranicza narażenia jednostki na straty kredytowe do okresu wypowiedzenia umowy. Na przykład odnawialne instrumenty kredytowe, takie jak karty kredytowe i kredyty w rachunku bieżącym, mogą zgodnie z umową zostać cofnięte przez kredytodawcę z zastosowaniem okresu wypowiedzenia nie dłuższego niż jeden dzień. W praktyce jednak kredytodawcy nadal udzielają kredytu przez dłuższy okres i mogą cofnąć dany instrument dopiero gdy ryzyko kredytowe związane z danym pożyczkobiorcą wzrośnie, co może nastąpić zbyt późno, aby zapobiec niektórym lub wszystkim oczekiwany stratom kredytowym. Te instrumenty finansowe mają ogólnie następujące właściwości wynikające z charakteru instrumentu finansowego, sposobu zarządzania instrumentami finansowymi oraz charakteru dostępnych informacji na temat znacznego wzrostu ryzyka kredytowego:
- a) instrumenty finansowe nie mają ustalonego okresu obowiązywania ani stałego schematu spłaty i zwykle posiadają krótki umowny okres anulowania (na przykład jeden dzień);
 - b) wynikająca z umowy możliwość anulowania umowy nie jest egzekwowana w ramach bieżącego zarządzania instrumentem finansowym, a umowę można anulować jedynie wtedy, gdy jednostka dowie się o wzroście ryzyka kredytowego na poziomie instrumentu; oraz
 - c) instrumentami finansowymi zarządza się na zasadzie zbiorowej.

- B5.5.40 Przy ustalaniu okresu, za który spodziewane jest, że jednostka będzie narażona na ryzyko kredytowe, lecz w którym oczekiwane straty kredytowe nie będą ograniczane przez zwykłe działania jednostki w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, jednostka powinna uwzględnić takie czynniki jak informacje i doświadczenia historyczne dotyczące:
- a) okresu, w którym jednostka była narażona na ryzyko kredytowe związane z podobnymi instrumentami finansowymi;
 - b) długości okresu, po jakim następowało powiązane niewykonanie zobowiązania z tytułu podobnych instrumentów finansowych, począwszy od wystąpienia znacznego wzrostu ryzyka kredytowego; oraz
 - c) działań w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym, jakie jednostka spodziewa się podjąć z chwilą wystąpienia wzrostu ryzyka kredytowego z tytułu danego instrumentu finansowego, takich jak ograniczenie lub cofnięcie niewykorzystanych limitów.

Wynik ważony prawdopodobieństwem

- B5.5.41 Celem szacowania oczekiwanych strat kredytowych nie jest określenie najbardziej pesymistycznego ani najbardziej optymistycznego scenariusza. Oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedla natomiast zawsze możliwość, że wystąpi strata kredytowa, oraz możliwość, że nie wystąpi strata kredytowa, nawet jeżeli najbardziej prawdopodobnym wynikiem jest brak straty kredytowej.
- B5.5.42 Paragraf 5.5.17 pkt a) zawiera wymóg, aby oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych odzwierciedlało nieobciążoną i ważoną prawdopodobieństwem kwotę, którą ustala się, oceniając szereg możliwych wyników. W praktyce nie musi to być złożona analiza. W niektórych przypadkach wystarczyć może stosunkowo proste modelowanie, bez potrzeby uciekania się do znacznej liczby szczegółowych symulacji różnych scenariuszy. Na przykład średnie straty kredytowe związane z dużą grupą instrumentów finansowych o wspólnej charakterystyce ryzyka mogą stanowić racjonalne oszacowanie kwoty ważonej prawdopodobieństwem. W innych sytuacjach potrzebne będzie prawdopodobnie określenie scenariuszy precyzujących kwoty i umiejscowienie w czasie przepływów środków pieniężnych związanych z poszczególnymi wynikami oraz szacowane prawdopodobieństwo tychże wyników. W takich sytuacjach oczekiwane straty kredytowe odzwierciedlają co najmniej dwa wyniki zgodnie z paragrafem 5.5.18.
- B5.5.43 W odniesieniu do oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia jednostka szacuje ryzyko wystąpienia niewykonania zobowiązania w związku z instrumentem finansowym w całym jego oczekiwanym okresie życia. 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe stanowią część oczekiwanych strat kredytowych w całym okresie życia i reprezentują niedobory środków pieniężnych w całym okresie życia, do których dojdzie, jeżeli niewykonanie zobowiązania nastąpi w ciągu 12 miesięcy od dnia sprawozdawczego (lub w krótszym okresie, jeżeli oczekiwany okres życia instrumentu finansowego jest krótszy niż 12 miesięcy), ważone prawdopodobieństwem wystąpienia tego niewykonania zobowiązania. 12-miesięczne oczekiwane straty kredytowe nie są zatem oczekiwanymi stratami kredytowymi w całym okresie życia, które jednostka poniesie w związku z instrumentami finansowymi, co do których przewiduje, że w ciągu następnych 12 miesięcy dojdzie do niewykonania zobowiązania, ani niedoborami środków pieniężnych przewidywanymi podczas następnych 12 miesięcy.

Wartość pieniądza w czasie

- B5.5.44 Oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się na dzień sprawozdawczy, a nie na dzień oczekiwanego niewykonania zobowiązania ani inną datę, stosując efektywną stopę procentową ustaloną przy początkowym ujęciu lub jej przybliżenie. Jeżeli instrument finansowy ma zmienną stopę procentową, oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się, stosując bieżącą efektywną stopę procentową ustaloną zgodnie z paragrafem B5.4.5.

- B5.5.45 W odniesieniu do zakupionych lub utworzonych aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe oczekiwane straty kredytowe dyskontuje się, stosując efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe, ustaloną przy początkowym ujęciu.
- B5.5.46 Przewidywane straty kredytowe z tytułu należności leasingowych są dyskontowane z zastosowaniem tej samej stopy dyskontowej stosowanej do wyceny należności z tytułu leasingu, zgodnie z MSSF 16.
- B5.5.47 Oczekiwane straty kredytowe z tytułu zobowiązania do udzielenia pożyczki dyskontuje się, stosując efektywną stopę procentową – lub jej przybliżenie – która zostanie zastosowana przy ujęciu składnika aktywów finansowych wynikającego z tego zobowiązania do udzielenia pożyczki. Dzieje się tak dlatego, że do celów stosowania wymogów dotyczących utraty wartości składnik aktywów finansowych, który zostaje ujęty po wykorzystaniu zobowiązania do udzielenia pożyczki, traktuje się jako kontynuację tego zobowiązania, a nie jako nowy instrument finansowy. Oczekiwane straty kredytowe z tytułu składnika aktywów finansowych wycenia się zatem, uwzględniając początkowe ryzyko kredytowe z tytułu zobowiązania do udzielenia pożyczki od daty, z którą jednostka stała się stroną nieodwołalnego zobowiązania.
- B5.5.48 Oczekiwane straty kredytowe z tytułu umów gwarancji finansowej lub zobowiązań do udzielenia pożyczki, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej, dyskontuje się, stosując stopę dyskontową, która odzwierciedla bieżącą ocenę rynkową wartości pieniądza w czasie oraz rodzaje ryzyka specyficzne dla przepływów pieniężnych, lecz jedynie jeżeli – i jedynie w zakresie, w jakim ma to miejsce – rodzaje ryzyka są uwzględniane poprzez korektę stopy dyskontowej, a nie poprzez korektę dyskontowanych niedoborów środków pieniężnych.

Racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje

- B5.5.49 Do celów niniejszego standardu racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje są to informacje, które są racjonalnie dostępne na dzień sprawozdawczy bez nadmiernych kosztów lub starań, w tym informacje o przeszłych zdarzeniach, obecnych warunkach i prognozach przyszłych warunków gospodarczych. Informacje, które są dostępne do celów sprawozdawczości finansowej, uznaje się za dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań.
- B5.5.50 Jednostka nie jest zobowiązana do włączania prognoz dotyczących przyszłych warunków w całym okresie życia instrumentu finansowego. Stopień wnikliwości osądu wymagany do oszacowania oczekiwanych strat kredytowych zależy od dostępności szczegółowych informacji. Wraz z wydłużaniem się horyzontu czasowego prognozy dostępność szczegółowych informacji maleje, a stopień wnikliwości osądu wymagany do oszacowania oczekiwanych strat kredytowych rośnie. Oszacowanie oczekiwanych strat kredytowych nie wymaga szczegółowych szacunków dotyczących okresów oddalonych w przeszłości – w odniesieniu do takich okresów jednostka może ekstrapolować przewidywania wynikające z dostępnych szczegółowych informacji.
- B5.5.51 Jednostka nie musi podejmować drobiazgowych poszukiwań informacji, lecz uwzględnia wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań i które są istotne dla oszacowania oczekiwanych strat

kredytowych, w tym skutki oczekiwanych wcześniejszych spłat. W wykorzystywanych informacjach uwzględnia się czynniki specyficzne dla pożyczkobiorcy, ogólne warunki gospodarcze oraz ocenę zarówno obecnych, jak i prognozowanych warunków na dzień sprawozdawczy. Jednostka może korzystać z różnych źródeł danych, które mogą być zarówno wewnętrzne (specyficzne dla jednostki), jak i zewnętrzne. Do możliwych źródeł danych zalicza się wewnętrzne dane historyczne dotyczące strat kredytowych, ratingi wewnętrzne, dane dotyczące strat kredytowych innych jednostek oraz zewnętrzne ratingi, raporty i dane statystyczne. Jednostki, które nie dysponują źródłami danych specyficznych dla jednostki, lub dysponują niewystarczającymi źródłami takich danych, mogą korzystać z danych dotyczących porównywalnej grupy jednostek w odniesieniu do porównywalnego instrumentu finansowego (lub grup instrumentów finansowych).

B5.5.52 Informacje historyczne stanowią ważne oparcie lub podstawę dla wyceny oczekiwanych strat kredytowych. Jednostka koryguje jednak dane historyczne, takie jak dane dotyczące strat kredytowych, w oparciu o bieżące dające się zaobserwować dane, aby odzwierciedlić skutki obecnych warunków i jej prognozy przyszłych warunków, które nie miały wpływu na okres, którego dotyczą dane historyczne, oraz aby usunąć skutki tych warunków w okresie historycznym, które są nieistotne dla przyszłych przepływów pieniężnych wynikających z umowy. W niektórych przypadkach najlepszymi racjonalnymi i możliwymi do udokumentowania informacjami mogłyby być nieskorygowane informacje historyczne, zależnie od charakteru informacji historycznych i momentu ich obliczenia, zestawione z okolicznościami na dzień sprawozdawczy i właściwościami rozpatrywanego instrumentu finansowego. Szacunki zmian w oczekiwanych stratach kredytowych powinny odzwierciedlać zmiany powiązanych dających się zaobserwować danych w kolejnych okresach (takie jak zmiany stóp bezrobocia, cen nieruchomości, cen towarów, statusu płatności lub innych czynników, które wskazują na straty kredytowe z tytułu instrumentu finansowego lub w grupie instrumentów finansowych oraz na wielkość strat) – i zasadniczo powinny być zgodne z takimi zmianami. Jednostka poddaje regularnemu przeglądowi metodykę i założenia stosowane do szacowania oczekiwanych strat kredytowych, aby zmniejszyć wszelkie różnice między szacunkami a rzeczywistymi danymi dotyczącymi strat kredytowych.

B5.5.53 W przypadku stosowania historycznych danych dotyczących strat kredytowych do szacowania oczekiwanych strat kredytowych istotne jest, aby informacje o historycznych wskaźnikach strat kredytowych były stosowane w odniesieniu do grup zdefiniowanych w podobny sposób jak grupy, dla których zgromadzono historyczne wskaźniki strat kredytowych. Stosowana metoda musi zatem umożliwiać powiązanie każdej grupy aktywów finansowych z informacjami na temat strat kredytowych w przeszłości w grupach aktywów finansowych o podobnej charakterystyce ryzyka oraz z odpowiednimi dającymi się zaobserwować danymi odzwierciedlającymi obecne warunki.

B5.5.54 Oczekiwane straty kredytowe odzwierciedlają własne oczekiwania jednostki co do strat kredytowych. Jednakże uwzględniając przy szacowaniu oczekiwanych strat kredytowych wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań, jednostka powinna również uwzględnić dające się zaobserwować informacje rynkowe dotyczące ryzyka kredytowego z tytułu określonego instrumentu finansowego lub podobnych instrumentów finansowych.

Zabezpieczenie

- B5.5.55 Do celów wyceny oczekiwanych strat kredytowych oszacowanie oczekiwanych niedoborów środków pieniężnych musi odzwierciedlać przepływy pieniężne oczekiwane z tytułu zabezpieczenia i innych elementów powodujących korzystniejsze warunki kredytowania, które stanowią część warunków umowy i nie są odrębnie ujmowane przez jednostkę. Oszacowanie oczekiwanych niedoborów środków pieniężnych związanych z zabezpieczonym instrumentem finansowym odzwierciedla kwotę i umiejscowienie w czasie przepływów pieniężnych oczekiwanych w wyniku egzekucji zabezpieczenia, pomniejszonych o koszty związane z pozyskaniem i sprzedażą zabezpieczenia, niezależnie od tego, czy dokonanie egzekucji jest prawdopodobne (tj. oszacowanie oczekiwanych przepływów pieniężnych uwzględnia prawdopodobieństwo egzekucji i przepływów pieniężnych, które by z niej wynikły). Wskutek tego w analizie tej należy uwzględnić wszelkie przepływy pieniężne oczekiwane w związku z realizacją zabezpieczenia po przewidzianym w umowie terminie jej wygaśnięcia. Zabezpieczenia uzyskanego w wyniku egzekucji nie ujmuje się jako składnika aktywów odrębnego w stosunku do zabezpieczonego instrumentu finansowego, o ile nie spełnia ono stosownych kryteriów ujmowania składników aktywów zawartych w niniejszym standardzie lub innych standardach.

Przeklasyfikowanie aktywów finansowych (sekcja 5.6)

- B5.6.1 Jeżeli jednostka dokonuje przeklasyfikowania aktywów finansowych zgodnie z paragrafem 4.4.1, to zgodnie z paragrafem 5.6.1 wymagane jest, by przeklasyfikowanie stosować prospektywnie, począwszy od dnia przeklasyfikowania. Zarówno kategoria wyceny w zamortyzowanym koszcie, jak i kategoria wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody wymaga ustalenia efektywnej stopy procentowej przy początkowym ujęciu. Obie te kategorie wyceny wymagają również stosowania w ten sam sposób wymogów dotyczących utraty wartości. Wskutek tego gdy jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych pomiędzy kategoriami wyceny w zamortyzowanym koszcie i w wartości godziwej przez inne całkowite dochody:
- a) ujęcie przychodów z tytułu odsetek nie zmienia się, a zatem jednostka nadal stosuje tę samą efektywną stopę procentową;
 - b) wycena oczekiwanych strat kredytowych nie zmienia się, ponieważ w ramach obu kategorii wyceny stosuje się to samo podejście do utraty wartości. Jeżeli jednak dokonuje się przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii wyceny w zamortyzowanym koszcie, odpis na oczekiwane straty kredytowe ujmuje się jako korektę wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania. Jeżeli dokonuje się przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w zamortyzowanym koszcie do kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zaprzestaje się ujmowania odpisu na oczekiwane straty kredytowe (która tym samym nie jest już ujmowana jako korekta wartości bilansowej brutto), za to ujmuje się ją jako skumulowaną kwotę utraty wartości (tej samej wielkości) w innych całkowitych dochodach i ujawnia się ją od dnia przeklasyfikowania.
- B5.6.2 Nie wymaga się jednak, by jednostka oddzielnie ujmowała przychody z tytułu odsetek bądź zyski lub straty z tytułu utraty wartości dla składnika aktywów finansowych wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy. Wskutek tego gdy jednostka dokonuje przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy, efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania. Ponadto, na potrzeby stosowania sekcji 5.5 w odniesieniu do składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania, dzień przeklasyfikowania traktuje się jako dzień początkowego ujęcia.

Zyski i straty (sekcja 5.7)

- B5.7.1 Zgodnie z paragrafem 5.7.5 zezwala się jednostce na dokonanie nieodwołalnego wyboru w sprawie prezentowania w innych całkowitych dochodach zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy, który nie jest instrumentem przeznaczonym do obrotu. Wyboru tego dokonuje się, analizując oddzielnie poszczególne instrumenty (tj. poszczególne udziały). Kwot prezentowanych w innych całkowitych dochodach nie można później przenosić do wyniku finansowego. Jednostka może jednak przenosić skumulowany zysk lub stratę w obrębie kapitału własnego. Dywidendy z takich inwestycji są ujmowane w wyniku finansowym zgodnie z paragrafem 5.7.6, chyba że dywidendy te w oczywisty sposób stanowią odzyskanie części kosztów inwestycji.
- B5.7.1 A O ile nie ma zastosowania paragraf 4.1.5, zgodnie z paragrafem 4.1.2 A wymaga się, by składnik aktywów finansowych był wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, a składnik aktywów jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż aktywów finansowych. W ramach tej kategorii wyceny ujmuje się informacje w wyniku finansowym tak, jakby składnik aktywów finansowych był wyceniany w zamortyzowanym koszcie, podczas gdy w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jest on wyceniany w wartości godziwej. Zyski i straty inne niż zyski i straty ujęte w wyniku finansowym zgodnie z paragrafami 5.7.10–5.7.11 ujmuje się w innych całkowitych dochodach. Gdy zaprzestaje się ujmowania tych aktywów finansowych, dokonuje się przeklasyfikowania do wyniku finansowego skumulowanych zysków lub strat wcześniej ujętych w innych całkowitych dochodach. Odzwierciedla to zysk lub stratę, które byłyby ujęte w wyniku finansowym po zaprzestaniu ujmowania, gdyby składnik aktywów finansowych był wyceniany w zamortyzowanym koszcie.
- B5.7.2 Jednostka stosuje MSR 21 w odniesieniu do aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, które stanowią pozycje pieniężne w rozumieniu MSR 21 i są wyrażone w walucie obcej. Zgodnie z MSR 21 wszelkie dodatnie i ujemne różnice kursowe z tytułu aktywów pieniężnych i zobowiązań pieniężnych należy ujmować w wyniku finansowym. Wyjątkiem od tej reguły jest pozycja pieniężna wyznaczona jako instrument zabezpieczający w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych (zob. paragraf 6.5.11), zabezpieczenie inwestycji netto (zob. paragraf 6.5.13) lub zabezpieczenie wartości godziwej instrumentu kapitałowego, w odniesieniu do którego jednostka postanowiła przedstawiać zmiany wartości godziwej w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.5 (zob. paragraf 6.5.8).
- B5.7.2 A Do celów ujmowania dodatnich i ujemnych różnic kursowych zgodnie z MSR 21 składnik aktywów finansowych wyceniany w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z paragrafem 4.1.2 A traktuje się jako pozycję pieniężną. Taki składnik aktywów finansowych traktuje się odpowiednio jako składnik aktywów wyceniany w zamortyzowanym koszcie w walucie obcej. Różnice kursowe związane z zamortyzowanym kosztem ujmuje się w wyniku finansowym, a pozostałe zmiany wartości bilansowej ujmuje się zgodnie z paragrafem 5.7.10.
- B5.7.3 Zgodnie z paragrafem 5.7.5 zezwala się jednostce na dokonanie nieodwołalnego wyboru w sprawie prezentowania w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej poszczególnych inwestycji w instrumenty kapitałowe. Taka inwestycja nie jest pozycją pieniężną. W związku z tym zyski lub straty prezentowane zgodnie z paragrafem 5.7.5 w innych całkowitych dochodach obejmują wszelkie powiązane komponenty walutowe.

- B5.7.4 Jeżeli istnieje powiązanie zabezpieczające pomiędzy pieniężnym składnikiem aktywów niebędącym instrumentem pochodnym a pieniężnym zobowiązaniem niebędącym instrumentem pochodnym, zmiany komponentu walutowego tych instrumentów finansowych prezentuje się w wyniku finansowym.

Zobowiązania wyznaczone jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

- B5.7.5 W przypadku gdy jednostka wyznacza zobowiązanie finansowe jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, musi ustalić, czy prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania w innych całkowitych dochodach doprowadziłaby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym. Niedopasowanie księgowe powstałoby lub zwiększyłoby się, jeżeli prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach powodowałaby większe niedopasowanie w wyniku finansowym niż wtedy, gdyby kwoty te były prezentowane w wyniku finansowym.
- B5.7.6 Aby dokonać takiego ustalenia, jednostka musi ocenić, czy oczekuje, że skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania zostaną zrównoważone w wyniku finansowym przez zmianę wartości godziwej innego instrumentu finansowego wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy. Takie oczekiwanie musi być oparte na powiązaniu ekonomicznym między właściwościami zobowiązania i właściwościami innego instrumentu finansowego.
- B5.7.7 Ustalenia takiego dokonuje się przy początkowym ujęciu i nie podlega ono ponownej ocenie. Ze względów praktycznych jednostka nie musi dokładnie w tym samym czasie zawrzeć wszystkich transakcji powodujących powstanie aktywów i zobowiązań prowadzących do niedopasowania księgowego. Dopuszcza się uzasadnione opóźnienie, pod warunkiem że oczekiwane jest nastąpienie wszystkich pozostałych transakcji. Jednostka musi konsekwentnie stosować swoją metodykę ustalania, czy prezentacja skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach doprowadziłaby do powstania lub zwiększenia niedopasowania księgowego w wyniku finansowym. Jednostka może jednak stosować inną metodykę, jeżeli istnieją odmienne powiązania ekonomiczne między właściwościami zobowiązań wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy i właściwościami innych instrumentów finansowych. Zgodnie z MSSF 7 wymaga się, aby w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego jednostka ujawniała informacje jakościowe odnoszące się do jej metodyki dokonywania takiego ustalenia.
- B5.7.8 Jeżeli wspomniane niedopasowanie powstanie lub się zwiększy, wymaga się, aby jednostka prezentowała wszystkie zmiany wartości godziwej (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania) w wyniku finansowym. Jeżeli takie niedopasowanie nie powstanie ani się nie zwiększy, wymaga się, aby jednostka prezentowała skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania w innych całkowitych dochodach.
- B5.7.9 Kwot prezentowanych w innych całkowitych dochodach nie można później przenosić do wyniku finansowego. Jednostka może jednak przenosić skumulowany zysk lub stratę w obrębie kapitału własnego.
- B5.7.10 W poniższym przykładzie opisano sytuację, w której powstałoby niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym, gdyby skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania były prezentowane w innych całkowitych dochodach. Bank hipoteczny udziela klientom pożyczek i finansuje te pożyczki, sprzedając na rynku obligacje o dopasowanych właściwościach (np. w zakresie pozostałej do spłaty kwoty, profilu spłaty, okresu i waluty). Warunki umowy pożyczki pozwalają klientowi na wcześniejszą spłatę pożyczki hipotecznej (tj. na wypełnienie swojego zobowiązania wobec banku) poprzez zakup na rynku odpowiedniej obligacji w wartości godziwej i dostarczenie jej do banku

hipotecznego. W wyniku przewidzianego w umowie prawa wcześniejszej spłaty, w przypadku gdy jakość kredytowa obligacji pogarsza się (przez co spada wartość godziwa zobowiązania banku hipotecznego), wartość godziwa składnika aktywów w postaci pożyczek banku hipotecznego również maleje. Zmiana wartości godziwej składnika aktywów odzwierciedla przewidziane w umowie prawo klienta do wcześniejszej spłaty pożyczki hipotecznej poprzez zakup powiązanej z nią obligacji w wartości godziwej (która w tym przypadku zmalała) i dostarczenie jej do banku hipotecznego. Wskutek tego skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (obligacji) zostaną zrównoważone w wyniku finansowym przez odpowiednią zmianę wartości godziwej składnika aktywów finansowych (pożyczki). Gdyby skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania były prezentowane w innych całkowitych dochodach, powstałoby niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym. Dlatego wymaga się, aby bank hipoteczny prezentował wszystkie zmiany wartości godziwej zobowiązania (w tym skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania) w wyniku finansowym.

B5.7.11 W przykładzie przedstawionym w paragrafie B5.7.10 istnieje wynikające z umowy powiązanie pomiędzy skutkami zmian ryzyka kredytowego zobowiązania a zmianami wartości godziwej składnika aktywów finansowych (tj. w wyniku przewidzianego w umowie prawa klienta do wcześniejszej spłaty pożyczki hipotecznej poprzez zakup obligacji w wartości godziwej i dostarczenie jej do banku hipotecznego). Niedopasowanie księgowe może jednak powstać również w przypadku braku powiązania wynikającego z umowy.

B5.7.12 Do celów stosowania wymogów zawartych w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8 niedopasowanie księgowe nie jest spowodowane wyłącznie metodą wyceny, którą jednostka stosuje w celu ustalenia skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania. Niedopasowanie księgowe w wyniku finansowym powstanie wyłącznie wtedy, gdy oczekiwane jest zrównoważenie skutków zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (jak określono w MSSF 7) przez zmiany wartości godziwej innego instrumentu finansowego. Niedopasowanie powstałe wyłącznie na skutek metody wyceny (tj. ponieważ jednostka nie oddziela zmian ryzyka kredytowego zobowiązania od niektórych innych zmian jego wartości godziwej) nie wpływa na ustalenie wymagane w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8. Jednostka może na przykład nie oddzielać zmian ryzyka kredytowego zobowiązania od zmian ryzyka płynności. Jeżeli jednostka prezentuje łączny skutek obu czynników w innych całkowitych dochodach, może powstać niedopasowanie, ponieważ zmiany ryzyka płynności mogą być zawarte w wycenie wartości godziwej aktywów finansowych jednostki, a cała zmiana wartości godziwej tych aktywów jest prezentowana w wyniku finansowym. Takie niedopasowanie jest jednak spowodowane nieprecyzyjną wyceną, a nie relacją równoważenia opisaną w paragrafie B5.7.6, a zatem nie wpływa na ustalenie wymagane w paragrafach 5.7.7 i 5.7.8.

Znaczenie „ryzyka kredytowego” (paragrafy 5.7.7 i 5.7.8)

B5.7.13 W MSSF 7 określa się ryzyko kredytowe jako „ryzyko, że jedna ze stron instrumentu finansowego, nie wywiązując się ze swoich zobowiązań, spowoduje poniesienie strat finansowych przez drugą ze stron”. Wymóg zawarty w paragrafie 5.7.7 pkt a) odnosi się do ryzyka, że emitent nie wywiąże się ze wskazanego określonego zobowiązania. Niekoniecznie odnosi się on do wiarygodności kredytowej emitenta. Na przykład jeżeli jednostka emituje zobowiązania zabezpieczone i niezabezpieczone, które poza tym są identyczne, ryzyko kredytowe tych zobowiązań będzie inne, mimo że zostały wyemitowane przez tę samą jednostkę. Ryzyko kredytowe zobowiązania zabezpieczonego będzie mniejsze niż ryzyko kredytowe zobowiązania niezabezpieczonego. Ryzyko kredytowe zobowiązania zabezpieczonego może być bliskie zeru.

B5.7.14 Do celów stosowania wymogu zawartego w paragrafie 5.7.7 pkt a) ryzyko kredytowe różni się od ryzyka właściwego dla wyników działalności na danym składniku aktywów. Ryzyko właściwe dla wyników działalności na danym składniku aktywów nie jest powiązane z ryzykiem, że jednostka nie wywiąże się z określonego zobowiązania, lecz odnosi się do ryzyka, że pojedynczy składnik aktywów lub grupa aktywów przyniosą słabe wyniki działalności (lub nie przyniosą żadnych).

B5.7.15 Oto przykłady ryzyka właściwego dla wyników działalności na danym składniku aktywów:

- a) zobowiązanie z cechą powiązania z jednostkami uczestnictwa, wskutek czego kwota należna inwestorom jest zgodnie z umową ustalana na podstawie wyników działalności na danych składnikach aktywów. Skutkiem takiego powiązania wpływającym na wartość godziwą zobowiązania jest ryzyko właściwe dla wyników działalności na danym składniku aktywów, a nie ryzyko kredytowe;
- b) zobowiązanie wyemitowane przez jednostkę strukturyzowaną posiadającą poniższe cechy. Jednostka jest prawnie wydzielona i w związku z tym aktywa tej jednostki są wyodrębnione wyłącznie dla dobra inwestorów, nawet w razie upadłości. Jednostka nie dokonuje żadnych innych transakcji, a aktywa tej jednostki nie mogą być przedmiotem zastawu hipotecznego. Inwestorom posiadającym udziały w tej jednostce przysługują należne kwoty jedynie wtedy, gdy wyodrębnione aktywa generują przepływy pieniężne. Dlatego zmiany wartości godziwej zobowiązania odzwierciedlają przede wszystkim zmiany wartości godziwej aktywów. Wpływ wyników działalności na aktywach na wartość godziwą zobowiązania jest ryzykiem właściwym dla wyników działalności na danym składniku aktywów, a nie ryzykiem kredytowym.

Ustalenie skutków zmian ryzyka kredytowego

B5.7.16 Do celów stosowania wymogu zawartego w paragrafie 5.7.7 pkt a) jednostka ustala kwotę zmiany wartości godziwej zobowiązania finansowego wynikającą ze zmian ryzyka kredytowego tego zobowiązania w następujący sposób:

- a) jako kwotę zmiany jego wartości godziwej, która nie jest wynikiem zmiany warunków rynkowych powodujących ryzyko rynkowe (zob. paragrafy B5.7.17 i B5.7.18); albo
- b) w oparciu o alternatywną metodę, która zdaniem jednostki pozwala wierniej odzwierciedlić kwotę zmiany wartości godziwej zobowiązania, która wynika ze zmiany jego ryzyka kredytowego.

B5.7.17 Zmiany warunków rynkowych powodujące ryzyko rynkowe obejmują zmiany referencyjnej stopy procentowej, ceny instrumentu finansowego innej jednostki, ceny towaru, kursu walutowego, indeksu cen lub stóp.

B5.7.18 Jeżeli jedynymi istotnymi dla zobowiązania zmianami warunków rynkowych są zmiany obserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej, to kwotę, o której mowa w paragrafie B5.7.16 pkt a), można oszacować w następujący sposób:

- a) Po pierwsze, jednostka oblicza wewnętrzną stopę zwrotu zobowiązania na początek okresu w oparciu o wartość godziwą zobowiązania oraz związane z nim przepływy pieniężne wynikające z umowy na początek okresu. Od tej stopy zwrotu odejmuje zaobserwowaną (referencyjną) stopę procentową na początek okresu, tak aby uzyskać specyficzny dla instrumentu komponent wewnętrznej stopy zwrotu.

- b) Następnie jednostka oblicza wartość bieżącą przepływów pieniężnych związanych z danym zobowiązaniem w oparciu o związane z nim przepływy pieniężne wynikające z umowy na koniec okresu oraz stopę dyskontową równą sumie (i) zaobserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej na koniec okresu oraz (ii) specyficznego dla instrumentu komponentu wewnętrznej stopy zwrotu ustalonego zgodnie z pkt a).
- c) Różnica między wartością godziwą zobowiązania na koniec okresu a kwotą ustaloną w pkt b) stanowi zmianę wartości godziwej niewynikającą ze zmian zaobserwowanej (referencyjnej) stopy procentowej. Jest to kwota, którą należy prezentować w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7 pkt a).

B5.7.19 W przykładzie przedstawionym w paragrafie B5.7.18 przyjęto, że zmiany wartości godziwej wynikające z czynników innych niż zmiany ryzyka kredytowego danego instrumentu lub zmiany zaobserwowanych (referencyjnych) stóp procentowych nie są istotne. Metoda ta nie będzie właściwa, jeżeli zmiany wartości godziwej wynikające z innych czynników są znaczne. W takich przypadkach wymagane jest zastosowanie przez jednostkę alternatywnej metody, która pozwala wierniej wycenić skutki zmian ryzyka kredytowego zobowiązania (zob. paragraf B5.7.16 pkt b)). Na przykład jeżeli instrument omawiany w przykładzie zawiera wbudowany instrument pochodny, zmiana wartości godziwej wbudowanego instrumentu pochodnego nie jest brana pod uwagę przy ustalaniu kwoty, którą należy prezentować w innych całkowitych dochodach zgodnie z paragrafem 5.7.7 pkt a).

B5.7.20 Podobnie jak w przypadku wszystkich wycen w wartości godziwej, metoda wyceny stosowana przez jednostkę w celu ustalenia, jaką część zmiany wartości godziwej zobowiązania można przypisać zmianom jego ryzyka kredytowego, musi w maksymalnym stopniu opierać się na odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych, a w minimalnym stopniu – na nieobserwowalnych danych wejściowych.

RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ (ROZDZIAŁ 6)

Instrumenty zabezpieczające (sekcja 6.2)

Kwalifikujące się instrumenty

- B6.2.1 Instrumentów pochodnych, które są wbudowane w kontrakty hybrydowe, lecz nie są odrębnie ujmowane, nie można wyznaczać jako odrębnych instrumentów zabezpieczających.
- B6.2.2 Własne instrumenty kapitałowe jednostki nie stanowią jej aktywów finansowych ani zobowiązań finansowych i dlatego nie mogą być wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające.
- B6.2.3 W przypadku zabezpieczeń ryzyka walutowego komponent ryzyka walutowego instrumentu finansowego niebędącego instrumentem pochodnym ustala się zgodnie z MSR 21.

Opcje wystawione

- B6.2.4 Niniejszy standard nie ogranicza okoliczności, w których instrument pochodny wyceniany w wartości godziwej przez wynik finansowy może zostać wyznaczony jako instrument zabezpieczający, z wyjątkiem niektórych opcji wystawionych. Opcja wystawiona nie kwalifikuje się jako instrument zabezpieczający, chyba że została wyznaczona w celu skompensowania opcji zakupionej, w tym opcji wbudowanej w inny instrument finansowy (np. wystawiona opcja kupna wykorzystywana do zabezpieczenia zobowiązania z opcją wcześniejszego wykupu).

Wyznaczanie instrumentów zabezpieczających

- B6.2.5 W przypadku zabezpieczeń innych niż zabezpieczenia ryzyka walutowego, jeżeli jednostka wyznacza jako instrument zabezpieczający składnik aktywów finansowych niebędący instrumentem pochodnym lub zobowiązanie finansowe niebędące instrumentem pochodnym, które są wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, może jedynie wyznaczyć instrument finansowy niebędący instrumentem pochodnym w całości lub wyznaczyć jego część.
- B6.2.6 Pojedynczy instrument zabezpieczający może zostać wyznaczony jako instrument zabezpieczający dla więcej niż jednego rodzaju ryzyka, pod warunkiem że instrument zabezpieczający – i różne pozycje ryzyka jako pozycje zabezpieczane – zostały specyficznie wyznaczone. Te pozycje zabezpieczane mogą znajdować się w różnych powiązaniach zabezpieczających.

Pozycje zabezpieczane (sekcja 6.3)**Kwalifikujące się pozycje**

- B6.3.1 Uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do nabycia jednostki w drodze połączenia jednostek nie może stanowić pozycji zabezpieczanej, z wyjątkiem zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym, ponieważ inne rodzaje zabezpieczanego ryzyka nie mogą zostać specyficznie zidentyfikowane i wycenione. Te inne rodzaje ryzyka stanowią ogólne ryzyko działalności gospodarczej.
- B6.3.2 Inwestycja dokonana metodą praw własności nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu wartości godziwej. Dzieje się tak dlatego, że zgodnie z metodą praw własności w wyniku finansowym ujmuje się przypadający na inwestora udział w wyniku finansowym jednostki, w której dokonano inwestycji, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. Z podobnej przyczyny inwestycja w skonsolidowanej jednostce zależnej nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu wartości godziwej. Powodem tego jest fakt, że w ramach konsolidacji w wyniku finansowym ujmuje się wynik finansowy jednostki zależnej, a nie zmiany wartości godziwej inwestycji. W przypadku zabezpieczenia inwestycji netto w jednostce zagranicznej sytuacja jest inna, ponieważ jest to zabezpieczenie ekspozycji na ryzyko walutowe, a nie zabezpieczenie wartości godziwej przed zmianami wartości inwestycji.
- B6.3.3 Zgodnie z paragrafem 6.3.4 zezwala się jednostce na wyznaczenie jako pozycji zabezpieczanych zagregowanych ekspozycji będących połączeniem ekspozycji i instrumentu pochodnego. Wyznaczając taką pozycję zabezpieczaną, jednostka ocenia, czy zagregowana ekspozycja stanowi takie połączenie ekspozycji z instrumentem pochodnym, że tworzy ono inną zagregowaną ekspozycję, która jest zarządzana jako jedna ekspozycja pod kątem określonego ryzyka (lub określonych rodzajów ryzyka). W takim przypadku jednostka może wyznaczyć pozycję zabezpieczaną na podstawie zagregowanej ekspozycji. Na przykład:
- a) jednostka może zabezpieczyć przed ryzykiem cenowym (przyjmując za podstawę dolary amerykańskie) daną wielkość wysoce prawdopodobnych zakupów kawy w 15-miesięcznym okresie, wykorzystując 15-miesięczne kontrakty futures na zakup kawy. Połączenie wysoce prawdopodobnych zakupów kawy i kontraktów futures na zakup kawy można postrzegać – do celów zarządzania ryzykiem – jako 15-miesięczną ekspozycję na ryzyko walutowe stałej kwoty wyrażonej w dolarach amerykańskich (tj. jak każdy wypływ środków pieniężnych, w stałej kwocie wyrażonej w dolarach amerykańskich, w okresie 15 miesięcy);

- b) jednostka może zabezpieczyć ryzyko walutowe na cały okres 10-letniego instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu denominowanego w walucie obcej. Jednostka potrzebuje jednak ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej w swojej walucie funkcjonalnej jedynie na krótki lub średni okres (na przykład dwa lata), a na pozostały okres aż do terminu wymagalności – ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej w swojej walucie funkcjonalnej. Na koniec każdego z dwuletnich okresów (tj. w sposób ciągły co dwa lata) jednostka ustala ekspozycję na ryzyko stopy procentowej w następnym dwuletnim okresie (jeżeli poziom oprocentowania jest taki, że jednostka pragnie ustalić stopy procentowe). W takiej sytuacji jednostka może skorzystać z 10-letniego swapa walutowo-procentowego z przejściem ze stałego na zmienne oprocentowanie, w ramach którego następuje zamiana instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu w walucie obcej na ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej w walucie funkcjonalnej. Na to nakłada się dwuletni swap stóp procentowych, w ramach którego – w oparciu o walutę funkcjonalną – następuje zamiana instrumentu dłużnego o zmiennym oprocentowaniu na instrument dłużny o stałym oprocentowaniu. W rezultacie instrument dłużny o stałym oprocentowaniu w walucie obcej w połączeniu z 10-letnim swapem walutowo-procentowym z przejściem ze stałego na zmienne oprocentowanie postrzegane są – do celów zarządzania ryzykiem – jako 10-letnia ekspozycja instrumentu dłużnego na ryzyko zmiennej stopy procentowej w walucie funkcjonalnej.

B6.3.4 Wyznaczając pozycję zabezpieczaną w oparciu o zagregowaną ekspozycję, jednostka uwzględnia połączony skutek pozycji stanowiących zagregowaną ekspozycję do celów oceny efektywności zabezpieczenia i wyceny nieefektywności zabezpieczenia. Pozycje stanowiące zagregowaną ekspozycję ujmuje się jednak nadal oddzielnie. Oznacza to na przykład, że:

- a) instrumenty pochodne będące częścią zagregowanej ekspozycji ujmuje się jako odrębne aktywa lub zobowiązania wyceniane w wartości godziwej; oraz
- b) jeżeli wyznacza się powiązanie zabezpieczające między pozycjami stanowiącymi zagregowaną ekspozycję, sposób, w jaki dany instrument pochodny jest włączany jako część zagregowanej ekspozycji, musi być spójny z wyznaczeniem tego instrumentu pochodnego jako instrumentu zabezpieczającego na poziomie zagregowanej ekspozycji. Na przykład jeżeli jednostka wyłącza element terminowy (forward) instrumentu pochodnego z wyznaczenia tego instrumentu jako instrumentu zabezpieczającego w powiązaniu zabezpieczającym między pozycjami stanowiącymi zagregowaną ekspozycję, musi ona również wyłączyć element terminowy (forward), włączając ten instrument pochodny jako pozycję zabezpieczaną będącą częścią zagregowanej ekspozycji. W przeciwnym przypadku zagregowana ekspozycja musi obejmować instrument pochodny, w całości albo w części.

B6.3.5 Paragraf 6.3.6 stanowi, że w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym ryzyko walutowe związane z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją wewnątrzzgrupową może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniach przepływów pieniężnych, pod warunkiem że transakcja ta jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki zawierającej tę transakcję, a ryzyko walutowe będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy. Do tego celu jednostka może być jednostką dominującą, jednostką zależną, jednostką stowarzyszoną, wspólnym przedsięwzięciem lub oddziałem. Jeżeli ryzyko walutowe związane z planowaną transakcją wewnątrzzgrupową nie ma wpływu na skonsolidowany wynik finansowy, taka transakcja wewnątrzzgrupowa nie może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana. Ma to zazwyczaj miejsce w przypadku opłat licencyjnych, płatności odsetek lub opłat zarządczych pomiędzy

członkami tej samej grupy, chyba że transakcja wewnątrzgrupowa jest związana z transakcją zewnętrzną. Jednak w sytuacji gdy ryzyko walutowe planowanej transakcji wewnątrzgrupowej będzie miało wpływ na skonsolidowany wynik finansowy, transakcja wewnątrzgrupowa może kwalifikować się jako pozycja zabezpieczana. Przykładem jest planowana sprzedaż bądź zakup zapasów pomiędzy członkami tej samej grupy, która wiąże się z przewidywaną w następnej kolejności sprzedażą tych zapasów jednostce zewnętrznej w stosunku do grupy. Podobnie planowana sprzedaż wewnątrzgrupowa maszyn i urządzeń przez należącą do danej grupy jednostkę będącą ich producentem innej należącej do tej grupy jednostce, która będzie z nich korzystała w swojej działalności, może mieć wpływ na skonsolidowany wynik finansowy. Przykładowo taka sytuacja mogłaby mieć miejsce, ponieważ amortyzacji maszyn i urządzeń dokonywać będzie jednostka nabywająca, a kwota początkowego ujęcia maszyn i urządzeń może się zmienić, jeżeli planowana transakcja wewnątrzgrupowa jest denominowana w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki nabywającej.

- B6.3.6 Jeżeli zabezpieczenie planowanej transakcji wewnątrzgrupowej kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń, wszelkie zyski i straty ujmują się w innych całkowitych dochodach – i usuwa się z nich – zgodnie z paragrafem 6.5.11. Odpowiednim okresem lub okresami, w których ryzyko walutowe zabezpieczonej transakcji wpływa na wynik finansowy, są okresy, w których wpływa ono na skonsolidowany wynik finansowy.

Wyznaczanie pozycji zabezpieczanych

- B6.3.7 Komponent jest to pozycja zabezpieczana, która nie stanowi całej pozycji. Wskutek tego komponent odzwierciedla tylko niektóre rodzaje ryzyka związanego z pozycją, której jest częścią, lub odzwierciedla te rodzaje ryzyka tylko do pewnego stopnia (na przykład przy wyznaczeniu części pozycji).

Komponenty ryzyka

- B6.3.8 Aby kwalifikować się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana, komponent ryzyka musi być dającym się oddzielnie zidentyfikować komponentem pozycji finansowej lub niefinansowej, a zmiany przepływów pieniężnych lub wartości godziwej pozycji wynikające ze zmian tego komponentu ryzyka muszą dawać się wiarygodnie wycenić.
- B6.3.9 Określając, jakie komponenty ryzyka kwalifikują się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana, jednostka ocenia takie komponenty ryzyka w kontekście określonej struktury rynkowej, z którą związane jest ryzyko lub rodzaje ryzyka i w ramach której ma miejsce działalność zabezpieczająca. Takie ustalenie wymaga oceny odpowiednich faktów i okoliczności, które różnią się w zależności od ryzyka i rynku.
- B6.3.10 Wyznaczając komponenty ryzyka jako pozycje zabezpieczane, jednostka bierze pod uwagę, czy komponenty ryzyka są wprost określone w umowie (komponenty ryzyka określone w umowie), czy też wynikają domyślnie z wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją, której część stanowią (komponenty ryzyka nieokreślone w umowie). Komponenty ryzyka nieokreślone w umowie mogą odnosić się do pozycji, które nie są umową (na przykład planowane transakcje), lub umów, w których nie określono wprost komponentów (na przykład uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie zawierające tylko jedną cenę, a nie formułę cenową odnoszącą się do różnych instrumentów bazowych). Na przykład:

- a) Jednostka A posiada długoterminową umowę dostawy gazu ziemnego, w ramach której ceny ustalane są przy użyciu określonej w umowie formuły cenowej odnoszącej się do towarów i innych czynników (na przykład cen oleju napędowego, oleju opałowego i innych komponentów takich jak opłaty transportowe). Jednostka A zabezpiecza komponent oleju napędowego w tej umowie dostawy, wykorzystując kontrakt forward na olej napędowy. Ponieważ komponent oleju napędowego jest określony w postanowieniach i warunkach umowy dostawy, jest on komponentem ryzyka określonym w umowie. Tak więc ze względu na formułę cenową jednostka A stwierdza, że ekspozycję na cenę oleju napędowego można oddzielnie zidentyfikować. Jednocześnie istnieje rynek kontraktów forward na olej napędowy. Jednostka A stwierdza w związku z tym, że ekspozycję na cenę oleju napędowego można wiarygodnie wycenić. Wskutek tego ekspozycja na cenę oleju napędowego w umowie dostawy stanowi komponent ryzyka, który kwalifikuje się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana.
- b) Jednostka B zabezpiecza swoje przyszłe zakupy kawy w oparciu o swoją prognozę produkcji. Zabezpieczanie rozpoczyna się do 15 miesięcy przed dostawą części planowanego wolumenu zakupów. Jednostka B zwiększa zabezpieczony wolumen z upływem czasu (w miarę jak zbliża się data dostawy). Jednostka B stosuje dwa różne typy umów w celu zarządzania swoim ryzykiem związanym z ceną kawy:
- (i) giełdowe kontrakty futures na zakup kawy; oraz
 - (ii) umowy na dostawę kawy Arabica z Kolumbii dostarczanej do określonego miejsca produkcji. W umowach tych cena tony kawy ustalana jest w oparciu o cenę w giełdowych kontraktach futures na zakup kawy, powiększoną o ustaloną różnicę cenową oraz o zmienną opłatę za usługi logistyczne, z użyciem formuły cenowej. Umowa na dostawę kawy jest umową niewykonaną, zgodnie z którą jednostka B przyjmuje faktyczne dostawy kawy.

W odniesieniu do dostaw związanych z bieżącym zbiorem zawarcie umów na dostawę kawy pozwala jednostce B ustalić różnicę cenową między faktyczną jakością zakupionej kawy (kawy Arabica z Kolumbii) a jakością referencyjną, która stanowi podstawę giełdowego kontraktu futures. Jednakże w odniesieniu do dostaw związanych z następnym zbiorem umowy na dostawę kawy nie są jeszcze dostępne, a zatem nie można ustalić różnicy cenowej. Jednostka B stosuje giełdowe kontrakty futures na zakup kawy, aby zabezpieczyć komponent jakości referencyjnej swojego ryzyka związanego z ceną kawy w odniesieniu do dostaw związanych zarówno z bieżącym, jak i następnym zbiorem. Jednostka B ustala, że jest narażona na trzy różne rodzaje ryzyka: ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną, ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające różnicę (spread) między cenami kawy o jakości referencyjnej i określonej kawy Arabica z Kolumbii, którą faktycznie otrzymuje, oraz zmienne koszty logistyczne. W odniesieniu do dostaw związanych z bieżącym zbiorem, po zawarciu przez jednostkę B umowy na dostawę kawy, ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną stanowi komponent ryzyka określony w umowie, ponieważ w formule cenowej zawarta jest indeksacja w stosunku do ceny w giełdowych kontraktach futures na zakup kawy. Jednostka B stwierdza, że ten komponent ryzyka można oddzielnie

zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. W odniesieniu do dostaw związanych z następnym zbiorem jednostka B nie zawarła jeszcze żadnych umów na dostawę kawy (czyli dostawy te są planowanymi transakcjami). Tak więc ryzyko związane z ceną kawy odzwierciedlające jakość referencyjną stanowi komponent ryzyka nieokreślony w umowie. Dokonana przez jednostkę B analiza struktury rynkowej uwzględnia sposób, w jaki ustalane są ceny ostatecznych dostaw określonej kawy, które otrzymuje. Tak więc w oparciu o tę analizę struktury rynkowej jednostka B stwierdza, że w związku z planowanymi transakcjami również ma do czynienia z ryzykiem związanym z ceną kawy odzwierciedlającym jakość referencyjną jako komponentem ryzyka, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, nawet jeśli nie jest on określony w umowie. W rezultacie jednostka B może wyznaczyć powiązania zabezpieczające na podstawie komponentów ryzyka (w odniesieniu do ryzyka związanego z ceną kawy odzwierciedlającego jakość referencyjną) zarówno dla umów na dostawę kawy, jak i planowanych transakcji.

- c) Jednostka C zabezpiecza część swoich przyszłych zakupów paliwa lotniczego w oparciu o swoją prognozę zużycia w okresie do 24 miesięcy przed dostawą i zwiększa zabezpieczany wolumen w miarę upływu czasu. Jednostka C zabezpiecza tę ekspozycję, wykorzystując różne rodzaje umów w zależności od horyzontu czasowego zabezpieczenia, co wpływa na płynność rynkową instrumentów pochodnych. Dla dłuższych horyzontów czasowych (12–24 miesięcy) jednostka C wykorzystuje umowy dotyczące ropy naftowej, ponieważ tylko one mają wystarczającą płynność rynkową. Dla horyzontów czasowych wynoszących 6–12 miesięcy jednostka C wykorzystuje instrumenty pochodne dotyczące oleju napędowego, ponieważ mają one wystarczającą płynność. Dla horyzontów czasowych nie dłuższych niż sześć miesięcy jednostka C wykorzystuje umowy dotyczące paliwa lotniczego. Dokonana przez jednostkę C analiza struktury rynkowej w zakresie ropy naftowej i produktów naftowych oraz jej ocena odpowiednich faktów i okoliczności jest następująca:

- (i) Jednostka C działa na obszarze geograficznym, w którym ropa Brent stanowi punkt odniesienia dla ropy naftowej. Ropa naftowa stanowi punkt odniesienia w zakresie surowców, wpływając na cenę różnych rafinowanych produktów naftowych jako najbardziej podstawowy czynnik ich produkcji. Olej napędowy jest punktem odniesienia dla rafinowanych produktów naftowych, wykorzystywanym ogólniej jako wartość odniesienia do ustalania cen produktów destylacji ropy naftowej. Znajduje to odzwierciedlenie w rodzajach pochodnych instrumentów finansowych dla rynków ropy naftowej i rafinowanych produktów naftowych w środowisku, w którym działa jednostka C, takich jak:

- referencyjny kontrakt futures na ropę naftową, dotyczący ropy naftowej Brent;
- referencyjny kontrakt futures na olej napędowy, wykorzystywany jako wartość odniesienia do ustalania cen produktów destylacji – na przykład spreadowe instrumenty pochodne dotyczące paliwa lotniczego obejmują różnicę ceny między paliwem lotniczym a wspomnianym referencyjnym olejem napędowym; oraz

- referencyjny instrument pochodny na marżę rafineryjną, ang. *crack spread* (tj. instrument pochodny dotyczący różnicy cenowej między ropą naftową a olejem napędowym – marży rafineryjnej), który jest indeksowany w stosunku do ropy naftowej Brent.

- (ii) Ustalanie cen rafinowanych produktów naftowych nie zależy od tego, jaka konkretnie ropa naftowa jest przetwarzana przez określoną rafinerię, ponieważ te rafinowane produkty naftowe (takie jak olej napędowy lub paliwo lotnicze) są to produkty standaryzowane.

Tak więc jednostka C stwierdza, że ryzyko cenowe związane z jej zakupami paliwa lotniczego zawiera komponent ryzyka dotyczący ceny ropy naftowej, bazujący na ropie naftowej Brent, oraz komponent ryzyka dotyczący ceny oleju napędowego, nawet jeżeli ropa naftowa i olej napędowy nie są określone w żadnym ustaleniu umownym. Jednostka C stwierdza, że te dwa komponenty ryzyka można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, nawet jeśli nie są one określone w umowie. W rezultacie jednostka C może wyznaczyć powiązania zabezpieczające dla planowanych zakupów paliwa lotniczego na podstawie komponentów ryzyka (w odniesieniu do ropy naftowej lub oleju napędowego). Ta analiza oznacza również, że jeżeli na przykład jednostka C wykorzystywałaby instrumenty pochodne dotyczące ropy naftowej oparte na ropie naftowej West Texas Intermediate (WTI), zmiany różnicy cenowej między ropą naftową Brent a ropą naftową WTI spowodowałyby nieefektywność zabezpieczenia.

- d) Jednostka D posiada instrument dłużny o stałym oprocentowaniu. Instrument ten jest emitowany w otoczeniu rynkowym, w którym duża ilość podobnych instrumentów dłużnych jest porównywana poprzez swoje spready do stopy referencyjnej (na przykład LIBOR), a instrumenty o zmiennym oprocentowaniu są w tym otoczeniu zwykle indeksowane w stosunku do tej stopy referencyjnej. Swapy stóp procentowych są często wykorzystywane do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w oparciu o tę stopę referencyjną, niezależnie od spreadu instrumentów dłużnych w stosunku do tej stopy referencyjnej. Cena instrumentów dłużnych o stałym oprocentowaniu zmienia się bezpośrednio w odpowiedzi na zmiany stopy referencyjnej w miarę ich występowania. Jednostka D stwierdza, że wspomniana stopa referencyjna jest komponentem, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. W rezultacie jednostka D może wyznaczyć powiązania zabezpieczające dla instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu na podstawie komponentu ryzyka w odniesieniu do ryzyka referencyjnej stopy procentowej.

B6.3.11 Przy wyznaczaniu komponentu ryzyka jako pozycji zabezpieczanej wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń mają zastosowanie do tego komponentu ryzyka w taki sam sposób, w jaki stosowane są wobec innych pozycji zabezpieczanych, które nie są komponentami ryzyka. Zastosowanie mają na przykład kryteria kwalifikacyjne, włącznie z tym, które stanowi, że powiązanie zabezpieczające musi spełniać wymogi efektywności zabezpieczenia, a wszelka nieefektywność zabezpieczenia musi być wyceniona i ujęta.

- B6.3.12 Jednostka może także wyznaczyć zmiany w przepływach pieniężnych lub zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej następujące tylko powyżej lub poniżej określonej ceny lub innej zmiennej („ryzyko jednostronne”). Wartość wewnętrzna opcji zakupionej będącej instrumentem zabezpieczającym (przy założeniu, że posiada ona te same podstawowe warunki co wyznaczone ryzyko), a nie jej wartość w czasie, odzwierciedla ryzyko jednostronne związane z pozycją zabezpieczaną. Na przykład jednostka może wyznaczyć zmienność przyszłych wyników związanych z przepływami pieniężnymi wynikającą ze wzrostu ceny planowanego zakupu towaru. W takiej sytuacji jednostka wyznacza jedynie straty w przepływach pieniężnych, które są skutkiem wzrostu ceny powyżej określonego poziomu. Zabezpieczane ryzyko nie obejmuje wartości w czasie opcji zakupionej, ponieważ wartość w czasie nie jest komponentem planowanej transakcji, który wpływa na wynik finansowy.
- B6.3.13 Istnieje możliwe do odrzucenia założenie, że o ile ryzyko inflacji nie jest określone w umowie, nie można go oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, a zatem nie można go wyznaczyć jako komponent ryzyka instrumentu finansowego. W ograniczonej liczbie przypadków jest jednak możliwa identyfikacja komponentu ryzyka w odniesieniu do ryzyka inflacji, który można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić ze względu na szczególne okoliczności dotyczące otoczenia inflacyjnego i odpowiedniego rynku długu.
- B6.3.14 Na przykład jednostka emituje dług w otoczeniu, w którym wolumen i struktura terminowa obligacji indeksowanych inflacją powodują powstanie wystarczająco płynnego rynku, który umożliwia skonstruowanie struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych. Oznacza to, że dla odpowiedniej waluty inflacja jest istotnym czynnikiem, który jest oddzielnie uwzględniany przez rynki długu. W takich okolicznościach komponent ryzyka inflacji mógłby być ustalany poprzez dyskontowanie przepływów pieniężnych z tytułu zabezpieczanego instrumentu dłużnego z użyciem struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych (tj. w sposób podobny do tego, w jaki można ustalić komponent wolnej od ryzyka (nominalnej) stopy procentowej). Z kolei w wielu przypadkach komponentu ryzyka inflacji nie można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. Na przykład jednostka emituje jedynie dług o nominalnej stopie procentowej w otoczeniu, w którym rynek obligacji indeksowanych inflacją nie jest wystarczająco płynny, aby umożliwić skonstruowanie struktury terminowej zerokuponowych realnych stóp procentowych. W tym przypadku analiza struktury rynkowej oraz faktów i okoliczności nie daje jednostce podstaw do stwierdzenia, że inflacja jest istotnym czynnikiem, który jest oddzielnie uwzględniany przez rynki długu. Jednostka nie może zatem obalić możliwego do odrzucenia założenia, zgodnie z którym ryzyka inflacji, które nie jest określone w umowie, nie można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić. Wskutek tego komponent ryzyka inflacji nie będzie się kwalifikować do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana. Ma to zastosowanie niezależnie od jakiegokolwiek instrumentu zabezpieczającego przed inflacją, z którego jednostka faktycznie korzysta. W szczególności jednostka nie może po prostu przypisać postanowień i warunków faktycznego instrumentu zabezpieczającego przed inflacją, przenosząc jego postanowienia i warunki na dług o nominalnej stopie procentowej.
- B6.3.15 Określony w umowie komponent ryzyka inflacji związany z przepływami pieniężnymi z ujętej obligacji indeksowanej inflacją (przy założeniu, że nie jest wymagane odrębne ujęcie wbudowanego instrumentu pochodnego) można oddzielnie zidentyfikować i wiarygodnie wycenić, o ile komponent ryzyka inflacji nie wywiera wpływu na inne przepływy pieniężne z instrumentu.

Komponenty kwoty nominalnej

- B6.3.16 Istnieją dwa rodzaje komponentów kwoty nominalnej, które można wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną w powiązaniu zabezpieczającym: komponent, który jest częścią całej pozycji, lub element warstwowy. Rodzaj komponentu zmienia wynik księgowy. Jednostka wyznacza komponent do celów rachunkowości zgodnie ze swoim celem zarządzania ryzykiem.
- B6.3.17 Przykładem komponentu, który jest częścią, jest 50 procent przepływów pieniężnych wynikających z umowy pożyczki.
- B6.3.18 Element warstwowy można wyodrębnić ze zdefiniowanej, lecz otwartej populacji lub ze zdefiniowanej kwoty nominalnej. Przykłady obejmują:
- a) część wolumenu transakcji pieniężnej, na przykład następne przepływy pieniężne ze sprzedaży, w postaci 10 w.o., denominowane w walucie obcej, następujące po pierwszych 20 w.o. w marcu 201X r. ⁽¹⁾;
 - b) część wielkości fizycznej, na przykład liczącą 5 mln metrów sześciennych dolną warstwę gazu ziemnego, składowaną w miejscu XYZ;
 - c) część fizycznego lub innego wolumenu transakcji, na przykład pierwsze 100 baryłek w ramach zakupów ropy w czerwcu 201X r. lub pierwsze 100 MWh w ramach sprzedaży energii elektrycznej w czerwcu 201X r.; lub
 - d) warstwę z kwoty nominalnej pozycji zabezpieczanej, na przykład ostatnie 80 mln j.p. z uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania o wartości 100 mln j.p., dolną warstwę w postaci 20 mln j.p. z obligacji o stałym oprocentowaniu i wartości 100 mln j.p. lub górną warstwę w postaci 30 mln j.p. z wynoszącej 100 mln j.p. całkowitej kwoty instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu, który może zostać wcześniej spłacony według wartości godziwej (zdefiniowana kwota nominalna wynosi 100 mln j.p.).
- B6.3.19 Jeżeli element warstwowy jest wyznaczony w zabezpieczeniu wartości godziwej, jednostka wyodrębnia go ze zdefiniowanej kwoty nominalnej. Aby spełnić wymogi dotyczące kwalifikacji zabezpieczeń wartości godziwej, jednostka dokonuje ponownej wyceny pozycji zabezpieczanej pod kątem zmian wartości godziwej (tj. dokonuje ponownej wyceny pozycji pod kątem zmian wartości godziwej wynikających z zabezpieczanego ryzyka). Korekta zabezpieczenia wartości godziwej musi zostać ujęta w wyniku finansowym nie później niż w chwili zaprzestania ujmowania pozycji. W związku z powyższym konieczne jest śledzenie pozycji, do której odnosi się korekta zabezpieczenia wartości godziwej. W odniesieniu do elementu warstwowego w zabezpieczeniu wartości godziwej wymaga się, aby jednostka śledziła kwotę nominalną, z której został on określony. Na przykład w sytuacji opisanej w paragrafie B6.3.18 pkt d) należy śledzić całkowitą zdefiniowaną kwotę nominalną o wartości 100 mln j.p., aby śledzona była dolna warstwa o wartości 20 mln j.p. lub górna warstwa o wartości 30 mln j.p.
- B6.3.20 Element warstwowy zawierający opcję wcześniejszej spłaty nie kwalifikuje się do wyznaczenia jako pozycja zabezpieczana w zabezpieczeniu wartości godziwej, jeżeli zmiany zabezpieczanego ryzyka mają wpływ na wartość godziwą opcji wcześniejszej spłaty, chyba że w wyznaczonej warstwie uwzględniono skutki powiązanej opcji wcześniejszej spłaty przy ustalaniu zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej.

⁽¹⁾ W niniejszym standardzie kwoty pieniężne są denominowane w „jednostkach pieniężnych” (j.p.) i „jednostkach waluty obcej” (w.o.).

Związek między komponentami a całkowitymi przepływami pieniężnymi z pozycji

- B6.3.21 Jeżeli komponent przepływów pieniężnych z pozycji finansowej lub niefinansowej zostaje wyznaczony jako pozycja zabezpieczana, komponent ten musi być mniejszy lub równy całkowitym przepływom pieniężnym z całej pozycji. Wszystkie przepływy pieniężne z całej pozycji mogą być jednak wyznaczone jako pozycja zabezpieczana i zabezpieczane tylko w odniesieniu do jednego określonego ryzyka (na przykład tylko w odniesieniu do tych zmian, które wynikają ze zmian LIBOR lub ceny referencyjnej towaru).
- B6.3.22 Na przykład w przypadku zobowiązania finansowego, którego efektywna stopa procentowa jest niższa niż LIBOR, jednostka nie może wyznaczyć:
- a) komponentu zobowiązania, równego odsetkom w wysokości LIBOR (powiększonego o kwotę główną w przypadku zabezpieczenia wartości godziwej); oraz
 - b) ujemnego komponentu rezydualnego.
- B6.3.23 Jednakże w przypadku zobowiązania finansowego o stałym oprocentowaniu, którego efektywna stopa procentowa jest (przykładowo) o 100 punktów bazowych niższa od LIBOR, jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną zmianę wartości całego tego zobowiązania (tj. kwoty głównej powiększonej o odsetki w wysokości LIBOR minus 100 punktów bazowych) wynikającą ze zmian LIBOR. Jeżeli instrument finansowy o stałym oprocentowaniu jest zabezpieczany po pewnym czasie od jego powstania, a stopy procentowe uległy w tym czasie zmianie, jednostka może wyznaczyć komponent ryzyka równy stopie referencyjnej, która jest wyższa od ustalonego umownie oprocentowania płaconego z tytułu danej pozycji. Jednostka może postąpić w ten sposób, pod warunkiem że stopa referencyjna jest niższa od efektywnej stopy procentowej obliczonej przy założeniu, iż jednostka zakupiła instrument w dniu, w którym po raz pierwszy wyznacza pozycję zabezpieczaną. Na przykład zakłada się, że jednostka ustanawia składnik aktywów finansowych o stałym oprocentowaniu i wartości 100 j.p., dla którego efektywna stopa procentowa wynosi 6 procent w czasie, gdy LIBOR wynosi 4 procent. Jednostka rozpoczyna zabezpieczanie tego składnika aktywów po pewnym czasie, gdy LIBOR wzrósł do 8 procent, a wartość godziwa składnika aktywów spadła do 90 j.p. Jednostka oblicza, że gdyby zakupiła składnik aktywów w dniu, w którym po raz pierwszy wyznacza powiązane ryzyko stopy procentowej LIBOR jako pozycję zabezpieczaną, efektywna stopa zwrotu ze składnika aktywów, w oparciu o jego ówczesną wartość godziwą wynoszącą 90 j.p., wyniosłaby 9,5 procent. Ponieważ LIBOR jest niższy od tej efektywnej stopy zwrotu, jednostka może wyznaczyć komponent LIBOR w wysokości 8 procent, który składa się po części z wynikających z umowy przepływów pieniężnych z tytułu odsetek, a częściowo z różnicy pomiędzy bieżącą wartością godziwą (tj. 90 j.p.) i kwotą podlegającą spłacie w terminie wymagalności (tj. 100 j.p.).
- B6.3.24 Jeżeli zobowiązanie finansowe o zmiennym oprocentowaniu przynosi odsetki równe (przykładowo) trzymiesięcznej stopie LIBOR pomniejszonej o 20 punktów bazowych (przy dolnym pułapie na poziomie zera punktów bazowych), jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną zmianę przepływów pieniężnych z tytułu całego tego zobowiązania (tj. trzymiesięczną stopę LIBOR pomniejszoną o 20 punktów bazowych, z uwzględnieniem dolnego pułapu) wynikającą ze zmian LIBOR. Tak więc dopóki krzywa terminowa trzymiesięcznej

stopę LIBOR na pozostały okres życia tego zobowiązania nie spadnie poniżej 20 punktów bazowych, pozycja zabezpieczana ma taką samą zmienność przepływów pieniężnych jak zobowiązanie, które przynosi odsetki równe trzymiesięcznej stopie LIBOR z zerowym lub dodatnim spreadem. Jeżeli jednak krzywa terminowa trzymiesięcznej stopy LIBOR na pozostały okres życia tego zobowiązania (lub na jego część) spadnie poniżej 20 punktów bazowych, pozycja zabezpieczana ma niższą zmienność przepływów pieniężnych niż zobowiązanie, które przynosi odsetki równe trzymiesięcznej stopie LIBOR z zerowym lub dodatnim spreadem.

- B6.3.25 Podobnym przykładem pozycji niefinansowej jest określony rodzaj ropy naftowej z konkretnego pola naftowego, którego cena jest ustalana w oparciu o odnośną cenę referencyjną ropy naftowej. Jeżeli jednostka sprzedaje tę ropę naftową na podstawie umowy, stosując ustaloną w umowie formułę cenową, zgodnie z którą cena baryłki jest równa referencyjnej cenie ropy naftowej, pomniejszonej o 10 j.p. i z dolnym pułapem wynoszącym 15 j.p., jednostka może wyznaczyć jako pozycję zabezpieczaną całkowitą zmienność przepływów pieniężnych w ramach umowy sprzedaży będącą wynikiem zmiany referencyjnej ceny ropy naftowej. Jednostka nie może jednak wyznaczyć komponentu, który jest równy całej zmianie referencyjnej ceny ropy naftowej. Tak więc dopóki cena terminowa kontraktu forward (za każdą dostawę) nie spadnie poniżej 25 j.p., pozycja zabezpieczana ma tę samą zmienność przepływów pieniężnych jak sprzedaż ropy naftowej po referencyjnej cenie ropy naftowej (lub z dodatnim spreadem). Jeżeli jednak cena terminowa kontraktu forward za jakąkolwiek dostawę spadnie poniżej 25 j.p., pozycja zabezpieczana ma niższą zmienność przepływów pieniężnych niż sprzedaż ropy naftowej po referencyjnej cenie ropy naftowej (lub z dodatnim spreadem).

Kryteria kwalifikujące do rachunkowości zabezpieczeń (sekcja 6.4)

Efektywność zabezpieczenia

- B6.4.1 Efektywność zabezpieczenia oznacza stopień, w jakim zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym kompensują zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną (jeśli na przykład pozycja zabezpieczana jest komponentem ryzyka, odpowiednia zmiana wartości godziwej lub przepływów pieniężnych danej pozycji jest zmianą, którą można przypisać zabezpieczanemu ryzyku). Nieefektywność zabezpieczenia oznacza stopień, w jakim zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z instrumentem zabezpieczającym są większe lub mniejsze niż te związane z pozycją zabezpieczaną.
- B6.4.2 Przy wyznaczaniu powiązania zabezpieczającego oraz w sposób ciągły jednostka analizuje źródła nieefektywności zabezpieczenia, które, jak się oczekuje, będą miały wpływ na powiązanie zabezpieczające w czasie jego trwania. Analiza ta (w tym wszelkie aktualizacje zgodnie z paragrafem B6.5.21 wynikające z przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego) stanowi podstawę oceny jednostki w zakresie spełniania wymogów dotyczących efektywności zabezpieczenia.
- B6.4.3 Dla uniknięcia wątpliwości skutki zastąpienia pierwotnego kontrahenta kontrahentem rozliczeniowym oraz dokonania związanych z tym zmian zgodnie z paragrafem 6.5.6 muszą zostać odzwierciedlone w wycenie instrumentu zabezpieczającego, a w związku z tym w ocenie efektywności zabezpieczenia i w wycenie efektywności zabezpieczenia.

Powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym

- B6.4.4 Wymóg istnienia powiązania ekonomicznego oznacza, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zasadniczo zmieniają się przeciwstawnie ze względu na takie samo ryzyko, które jest zabezpieczanym ryzykiem. W związku z tym należy oczekiwać, że wartość instrumentu zabezpieczającego i wartość pozycji zabezpieczanej będą się regularnie zmieniać w reakcji na zmiany tego samego instrumentu bazowego albo tych samych instrumentów bazowych, które są powiązane ekonomicznie w taki sposób, że podobnie reagują na zabezpieczane ryzyko (np. ropa naftowa Brent i WTI).
- B6.4.5 Jeżeli instrumenty bazowe nie są takie same, ale są powiązane ekonomicznie, mogą zaistnieć sytuacje, w których wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zmieniają się w tym samym kierunku, na przykład ze względu na to, że różnica cen pomiędzy dwoma powiązanymi instrumentami bazowymi zmienia się, a same instrumenty bazowe nie zmieniają się w istotny sposób. Jest to nadal zgodne z powiązaniem ekonomicznym między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną, jeśli nadal oczekuje się, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej będą się zwykle zmieniać przeciwstawnie, w przypadku zmiany instrumentów bazowych.
- B6.4.6 Ocena tego, czy istnieje powiązanie ekonomiczne, obejmuje analizę możliwego zachowania powiązania zabezpieczającego w czasie jego trwania, aby sprawdzić, czy można oczekiwać, że osiągnie cel zarządzania ryzykiem. Samo istnienie korelacji statystycznej pomiędzy dwiema zmiennymi nie pozwala na wyciągnięcie uzasadnionego wniosku o istnieniu powiązania ekonomicznego.

Wpływ ryzyka kredytowego

- B6.4.7 Ponieważ model rachunkowości zabezpieczeń jest oparty na ogólnym pojęciu kompensowania zysków i strat na instrumencie zabezpieczającym i pozycji zabezpieczanej, efektywność zabezpieczenia określa się nie tylko na podstawie powiązania ekonomicznego między tymi pozycjami (tj. zmian ich instrumentów bazowych), lecz także na podstawie wpływu ryzyka kredytowego na wartość zarówno instrumentu zabezpieczającego, jak i pozycji zabezpieczanej. Wpływ ryzyka kredytowego oznacza, że nawet jeśli istnieje powiązanie ekonomiczne pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną, poziom kompensowania może się okazać nieprzewidywalny. Może to wynikać z tak dużej zmiany ryzyka kredytowego instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej, że ryzyko kredytowe ma przeważający wpływ na zmiany wartości wynikające z powiązania ekonomicznego (tj. wpływ zmian w instrumentach bazowych). Poziom wielkości prowadzący do powstania takiego przeważającego wpływu jest poziomem, który skutkowałby stratą (lub zyskiem) z tytułu ryzyka kredytowego, udaremniającym wpływ zmian w instrumentach bazowych na wartość instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej, nawet gdyby te zmiany były znaczne. Jeśli natomiast w danym okresie zmiana w instrumentach bazowych jest niewielka, fakt, że nawet małe związane z ryzykiem kredytowym zmiany wartości instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej mogą mieć większy wpływ na wartość niż instrumenty bazowe, nie prowadzi do powstania takiego przeważającego wpływu.

- B6.4.8 Przykładem przeważającego wpływu ryzyka kredytowego na powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczenie przez jednostkę narażenia na ryzyko cen towarów z zastosowaniem niezabezpieczonego instrumentu pochodnego. W przypadku poważnego pogorszenia się zdolności kredytowej kontrahenta tego instrumentu pochodnego wpływ zmian w zdolności kredytowej kontrahenta może być większy niż wpływ zmian cen towarów na wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego, podczas gdy zmiany wartości pozycji zabezpieczanej zależą w dużej mierze od zmian cen towarów.

Wskaźnik zabezpieczenia

- B6.4.9 Zgodnie z wymogami dotyczącymi efektywności zabezpieczenia wskaźnik zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego musi być taki sam jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej, które jednostka faktycznie zabezpiecza, oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, które jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tejże wielkości pozycji zabezpieczanej. Z tego względu, jeśli jednostka zabezpiecza mniej niż 100 procent ekspozycji danej pozycji, np. 85 procent, to wyznacza powiązanie zabezpieczające, stosując wskaźnik zabezpieczenia, który jest taki sam jak wskaźnik wynikający z 85 procent ekspozycji, oraz wielkość instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje do zabezpieczenia tych 85 procent. W podobny sposób, jeśli na przykład jednostka zabezpiecza ekspozycję, stosując kwotę nominalną 40 jednostek instrumentu finansowego, to wyznacza powiązanie zabezpieczające, stosując wskaźnik zabezpieczenia, który jest taki sam jak wskaźnik wynikający z tej ilości 40 jednostek (tj. jednostka nie może stosować wskaźnika opartego na większej ilości jednostek, które może łącznie posiadać, ani mniejszej ilości jednostek) oraz wielkości pozycji zabezpieczanej, którą faktycznie zabezpiecza tymi 40 jednostkami.
- B6.4.10 Wyznaczanie powiązania zabezpieczającego przy użyciu takiego samego wskaźnika zabezpieczenia, jak wskaźnik wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, którą jednostka faktycznie stosuje, nie odzwierciedla jednak braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy zostałaby ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. W związku z tym w celu wyznaczenia powiązania zabezpieczającego jednostka musi skorygować wskaźnik zabezpieczenia, który wynika z wielkości pozycji zabezpieczanej oraz wielkości instrumentu zabezpieczającego, które jednostka faktycznie stosuje, jeśli jest to konieczne, aby uniknąć takiego braku równowagi.
- B6.4.11 Przykłady elementów istotnych dla oceny, czy wynik księgowy jest niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń:
- a) czy planowany wskaźnik zabezpieczenia określono, aby uniknąć ujmowania nieefektywności zabezpieczenia w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych, lub aby skorygować zabezpieczenie wartości godziwej dla większej wielkości pozycji zabezpieczanych, w celu szerszego stosowania księgowania według wartości godziwej, ale bez kompensowania zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego; oraz

- b) czy istnieje powód biznesowy szczególnych współczynników ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, mimo że powodują one nieefektywność zabezpieczenia. Na przykład jednostka zawiera transakcję i wyznacza wielkość instrumentu zabezpieczającego, która nie jest wielkością określoną jako najlepsze zabezpieczenie pozycji zabezpieczanej, ponieważ standardowa wielkość instrumentów zabezpieczających nie pozwala jej na zawarcie transakcji na dokładnie taką samą wielkość tego instrumentu zabezpieczającego („problem wielkość partii”). Przykładem może być jednostka, która zabezpiecza zakup 100 ton kawy za pomocą standardowych kontraktów futures na kawę o wielkości umowy 37 500 funtów. Jednostka mogła wykorzystać jedynie pięć albo sześć kontraktów (co odpowiada odpowiednio 85,0 ton i 102,1 tony) do zabezpieczenia zakupu o wielkości 100 ton. W takim przypadku jednostka wyznacza powiązanie zabezpieczające przy użyciu wskaźnika zabezpieczenia, który wynika z liczby kontraktów futures na kawę, które faktycznie stosuje, ponieważ nieefektywność zabezpieczenia wynikająca z rozbieżności we współczynnikach ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego nie prowadziłaby do wyniku księgowego niezgodnego z celem rachunkowości zabezpieczeń.

Częstotliwość oceny, czy spełnione są wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia

- B6.4.12 Jednostka ocenia, w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego oraz w sposób ciągły, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Jednostka dokonuje co najmniej bieżącej oceny na każdy dzień sprawozdawczy lub po znaczącej zmianie okoliczności wpływających na wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia, w zależności od tego, co nastąpi wcześniej. Ocena dotyczy oczekiwań co do efektywności zabezpieczenia i w związku z tym dotyczy jedynie przyszłości.

Metody oceny, czy spełnione są wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia

- B6.4.13 Niniejszy standard nie precyzuje metody służącej do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Jednostka musi jednak stosować metodę, która oddaje odpowiednie cechy powiązania zabezpieczającego, w tym źródła nieefektywności zabezpieczenia. W zależności od tych czynników, metoda ta może obejmować ocenę jakościową lub ilościową.
- B6.4.14 Na przykład jeżeli najważniejsze warunki (takie jak kwota nominalna, termin wymagalności i instrument bazowy) instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej są zgodne lub ściśle uzgodnione, jednostka może na podstawie oceny jakościowej tych najważniejszych warunków stwierdzić, że wartości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej zasadniczo będą zmieniać się przeciwnie ze względu na takie samo ryzyko, a tym samym istnieje powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6).
- B6.4.15 Fakt, że dany instrument pochodny ma wartość wewnętrzną lub nie ma wartości wewnętrznej, gdy jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, nie oznacza jeszcze, że ocena jakościowa jest niewłaściwa. Zależy to od tego, czy wynikająca z tego faktu nieefektywność zabezpieczenia może mieć wielkość, której nie oddawałaby należycie ocena jakościowa.

- B6.4.16 Jeśli natomiast najważniejsze warunki instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej nie są ściśle uzgodnione, istnieje większa niepewność co do zakresu kompensowania. W związku z tym trudniej jest przewidzieć efektywność zabezpieczenia w czasie trwania powiązania zabezpieczającego. W takiej sytuacji jednostka może jedynie stwierdzić na podstawie oceny ilościowej, że istnieje powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym (zob. paragrafy B6.4.4–B6.4.6). W niektórych sytuacjach ocena ilościowa może być również konieczna do oceny, czy wskaźnik zabezpieczenia używany do wyznaczania powiązania zabezpieczającego spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia (zob. paragrafy B6.4.9–B6.4.11). Jednostka może stosować te same lub różne metody w odniesieniu do tych dwóch różnych celów.
- B6.4.17 W przypadku zmian okoliczności, które wpływają na efektywność zabezpieczenia, jednostka może być zmuszona do zmiany metody oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia, aby mieć pewność, że nadal oddane są istotne cechy powiązania zabezpieczającego, w tym źródła nieefektywności zabezpieczenia.
- B6.4.18 System zarządzania jednostki jest głównym źródłem informacji do przeprowadzenia oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Oznacza to, że informacje (lub analizy) dotyczące zarządzania, wykorzystywane do celów podejmowania decyzji, można wykorzystać jako podstawę do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia.
- B6.4.19 Dokumentacja jednostki dotycząca powiązania zabezpieczającego obejmuje zasady przeprowadzania oceny wymogów dotyczących efektywności zabezpieczenia, w tym stosowanej metody lub metod. Dokumentację dotyczącą powiązania zabezpieczającego należy aktualizować w razie jakichkolwiek zmian metod (zob. paragraf B6.4.17).

Rachunkowość kwalifikujących się powiązań zabezpieczających (sekcja 6.5)

- B6.5.1 Przykładem zabezpieczenia wartości godziwej jest zabezpieczenie ekspozycji na zmiany wartości godziwej instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej na skutek zmian stóp procentowych. Takie zabezpieczenie może zostać ustanowione przez emitenta albo przez posiadacza instrumentu.
- B6.5.2 Celem zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest odroczenie zysków lub strat na instrumencie zabezpieczającym na okres lub okresy, w których zabezpieczone oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wywierają wpływ na zyski lub straty. Przykładem zabezpieczenia przepływów pieniężnych jest zastosowanie transakcji swap w celu zamiany zobowiązania finansowego o zmiennym oprocentowaniu (wycenianego w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej) na zobowiązanie finansowe o stałym oprocentowaniu (tj. zabezpieczenie przyszłej transakcji, gdzie przyszłe zabezpieczane przepływy pieniężne stanowią przyszłe płatności z tytułu odsetek). Z kolei planowany zakup instrumentu kapitałowego, który, po nabyciu, będzie ujmowany w wartości godziwej przez wynik finansowy, jest przykładem pozycji, która nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych, ponieważ wszelkie zyski lub straty na instrumencie zabezpieczającym, które zostałyby odroczone, nie mogły zostać odpowiednio przeklasyfikowane do zysku lub straty w okresie, w którym pozycja ta zostałaby skompensowana. Z tego samego powodu planowany zakup instrumentu kapitałowego, który, po nabyciu, będzie ujmowany w wartości godziwej, a zmiany wartości godziwej będą przedstawione w innych całkowitych dochodach, również nie może stanowić pozycji zabezpieczanej w zabezpieczeniu przepływów pieniężnych.

- B6.5.3 Zabezpieczeniem uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania (np. zabezpieczenie przed zmianą ceny paliwa w związku z nieujęty, umownym, powziętym przez elektrownię zobowiązaniem do zakupu paliwa po ustalonej cenie) jest zabezpieczeniem ryzyka zmian wartości godziwej. W związku z powyższym takie zabezpieczenie jest zabezpieczeniem wartości godziwej. Jednak, zgodnie z paragrafem 6.5.4, zabezpieczenie uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania przed ryzykiem walutowym może być również ujmowane jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Wycena nieefektywności zabezpieczenia

- B6.5.4 Przy wycenie nieefektywności zabezpieczenia jednostka bierze pod uwagę wartość pieniądza w czasie. Jednostka określa zatem wartość pozycji zabezpieczanej na podstawie wartości bieżącej, a w związku z tym zmiana wartości pozycji zabezpieczanej obejmuje również wpływ wartości pieniądza w czasie.

- B6.5.5 W celu obliczenia zmiany wartości pozycji zabezpieczanej do celów wyceny nieefektywności zabezpieczenia, jednostka może wykorzystać instrument pochodny, którego warunki odpowiadają najważniejszym warunkom pozycji zabezpieczanej (określa się go zazwyczaj „hipotetycznym instrumentem pochodnym”) i który, na przykład w przypadku zabezpieczenia planowanej transakcji, byłby kalibrowany za pomocą zabezpieczonego poziomu ceny (lub stopy). Na przykład jeżeli zabezpieczenie dotyczyło ryzyka dwustronnego na obecnym poziomie rynkowym, hipotetyczny instrument pochodny przedstawiałby hipotetyczny kontrakt forward, który jest kalibrowany do wartości równej zero w momencie wyznaczenia powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, jeżeli zabezpieczenie dotyczyło ryzyka jednostronnego, hipotetyczny instrument pochodny przedstawiałby wartość wewnętrzną hipotetycznej opcji, która w momencie wyznaczenia powiązania zabezpieczającego ma zerową wartość wewnętrzną, jeśli zabezpieczany poziom ceny jest obecnym poziomem rynkowym, lub nie ma wartości wewnętrznej, jeśli zabezpieczany poziom ceny jest wyższy (lub, w przypadku zabezpieczenia pozycji długiej, niższy) od obecnego poziomu rynkowego. Stosowanie hipotetycznego instrumentu pochodnego jest jednym z możliwych sposobów obliczania zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Hipotetyczny instrument pochodny przedstawia pozycję zabezpieczaną, a tym samym prowadzi do takiego samego rezultatu, jak gdyby ta zmiana wartości została ustalona poprzez zastosowanie innego podejścia. Dlatego też stosowanie „hipotetycznego instrumentu pochodnego” nie jest odrębną metodą, ale sposobem matematycznym, który można wykorzystywać wyłącznie do obliczenia wartości pozycji zabezpieczanej. W związku z tym „hipotetycznego instrumentu pochodnego” nie można stosować w celu uwzględnienia w wartości pozycji zabezpieczanej cech istniejących jedynie w instrumencie zabezpieczającym (ale nie w pozycji zabezpieczanej). Przykładem jest dług wyrażony w walucie obcej (niezależnie od tego, czy jest to dług o oprocentowaniu stałym czy zmiennym). Podczas stosowania hipotetycznego instrumentu pochodnego w celu obliczenia zmiany wartości takiego długu lub wartości bieżącej skumulowanych zmian w jego przepływach pieniężnych, w ramach hipotetycznego instrumentu pochodnego nie można po prostu naliczyć opłaty z tytułu wymiany różnych walut, mimo że rzeczywiste instrumenty pochodne, w przypadku których wymieniane są różne waluty, mogą obejmować taką opłatę (np. walutowe swapy stóp procentowych).

- B6.5.6 Zmiana wartości pozycji zabezpieczanej ustalona przy użyciu hipotetycznego instrumentu pochodnego może być również wykorzystywana do oceny, czy powiązanie zabezpieczające spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia.

Przywracanie równowagi powiązania zabezpieczającego oraz zmiany wskaźnika zabezpieczenia

- B6.5.7 Przywracanie równowagi odnosi się do korekt wprowadzanych do wyznaczonych wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego istniejącego już powiązania zabezpieczającego w celu utrzymania wskaźnika zabezpieczenia, który spełnia wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia. Zmiany wyznaczonych wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego w innym celu nie stanowią przywracania równowagi do celów niniejszego standardu.
- B6.5.8 Przywracanie równowagi ujmuje się jako kontynuację powiązania zabezpieczającego, zgodnie z paragrafami B6.5.9–B6.5.21. W trakcie przywracania równowagi nieefektywność zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego określa się i ujmuje bezpośrednio przed korektą powiązania zabezpieczającego.
- B6.5.9 Korygowanie wskaźnika zabezpieczenia pozwala jednostce reagować na zmiany w powiązaniu między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną wynikające z ich instrumentów bazowych lub czynników ryzyka. Na przykład powiązanie zabezpieczające, w którym instrument zabezpieczający i pozycja zabezpieczana mają różne, ale powiązane instrumenty bazowe, zmienia się w reakcji na zmiany w stosunku między tymi dwoma instrumentami bazowymi (np. różne, lecz powiązane ze sobą wskaźniki odniesienia, stopy procentowe lub ceny). W związku z tym przywracanie równowagi umożliwia utrzymanie powiązania zabezpieczającego w sytuacjach, w których stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną zmienia się w sposób, który może być kompensowany poprzez korygowanie wskaźnika zabezpieczenia.
- B6.5.10 Na przykład jednostka zabezpiecza ekspozycję na ryzyko walutowe związane z walutą obcą A, wykorzystując walutowy instrument pochodny odnoszący się do waluty obcej B, a waluty obce A i B są powiązane (tj. ich kurs wymiany utrzymuje się w wyznaczonym przedziale lub jest określony przez bank centralny lub inny organ). W przypadku zmiany kursu wymiany między walutą obcą A i walutą obcą B (tj. ustalenia nowego przedziału lub kursu) przywrócenie równowagi powiązania zabezpieczającego w celu odzwierciedlenia nowego kursu wymiany zapewniłoby w nowych okolicznościach dalsze spełnianie przez powiązanie zabezpieczające wymogu efektywności zabezpieczenia dla wskaźnika zabezpieczenia. Natomiast w przypadku niewykonania zobowiązania z tytułu walutowego instrumentu pochodnego, zmiana wskaźnika zabezpieczenia nie może zapewnić dalszego spełniania przez powiązanie zabezpieczające wymogu efektywności zabezpieczenia. W związku z tym przywracanie równowagi nie ułatwia utrzymania powiązania zabezpieczającego w sytuacjach, w których stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną zmienia się w sposób, który nie może być kompensowany poprzez korygowanie wskaźnika zabezpieczenia.
- B6.5.11 Nie każda zmiana zakresu kompensowania pomiędzy zmianami wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego oraz wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych stanowi zmianę w stosunku między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną. Jednostka analizuje źródła nieefektywności zabezpieczenia, które zgodnie z jej oczekiwaniami mają wpływ na powiązanie zabezpieczające w czasie jego trwania, i ocenia, czy zmiany zakresu kompensowania:
- a) stanowią wahania wokół wskaźnika zabezpieczenia, który pozostaje ważny (tj. cały czas właściwie odzwierciedla stosunek między instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną); lub

- b) wskazują, że wskaźnik zabezpieczenia przestaje właściwie odzwierciedlać stosunek pomiędzy instrumentem zabezpieczającym i pozycją zabezpieczaną.

Jednostka dokonuje tej oceny na podstawie wymogu efektywności zabezpieczenia dla wskaźnika zabezpieczenia, tj. aby zagwarantować, że powiązanie zabezpieczające nie odzwierciedla braku równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy zostałaby ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. W związku z tym ocena ta wymaga osądu.

- B6.5.12 Wahań wokół stałego wskaźnika zabezpieczenia (a zatem związanej z nimi nieefektywności zabezpieczenia) nie można ograniczać, korygując wskaźnik zabezpieczenia w reakcji na każdy konkretny wynik. W takich okolicznościach zmiana zakresu kompensowania jest zatem kwestią wyceny i ujmowania nieefektywności zabezpieczenia, ale nie wymaga przywracania równowagi.

- B6.5.13 Jeżeli natomiast zmiany w zakresie kompensowania wskazują, że wahania występują wokół wskaźnika zabezpieczenia, który różni się od wskaźnika zabezpieczenia obecnie stosowanego do tego powiązania zabezpieczającego, lub że istnieje tendencja prowadząca do oddalenia od tego wskaźnika zabezpieczenia, nieefektywność zabezpieczenia można ograniczyć, korygując wskaźnik zabezpieczenia, podczas gdy zachowanie wskaźnika zabezpieczenia prowadziło do coraz większej nieefektywności zabezpieczenia. W takich okolicznościach jednostka musi zatem ocenić, czy powiązanie zabezpieczające odzwierciedla brak równowagi między współczynnikami ważenia pozycji zabezpieczanej i instrumentu zabezpieczającego, który to brak powodowałby nieefektywność zabezpieczenia (niezależnie od tego, czy zostałaby ona ujęta, czy nie) mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń. Korekta wskaźnika zabezpieczenia wpływa również na wycenę i ujmowanie nieefektywności zabezpieczenia, ponieważ w trakcie przywracania równowagi nieefektywność zabezpieczenia powiązania zabezpieczającego należy określić i ująć bezpośrednio przed skorygowaniem powiązania zabezpieczającego zgodnie z paragrafem B6.5.8.

- B6.5.14 Przywracanie równowagi oznacza, że do celów rachunkowości zabezpieczeń, po ustanowieniu powiązania zabezpieczającego jednostka koryguje wielkości instrumentu zabezpieczającego lub pozycji zabezpieczanej w reakcji na zmiany okoliczności, które wpływają na wskaźnik zabezpieczenia tego powiązania zabezpieczającego. Zazwyczaj korekta ta powinna odzwierciedlać korekty wielkości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które jednostka faktycznie stosuje. Jednostka musi jednak skorygować wskaźnik zabezpieczenia wynikający z wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego, które faktycznie stosuje, jeżeli:

- a) wskaźnik zabezpieczenia wynikający ze zmian w wielkości pozycji zabezpieczanej lub instrumentu zabezpieczającego faktycznie stosowanych przez jednostkę odzwierciedlałby brak równowagi, który powodowałby nieefektywność zabezpieczenia mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń; lub

- b) jednostka utrzymałaby wielkości instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które faktycznie stosuje, co prowadziłoby do wskaźnika zabezpieczenia, który w nowej sytuacji odzwierciedlałby brak równowagi powodujący nieefektywność zabezpieczenia mogącą prowadzić do wyniku księgowego, który byłby niezgodny z celem rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nie może powodować braku równowagi poprzez nieskorygowanie wskaźnika zabezpieczenia).

B6.5.15 Przywracania równowagi nie stosuje się, jeżeli zmienił się cel zarządzania ryzykiem dla powiązania zabezpieczającego. Zamiast tego należy zaniechać rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do tego powiązania zabezpieczającego (mimo że jednostka może wyznaczyć nowe powiązanie zabezpieczające obejmujące instrument zabezpieczający lub pozycję zabezpieczaną poprzedniego powiązania zabezpieczającego, zgodnie z opisem w paragrafie B6.5.28).

B6.5.16 Jeżeli przywrócono równowagę powiązania zabezpieczającego, korekta wskaźnika zabezpieczenia może się odbyć w różny sposób:

- a) można zwiększyć współczynnik ważenia pozycji zabezpieczanej (co jednocześnie zmniejsza współczynnik ważenia instrumentu zabezpieczającego) poprzez:

- (i) zwiększenie wielkości pozycji zabezpieczanej; lub

- (ii) zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego;

- b) można zwiększyć współczynnik ważenia instrumentu zabezpieczającego (co jednocześnie zmniejsza współczynnik ważenia pozycji zabezpieczanej) poprzez:

- (i) zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego; lub

- (ii) zmniejszenie wielkości pozycji zabezpieczanej.

Zmiany wielkości odnoszą się do wielkości stanowiących część powiązania zabezpieczającego. Zmniejszenia wielkości nie muszą zatem oznaczać, że pozycje lub transakcje już nie istnieją, lub że nie oczekuje się już, iż nastąpią, ale że nie stanowią one części powiązania zabezpieczającego. Na przykład zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego może skutkować zatrzymaniem przez jednostkę instrumentu pochodnego, ale tylko jego część może pozostać instrumentem zabezpieczającym powiązania zabezpieczającego. Sytuacja taka mogłaby mieć miejsce, gdyby przywracanie równowagi mogło być dokonane tylko przez zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego w powiązaniu zabezpieczającym, lecz z utrzymaniem przez jednostkę wielkości, która nie jest już potrzebna. W takim przypadku niewyznaczona część instrumentu pochodnego byłaby ujmowana w wartości godziwej przez wynik finansowy (o ile nie została wyznaczona jako instrument zabezpieczający w innym powiązaniu zabezpieczającym).

B6.5.17 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zwiększenie wielkości pozycji zabezpieczanej, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Wycena zmian wartości pozycji zabezpieczanej powiązanej z wcześniej wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi zmiany wartości pozycji zabezpieczanej obejmują również zmianę wartości dodatkowej wielkości pozycji zabezpieczanej. Zmiany te są wyceniane począwszy od i w odniesieniu do dnia przywrócenia równowagi zamiast dnia, w którym wyznaczono powiązanie zabezpieczające. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała 100 ton towaru po cenie

terminowej kontraktu forward wynoszącej 80 j.p. (cena terminowa kontraktu forward w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego) oraz dodała 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi przy cenie terminowej kontraktu forward wynoszącej 90 j.p., pozycja zabezpieczana po przywróceniu równowagi obejmowałaby dwie warstwy: 100 ton zabezpieczonych przy cenie 80 j.p. i 10 ton zabezpieczonych przy cenie 90 j.p.

B6.5.18 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zmniejszenie wielkości instrumentu zabezpieczającego, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Wycena zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego powiązanego z nadal wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi wielkość, o którą zmniejszono instrument zabezpieczający, nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała ryzyko cenowe związane z towarem, stosując instrument pochodny odpowiadający ilości 100 ton jako instrument zabezpieczający, i zmniejszyła tę ilość o 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, pozostałaby kwota nominalna 90 ton wielkości instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf B6.5.16 w odniesieniu do skutków dla wielkości instrumentu pochodnego (tj. 10 ton), która nie jest już częścią powiązania zabezpieczającego).

B6.5.19 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości pozycji zabezpieczanej. Wycena zmian wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego powiązanego z wcześniej wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego obejmują również zmiany wartości dodatkowej wielkości instrumentu zabezpieczającego. Zmiany te są wyceniane począwszy od i w odniesieniu do dnia przywrócenia równowagi zamiast dnia, w którym wyznaczono powiązanie zabezpieczające. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała ryzyko cenowe związane z towarem, stosując instrument pochodny odpowiadający ilości 100 ton jako instrument zabezpieczający, i dodała 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, instrument zabezpieczający po przywróceniu równowagi obejmowałby łącznie instrument pochodny odpowiadający ilości 110 ton. Zmiana wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego stanowi łączną zmianę wartości godziwej instrumentów pochodnych odpowiadających łącznie ilości 110 ton. Te instrumenty pochodne mogą cechować (i prawdopodobnie cechują) różne najważniejsze warunki, takie jak ich ceny terminowe, ponieważ dotyczące ich transakcje zostały zawarte w różnym w czasie (łącznie z możliwością wyznaczenia instrumentów pochodnych do powiązań zabezpieczających po ich początkowym ujęciu).

B6.5.20 Skorygowanie wskaźnika zabezpieczenia, poprzez zmniejszenie wielkości pozycji zabezpieczanej, nie ma wpływu na to, w jaki sposób są wyceniane zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Wycena zmian wartości pozycji zabezpieczanej powiązanej z nadal wyznaczoną wielkością również pozostaje bez zmian. Jednak od dnia przywrócenia równowagi, wielkość, o którą zmniejszono pozycję zabezpieczaną, nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego. Przykładowo, gdyby jednostka pierwotnie zabezpieczała 100 ton towaru po cenie terminowej kontraktu forward wynoszącej 80 j.p. i zmniejszyła tę ilość o 10 ton na potrzeby przywrócenia równowagi, pozycja zabezpieczana po przywróceniu równowagi wynosiłaby 90 ton zabezpieczonych przy cenie 80 j.p. 10 ton pozycji zabezpieczanej, które nie są już częścią powiązania zabezpieczającego, ujmowano by zgodnie z wymogami dotyczącymi zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń (zob. paragrafy 6.5.6–6.5.7 i B6.5.22–B6.5.28).

- B6.5.21 Przywracając równowagę powiązania zabezpieczającego, jednostka musi zaktualizować swoją analizę źródeł nieefektywności zabezpieczenia, które, jak się oczekuje, będą miały wpływ na powiązanie zabezpieczające w (pozostałym) czasie jego trwania (zob. paragraf B6.4.2). Należy odpowiednio uaktualnić dokumentację powiązania zabezpieczającego.

Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

- B6.5.22 Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń stosuje się prospektywnie od dnia, w którym kryteria kwalifikacyjne nie są już spełniane.

- B6.5.23 Jednostka nie wyłącza z wyznaczenia i nie rozwiązuje w ten sposób powiązania zabezpieczającego, które:

- a) nadal odpowiada celowi zarządzania ryzykiem, na podstawie którego kwalifikowało się do rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nadal realizuje ten cel zarządzania ryzykiem); oraz
- b) w dalszym ciągu spełnia wszystkie inne kryteria kwalifikacyjne (po uwzględnieniu, o ile ma to zastosowanie, przywrócenia równowagi powiązania zabezpieczającego).

- B6.5.24 Do celów niniejszego standardu odróżnia się strategię zarządzania ryzykiem jednostki od jej celów zarządzania ryzykiem. Strategia zarządzania ryzykiem jest ustalana na najwyższym poziomie, na którym jednostka ustala, w jaki sposób zarządza ryzykiem. Strategie zarządzania ryzykiem zwykle identyfikują ryzyka, na jakie jest narażona jednostka, i określają, w jaki sposób jednostka na nie reaguje. Strategia zarządzania ryzykiem obowiązuje zwykle przez dłuższy okres i może obejmować pewną elastyczność umożliwiającą reagowanie na zmiany okoliczności, które następują w czasie obowiązywania strategii (np. różne poziomy stóp procentowych lub cen towarów, których skutkiem jest różny zakres zabezpieczenia). Jest to zwykle określone w dokumencie ogólnym, który jest przekazywany w jednostce kaskadowo, za pomocą zasad zawierających bardziej szczegółowe wytyczne. Natomiast cel zarządzania ryzykiem dla powiązania zabezpieczającego ma zastosowanie na poziomie konkretnego powiązania zabezpieczającego. Dotyczy on sposobu stosowania danego wyznaczonego instrumentu zabezpieczającego do zabezpieczenia przed konkretną ekspozycją na ryzyko, która została wyznaczona jako pozycja zabezpieczana. W związku z tym strategia zarządzania ryzykiem może obejmować wiele różnych powiązań zabezpieczających, których cele zarządzania ryzykiem odnoszą się do realizacji tej ogólnej strategii zarządzania ryzykiem. Na przykład:

- a) jednostka posiada strategię zarządzania ryzykiem stopy procentowej w odniesieniu do finansowania dłużnego, która ustanawia zakresy dla całej jednostki w odniesieniu do proporcji finansowania o oprocentowaniu stałym i zmiennym. Celem strategii jest utrzymanie długu o stałym oprocentowaniu w granicach 20–40 procent. Jednostka od czasu do czasu ustala, w jaki sposób realizować tę strategię (tj. jaką zająć pozycję w zakresie 20–40 procent dla ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej) w zależności od wysokości stóp procentowych. Jeżeli stopy procentowe są niskie, jednostka wybiera stałe oprocentowanie dla większej części długu niż w czasie, gdy stopy procentowe są wysokie. Dług jednostki stanowi 100 j.p. długu o zmiennym oprocentowaniu, z czego 30 j.p. wymienia się za pomocą transakcji swap na ekspozycję na ryzyko stałej stopy procentowej. Jednostka korzysta z niskich stóp procentowych, aby wyemitować dodatkowych 50 j.p. długu na finansowanie znacznych inwestycji, co czyni poprzez emisję obligacji o stałym oprocentowaniu. Ze względu na niskie stopy

procentowe jednostka postanawia ustalić swoją ekspozycję na ryzyko stałej stopy procentowej na 40 procent całkowitej kwoty zadłużenia, zmniejszając o 20 j.p. stopień, w jakim poprzednio zabezpieczyła swoją ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej, co prowadzi do ekspozycji na ryzyko stałej stopy procentowej w wysokości 60 j.p. W tej sytuacji sama strategia zarządzania ryzykiem pozostaje bez zmian. Jednak w tym przypadku nastąpiła zmiana w realizacji tej strategii przez jednostkę, co oznacza, że zmienił się cel zarządzania ryzykiem (na poziomie powiązania zabezpieczającego) w odniesieniu do 20 j.p. ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej, która była wcześniej zabezpieczona. W związku z tym w takiej sytuacji należy zaprzestać stosowania rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do 20 j.p. uprzednio zabezpieczonej ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej. Może to obejmować zmniejszanie pozycji z tytułu swapu o kwotę nominalną 20 j.p., ale, w zależności od okoliczności, jednostka może zachować wolumen tego swapu i wykorzystać go na przykład do zabezpieczenia innej ekspozycji na ryzyko lub może się on stać częścią portfela handlowego. Gdyby natomiast jednostka wymieniła za pomocą transakcji typu „swap” część swojego nowego długu o stałym oprocentowaniu na ekspozycję na ryzyko zmiennej stopy procentowej, rachunkowość zabezpieczeń musiałaby być kontynuowana w odniesieniu do wcześniej zabezpieczanej ekspozycji na ryzyko zmiennej stopy procentowej;

- b) niektóre ekspozycje wynikają z pozycji, które często się zmieniają, na przykład z tytułu ryzyka stopy procentowej otwartego portfela instrumentów dłużnych. Dodawanie nowych instrumentów dłużnych i zaprzestawianie ujmowania instrumentów dłużnych ciągle zmienia tę ekspozycję (tj. różni się to od zwykłego wygasania pozycji portfela w terminie wymagalności). Jest to proces dynamiczny, w którym zarówno ekspozycja, jak i instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania nią nie pozostają takie same na długo. W związku z tym jednostka o takiej ekspozycji często koryguje instrumenty zabezpieczające stosowane do zarządzania ryzykiem stopy procentowej w miarę zmiany ekspozycji. Na przykład instrumenty dłużne o pozostałym terminie wymagalności wynoszącym 24 miesiące są wyznaczone jako pozycja zabezpieczana w przypadku ryzyka stopy procentowej dla 24 miesięcy. Ta sama procedura stosowana jest w odniesieniu do innych przedziałów czasowych lub terminów wymagalności. Po krótkim czasie jednostka rozwiązuje wszystkie, niektóre lub część z wcześniej wyznaczonych powiązań zabezpieczających dla terminów wymagalności i wyznacza nowe powiązania zabezpieczające dla terminów wymagalności w oparciu o ich rozmiar i istniejące w tym czasie instrumenty zabezpieczające. Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń odzwierciedla w tej sytuacji fakt, że te powiązania zabezpieczające zostały ustanowione w taki sposób, iż jednostka uwzględni nowy instrument zabezpieczający i nową pozycję zabezpieczaną zamiast instrumentu zabezpieczającego i pozycji zabezpieczanej, które zostały wcześniej wyznaczone. Strategia zarządzania ryzykiem pozostaje niezmienniona, ale brak jest celu zarządzania ryzykiem kontynuowanego dla tych poprzednio wyznaczonych powiązań zabezpieczających, które jako takie już nie istnieją. W takiej sytuacji zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń odnosi się do stopnia, w jakim zmienił się cel zarządzania ryzykiem. Zależy to od sytuacji jednostki i może na przykład wpływać na wszystkie lub tylko niektóre powiązania zabezpieczające danego terminu wymagalności, lub tylko na część powiązania zabezpieczającego;
- c) jednostka posiada strategię zarządzania ryzykiem, zgodnie z którą zarządza ryzykiem walutowym planowanej sprzedaży oraz wynikającymi z niej należnościami. W ramach tej strategii jednostka zarządza ryzykiem walutowym jako szczególnym powiązaniem zabezpieczającym tylko do momentu ujęcia należności. Odtąd jednostka nie zarządza już ryzykiem walutowym na podstawie tego konkretnego powiązania zabezpieczającego. Zamiast tego

zarządza ona łącznie ryzykiem walutowym związanym z należnościami, zobowiązaniami i instrumentami pochodnymi (nieodnoszącymi się do planowanych transakcji, które są ciągle w toku) wyrażonymi w tej samej walucie obcej. Do celów rachunkowości stanowi to zabezpieczenie „naturalne” ze względu na to, że zyski i straty z tytułu ryzyka walutowego dla wszystkich tych pozycji są niezwłocznie ujmowane w wyniku finansowym. W związku z tym do celów rachunkowości, jeżeli powiązanie zabezpieczające jest wyznaczane na okres do daty płatności, musi być ono rozwiązane, gdy ujmuje się należność, ponieważ cel zarządzania ryzykiem pierwotnego powiązania zabezpieczającego nie ma już zastosowania. Ryzykiem walutowym zarządza się teraz w ramach tej samej strategii, ale na innej podstawie. Gdyby natomiast jednostka miała inny cel zarządzania ryzykiem i zarządzała ryzykiem walutowym w ramach jednego, nieprzerwanego powiązania zabezpieczającego specjalnie dla tej planowanej wartości sprzedaży i wynikających z niej należności aż do dnia rozliczenia, rachunkowość zabezpieczeń byłaby stosowana do tego dnia.

B6.5.25 Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń może wpływać na:

- a) całość powiązania zabezpieczającego; lub
- b) część powiązania zabezpieczającego (co oznacza, że rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla pozostałej części powiązania zabezpieczającego).

B6.5.26 Powiązanie zabezpieczające zostaje rozwiązane w całości, gdy jako całość przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne. Na przykład:

- a) powiązanie zabezpieczające nie odpowiada już celowi zarządzania ryzykiem, na podstawie którego kwalifikowało się do rachunkowości zabezpieczeń (tj. jednostka nie realizuje już tego celu zarządzania ryzykiem);
- b) instrument lub instrumenty zabezpieczające zostały sprzedane lub rozwiązane (w odniesieniu do całej wielkości, która była częścią powiązania zabezpieczającego); lub
- c) nie istnieje już powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną i instrumentem zabezpieczającym lub ryzyko kredytowe zaczyna mieć przeważający wpływ na zmiany wartości wynikające ze wspomnianego powiązania ekonomicznego.

B6.5.27 Rozwiązuje się część powiązania zabezpieczającego (a rachunkowość zabezpieczeń stosuje się nadal dla jego pozostałej części), w przypadku gdy tylko część powiązania zabezpieczającego przestaje spełniać kryteria kwalifikacyjne. Na przykład:

- a) przy przywracaniu równowagi powiązania zabezpieczającego wskaźnik zabezpieczenia może zostać skorygowany w taki sposób, że część wielkości pozycji zabezpieczanej nie stanowi już części powiązania zabezpieczającego (zob. paragraf B6.5.20); w związku z tym zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń tylko w odniesieniu do wielkości pozycji zabezpieczanej, która nie jest już częścią powiązania zabezpieczającego; lub
- b) jeśli prawdopodobieństwo wystąpienia części wielkości pozycji zabezpieczanej, która stanowi planowaną transakcję (lub jej komponent), nie jest już wysokie, zaprzestaje się stosowania rachunkowości zabezpieczeń tylko w odniesieniu do wielkości pozycji zabezpieczanej, której prawdopodobieństwo wystąpienia nie jest już wysokie. Jeżeli jednak jednostka w przeszłości wyznaczała zabezpieczenia planowanych transakcji, a następnie stwierdzała, że transakcje te prawdopodobnie już nie nastąpią, kwestionuje się zdolność jednostki do dokładnego prognozowania planowanych transakcji przy prognozowaniu podobnych planowanych transakcji. Ma to wpływ na ocenę, czy podobne planowane transakcje są wysoce prawdopodobne (zob. paragraf 6.3.3), a co za tym idzie czy kwalifikują się jako pozycje zabezpieczane.

B6.5.28 Jednostka może wyznaczyć nowe powiązanie zabezpieczające, które obejmuje instrument zabezpieczający lub pozycję zabezpieczaną poprzedniego powiązania zabezpieczającego, w odniesieniu do którego zaprzestano stosowania rachunkowości zabezpieczeń (częściowo lub całkowicie). Nie stanowi to kontynuacji powiązania zabezpieczającego, ale ponowne rozpoczęcie. Na przykład:

- a) następuje tak poważne pogorszenie jakości kredytowej instrumentu zabezpieczającego, że jednostka zastępuje go nowym instrumentem zabezpieczającym. Oznacza to, że pierwotne powiązanie zabezpieczające nie zdołało osiągnąć celu zarządzania ryzykiem i w związku z tym całkowicie je rozwiązano. Nowy instrument zabezpieczający jest wyznaczony jako zabezpieczenie tej samej ekspozycji, która była wcześniej objęta zabezpieczeniem i tworzy nowe powiązanie zabezpieczające. Zmiany wartości godziwej lub przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną są zatem wyceniane począwszy od i w odniesieniu do dnia wyznaczenia nowego powiązania zabezpieczającego zamiast dnia wyznaczenia pierwotnego powiązania zabezpieczającego;
- b) powiązanie zabezpieczające rozwiązuje się przed końcem jego trwania. Instrument zabezpieczający w tym powiązaniu zabezpieczającym może być wyznaczony jako instrument zabezpieczający w innym powiązaniu zabezpieczającym (np. korygując wskaźnik zabezpieczenia przy przywracaniu równowagi poprzez zwiększenie wielkości instrumentu zabezpieczającego lub przy wyznaczaniu całego nowego powiązania zabezpieczającego).

Ujęcie wartości opcji w czasie

B6.5.29 Można uznać, że opcja odnosi się do okresu czasu, ponieważ jej wartość w czasie stanowi opłatę za zapewnienie ochrony posiadaczowi opcji przez określony okres. Jednak istotnym aspektem do celów oceny, czy opcja zabezpiecza transakcję lub pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, są cechy tej pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy. Jednostka ocenia zatem rodzaj pozycji zabezpieczanej (zob. paragraf 6.5.15 pkt a)) na podstawie charakteru pozycji zabezpieczanej (niezależnie od tego, czy powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, czy zabezpieczeniem wartości godziwej):

- a) wartość opcji w czasie dotyczy pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, jeśli pozycja zabezpieczana ma charakter transakcji, w odniesieniu do której wartość w czasie ma charakter kosztów tej transakcji. Przykładem jest sytuacja, gdy wartość opcji w czasie dotyczy pozycji zabezpieczanej, która prowadzi do ujęcia pozycji, której początkowa wycena obejmuje koszty transakcji (np. jednostka zabezpiecza zakup towarów, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, przed ryzykiem cen towarów i obejmuje koszty transakcji w początkowej wycenie zapasów). W związku z uwzględnieniem wartości opcji w czasie w początkowej wycenie danej pozycji zabezpieczanej, wartość w czasie wpływa na wynik finansowy w tym samym czasie co pozycja zabezpieczana. Podobnie jednostka, która zabezpiecza sprzedaż towaru, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, uwzględnia wartość opcji w czasie jako część kosztów związanych z tą sprzedażą (wartość w czasie ujmuje się zatem w wyniku finansowym w tym samym okresie co przychody z zabezpieczonej sprzedaży);

- b) wartość opcji w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, jeśli ze względu na charakter pozycji zabezpieczanej wartość w czasie ma charakter kosztu uzyskania ochrony przed ryzykiem w danym okresie czasu (ale pozycja zabezpieczana nie prowadzi do transakcji obejmującej pojęcie kosztu transakcji zgodnie z pkt a)). Przykładowo, jeżeli zapas towaru jest zabezpieczony przed spadkiem wartości godziwej przez sześć miesięcy przy użyciu opcji towarowej o odpowiednim okresie trwania, wartość opcji w czasie byłaby przypisana do wyniku finansowego (tj. amortyzowana w systematyczny i racjonalny sposób) przez ten okres sześciu miesięcy. Innym przykładem jest zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej, zabezpieczonej przez 18 miesięcy przy użyciu opcji walutowej, które prowadziłoby do przypisania wartości opcji w czasie przez ten okres 18 miesięcy.

B6.5.30 Charakterystyka zabezpieczanej pozycji, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy, mają również wpływ na okres, w którym amortyzowana jest wartość w czasie opcji zabezpieczającej pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, który jest spójny z okresem, w którym wartość wewnętrzna opcji może wpływać na wynik finansowy zgodnie z wymogami rachunkowości zabezpieczeń. Przykładowo, jeśli opcja na stopy procentowe (opcja cap) jest wykorzystywana w celu zapewnienia ochrony przed wzrostem kosztów odsetek od obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość w czasie opcji cap jest amortyzowana w wyniku finansowym w tym samym okresie, w którym wartość wewnętrzna tej opcji wpływałaby na wynik finansowy:

- a) jeżeli opcja cap zabezpiecza przed wzrostami stóp procentowych w okresie pierwszych trzech lat łącznego okresu życia pięcioletniej obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość tej opcji w czasie jest amortyzowana w ciągu pierwszych trzech lat; lub
- b) jeżeli opcja cap jest opcją z odroczonym startem (ang. *forward starting*), która zabezpiecza przed wzrostami stóp procentowych w drugim i trzecim roku łącznego okresu życia pięcioletniej obligacji o zmiennej stopie procentowej, wartość opcji w czasie jest amortyzowana w drugim i trzecim roku.

B6.5.31 Ujęcie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15 ma również zastosowanie do połączenia opcji zakupionej z wystawioną (z których jedna jest opcją sprzedaży, a druga jest opcją kupna), które na dzień wyznaczenia jako instrument zabezpieczający mają zerową wartość netto w czasie (powszechnie określanego jako „zerokosztowa strategia opcyjna typu collar”). W takim przypadku jednostka ujmuje wszelkie zmiany w wartości w czasie w innych całkowitych dochodach, chociaż skumulowana zmiana wartości w czasie w całym okresie powiązania zabezpieczającego wynosi zero. Z tego względu, jeśli wartość opcji w czasie odnosi się do:

- a) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, wartość w czasie na koniec powiązania zabezpieczającego, która koryguje pozycję zabezpieczaną lub jest przeklasyfikowana do zysku lub straty (zob. paragraf 6.5.15 b)), wynosiłaby zero;
- b) pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, kwota amortyzacji w odniesieniu do wartości w czasie wynosi zero.

B6.5.32 Ujęcie wartości opcji w czasie zgodnie z paragrafem 6.5.15 ma zastosowanie jedynie w zakresie, w jakim wartość w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej (uzgodniona wartość w czasie). Wartość opcji w czasie odnosi się do pozycji zabezpieczanej, jeżeli najważniejsze warunki opcji (takie jak kwota nominalna, okres życia i instrument bazowy) są uzgodnione z pozycją zabezpieczaną. Jeśli zatem najważniejsze warunki opcji i pozycja zabezpieczana nie są w pełni dopasowane, jednostka określa skorygowaną wartość w czasie, tj. jaka część wartości w czasie wliczonej do premii (rzeczywista wartość w czasie) odnosi się do pozycji zabezpieczanej (i w związku z tym powinna być traktowana zgodnie z paragrafem 6.5.15). Jednostka ustala skorygowaną wartość w czasie, stosując wycenę opcji, której najważniejsze warunki dokładnie odpowiadałyby pozycji zabezpieczanej.

B6.5.33 Jeżeli rzeczywista wartość w czasie oraz skorygowana wartość w czasie różnią się, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego zgodnie z paragrafem 6.5.15 w następujący sposób:

a) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego rzeczywista wartość w czasie jest wyższa niż uzgodniona wartość w czasie, jednostka:

(i) ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego w oparciu o uzgodnioną wartość w czasie; oraz

(ii) uwzględnia różnice w zmianach wartości godziwej między obiema wartościami w czasie w wyniku finansowym;

b) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego rzeczywista wartość w czasie jest niższa niż skorygowana wartość w czasie, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego, poprzez odniesienie do niższej z poniższych skumulowanych zmian wartości godziwej:

(i) rzeczywista wartość w czasie; oraz

(ii) uzgodniona wartość w czasie.

Pozostałą zmianę wartości godziwej rzeczywistej wartości w czasie ujmuje się w wyniku finansowym.

Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward oraz walutowych spreadów bazowych instrumentów finansowych

B6.5.34 Można uznać, że kontrakt forward odnosi się do okresu czasu, ponieważ jego element terminowy (forward) stanowi opłatę za określony okres (tj. okres wymagalności, dla którego został ustalony). Jednak istotnym aspektem do celów oceny, czy instrument zabezpieczający zabezpiecza transakcję lub pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, są cechy tej pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy. Jednostka ocenia zatem rodzaj pozycji zabezpieczanej (zob. paragrafy 6.5.16 i 6.5.15 pkt a)) na podstawie charakteru pozycji zabezpieczanej (niezależnie od tego, czy powiązanie zabezpieczające jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, czy zabezpieczeniem wartości godziwej):

a) element terminowy (forward) kontraktu forward dotyczy pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, jeśli pozycja zabezpieczana ma charakter transakcji, w odniesieniu do której element terminowy (forward) ma charakter kosztów tej transakcji. Przykładem jest sytuacja, gdy element terminowy (forward) dotyczy pozycji zabezpieczanej, która prowadzi do ujęcia pozycji, której początkowa wycena obejmuje koszty transakcji (np. jednostka zabezpiecza zakup zapasów wyrażony w walucie obcej, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, przed ryzykiem walutowym i obejmuje koszty transakcji w początkowej wycenie zapasów). W związku z uwzględnieniem elementu terminowego (forward) w początkowej wycenie danej pozycji zabezpieczanej, element terminowy (forward) wpływa na wynik finansowy w tym samym czasie co pozycja zabezpieczana. Podobnie jednostka, która zabezpiecza sprzedaż towaru wyrażoną w walucie obcej przed ryzykiem walutowym, niezależnie od tego, czy jest to planowana transakcja czy uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie, obejmowałaby element terminowy (forward) jako część kosztów związanych z tą sprzedażą (element terminowy (forward) ujemnie się zatem w wyniku finansowym w tym samym okresie co przychody z zabezpieczonej sprzedaży);

b) element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, jeśli ze względu na charakter pozycji zabezpieczanej element terminowy (forward) ma charakter kosztu uzyskania ochrony przed ryzykiem w danym okresie czasu (ale pozycja zabezpieczana nie prowadzi do transakcji obejmującej pojęcie kosztu transakcji zgodnie z pkt a)). Przykładowo, jeżeli zapas towaru jest zabezpieczony przed zmianami wartości godziwej przez sześć miesięcy przy użyciu towarowego kontraktu terminowego o odpowiednim okresie życia, element terminowy (forward) towarowego kontraktu terminowego przypisuje się do wyniku finansowego (tj. amortyzuje się w systematyczny i racjonalny sposób) przez ten okres sześciu miesięcy. Innym przykładem jest zabezpieczenie inwestycji netto w jednostce zagranicznej, zabezpieczonej na 18 miesięcy przy użyciu walutowego kontraktu forward, które prowadziłyby do przypisania elementu terminowego (forward) kontraktu forward przez ten okres 18 miesięcy.

B6.5.35 Charakterystyka pozycji zabezpieczanej, w tym sposób i czas jej wpływu na wynik finansowy, również mają wpływ na okres, w którym amortyzowany jest element terminowy (forward) kontraktu forward, który zabezpiecza pozycję zabezpieczaną związaną z okresem, co odpowiada okresowi, do którego odnosi się element terminowy (forward). Przykładowo, jeśli kontrakt forward zabezpiecza przed ekspozycją na zmienność trzymiesięcznych stóp procentowych przez okres trzech miesięcy, który rozpoczyna się za sześć miesięcy, element terminowy (forward) jest amortyzowany w okresie, który obejmuje miesiące od siódmego do dziewiątego.

B6.5.36 Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktu forward zgodnie z paragrafem 6.5.16 ma również zastosowanie, jeżeli w dniu, w którym kontrakt forward jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, wartość elementu terminowego (forward) wynosi zero. W takim przypadku jednostka ujemnie wszelkie zmiany wartości godziwej, które można przypisać elementowi terminowemu (forward), w innych całkowitych dochodach, chociaż skumulowana zmiana wartości godziwej, którą można przypisać elementowi terminowego (forward) w całym okresie powiązania zabezpieczającego wynosi zero. Z tego względu, jeśli element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do:

a) pozycji zabezpieczanej związanej z transakcją, to kwota w odniesieniu do elementu terminowego (forward) na koniec powiązania zabezpieczającego, która koryguje pozycję zabezpieczaną lub jest przeklasyfikowana do zysku lub straty (zob. paragrafy 6.5.15 pkt b) i 6.5.16) wynosi zero;

- b) pozycji zabezpieczanej związanej z okresem, kwota amortyzacji w odniesieniu do elementu terminowego (forward) wynosi zero.

B6.5.37 Ujęcie elementu terminowego (forward) kontraktów forward zgodnie z paragrafem 6.5.16 ma zastosowanie jedynie w zakresie, w jakim element terminowy (forward) odnosi się do pozycji zabezpieczanej (dopasowany element terminowy (forward)). Element terminowy (forward) kontraktu forward odnosi się do pozycji zabezpieczanej, jeżeli najważniejsze warunki kontraktu forward (takie jak kwota nominalna, okres życia i instrument bazowy) są uzgodnione z pozycją zabezpieczaną. Jeśli zatem najważniejsze warunki kontraktu forward i pozycja zabezpieczana nie są w pełni dopasowane, jednostka określa dopasowany element terminowy (forward), tj. jaka część elementu terminowego (forward) uwzględniona w kontrakcie forward (rzeczywisty element terminowy (forward)) odnosi się do pozycji zabezpieczanej (i w związku z tym powinna być traktowana zgodnie z paragrafem 6.5.16). Jednostka ustala dopasowany element terminowy (forward), stosując wycenę kontraktu forward, który miałby najważniejsze warunki dokładnie odpowiadające pozycji zabezpieczanej.

B6.5.38 Jeżeli rzeczywisty element terminowy (forward) oraz dopasowany element terminowy (forward) różnią się, jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego zgodnie z paragrafem 6.5.16 w następujący sposób:

- a) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward) jest wyższa niż wartość bezwzględna dopasowanego elementu terminowego (forward), jednostka:

- (i) ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego w oparciu o dopasowany element terminowy (forward); oraz

- (ii) ujmuje różnice w zmianach wartości godziwej między obydwoimi elementami terminowymi (forward) wyniku finansowym;

- b) jeżeli w momencie ustanowienia powiązania zabezpieczającego wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward) jest niższa niż wartość bezwzględna dopasowanego elementu terminowego (forward), jednostka ustala kwotę skumulowaną w oddzielnym składniku kapitału własnego, poprzez odniesienie do niższej z poniższych skumulowanych zmian wartości godziwej:

- (i) wartość bezwzględna rzeczywistego elementu terminowego (forward); oraz

- (ii) wartość bezwzględna uzgodnionego elementu terminowego (forward).

Pozostałą zmianę wartości godziwej rzeczywistego elementu terminowego (forward) ujmuje się w wyniku finansowym.

B6.5.39 Jeżeli jednostka oddziela walutowy spread bazowy od instrumentu finansowego i wyłącza go z wyznaczenia tego instrumentu finansowego jako instrumentu zabezpieczającego (zob. paragraf 6.2.4 pkt b)), objaśnienia stosowania podane w paragrafach B6.5.34–B6.5.38 odnoszą się do walutowego spreadu bazowego w taki sam sposób, w jaki odnoszą się do elementu terminowego (forward) kontraktu forward.

Zabezpieczenie grupy pozycji (sekcja 6.6)

Zabezpieczenie pozycji netto

Możliwość kwalifikowania do rachunkowości zabezpieczeń i wyznaczanie pozycji netto

- B6.6.1 Pozycja netto kwalifikuje się do rachunkowości zabezpieczeń jedynie wówczas, gdy jednostka zabezpiecza w ujęciu netto do celów zarządzania ryzykiem. Jednostka musi faktycznie zabezpieczać w ten sposób (nie wystarczy stwierdzenie ani dokumentacja). Jednostka nie może zatem stosować rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu netto wyłącznie aby osiągnąć określony wynik księgowy, jeśli nie odzwierciedla to jej podejścia do zarządzania ryzykiem. Zabezpieczanie w ujęciu netto musi stanowić część ustalonej strategii zarządzania ryzykiem. Zwykle byłoby to zatwierdzone przez kluczowy personel kierowniczy zgodnie z definicją zawartą w MSR 24.
- B6.6.2 Na przykład jednostka A, której walutą funkcjonalną jest jej waluta lokalna, posiada uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie zapłaty za dziewięć miesięcy 150 000 FC (jednostek waluty obcej) za koszty reklamy i uprawdopodobnione przyszłe zobowiązanie do sprzedaży za 15 miesięcy wyrobów gotowych za 150 000 FC. Jednostka A zawiera transakcję dotyczącą walutowego instrumentu pochodnego, który ma zostać rozliczony po upływie dziewięciu miesięcy, na podstawie której otrzymuje 100 FC i płaci 70 j.p. Jednostka A nie posiada innych ekspozycji walutowych. Jednostka A nie zarządza ryzykiem walutowym w ujęciu netto. Jednostka A nie może zatem stosować rachunkowości zabezpieczeń w odniesieniu do powiązania zabezpieczającego między walutowym instrumentem pochodnym i pozycją netto w wysokości 100 FC (składającą się ze 150 000 FC wiążącego zobowiązania zakupu dotyczącego usług reklamowych i 149 900 FC (ze 150 000 FC) uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania do sprzedaży) na okres dziewięciu miesięcy.
- B6.6.3 Gdyby jednostka A zarządzała ryzykiem walutowym w ujęciu netto i nie zawarła transakcji dotyczącej walutowego instrumentu pochodnego (ponieważ zwiększa on jej ekspozycję na ryzyko walutowe zamiast je zmniejszać), wówczas jednostka znalazłaby się w naturalnej pozycji zabezpieczanej przez dziewięć miesięcy. Zwykle ta pozycja zabezpieczana nie byłaby odzwierciedlona w sprawozdaniu finansowym, ponieważ transakcje ujmuje się w różnych okresach sprawozdawczych w przyszłości. Pozycja zerowa netto kwalifikowałaby się do rachunkowości zabezpieczeń wyłącznie w przypadku spełnienia warunków określonych w paragrafie 6.6.6.
- B6.6.4 W przypadku, gdy grupa pozycji, które stanowią pozycję netto, jest wyznaczona jako pozycja zabezpieczana, jednostka wyznacza ogólną grupę pozycji obejmującą pozycje, które mogą stanowić pozycję netto. Jednostka nie może wyznaczyć nieokreślonej abstrakcyjnej kwoty pozycji netto. Na przykład jednostka posiada grupę wiążących zobowiązań sprzedaży za dziewięć miesięcy w wysokości 100 FC oraz grupę wiążących zobowiązań zakupu za 18 miesięcy w wysokości 120 FC. Jednostka nie może wyznaczyć abstrakcyjnej kwoty pozycji netto do wysokości 20 FC. Zamiast tego musi wyznaczyć wartość zakupów brutto oraz wartość sprzedaży brutto, które razem prowadzą do pozycji zabezpieczanej netto. Jednostka wyznacza pozycje brutto, które stanowią podstawę pozycji netto, w taki sposób, by jednostka była w stanie spełnić wymogi dotyczące ujmowania kwalifikujących się powiązań zabezpieczających.

Stosowanie wymogów w zakresie efektywności zabezpieczenia do zabezpieczania pozycji netto

- B6.6.5 Kiedy jednostka ustala, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione w przypadku, gdy jednostka zabezpiecza pozycję netto, bierze ona pod uwagę zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający w powiązaniu ze zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Na przykład jednostka posiada grupę wiążących zobowiązań sprzedaży za dziewięć

miesiący w wysokości 100 FC oraz grupę wiążących zobowiązań zakupu za 18 miesięcy w wysokości 120 FC. Jednostka zabezpiecza przed ryzykiem walutowym pozycję netto w wysokości 20 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Ustalając, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione, jednostka bierze pod uwagę związek między:

a) zmianą wartości godziwej walutowej transakcji terminowej wraz ze zmianami wartości wiążących zobowiązań sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym; oraz

b) zmianami wartości wiążących zobowiązań zakupu związanymi z ryzykiem walutowym.

B6.6.6 Podobnie, gdyby w przykładzie w paragrafie B6.6.5 jednostka miała zerową pozycję netto, to ustalając, czy wymogi dotyczące efektywności zabezpieczenia określone w paragrafie 6.4.1 pkt c) są spełnione, wzięłaby ona pod uwagę związek między zmianami wartości wiążących zobowiązań sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym a zmianami wartości wiążących zobowiązań zakupu związanymi z ryzykiem walutowym.

Zabezpieczenia przepływów pieniężnych, które stanowią pozycję netto

B6.6.7 W przypadku gdy jednostka zabezpiecza grupę pozycji z wzajemnie kompensującymi się pozycjami ryzyka (tj. pozycję netto), możliwość kwalifikowania do rachunkowości zabezpieczeń zależy od rodzaju zabezpieczenia. Jeżeli zabezpieczenie jest zabezpieczeniem wartości godziwej, wówczas pozycja netto może się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana. Jeśli jednak zabezpieczenie jest zabezpieczeniem przepływów pieniężnych, wówczas pozycja netto może się kwalifikować jako pozycja zabezpieczana jedynie w przypadku zabezpieczenia ryzyka walutowego oraz gdy wyznaczenie pozycji netto określa okres sprawozdawczy, w którym oczekuje się, że planowane transakcje będą wpływać na wynik finansowy, jak również ich rodzaj i wielkość.

B6.6.8 Na przykład jednostka posiada pozycję netto, która składa się z dolnej warstwy w kwocie 100 FC sprzedaży i dolnej warstwy w kwocie 150 FC zakupów. Zarówno sprzedaż, jak i zakupy są wyrażone w tej samej walucie obcej. W celu wystarczająco dokładnego określenia wyznaczenia zabezpieczanej pozycji netto, jednostka określa w pierwotnej dokumentacji powiązania zabezpieczającego, że sprzedaż może dotyczyć produktu A lub produktu B, a zakupy mogą dotyczyć maszyn typu A, maszyn typu B oraz surowców typu A. Jednostka określa również wielkości transakcji każdego rodzaju. Jednostka dokumentuje, że dolna warstwa sprzedaży (100 FC) składa się z planowanej wielkości sprzedaży pierwszych 70 FC produktu A i pierwszych 30 FC produktu B. Jeśli oczekuje się, że te wielkości sprzedaży będą wpływać na wynik finansowy w różnych okresach sprawozdawczych, jednostka uwzględnia to w dokumentacji – na przykład pierwszych 70 FC ze sprzedaży produktu A, które mają wpływać na wynik finansowy w pierwszym okresie sprawozdawczym oraz pierwszych 30 FC ze sprzedaży produktu B, które mają wpływać na wynik finansowy

w drugim okresie sprawozdawczym. Jednostka dokumentuje również, że dolna warstwa zakupów (150 FC) składa się z zakupów pierwszych 60 FC maszyn typu A, pierwszych 40 FC maszyn typu B oraz pierwszych 50 FC surowców typu A. Jeśli oczekuje się, że te wielkości zakupów będą wpływać na wynik finansowy w różnych okresach sprawozdawczych, jednostka uwzględnia w dokumentacji rozbić wielkości zakupów na okresy sprawozdawcze, w których mają wpływać na wynik finansowy (podobnie jak dokumentuje wielkości sprzedaży). Na przykład planowana transakcja zostałaby określona jako:

- a) pierwszych 60 FC zakupów maszyn typu A, które mają wpływać na wynik finansowy od trzeciego okresu sprawozdawczego w ciągu następnych dziesięciu okresów sprawozdawczych;
- b) pierwszych 40 FC zakupów maszyn typu B, które mają wpływać na wynik finansowy od czwartego okresu sprawozdawczego w ciągu następnych 20 okresów sprawozdawczych; oraz
- c) pierwszych 50 FC zakupów surowca A, które mają być otrzymane w trzecim okresie sprawozdawczym oraz mają zostać sprzedane, tj. mają wpływać na wynik finansowy, w tym i następnym okresie sprawozdawczym.

Określanie charakteru planowanych wielkości transakcji obejmuje takie aspekty jak model amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych tego samego rodzaju, jeżeli w związku z charakterem tych pozycji model amortyzacji może się różnić w zależności od tego, w jaki sposób jednostka wykorzystuje te pozycje. Przykładowo, jeśli jednostka wykorzystuje maszyny typu A w dwóch różnych procesach produkcyjnych, które skutkują odpowiednio amortyzacją liniową w ciągu dziesięciu okresów sprawozdawczych oraz metodą opartą na liczbie wytworzonych produktów, w swojej dokumentacji planowanej wielkości zakupu maszyn typu A dokonuje podziału tej wielkości w zależności od stosowanego modelu amortyzacji.

B6.6.9 W przypadku zabezpieczenia przepływów pieniężnych pozycji netto kwoty określone zgodnie z paragrafem 6.5.11 uwzględniają zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający w powiązaniu ze zmianą wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego. Jednak zmiany wartości pozycji w pozycji netto, które mają podobne skutki jak instrument zabezpieczający, ujmuje się dopiero po ujęciu transakcji, których dotyczą, np. gdy planowaną sprzedaż ujęto jako przychody. Na przykład jednostka posiada grupę wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży za dziewięć miesięcy w kwocie 100 FC oraz grupę wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów za 18 miesięcy w kwocie 120 FC. Jednostka zabezpiecza przed ryzykiem walutowym pozycję netto w wysokości 20 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Ustalając kwoty, które są ujmowane w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych zgodnie z paragrafami 6.5.11 pkt a)–6.5.11 pkt b), jednostka porównuje:

- a) zmianę wartości godziwej walutowej transakcji terminowej wraz ze zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży związanymi z ryzykiem walutowym; ze
- b) zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów związanymi z ryzykiem walutowym.

Jednostka ujmuje jednak tylko kwoty związane z walutową transakcją terminową do czasu ujęcia wysoce prawdopodobnych planowanych transakcji sprzedaży w sprawozdaniu finansowym, kiedy to ujmuje się wynik finansowy z tytułu tych planowanych transakcji (tj. zmianę wartości, którą można przypisać zmianie kursu walutowego między wyznaczeniem powiązania zabezpieczającego i ujęciem przychodów).

- B6.6.10 Podobnie, gdyby w przykładzie jednostka miała zerową pozycję netto, porównałaby zmiany wartości wysoce prawdopodobnych planowanych sprzedaży związane z ryzykiem walutowym ze zmianami wartości wysoce prawdopodobnych planowanych zakupów związanymi z ryzykiem walutowym. Kwoty te ujmuje się jednak dopiero po ujęciu powiązanych planowanych transakcji w sprawozdaniu finansowym.

Warstwy grup pozycji wyznaczone jako pozycja zabezpieczana

- B6.6.11 Z powodów wskazanych w paragrafie B6.3.19 wyznaczanie elementów warstwowych grup istniejących pozycji wymaga szczegółowej identyfikacji kwoty nominalnej grupy pozycji, w ramach której określa się zabezpieczany element warstwowy.

- B6.6.12 Powiązanie zabezpieczające może obejmować warstwy z wielu różnych grup pozycji. Przykładowo, w przypadku zabezpieczenia pozycji netto grupy aktywów i grupy zobowiązań, powiązanie zabezpieczające może obejmować, w połączeniu, element warstwowy grupy aktywów oraz element warstwowy grupy zobowiązań.

Prezentacja wyniku finansowego związanego z instrumentem zabezpieczającym

- B6.6.13 Jeżeli pozycje są zabezpieczane wspólnie jako grupa w ramach zabezpieczania przepływów pieniężnych, mogą one mieć wpływ na różne pozycje w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Prezentacja w tym sprawozdaniu wyniku finansowego z tytułu zabezpieczenia zależy od grupy pozycji.

- B6.6.14 Jeżeli grupa pozycji nie obejmuje żadnych wzajemnie kompensujących się pozycji ryzyka (np. grupy kosztów w walucie obcej wpływających na poszczególne pozycje w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów, które są zabezpieczane przed ryzykiem walutowym), wówczas przeklasyfikowany wynik finansowy związany z instrumentem zabezpieczającym rozdziela się na pozycje, na które wpływają pozycje zabezpieczane. Podział ten dokonywany jest w sposób systematyczny i racjonalny i nie może on powodować ubruttowienia wyniku finansowego netto z tytułu pojedynczego instrumentu zabezpieczającego.

- B6.6.15 Jeżeli grupa pozycji posiada wzajemnie kompensujące się pozycje ryzyka (na przykład grupę sprzedaży i kosztów wyrażonych w walucie obcej zabezpieczonych wspólnie przed ryzykiem walutowym), wówczas jednostka przedstawia wynik finansowy z tytułu zabezpieczenia jako oddzielną pozycję w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Jako przykład może służyć zabezpieczenie ryzyka walutowego związanego z pozycją netto sprzedaży w walucie obcej w wysokości 100 FC i kosztów w walucie obcej w wysokości 80 FC przy użyciu walutowej transakcji terminowej dla 20 FC. Zyski lub straty z walutowej transakcji terminowej przeklasyfikowane z rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych do zysku lub straty (w przypadku gdy pozycja netto wpływa na wynik finansowy) prezentuje się w pozycji oddzielnej od zabezpieczanych

sprzedaży i kosztów. Ponadto, jeśli sprzedaż ma miejsce w okresie wcześniejszym niż koszty, przychody ze sprzedaży nadal wycenia się, stosując natychmiastowy kurs wymiany zgodnie z MSR 21. Odnośne zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia prezentuje się jako oddzielną pozycję, tak aby zysk lub strata odzwierciedlały skutek zabezpieczenia pozycji netto, wraz z odpowiadającą im korektą rezerwy z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych. Jeśli zabezpieczane koszty wpływają na zysk lub stratę w późniejszym okresie, zysk lub stratę z tytułu zabezpieczenia poprzednio ujęte w rezerwie z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych ze sprzedaży przeklasyfikowuje się do zysku lub straty i przedstawia w pozycji oddzielnej od tych, które obejmują zabezpieczone koszty wyceniane po natychmiastowym kursie wymiany zgodnie z MSR 21.

- B6.6.16 W przypadku niektórych rodzajów zabezpieczeń wartości godziwej, celem zabezpieczenia nie jest głównie skompensowanie zmiany wartości godziwej pozycji zabezpieczanej, ale przekształcanie przepływów pieniężnych związanych z pozycją zabezpieczaną. Na przykład jednostka zabezpiecza się ryzyko wartości godziwej związane ze stopą procentową instrumentu dłużnego o stałym oprocentowaniu przy zastosowaniu swapu stóp procentowych. Celem zabezpieczenia jednostki jest przekształcenie przepływów pieniężnych o stałym oprocentowaniu w przepływy pieniężne o zmiennym oprocentowaniu. Cel ten jest odzwierciedlony w rachunkowości powiązania zabezpieczającego poprzez naliczenie odsetek netto z tytułu swapu stóp procentowych w wyniku finansowym. W przypadku zabezpieczenia pozycji netto (np. pozycji netto aktywów o stałym oprocentowaniu i zobowiązań o stałym oprocentowaniu) to naliczenie odsetek netto musi być prezentowane w oddzielnej pozycji w sprawozdaniu z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów. Ma to zapobiec ubruttowieniu zysków lub strat netto pojedynczego instrumentu w celu kompensowania kwot brutto i ujmowania ich w różnych pozycjach (na przykład pozwoli to uniknąć ubruttowienia wpływów z odsetek netto z pojedynczego swapu stóp procentowych do przychodów z tytułu odsetek brutto i kosztów z tytułu odsetek brutto).

DATA WEJŚCIA W ŻYCIE I PRZEPISY PRZEJŚCIOWE (ROZDZIAŁ 7)

Przepisy przejściowe (sekcja 7.2)

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

- B7.2.1 Na dzień pierwszego zastosowania niniejszego standardu jednostka musi ustalić, czy cel jej modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi spełnia warunek określony w paragrafie 4.1.2 pkt a) lub w paragrafie 4.1.2 A pkt a) lub czy składnik aktywów finansowych kwalifikuje się do wyboru określonego w paragrafie 5.7.5. W tym celu jednostka ustala, czy aktywa finansowe spełniają definicję przeznaczonych do obrotu tak, jakby jednostka zakupiła aktywa na dzień pierwszego zastosowania.

Utrata wartości

- B7.2.2 W okresie przejściowym jednostka powinna dążyć do przybliżenia ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia, uwzględniając wszystkie racjonalne i możliwe do udokumentowania informacje, które są dostępne bez nadmiernych kosztów lub starań. Jednostka nie musi przeprowadzić gruntownych poszukiwań informacji ustalając, na dzień przejścia, czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Jeżeli jednostka nie jest w stanie tego ustalić bez nadmiernych kosztów lub wysiłku, zastosowanie ma paragraf 7.2.20.

- B7.2.3 W celu ustalenia odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu początkowo ujętych instrumentów finansowych (lub zobowiązań do udzielenia pożyczki lub umów gwarancji finansowej, w przypadku których jednostka stała się stroną umowy) przed dniem pierwszego zastosowania, zarówno w okresie przejściowym, jak i do momentu zaprzestania ujmowania tych pozycji jednostka uwzględnia informacje, które są istotne przy określaniu lub szacowaniu ryzyka kredytowego w momencie początkowego ujęcia. W celu określenia lub przybliżenia początkowego ryzyka kredytowego jednostka może uwzględnić informacje wewnętrzne i zewnętrzne, w tym informacje dotyczące portfela, zgodnie z paragrafami B5.5.1–B5.5.6.
- B7.2.4 Jednostka posiadająca niewiele informacji historycznych może w stosownych przypadkach wykorzystywać informacje pochodzące ze sprawozdań i statystyk wewnętrznych (które mogły zostać uzyskane przy podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu do obrotu nowego produktu), informacje na temat podobnych produktów lub dane dotyczące grupy porównywalnych instrumentów finansowych.

DEFINICJE (ZAŁĄCZNIK A)

Instrumenty pochodne

- BA.1 Typowymi przykładami instrumentów pochodnych są kontrakty futures oraz forward, transakcje swap i opcje. Zazwyczaj instrument pochodny ma oznaczoną kwotę bazową, która odpowiada pewnej kwocie wyrażonej w środkach pieniężnych, liczbie akcji, liczbie jednostek wagi lub objętości lub też innym jednostkom określonym w umowie. Instrument pochodny nie wymaga jednak od posiadacza ani wystawcy zainwestowania lub przyjęcia kwoty bazowej w momencie zawarcia umowy. W innych przypadkach instrument pochodny może wymagać dokonania płatności ustalonej kwoty lub kwoty zmiennej (ale nie proporcjonalnie do zmiany instrumentu bazowego), na skutek zaistnienia w przyszłości pewnego zdarzenia, które nie ma związku z kwotą bazową. Np. umowa może wymagać dokonania płatności w stałej wysokości 1 000 j.p., jeśli sześciomiesięczny LIBOR wzrośnie o 100 punktów bazowych. Taki kontrakt jest instrumentem pochodnym, nawet jeśli nie określono kwoty bazowej.
- BA.2 W niniejszym standardzie definicja instrumentu pochodnego obejmuje kontrakty, które są rozliczane brutto poprzez dostawę instrumentu bazowego (np. kontrakt forward na zakup instrumentu dłużnego o stałej stopie procentowej). Jednostka może zawrzeć kontrakt na zakup lub sprzedaż składnika niefinansowego, który może być rozliczony netto w środkach pieniężnych lub w innym instrumencie finansowym, lub poprzez wymianę instrumentów finansowych (np. kontrakt kupna lub sprzedaży towaru po ustalonej cenie w przyszłości). Taki kontrakt jest objęty zakresem niniejszego standardu, chyba że został zawarty i jest utrzymywany z zamiarem dostawy składnika niefinansowego zgodnie z oczekiwanymi przez jednostkę potrzebami otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania. Niniejszy standard ma jednak zastosowanie do takich kontraktów w zakresie oczekiwanych przez jednostkę potrzeb otrzymania dostawy, sprzedaży lub wykorzystania, jeżeli jednostka dokonuje wyznaczenia, zgodnie z paragrafem 2.5 (zob. paragrafy 2.4–2.7).
- BA.3 Jedną z cech definiujących instrument pochodny jest to, że wymagana inwestycja początkowa netto jest mniejsza w porównaniu z innymi rodzajami umów, które w podobny sposób reagują na zmiany warunków rynkowych. Opcja spełnia kryteria tej definicji, ponieważ premia jest mniejsza niż inwestycja, jakiej wymagałoby nabycie instrumentu bazowego, z którym opcja jest związana. Swap walutowy, który wymaga początkowej wymiany różnych walut o równej wartości godziwej, spełnia kryteria definicji, ponieważ inwestycja początkowa netto jest równa zero.

- BA.4 W wyniku zawarcia standaryzowanej transakcji kupna lub sprzedaży powstaje zobowiązanie do zachowania stałej ceny w okresie pomiędzy dniem zawarcia transakcji i dniem rozliczenia, co sprawia, iż spełnione są kryteria definicji instrumentu pochodnego. Jednak z powodu krótkiego okresu trwania zobowiązania nie jest ono ujmowane jako pochodny instrument finansowy. Zamiast tego niniejszy standard określa szczególne zasady rachunkowości dla tego typu standaryzowanych transakcji (zob. paragrafy 3.1.2 i B3.1.3–B3.1.6).
- BA.5 Definicja instrumentu pochodnego odwołuje się do zmiennych niefinansowych, które nie są specyficzne dla strony kontraktu. Obejmują one współczynniki strat wywołanych trzęsieniami ziemi w określonym regionie lub wskaźniki temperatury w określonym mieście. Zmienne niefinansowe specyficzne dla strony kontraktu obejmują wystąpienie lub niewystąpienie pożaru powodującego zniszczenie składnika aktywów należącego do strony kontraktu. Zmiana wartości godziwej niefinansowego składnika aktywów jest specyficzna dla posiadacza, jeśli wartość godziwa odzwierciedla nie tylko zmiany cen rynkowych dla tego składnika aktywów (zmienna finansowa), ale również stan określonego posiadanego składnika aktywów niefinansowych (zmienna niefinansowa). Przykładowo, jeśli gwarancja ceny rezydualnej określonego samochodu wystawia gwarantującego na ryzyko zmian fizycznych właściwości samochodu, zmiana ceny rezydualnej jest specyficzna dla właściciela samochodu.

Aktywa finansowe i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

- BA.6 Obrót zasadniczo oznacza aktywne i częste zawieranie transakcji kupna i sprzedaży, dlatego instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu są, generalnie, wykorzystywane w celu osiągnięcia zysku dzięki krótkoterminowym wahaniam cen lub marży maklerskiej.
- BA.7 Do zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu zalicza się:
- a) instrumenty pochodne będące zobowiązaniami, które nie są ujmowane jako instrumenty zabezpieczające;
 - b) obowiązek dostarczenia aktywów finansowych pożyczonych w przypadku sprzedaży z zajęciem tzw. „krótkiej pozycji” (tj. jednostka dokonuje sprzedaży aktywów finansowych, które pożyczyla, ale których jeszcze nie posiada);
 - c) zobowiązania finansowe, które zostały zaciągnięte z zamiarem ich odkupienia w najbliższej przyszłości (np. notowany instrument dłużny, który może być odkupiony przez jego emitenta w najbliższej przyszłości w zależności od tego, jak zmieni się jego wartość godziwa); oraz
 - d) zobowiązania finansowe wchodzące w skład portfela określonych instrumentów finansowych, zarządzanych łącznie, dla których istnieją dowody osiągnięcia krótkoterminowych zysków w ostatnim czasie.
- BA.8 Fakt, iż zobowiązanie finansuje działalność handlową, nie stanowi jednoznacznie, że zobowiązanie to staje się zobowiązaniem przeznaczonym do obrotu.